

Beregnet til
KS

Dokument type
Hovedrapport

Dato
12. september 2017

FOU-PROSJEKT NR. 154028

«Arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet – SFS2213»

Dato 2017/09/12
Beskrivelse Hovedrapport

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	9
DEL 1: SKOLEÅRET 2015 -2016	10
1. SAMMENDRAG	11
1.1 Prosessene i forkant av forhandlingene	11
1.2 Forhandlingsklima på skolene	11
1.3 Tema for og resultater av forhandlingene	12
1.3.1 Arbeidsårets lengde	12
1.3.2 Arbeidstid på skolen	12
1.4 Tilfredshet med forhandlingene	13
1.5 Arbeidstidsavtalen i et skoleutviklingsperspektiv	13
2. INNLEDNING	14
2.1.1 Tidligere undersøkelser om arbeidstid i utdanningssektoren	14
2.1.2 Metode og datakilder	16
2.1.3 Innledende kvalitative studier	16
2.1.4 Spørreundersøkelse (breddeundersøkelse)	16
2.1.5 Casestudier og intervjuer	17
2.2 Leseveiledning	18
3. PROSESSENE I FORKANT AV FORHANDLINGENE	19
3.1 Gjennomføring av drøftinger/diskusjoner	19
3.2 Hvem deltok i innledende diskusjoner/drøftinger?	21
3.3 Tema for innledende diskusjoner	23
3.4 Funn fra casestudier: Prosessene i forkant av forhandlingene	26
3.5 Oppsummert om prosessene i forkant av forhandlingene	28
4. FORHANDLINGSKLIMA VED SKOLENE	29
4.1 Innledende om forhandlingsklimaet	29
4.2 Funn fra casestudiene: Forhandlingsklima på skoleeier- og skolenivå	31
4.3 Oppsummert om forhandlingsklimaet	32
5. FORHANDLINGENE: INNHOLD/TEMA OG RESULTATER	33
5.1 Forhandlinger om arbeidsårets lengde	33
5.1.1 Hvor ble det forhandlet?	33
5.1.2 Hva var hovedtema i forhandlingene?	34
5.2 Resultater av forhandlingene om arbeidsårets lengde	35
5.2.1 Avtalens punkt 4b om inntil 4 ekstra dager	36
5.3 Funn fra casestudiene: Forhandlinger om arbeidsårets lengde	38
5.4 Forhandling om arbeidstid på skolen	39
5.4.1 Hvor ble det enighet?	40
5.4.2 Hva var tema i forhandlingene?	40
5.5 Resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen	42
5.5.1 Andel som har fått til endring sammenstilt med arbeidstid på skolen for skoleåret 2015/2016	44
5.6 Funn fra casestudiene: Forhandlinger om arbeidstid på skolen	45
5.7 Tilfredshet med resultatet av forhandlingene	45
5.8 Funn fra casestudiene: Tilfredshet med resultatene	48
5.9 Oppsummert om forhandlingene	48
5.9.1 Arbeidsårets lengde	48
5.9.2 Arbeidstid på skolen	49
5.9.3 Tilfredshet med forhandlingsresultatene samlet sett	49
6. SKOLEUTVIKLING OG VEIEN VIDERE: ERFARING OG LÆRING	51
6.1 Synspunkter på forhandlingene	51
6.1.1 Funn fra casestudiene: Synspunkter på forhandlingene	53
6.1.2 Drivere for gode forhandlingsprosesser	54

6.1.3	Oppsummert om forhandlingene	56	
6.2	Synspunkter på arbeidstidsavtalen	56	
6.2.1	Funn fra casestudiene: Synspunkter på arbeidstidsavtalen	60	
6.2.2	Oppsummert om synspunkter på arbeidstidsavtalen	60	
6.3	Synspunkter på kommende forhandlinger for skoleåret 2016/2017 (påstander)	61	
6.3.1	Funn fra casestudiene: Synspunkter på de kommende forhandlingene	63	
6.3.2	Oppsummert om de kommende forhandlingene	65	
6.4	Innspill og forslag til prioriteringer ved neste avtalerevisjon	65	
6.4.1	Innspill fra skoleledere	65	
6.4.2	Innspill fra skoleeiere	67	
DEL 2: SKOLEÅRET 2016-2017		69	
7.	SAMMENDRAG	70	
7.1	Prosessene i forkant av forhandlingene	70	
7.2	Forhandlingsklima på skolene	70	
7.3	Tema for og resultater av forhandlingene	70	
7.3.1	Arbeidsårets lengde	70	
7.3.2	Arbeidstid på skolen	71	
7.4	Tilfredshet med forhandlingene	71	
7.4.1	Arbeidsårets lengde	71	
7.4.2	Arbeidstid på skolen	71	
7.4.3	Funn fra intervjuer blant administrative skoleeiere og skoleledere	72	
7.5	Hva bør prioriteres ved neste avtalerevisjon?	72	
7.5.1	Skoleledere	72	
7.5.2	Skoleeiere	72	
8.	INNLEDNING	74	
8.1.1	Metode og datakilder	74	
8.1.2	Spørreundersøkelse (breddeundersøkelse)	74	
8.1.2.1	Spørreundersøkelse blant skoleeiere	74	
8.1.2.2	Spørreundersøkelse blant skoleledere	75	
8.1.3	Kvalitative intervjuer	76	
9.	PROSESS OG KLIMA I FORKANT AV FORHANDLINGENE	78	
9.1	Skoleeiere: Drøftinger og diskusjoner i forkant av lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde	78	
9.2	Skoleledere: Drøftinger og diskusjoner i forkant av lokale forhandlinger om arbeidstid	79	
9.2.1	Innhold og tema i drøftingene om arbeidstid	80	
9.3	Vurdering av de innledende prosessene	81	
9.4	Forhandlingsklima	83	
10.	FORHANDLINGER OM ARBEIDSÅRETS LENGDE: INNHOLD OG RESULTATER	85	
10.1	Hvor ble det forhandlet?	85	
10.2	Innhold/tema i forhandlingene	85	
10.3	Resultat og vurderinger av forhandlingene	87	
10.4	Avtalens punkt 4b om inntil 4 ekstra dager	89	
10.5	Forhandlinger om arbeidsårets lengde og forhandlinger om arbeidstid	90	
11.	FORHANDLINGER OM ARBEIDSTID PÅ SKOLEN: INNHOLD OG RESULTATER	91	
11.1	Innhold/tema i forhandlingene	91	
11.2	Forhandlingsresultat	92	
11.3	Vurdering av forhandlingsresultat	93	
11.4	Erfaringer med forhandling av arbeidstid på skolenivå	94	
12.	HVA BØR PRIORITERES VED NESTE AVTALEREVISJON?	97	
12.1	Skoleledere	97	

12.2	Skoleeiere	101
12.3	Funn fra fritekstsvar og intervjuer	103
DEL 3: UTVIKLING I PERIODEN 2015-2017		105
12.4	Innledende prosesser	105
12.5	Forhandlingsklima	105
12.6	Forhandlingsresultater	106
12.7	Perspektiver på arbeidstidsavtalen videre	106
13.	VEDLEGG	109
13.1	Spørreskjema 2015/2016	109
13.2	Intervjuguider 2015/2016	124
13.2.1	Skoleeier	124
13.2.2	Skoleleder	128
13.2.3	Tillitsvalgt	132
13.3	2016/2017	135
13.3.1	Spørreskjemaer	135
13.3.2	Intervjuguide skoleeiere og skoleledere	150

Figurer

Del 1

Figur 3-1 Ble det (i din kommune/fylkeskommune) gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene?.....	19
Figur 3-2 Mye tid ble brukt på de innledende diskusjonene og dette ble opplevd som positivt for det videre arbeidet.....	20
Figur 3-3 Det settes av godt med tid til innledende prosess og forhandlinger.....	20
Figur 3-4 Vi har klare målsettinger og vet hva vi ønsker å oppnå.....	21
Figur 3-5 Hvem deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (skoleledere, flere svar mulig).....	22
Figur 3-6 Skoleleder gir/skoleleder får god støtte når det gjelder drøftinger og forhandlinger....	22
Figur 3-7 Hvilke temaer ble det fokusert på i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (skoleledere, flere svar mulig).....	23
Figur 3-8 Fokuset var på hvilke oppgaver som skal prioriteres.....	24
Figur 3-9 Skoleutvikling m.m. ble diskutert før antall timer og dager ble diskutert.....	24
Figur 3-10 Det var nyttig å diskutere behov for mer samarbeid m.m. med partene/de tillitsvalgte.....	25
Figur 3-11 Gode diskusjoner og partene møtte forståelse for sine synspunkter.....	25
Figur 4-1 Det er et godt samarbeid og dialog med de tillitsvalgte ved skolen.....	29
Figur 4-2 Forhandlingsklimaet er preget av en tilbakeholdende stemning grunnet streiken i 2014.....	30
Figur 4-3 Plasstillitsvalgt har tilstrekkelig forhandlingskompetanse.....	30
Figur 4-4 Skoleledelsen har tilstrekkelig forhandlingskompetanse.....	31
Figur 5-1 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde? (flere svar mulig).....	34
Figur 5-2 Ble det fremsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på din skole?.....	36
Figur 5-3 Hvis det ble fremmet krav: Ble dere enige om å avsette ekstra dager på din skole?...	37
Figur 5-4 Ble forhandlingene om arbeidsårets lengde avsluttet før forhandlingene om arbeidstid startet?.....	38
Figur 5-5 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid? (flere svar mulig).....	41
Figur 5-6 Tok dere utgangspunkt i tabellen «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår»?.....	42
Figur 5-7 Enighet påstander om resultat av forhandlingene (skoleeier).....	46
Figur 5-8 Enighet påstander om resultatet av forhandlingene (skoleeiere).....	46
Figur 5-9 Enighet påstander om resultat av forhandlingene om arbeidsårets lengde (skoleleder).....	47
Figur 5-10 Enighet påstander om resultat av forhandlingene om arbeidstid på skolen (skoleleder).....	47
Figur 6-1 Det var svært tidkrevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå.....	51
Figur 6-2 Det var svært nyttig å diskutere innhold i arbeidstiden, selv om vi fikk ingen eller små endringer i den lokale avtalen.....	52
Figur 6-3 Som skoleeier er jeg godt fornøyd med hvordan forhandlingene forløp (skoleeiere) ...	52
Figur 6-4 Skoleledelsen er godt fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført for skoleåret 2015/2016 (skoleledere).....	53
Figur 6-5 Arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen.....	57
Figur 6-6 Arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevenes læringsutbytte.....	58
Figur 6-7 Arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø.....	58
Figur 6-8 Arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet.....	59
Figur 6-9 Samsvar mellom lokale behov og arbeidstidsordningen.....	59
Figur 6-10 Det er viktig å involvere de tillitsvalgte i lokale prosesser for å oppnå gode resultater.....	61
Figur 6-11 Vi har klare målsettinger og vet hva vi ønsker å oppnå.....	62
Figur 6-12 De lokale partene/vi (skoleledelsen) har økt forhandlingskompetanse siden fjorårets forhandlinger.....	62
Figur 6-13 Vi er svært godt forberedt til nye lokale forhandlinger.....	63

Figur 6-14 Vi ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen 63

Del 2

Figur 9-1 Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner på skoler om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde?	78
Figur 9-2 Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommunalt/fylkeskommunalt nivå?	78
Figur 9-3 Har skolene i din kommune/fylkeskommune evaluert bruken av planleggingsdagene de har hatt?	79
Figur 9-4 Ble det gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidstid?	79
Figur 9-5 Hvem deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (Flere svar mulig)	80
Figur 9-6 Vi brukte mye tid på de innledende drøftingene/diskusjonene	80
Figur 9-7 Vi diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før vi tok opp spørsmål om antall timer	81
Figur 9-8 Vi diskuterte behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, med de tillitsvalgte	81
Figur 9-9 Fokus var på hvilke oppgaver som skal prioriteres	82
Figur 9-10 Diskusjoner mellom partene om behov for mer samarbeid, felles ajourføring, skoleutvikling med mere, er svært nyttige	82
Figur 9-11 Vi opplevde de innledende drøftingene/diskusjonene som positive for det videre arbeidet	82
Figur 9-12 Vi har et godt samarbeid med de hovedtillitsvalgte/tillitsvalgte	83
Figur 9-13 Skoleeiere: Jeg gir (som skoleeier) god støtte til skolelederne når det gjelder drøftinger og forhandlinger	83
Figur 9-14 Skoleledere: Jeg fikk god støtte fra skoleeier når det gjelder drøftingene i forkant av forhandlingene	84
Figur 10-1 Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå?	85
Figur 10-2 Ble arbeidsårets lengde diskutert/drøftet på skolenivå før det ble forhandlet på kommune/fylkeskommunenivå?	85
Figur 10-3 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommune-/fylkeskommunenivå?	86
Figur 10-4 Hva stemmer best for din kommune/fylkeskommune når det gjelder krav om arbeidsårets lengde?	86
Figur 10-5 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune/fylkeskommune?	87
Figur 10-6 Hvor fornøyd er du med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune/fylkeskommune?	88
Figur 10-7 Hvilken av følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidsårets lengde i din kommune/fylkeskommune?	88
Figur 10-8 Ble det framsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på din skole?	89
Figur 10-9 Hvis det ble fremmet krav: Ble dere enige om å avsette ekstra dager på din skole? ..	90
Figur 10-10 Ble forhandlingene om arbeidsårets lengde sluttført før forhandlingene om arbeidstid startet?	90
Figur 11-1 Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?	91
Figur 11-2 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid? (Flere svar mulig)	91
Figur 11-3 Tok dere utgangspunkt i tabellen "Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevens skoleår"?	92
Figur 11-4 Hva stemmer best for din skole når det gjelder krav om arbeidstid på skolen?	92
Figur 11-5 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?	93
Figur 11-6 Resultat av forhandling av arbeidstid etter arbeidstid på skolen for skoleåret 2016/2017 (skoleledere)	93

Figur 11-7 Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidstid på din skole?.....	93
Figur 11-8 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om forhandlingene som ble gjennomført på skolenivå? (Skoleledere n=590)	95
Figur 11-9 I hvilken grad vurderer du at det er samsvar mellom skolens lokale behov og mål og den lokale arbeidstidsordningen?	95
Figur 11-10 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om den lokale arbeidstidsordningen? (Skoleledere n=590)	96

Tabeller

Del 1

Tabell 2-1 Oversikt over gjennomføring og frafall	16
Tabell 2-2 Oversikt over svarprosenten	17
Tabell 2-3 Antall intervju per informantgruppe.....	17
Tabell 5-1 Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå? (skoleeier)	33
Tabell 5-2 Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå? (skoleleder).....	33
Tabell 5-3 Resultat av forhandlinger om arbeidsårets lengde (skoleleder).....	35
Tabell 5-4 Resultat av forhandlinger om arbeidsårets lengde (skoleeier)	35
Tabell 5-5 Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde skolene i din kommune-/fylkeskommune enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?	40
Tabell 5-6 Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?	40
Tabell 5-7 «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår» (fra KS)	41
Tabell 5-8 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?.....	42
Tabell 5-9 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?.....	42
Tabell 5-10 Hvor mange timer ble arbeidstiden endret med per år?	43
Tabell 5-11 Arbeidstid på skolen for skoleåret 2015/2016 (skoleleder)	43
Tabell 5-12 Arbeidstid på skolene for skoleåret 2015/2016	44

Del 2

Tabell 8-1 Oversikt over bruttoutvalg, frafall og antall svar i undersøkelsen rettet mot skoleeiere	74
Tabell 8-2 Antall distribuert, og antall svar blant skoleeierne, fordelt etter fylker	75
Tabell 8-3 Oversikt over bruttoutvalg, frafall og antall svar i undersøkelsen rettet mot skoleledere	76
Tabell 8-4 Antall distribuert, og antall svar blant skoleledere i både grunnskoler og videregående, fordelt etter fylker	76
Tabell 9-1 Hva var hovedtema for drøftingene i forkant av forhandlingene om arbeidstid?.....	81
Tabell 10-1 Hvilket krav fremmet skoleeierne/skolelederne?	87
Tabell 12-1 Hva bør prioriteres ved neste avtalerevisjon (skoleledere)	97
Tabell 12-2 Ønske om fremtidige prioriteringer fordelt på om skoleledelsen fremmet krav om endring eller ikke (skoleledere)	98
Tabell 12-3 Fordeling av skoleledere etter hvorvidt forhandlingene førte til endring eller ikke og om de var fornøyd med forhandlingsresultatet eller ikke (skoleledere)	99
Tabell 12-4 Ønske om fremtidige prioriteringer etter hvorvidt lokale forhandlinger førte til endring eller ikke og forhandlingene resulterte i tilfredsstillende resultat (skoleledere)	100
Tabell 12-5 Hva bør prioriteres ved neste avtalerevisjon (skoleeiere).....	101
Tabell 12-6 Ønske om fremtidige prioriteringer fordelt på om skoleledelsen fremmet krav om endring eller ikke (kun kommunale skoleeiere)	102

Tabell 12-7 Ønske om fremtidige prioriteringer fordelt på skoleeiere som er fornøyd med forhandlingsresultatet og skoleeiere som ikke er fornøyd med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde (skoleeiere) 103

FORORD

Rambøll Management Consulting har i perioden oktober 2015 – september 2017 gjennomført et FoU-prosjekt om SFS 2213.

SFS 2213 er den *sentrale arbeidstidsavtalen* for undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnsopplæring. Avtalen om arbeidstid for undervisningspersonalet gjelder for undervisningsstillingene i grunnskolen, videregående opplæring og voksenopplæring. Nåværende avtale gjelder for perioden 1. august 2015 til 31. desember 2017. Revideringen av SFS 2213 i 2014 medførte endrede bestemmelser om *arbeidsåret* og *arbeidstiden* på skolen. Reguleringer av arbeidstid over minimumskravet og arbeidsåret skal i følge den nye avtalen forhandles lokalt, i den enkelte kommune og/eller på den enkelte skole. Ved eventuell uenighet skal saken sendes til en tvisteløsningsinstans.

Hovedmålsettingen med FoU-prosjektet er å belyse erfaringer med forhandlingsprosessen knyttet til utarbeidelse av lokale arbeidstidsavtaler, samt hva som ble resultatet av forhandlingene. Prosjektet skal gi kunnskap om de lokale prosessene i forbindelse med forhandlingene for skoleåret 2015/2016 og 2016/2017. De samlede resultatene fra prosjektet og erfaringene skal være med å danne grunnlag for KS ved neste sentrale forhandlinger om SFS 2213.

Undersøkelsen tar utgangspunkt i følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan var prosessene i forkant av forhandlingene?
- Hvordan forløp selve forhandlingene?
- Hva ble det fokusert på under drøftingene og forhandlingene?
- Hva ble resultatene av de lokale forhandlingene?

FoU-prosjektet er gjennomført ved hjelp av spørreundersøkelser blant administrative skoleeiere og skoleledere i grunn- og videregående opplæring skoleåret i hhv. 2015/2016 og 2016/2017. I forbindelse med undersøkelsen i skoleåret 2015/2016 ble det også gjennomført casestudier og intervjuer blant skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte. I forbindelse med undersøkelsen i skoleåret 2016/2017 ble det gjennomført intervjuer med et utvalg skoleeiere og skoleledere.

Denne rapporten består av tre deler:

- Del 1 omhandler skoleåret 2015/2016
- Del 2 omhandler skoleåret 2016/2017
- Del 3 oppsummerer utvikling i perioden 2015-2016

DEL 1: SKOLEÅRET 2015 -2016

Denne delen presenterer funn fra undersøkelsene som omhandler skoleåret 2015/2016. Undersøkelsen baserer seg på spørreundersøkelser rettet mot hhv. skoleeiere og skoleledere i grunn- og videregående opplæring, samt casestudier i et utvalg kommuner og fylkeskommuner.

1. SAMMENDRAG

1.1 Prosessene i forkant av forhandlingene

I spørreundersøkelsen rettet mot skoleeiere og skoleledere oppgir 9 av 10 respondenter at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene og et klart flertall oppgir at diskusjonene var gode og at partene møtte forståelse for sine synspunkter. Langt de fleste oppgir at det var satt av nok tid og klare mål for drøftingene, mens responsen er litt mer blandet når det gjelder opplevd utbytte av medgått tid til disse diskusjonene.

Tematisk ble det først og fremst fokusert på skoleutvikling, herunder behov for samarbeid og refleksjon lærerne imellom, erfaringer med praktisering av arbeidstidsavtalen og faglig-pedagogisk samarbeid, fremfor spørsmål om antall dager og timer. Spørreundersøkelsen viser også at de fleste skoleeiere og skoleledere vurderer at det var nyttig å diskutere behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring m.m. med de tillitsvalgte

Spørreundersøkelsen viser videre at skoleledere på videregående skoler er mer opptatt av faglig-pedagogisk samarbeid sammenlignet med skoleledere i grunnskolen. 84 prosent av skolelederne ved videregående skoler oppgir dette som et hovedtema, mot 62 prosent av skolelederne ved grunnskoler. Spørreundersøkelsen viser også at respondentene var opptatt av prioritering av oppgaver. 75 prosent av skoleeierne og 77 prosent av skolelederne sier seg helt eller delvis enige i at de diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før de tok opp spørsmål om antall dager og timer.

Funn fra intervjuene viser stor variasjon når det gjelder omfang og innhold i prosessene som er gjennomført. Enkelte har gjennomført prosesser som ligner på fellesskoleringer i regi av skoleeier, mens andre har gjennomført mer eller mindre formelle diskusjoner eller sonderinger i forkant av selve forhandlingene. Skoleledere og tillitsvalgte oppgir at det i forkant av forhandlingene ble snakket overordnet om lokale behov, felles målsettinger og intensjonen i avtalen. Til tross for dette fremkommer det at det er brukt mest tid på å diskutere konkret organisering av tid. Funnene viser at det å bruke mye tid innledningsvis kan ha positiv betydning for samarbeidet generelt, men at det er svært ressurskrevende å forberede og gjennomføre lokale forhandlinger.

1.2 Forhandlingsklima på skolene

Spørreundersøkelsen viser at et klart flertall av både skoleeiere og skoleledere er enige i at skoleledelsen har et godt samarbeid med de tillitsvalgte og at det er et godt samarbeidsklima på skolene. Det er delte meninger når det gjelder hvorvidt streiken i 2014 har preget forhandlingsklimaet, hvor skoleeiere i større grad enn skoleledere mener at streiken har medført en «tilbakeholden» stemning. Samtidig viser både spørreundersøkelsen og funn fra intervjuene at det ikke nødvendigvis er et motsetningsforhold mellom et godt samarbeidsklima på skolen og et mindre godt forhandlingsklima som følge av streiken høsten 2014.

Både skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte som er intervjuet oppgir at klimaet for forhandlingene i 2015 stort sett var bra. Enkelte oppgir imidlertid at streiken har påvirket samarbeidet mellom partene, og at dette fikk negative konsekvenser for forhandlingsklimaet. Dette gjelder først og fremst skoleeiere på fylkeskommunalt nivå.

Undersøkelsen indikerer at streiken i 2014 har hatt betydning for om skoleeier og skoleleder har fremmet forslag til endringer i arbeidstidsavtalen. Intervjuene viser at flere skoleeiere og skoleledere opplevde det som lite hensiktsmessig å fremme forslag om endringer, til tross ønske om å utvide arbeidsår eller arbeidstid på skolen. Dette begrunnes med at partenes standpunkter var kjent, en opplevelse av at tillitsvalgte i stor grad stilte med bundet mandat og at muligheten til å få til endringer følgelig ble vurdert som liten. En ønsket heller ikke å skape unødig konflikt ved å fremme forslag om avtaleendring.

1.3 Tema for og resultater av forhandlingene

Samlet sett viser denne undersøkelsen at det ble foretatt få endringer som følge av de lokale forhandlingene om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen. Dette gjelder både funn fra spørreundersøkelsen og funn fra intervjuene. Blant mindretallet som fikk til en endring, er det snakk om marginale endringer.

1.3.1 Arbeidsårets lengde

Spørreundersøkelsen viser at et flertall av de videregående skolene forhandlet om arbeidsårets lengde på fylkeskommunenivå. Blant grunnskolene er det mer delt og en større andel forhandlet på skolenivå. Hovedtema for disse forhandlingene var først og fremst behov for planlegging og evaluering, behov for samarbeid med kolleger og behov for kompetanseutvikling.

Resultatet var i hovedsak ingen endringer – samlet sett oppgir over 3 av 4 at det ikke ble noen endringer i arbeidsårets lengde.

Skolene har også, uavhengig av forhandlingene om arbeidstid på skolen og arbeidsårets lengde, mulighet til å fremme krav om inntil fire ekstra dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging og lignende. Spørreundersøkelsen viser at det på 3 av 4 skoler ikke ble fremsatt krav om flere dager. Ved de skolene hvor det ble fremsatt krav, kom 1 av 3 skoler til enighet om flere dager, dette var i hovedsak grunnskoler.

Når det gjelder casestudiene, ble det lagt vekt på å velge ut enheter som i spørreundersøkelsen hadde oppgitt at de hadde fått til endringer i avtalen. Funn fra intervjuene viser imidlertid at det kun er snakk om små endringer eller at det er foretatt endringer som ikke går ut over rammene i sentral avtale. I de tilfellene hvor man har fått til endringer innebærer dette én eller to ekstra planleggingsdager. Intervjuene viser videre at disse endringene ikke innebærer en faktisk utvidelse av arbeidsåret, men heller omdisponering av tid innenfor eksisterende ramme. Det er delte meninger om hvorvidt det er behov for å utvide arbeidsårets lengde. Flere skoleeiere og skoleledere mener det var behov for en utvidelse, men som unnlot å fremme formelt forslag om dette. Begrunnelsen er at en antok at det var lav sannsynlighet for å få til endringer som følge av streiken i 2014 og bekymring for at eventuelle forslag skulle ha negativ påvirkning på samarbeidsklimaet.

1.3.2 Arbeidstid på skolen

Spørreundersøkelsen viser at et viktig tema for mange var skoleutvikling, behov for faglig-pedagogisk samarbeid og samarbeid med kolleger. Fylkeskommunale skoleeiere oppgir i større grad enn de kommunale at kunnskapsdeling, elevenes læringsutbytte og tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid var hovedtemaer. Vi ser tilsvarende forskjell mellom skoleledere på grunnskoler og videregående skoler; skolelederne ved videregående skoler oppgir i større grad at elevenes læringsutbytte og tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid var hovedtemaer, sammenlignet med sine kolleger ved grunnskoler. I tillegg er de mer opptatt av behovet for faglig-pedagogisk samarbeid. Spørreundersøkelsen viser at flertallet av skolene kom til enighet på skolenivå. 4 av 10 oppgir at de tok utgangspunkt i tabellen «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår» når arbeidstid på skolen ble diskutert.

Spørreundersøkelsen viser at 8 av 10 skoleledere ved grunnskoler og 9 av 10 skoleledere ved videregående skoler oppgir at de ikke fikk til endringer i arbeidstiden på skolen. Grunnskoler fikk altså i større grad til endringer sammenlignet med videregående skoler, men for de fleste skolene er det ikke snakk om store endringer. Samlet sett finner vi at grunnskoler i større grad enn videregående skoler har en arbeidstid på skolen som går utover rammen.

Intervjuene viser at de fleste skolene gikk inn for videreføring av eksisterende avtale om arbeidstid på skolen. Noen få fikk til (mindre) endringer etter forhandlingene i 2015. Intervjuene viser endringene i all hovedsak ikke innebærer en faktisk endring i rammen, men heller en tydeliggjøring av tilstedeværelse og fellestid innen eksisterende ramme. Her er det blant annet innført begrep som *kjernetid* og fast definerte tidsrom hvor ansatte skal være til stede på arbeidsplassen.

1.4 **Tilfredshet med forhandlingene**

Funn fra spørreundersøkelsen kan tyde på at hvorvidt man er tilfreds med resultatene av forhandlingene eller ikke, ikke nødvendigvis er basert på at man fikk til en endring i arbeidsårets lengde eller arbeidstid på skolen. Det at man hadde en god prosess og god dialog om hva man ønsket – og kom til enighet – kan synes som like viktig som å få til en konkret endring. Funn fra intervjuene indikerer en litt defensiv og pragmatisk holdning hos flere av informantene på arbeidsgiversiden, der en var mest opptatt av å komme til enighet i denne omgang. Skoleeiere og skoleledere gir i intervjuene uttrykk for ønske om mer arbeidstid på skolen, men ikke på bekostning av godt arbeidsmiljø.

Spørreundersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere viser samlet sett at nær 6 av 10 er fornøyd med forhandlingene. Samtidig indikerer funn fra de kvalitative intervjuene med skoleledere, og til en viss grad også skoleeiere, at det kan stilles spørsmålstegn ved hvorvidt det ble avholdt reelle forhandlinger. Flere informanter oppgir at det ikke har vært vesentlige forskjeller ved å gjennomføre forhandlinger, sammenlignet med de tidligere drøftingene. Funnene viser også at skoleeiere og skoleledere – i kjølvannet av streiken i 2014 – er forsiktige med å fremme forslag til endringer, fordi de er bekymret for at dette skal gå utover samarbeidsklimaet generelt. Videre viser funnene at skoleeiere og skoleledere i stor grad opplever at de tillitsvalgte har stilt med bundet mandat sentralt fra organisasjonene, og at det er liten vilje til å se på alternative løsninger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen.

1.5 **Arbeidstidsavtalen i et skoleutviklingsperspektiv**

Undersøkelsen viser samlet sett at det er delte meninger om arbeidstidsavtalen og dens rolle i et skoleutviklingsperspektiv. Funnene tyder på at skolelederne har et noe mer positivt syn på arbeidstidsavtalen enn hva skoleeierne har, og slik sett et mer positivt forhold til arbeidstidsavtalen og hva den bidrar med når det gjelder samhandling, læringsarbeid, elevenes læringsutbytte og skoleutvikling.

Spørreundersøkelsen viser at 45 prosent av skoleeierne og 54 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen i deres kommune/fylkeskommune. Kommunale skoleeiere og -ledere vurderer i større grad at avtalen er nyttig for skoleutvikling sammenlignet med fylkeskommunale. De aller fleste skolelederne som er intervjuet oppgir at dagens arbeidstidsavtale fungerer greit, mens enkelte mener at den i for liten grad gir skoleledelsen det handlingsrom som er nødvendig og ønsker mer tilstedeværelse og bundet tid på skolen. Skolelederne er svært opptatt av å synliggjøre at hvorvidt avtalen bidrar til skoleutvikling avhenger av hvordan den forvaltes, herunder organisering av tid og innholdet i fellestiden, samt hvordan skolens ledelse driver og følger opp utviklingsarbeidet.

Det er delte meninger om hvorvidt lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen er hensiktsmessig. I spørreundersøkelsen oppgir nærmere halvparten av skolelederne at de ønsker lokale forhandlinger, mens de resterende oppgir at de ikke ønsker det eller er usikre. Skoleeiere og skoleledere som har benyttet frisvarmuligheten i spørreundersøkelsen, har et klart fokus på at de ønsker en sentral avtale med mer arbeidstid på skolene («binding av tid»). Mange fremhever KS' rolle og deres ansvar for å legge til rette for en slik avtale.

De fleste skolelederne som er intervjuet oppgir at de ønsker sentrale forhandlinger, med henvisning til at lokale forhandlinger er ressurskrevende og at arbeidstidsavtalene i størst mulig grad bør være like for alle. I tillegg opplever de at det ikke er snakk om reelle forhandlinger så lenge det må være partsenighet om forslagene som fremmes og oppgir at de har vært tilbakeholdne med å fremme forslag fordi de er bekymret for at det skal gå utover det daglige samarbeidet. De skolelederne som er mest positive til lokale forhandlinger synes å være dem som klarer å utnytte handlingsrommet i eksisterende avtale.

2. INNLEDNING

De siste årene har det vært sterkt fokus på skoleutvikling for å sikre at grunnopplæringen møter og ivaretar samfunnets utviklings- og kompetansebehov. En hovedutfordring for norsk grunnutdanning har vært - og er - å øke kvaliteten på opplæringen i grunn- og videregående opplæring. Et grep i denne sammenheng er systematisk utviklingsarbeid hvor lærernes kompetanse og rolleutøvelse står sentralt. Arbeidstidsavtalen som regulerer arbeidstiden til det pedagogiske personalet i kommunal og fylkeskommunal grunnopplæring er et viktig redskap for skoleutvikling.

SFS 2213 er den sentrale arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnopplæring. Avtalen om arbeidstid for undervisningspersonalet gjelder for undervisningsstillingene i grunnskolen, videregående opplæring og voksenopplæring. Den nåværende avtalen gjelder for perioden 1.8.2015 til 31.12.2017. Det fremkommer i SFS 2213 at arbeidstidsavtalen skal bidra til størst mulig profesjonalitet i lærernes yrkesutøvelse slik at opplæringstilbudet til elevene blir best mulig. Avtalen skal sikre den enkelte lærer tilstrekkelig og rimelig tid til de oppgaver som følger direkte eller indirekte av undervisningsoppgavene. Avtalen skal gjøre det mulig å vurdere forholdet mellom tid til undervisning og tid til andre oppgaver ut fra skolens og elevenes behov.

I den siste revideringen av SFS2213 fra 2014 kom det inn endrede bestemmelser om *arbeidsåret* og *arbeidstiden på skolen* (arbeidstidsavtale for undervisningspersonale 1.8.2015 - 31.12.2017). Arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen skal i følge den nye avtalen forhandles lokalt, i den enkelte kommune og/eller på den enkelte skole. Ved eventuelle uenigheter skal saken sendes til en tvisteløsningsinstans¹.

Den sentrale arbeidstidsavtalen har bestemmelser som regulerer fordeling av arbeidstiden innenfor årsverket på 1687,5 timer. Arbeidsårets lengde fastsettes etter forhandlinger med utgangspunkt i elevenes skoleår slik det er fastsatt av kommunen/fylkeskommunen. I tillegg kommer de allerede fastsatte 6 dager til kompetanseutvikling, planlegging m.m.

Forhandlingene føres enten på den enkelte skole eller på kommune-/fylkeskommunenivå. I tillegg kan partene på skolenivå bli enige om å avsette inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring som med fordel kan skje i et samarbeid med kolleger².

Arbeidstid på skolen fastsettes ved partsenighet ved den enkelte skole. Lærernes arbeidstid på skolen er den tiden den enkelte lærer skal være disponibel på skolen. Arbeidstiden på skolen benyttes først og fremst til undervisning, annet elevrettet arbeid, for- og etterarbeid og faglig ajourføring både individuelt og i samarbeid med kolleger i team, avdelinger, grupper e.l., samt kontakt med foresatte og samarbeidsinstanser.

2.1.1 Tidligere undersøkelser om arbeidstid i utdanningssektoren

Et tema som har preget diskusjonene mellom arbeidsgiver og arbeidstager i sammenheng med SFS 2213, er disponering av arbeidstiden. På den ene siden har arbeidsgivers behov og ønske om å disponere lærernes arbeidstid, primært for å kunne skape et handlingsrom for å drive utviklingsarbeid m.m. På den andre siden står lærernes ønske om å disponere egen arbeidstid gjennom selvstendig tid.

I forbindelse med sentrale forhandlinger mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner er det gjennomført flere undersøkelser med fokus på arbeidstidsordninger ved norske skoler. Ram-bøll gjennomførte i 2009 og 2011 undersøkelser knyttet til undervisningspersonalets arbeidstids-

¹ SFS 2213.

² SFS 2213.

avtale. Evalueringen fra 2009 «Bidrar skolenes arbeidstidsavtale til en god skole? Evaluering av lærernes arbeidstidsavtale opp mot avtalens intensjoner» hadde som formål å vurdere hvilket handlingsrom skolenes arbeidstidsavtale legger til rette for, og hvordan den sentrale avtalen bidrar til arbeidet med skoleutvikling. Evalueringen viser også til arbeidsgivernes erfaringer med lokale drøftinger/forhandlinger, og deres synspunkter på hvordan det er mulig å legge til rette for en god prosess knyttet til forhandlingene. 2011-undersøkelsen er en oppfølging til Rambølls evaluering av arbeidstidsavtalen SFS 2213 fra 2009.

I de to overnevnte undersøkelsene³ fremkommer det at et stort flertall av skolelederne hadde en avtale basert på den sentrale avtale og ikke lokalt tilpasset avtale. I hovedsak ble det gitt to ulike forklaringer på dette. På den ene siden oppga arbeidsgiverne at sentral avtale ga tilstrekkelig handlingsrom, mens man på den andre siden oppga at det var for krevende å forhandle frem og inngå lokalt avvikende avtale. Det var imidlertid delte meninger blant arbeidsgivere om hvorvidt SFS 2213 legger godt nok til rette for inngåelse av lokale avtaler og i hvilken grad nåværende avtale gir tilstrekkelig handlingsrom. Det ble i størst grad etterspurt rom for felles refleksjon og skoleutvikling, rom for kollegialt samarbeid mellom lærere, en rammepreget avtale med høy grad av lokalt handlingsrom, og fokus på fordeling av oppgaver fremfor tid i en fremtidig sentral avtale. De konkrete bestemmelsene som i størst grad ble etterspurt var en utvidelse av arbeidsåret utover 195 dager/39 uker, utvidet arbeidstid utover 1300/1225/1150 timer, og endring av krav om undervisningstid.

Mange arbeidsgivere oppga at de hadde lite håp om å få forhandlet frem disse endringene lokalt, og etterspurte derfor at dette ble innlemmet i en sentral avtaleendring. For det andre ble det oppgitt å være krevende å forhandle frem og inngå lokal avvikende avtale. Begge de foregående undersøkelsene fant at motstand fra arbeidstakerorganisasjonene ble oppgitt som en av årsakene til dette. I tillegg ble prosessens tidkrevende aspekter og manglende enighet om innholdet i lokale avtaler fremhevet som årsaker til at sentral avtale ble benyttet.

Arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet har blitt endret flere ganger de siste årene, hvor hensikten har vært å legge til rette for utviklingsarbeid i skolen. To sentrale endringer fra avtalen som ble forhandlet frem i 2012 var antall dager til kompetanseheving og planlegging m.m. – som ble hevet fra fem til seks dager, og introduksjonen av begrepet «tidsressurspott» - som førte til en økning av ½ klokketimer per elev i tidsressursen til lærerne. Rambøll gjennomførte i 2013 en undersøkelse for å vurdere hvorvidt og hvordan endringene av avtalerevisjonen fra 2012 var blitt implementert i skolene⁴. Undersøkelsen innhentet også synspunkter knyttet til den fremtidige utviklingen av arbeidsavtalen. Punktene som det i størst grad ble gitt uttrykk for enighet i var følgende:

- Det er viktig at rektor har styring over de ansattes arbeidstid
- Arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy for arbeidsgiver
- Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser

Et flertall av respondentene så også et behov for å endre den gjeldende avtalen. Det aktørene i størst grad mente det var viktig å prioritere ved neste avtalerevisjon var:

- Flere dager til kompetanseheving, planlegging m.m.
- Utvidet arbeidstid på skolen

Dette er forhold som det for skoleåret 2015/2016 ble forhandlet lokalt om, og som vi skal se nærmere på i det påfølgende.

³ Rambøll (2009) og Rambøll (2011).

⁴ Rambøll (2013).

2.1.2 Metode og datakilder

I herværende oppdrag er det gjennomført både en kvantitativ spørreundersøkelse og kvalitative casestudier blant utvalgte fylkeskommuner og kommuner. Vi har slik kartlagt i bredden hvordan arbeidstidsavtalens bestemmelser om lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid fungerer i praksis, herunder hvordan prosessen knyttet til forhandling har foregått og hva som er resultatet av forhandlingene. Casestudiene går mer i dybden for å få inngående kunnskap om muligheter og barrierer i forhandlingsprosessen samt informasjon om hvorvidt de lokale avtalene har bidratt til skoleutvikling.

Oppsummert er følgende blitt gjennomført i forbindelse med denne første delen av prosjektet som omhandler forhandlingene for skoleåret 2015/2016:

- Innledende kvalitative studier
- Spørreundersøkelse (breddeundersøkelse) til et utvalg skoleeiere og skoleledere
- Fem casestudier med kvalitative intervjuer med skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte

Det har vært tett samarbeid med oppdragsgiver underveis i undersøkelsesperioden, og undersøkelsesopplegg (inkludert spørreskjema) ble presentert for referansegruppen i forkant av oppstart. I det følgende redegjør vi nærmere for de ulike datakildene.

2.1.3 Innledende kvalitative studier

Ved oppstarten av oppdraget ble det gjennomført gjennomgang av relevante dokumenter, samt ti eksplorative intervjuer med relevante aktører. Formålet med den innledende datainnsamlingen var å få bedre kjennskap til de ulike aktørenes roller og holdninger i forhold til avtalen, samt avtalens forankring blant ulike parter.

Tidligere evalueringer på området ble også gjennomgått, samt dokumenter og forskning knyttet til SFS 2213 spesielt, og arbeidstidsavtaler mer generelt. Funn fra denne innledende analysen var sentral i utviklingen av spørreskjemaer og intervjuguider til bruk i det videre oppdraget.

Det ble gjennomført innledende eksplorative intervjuer med aktører fra KS, Utdanningsdirektoratet, Kunnskapsdepartementet, Skolelederforbundet og Utdanningsforbundet, samt med utviklingskonsulenter fra to videregående skoler.

2.1.4 Spørreundersøkelse (breddeundersøkelse)

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til alle til skoleeiere i landet kommuner og fylkeskommuner, samt til et tilfeldig utvalg av skoleledere i grunnskoler og videregående skoler, med unntak av Oslo.

Det ble i tett dialog med oppdragsgiver utviklet et spørreskjema med fokus på prosess i forkant av forhandlingene, selve forhandlingene og resultatet av disse. Tilfredshet med prosess og resultater er også et sentralt tema. Undersøkelsen ble distribuert per e-post 28. januar 2016 og avsluttet i mars.

Om respondentene - frafallsanalyse

Undersøkelsen sendt ut til totalt 1895 skoleeiere og skoleledere i kommune eller fylkeskommune. Av disse var det 998 som gjennomførte undersøkelsen. Dette tilsvarer en respons på 53 prosent, noe som vurderes som tilfredsstillende. Blant respondentene som mottok undersøkelsen, var det 715 som ikke besvarte, 24 som falt fra pga. manglende kontaklinformasjon og 157 som kun besvarte noen av spørsmålene. Respondenter som kun har besvart noen av spørsmålene er utlatt fra analysene. Tabell 2-1 gir en oversikt over antall respondenter som har falt fra eller gjennomført undersøkelsen.

Tabell 2-1 Oversikt over gjennomføring og frafall

	ANTALL	PROSENT
Distribuert til	1895	100 %

- Ikke besvart	715	38 %
- Fråfalt	24	1 %
- Noen svar	157	8 %
- Fullført undersøkelsen	998	53 %

Tabell 2-1 viser at det er relativt mange i gruppen «noen svar». En gjennomgang av respondenter som har avgitt «noen svar» viser at denne i hovedsak består av skoleledere i grunnskoler med få lærere/elever. Vi har fått tilbakemelding fra noen skoleledere i denne kategorien om at undersøkelsen ikke opplevdes som relevant for dem og at dette er årsaken til at de ikke fullførte besvarelsen.

Blant respondentene som fullførte undersøkelsen, er 75 prosent skoleledere og 25 prosent er skoleeiere. Undersøkelsen ble sendt ut til samtlige skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner med unntak av Oslo, og et tilfeldig utvalg av skoleledere i grunnskole og videregående skole. Tabell 2-2 gir en oversikt over populasjon, bruttoutvalg, besvarelser og tilhørende respons per gruppe.

Tabell 2-2 Oversikt over svarprosent

		Populasjon*	Bruttoutvalg	Besvarelser	Respons
Kommune	Skoleeiere	426	426	231	54 %
	Skoleledere	2899	1150	575	50 %
Fylkeskommune	Skoleeiere	19	19	15	79 %
	Skoleledere	393	300	169	56 %
Totalt		3737	1895	998	53 %

* Etter renset data for manglende eller feil kontaktinformasjon

Tabellen viser at responsen er høyest blant skoleeiere i fylkeskommunen (79 prosent), mens den er lavest blant skoleledere i grunnskolen (50 prosent). Ved å sammenstille besvarelsene med populasjonen, og se nærmere på hvordan de ulike respondentgruppene er representert, ser vi at skoleledere ved grunnskoler er noe underrepresenterte i undersøkelsen. Denne gruppen utgjør 78 prosent av populasjonen mens de utgjør 58 prosent av besvarelsene. Siden resultatene presenteres separat for de ulike målgruppene, har vi valgt å ikke vekte resultatene. Dette hadde vært nødvendig dersom resultatene hadde blitt fremstilt og kommentert på totalnivå (dvs sett alle målgruppene under ett).

2.1.5 Casestudier og intervjuer

I tillegg til den kvantitative spørreundersøkelsen, har vi gjennomført fem fylkesvise casestudier (dybdeundersøkelser), som omfatter til sammen 40 kvalitative intervjuer med skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte på både kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Intervjuene ble gjennomført i perioden april til mai 2016.

Tabell 2-3 viser fordelingen av intervju etter informanttype:

Tabell 2-3 Antall intervju per informantgruppe

Informanttype	Antall intervjuer
Skoleeier kommune	6
Skoleleder grunnskole	11
Tillitsvalgt grunnskole	7
Skoleeier fylkeskommune	4
Skoleleder videregående skole	7
Tillitsvalgt videregående skole	5
Totalt	40

Tabell 2-3 viser at det er gjennomført kvalitative intervjuer med til sammen 10 skoleeiere, 18 skoleledere og 12 tillitsvalgte.

Den semi-strukturerte intervjuguiden vi gjorde bruk av i casestudiene ble utarbeidet på bakgrunn av funn fra de innledende intervjuene, samt resultater fra spørreundersøkelsen som vi ønsket å følge opp mer i dybden.

Målsetningen med de kvalitative intervjuene i casestudiene har vært å få mer nyansert kunnskap om svarene som følger av spørreundersøkelsen, slik at vi kan supplere tendensene i svarene om forhandlingsprosessen knyttet til arbeidstid og arbeidsårets lengde for skoleåret 2015-2016 med mer utdypende forklaringer.

2.2 Leseveiledning

Rapporten består videre av følgende kapitler:

- I **kapittel 3** presenteres funn om hvordan de innledende drøftingene/diskusjonene forløp
- I **kapittel 4** presenteres funn knyttet til en rekke påstander om forhandlingsklimaet ved skolene
- I **kapittel 5** presenteres funn om hvordan forhandlingene forløp og hva som ble resultatet av disse, herunder respondentenes tilfredshet med prosesser og resultater presenteres også her
- I **kapittel 6** presenteres synspunkter på forhandlingene som ble gjennomført, om arbeidstidsavtalen og om de kommende forhandlingene for skoleåret 2016/2017

I alle kapitler fremstilles resultater fra en rekke påstander som skoleeiere og skoleledere har sagt seg enig eller uenig i. Påstandene presenteres grafisk og fremstillingene (figurene) viser hvor enige eller uenige skoleeiere og skoleledere er i de ulike påstandene. Resultatene for skoleeiere vises for alle skoleeiere samlet, samt etter om de er skoleeier på kommune- eller fylkeskommunenivå. Tilsvarende presenteres resultatene for skolelederne for alle samlet, samt etter om de er skoleleder ved grunnskole eller videregående skole.

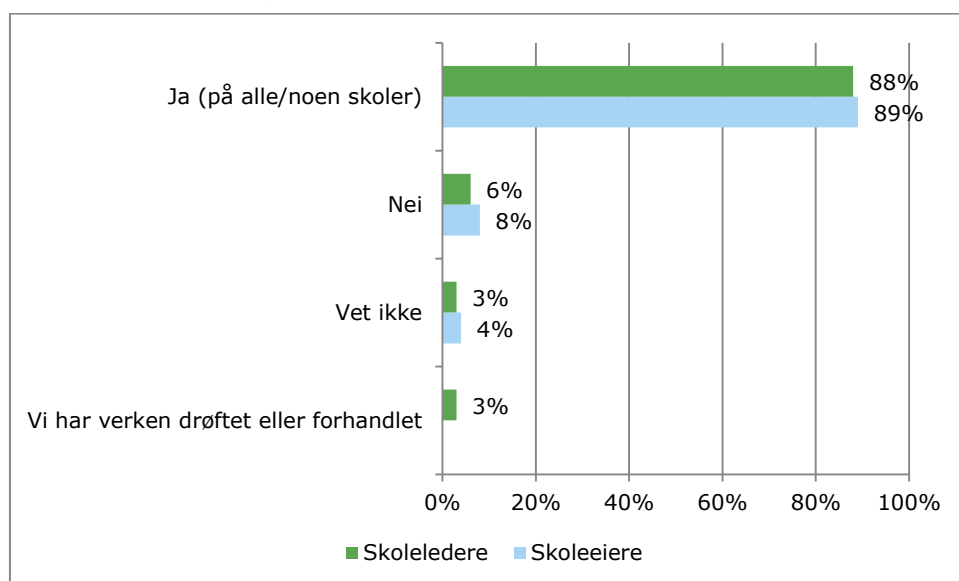
3. PROSESSENE I FORKANT AV FORHANDLINGENE

I dette kapitlet redegjør vi for hvordan de innledende drøftingene/diskusjonene forløp. Sentrale temaer er forekomst, deltakere og innhold/tematikk. Ulike aktørers synspunkter på de innledende prosessene er også del av dette kapitlet.

3.1 Gjennomføring av drøftinger/diskusjoner

I spørreundersøkelsen oppgir hele 9 av 10 skoleeiere og skoleledere at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene. Figur 3-1 viser hva henholdsvis skoleeiere og skoleledere har svart på spørsmål om det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene.

Figur 3-1 Ble det (i din kommune/fylkeskommune) gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene?

Figur 3-1 viser at 89 prosent av skoleeierne oppgir at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene. Dette er summen av de 78 prosentene av skoleeierne som svarer at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov på alle skolene i deres kommune eller fylkeskommune og de 11 prosentene som svarer at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner på noen skoler i deres kommune eller fylkeskommune.

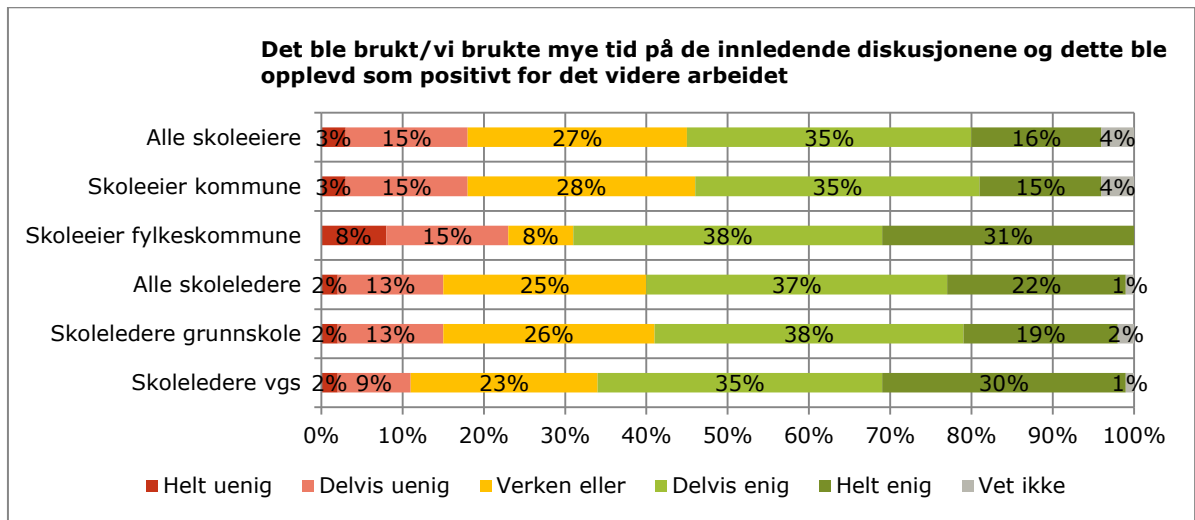
De fylkeskommunale skoleeierne svarer i større grad enn de kommunale skoleeierne at slike drøftinger/diskusjoner ble gjennomført på noen skoler. Når det gjelder skoleslag, så er det ingen store forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler. Vi ser dog at skoleledere fra kombinerte barne- og ungdomsskoler i mindre grad enn de øvrige oppgir at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner før forhandlingene.

Både skoleeiere og skoleledere ble presentert for en rekke **påstander om drøftingene/diskusjonene i forkant av forhandlingene**. Under presenteres de påstandene som omhandler tidsbruk.

Når det gjelder **hvor mye tid som ble brukt og opplevd utbytte** av dette, oppgir 51 prosent av skoleeierne og 59 prosent av skolelederne at de er helt eller delvis enige i at de brukte mye tid på de innledende diskusjonene og at dette opplevdes som positivt i det videre arbeidet.

Figur 3-2 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 3-2 Mye tid ble brukt på de innledende diskusjonene og dette ble opplevd som positivt for det videre arbeidet

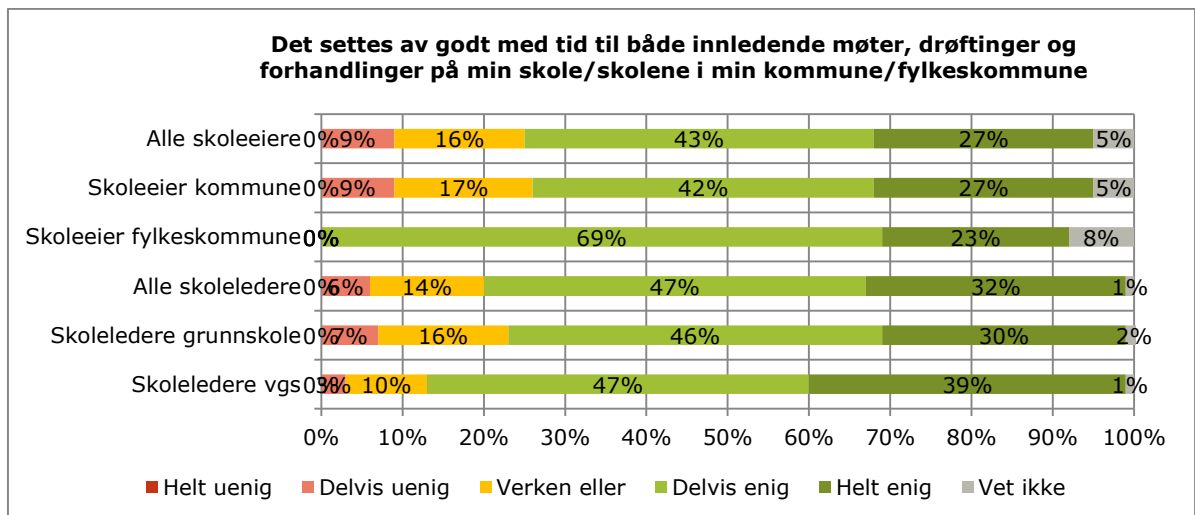
Figur 3-2 viser at halvparten av skoleeierne er enige i påstanden. 18 prosent er uenige, mens 27 prosent er verken enige eller uenige. I forhold til den høye andelen som er helt eller delvis er enige i at de brukte mye tid på de innledende diskusjonene, så kan en mulig forklaring her relateres til at flere skoleeiere og skoleledere i de kvalitative intervjuene også inkluderer tiden som ble bruk til lokale samtaler på den fylkesvise skoleringen og samlingen for skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte i forkant av forhandlingene. Hva gjelder den relativt høye andelen som verken er en enige eller uenige, så kan dette tyde på at det var vanskelig å ta stilling til påstanden, herunder at de er usikre på effekten av de innledende diskusjonene.

Også blant skolelederne er det en relativt høy andel som har svart at de er verken enige eller uenige – 25 prosent av skoleledere sier dette. I tillegg viser figuren at skoleledere på videregående skoler i større grad enn de på grunnskoler er enige i påstanden.

70 prosent av skoleeierne og 86 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at det settes av **godt med tid til både innledende møter, drøftinger og forhandlinger på skolene.**

Figur 3-3 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 3-3 Det settes av godt med tid til innledende prosess og forhandlinger

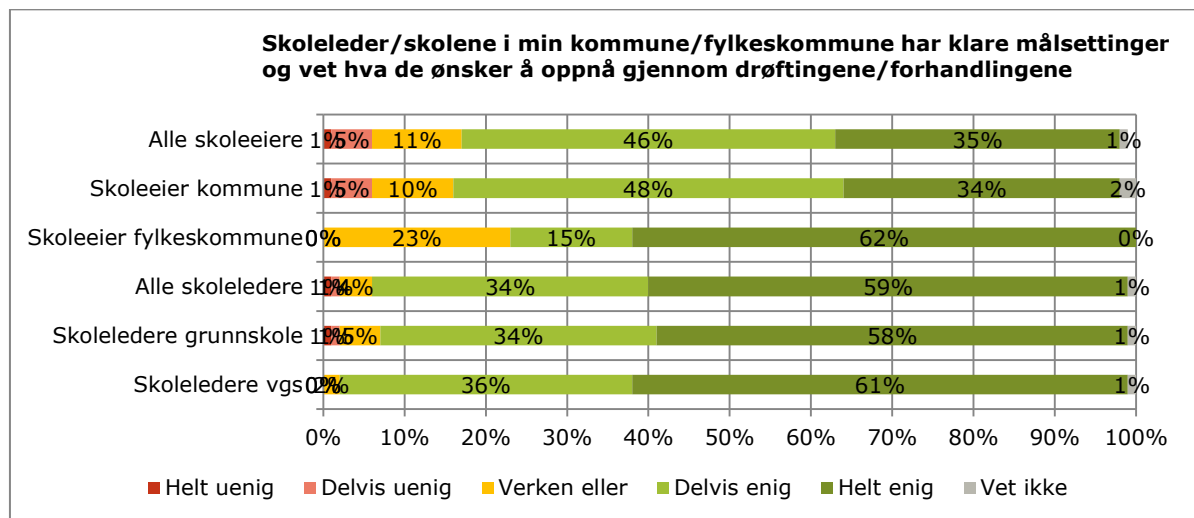

Figur 3-3 viser at 70 prosent av skoleeierne er enige i påstanden. 9 prosent er uenige mens 16 prosent er verken enige eller uenige. De fylkeskommunale skoleeierne er i større grad enn de kommunale enige i dette – ingen av dem er uenige i denne påstanden.

86 prosent av skolelederne er enige i at det settes av godt med tid på deres skole til både innledende møter, drøftinger og forhandlinger. 6 prosent er uenige, mens 14 prosent er verken enige eller uenige. Skoleledere på videregående skoler er i større grad enn dem på grunnskoler enige i denne påstanden.

81 prosent av skoleeierne og 93 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at de har **klare målsetninger og vet hva de ønsker å oppnå gjennom drøftingene/forhandlingene**. Figur 3-4 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 3-4 Vi har klare målsetninger og vet hva vi ønsker å oppnå

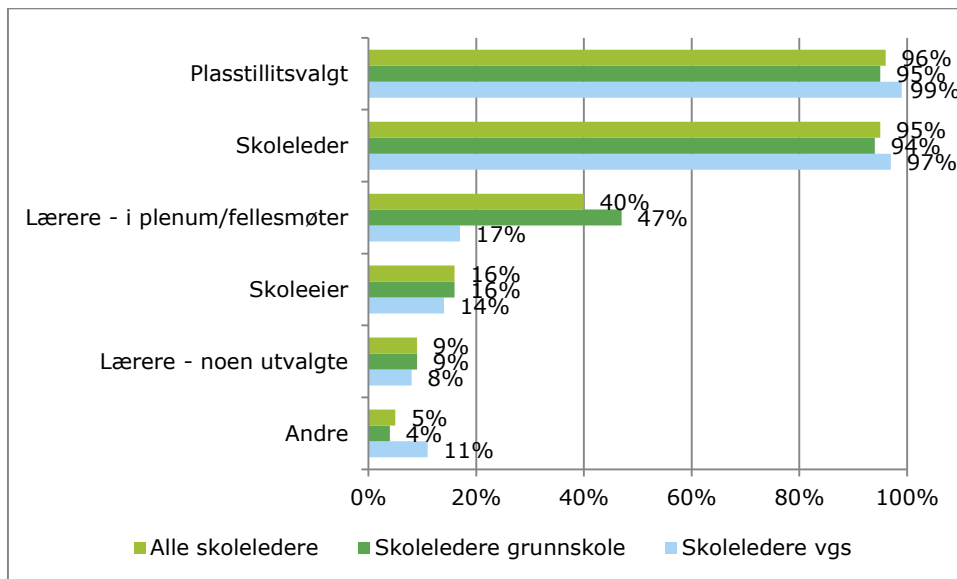
Figur 3-4 viser at 81 prosent av skoleeierne er enige i påstanden. 6 prosent er uenige, mens 11 prosent eller verken enige eller uenige. Fylkeskommunale skoleeiere er i større grad enn de kommunale helt enige i denne påstanden.

Blant skolelederne er det bare et fåtall som er uenige i denne påstanden: 93 prosent er enige, 2 prosent er uenige mens 4 prosent er verken enige eller uenige.

3.2 Hvem deltok i innledende diskusjoner/drøftinger?

Det er først og fremst skoleleder og plasstillitsvalgt som deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene. Dette gjelder både for grunnskoler og videregående skoler. Figur 3-5 viser hvem som deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene.

Figur 3-5 Hvem deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (skoleledere, flere svar mulig)

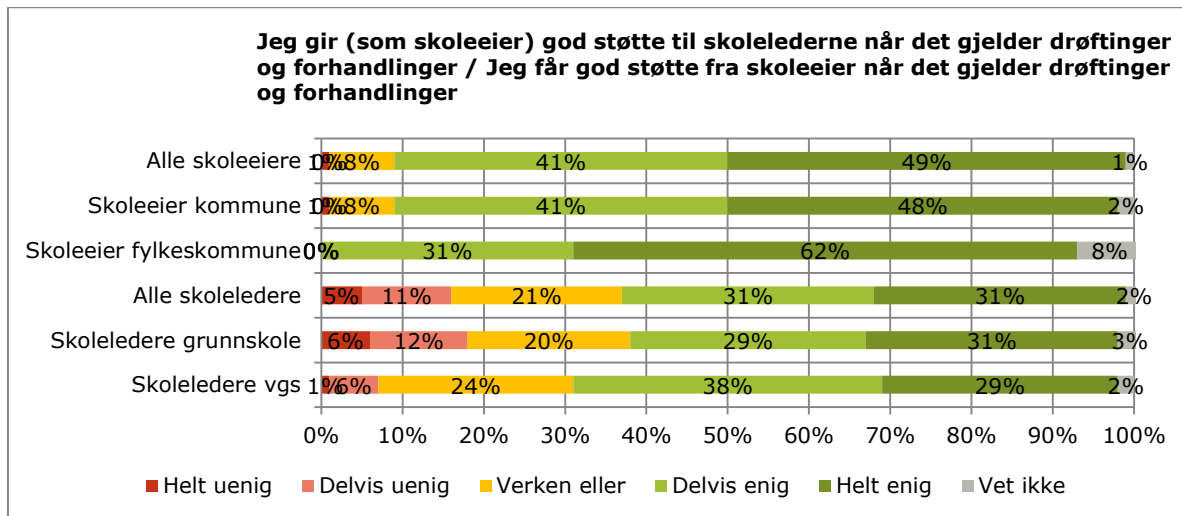
Figur 3-5 viser at også andre grupper deltok, om enn i varierende grad. Skoleledere på grunnskoler oppgir i større grad enn de på videregående skoler at lærere deltok i form av plenum/fellesmøter. Dette gjelder nesten halvparten av grunnskolelederne.

Skoler som har fått til endringer – i arbeidsårets lengde og/eller i arbeidstid på skolen – har i større grad involvert lærere i plenum/fellesmøter.

Kategorien «annet» viser at også assisterende rektor, hovedtillitsvalgt, verneombud, og/eller avdelingsledere/mellomledere deltatt i de innledende diskusjonene/drøftingene ved noen skoler.

Når det gjelder **å gi eller få god støtte når det gjelder drøftinger og forhandlinger**, så er 90 prosent av skoleeierne helt eller delvis enige i at de *gir* god støtte til skolelederne. Blant skolelederne er 62 prosent er helt eller delvis enige i at de *får* god støtte fra skoleeier når det gjelder drøftinger og forhandlinger. Figur 3-6 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 3-6 Skoleleder gir/skoleleder får god støtte når det gjelder drøftinger og forhandlinger

Figur 3-6 viser at det er en viss uoverensstemmelse mellom hva skoleeier og skoleleder mener rundt det å gi og få støtte ifm.drøftinger og forhandlinger. Mens 90 prosent av skoleeierne mener at de gir god støtte til skolelederne, så er det bare 62 prosent av skolelederne som er enige i at

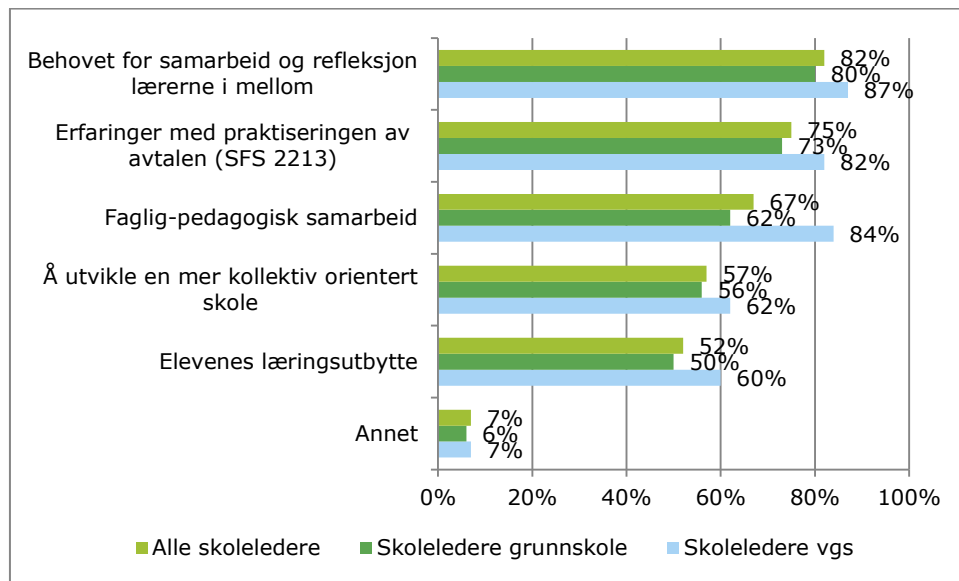
de får god støtte fra skoleeier. Skoleledere i grunnskolen er i større grad enn de i videregående skole uenige i at de får god støtte fra sin skoleleder.

3.3 Tema for innledende diskusjoner

Temaene som det ble fokusert på i disse innledende diskusjonene/drøftingene er først og fremst behovet for samarbeid og refleksjon, erfaringer med praktiseringen av arbeidstidsavtalen (når det gjelder arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen), og faglig-pedagogisk samarbeid.

Figur 3-7 viser hva skolelederne som har gjennomført innledende drøftinger/diskusjoner svarte på spørsmål om hvilke temaer det ble fokusert på.

Figur 3-7 Hvilke temaer ble det fokusert på i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (skoleledere, flere svar mulig)

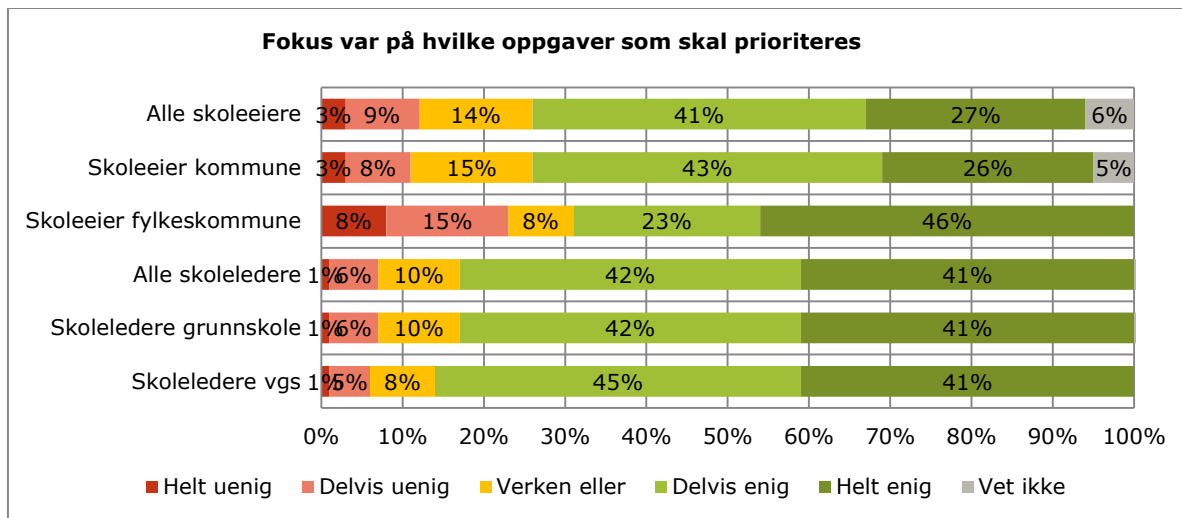

Figur 3-7 viser at de sentrale temaer er på behov for samarbeid og en kollektiv orientering av skolen. Skoleledere på videregående skoler er i større grad enn skolelederne på grunnskoler opp-tatt av faglig-pedagogisk samarbeid; 84 prosent av skolelederne ved videregående skoler oppgir dette som et hovedtema, mot 62 prosent av skolelederne ved grunnskoler.

I kategorien «annet» oppgis en rekke ulike tema. Dette er alt fra planlegging og bruk av planleg-gingsdager, via diskusjoner om lærerens arbeidsplass til tema som skolens samfunnsoppdrag.

68 prosent av skoleeierne og 83 prosent av skolelederne helt eller delvis enige i at **fokus var på hvilke oppgaver som skal prioriteres**. Figur 3-8 viser svarfordelingen mellom de ulike grup-pene.

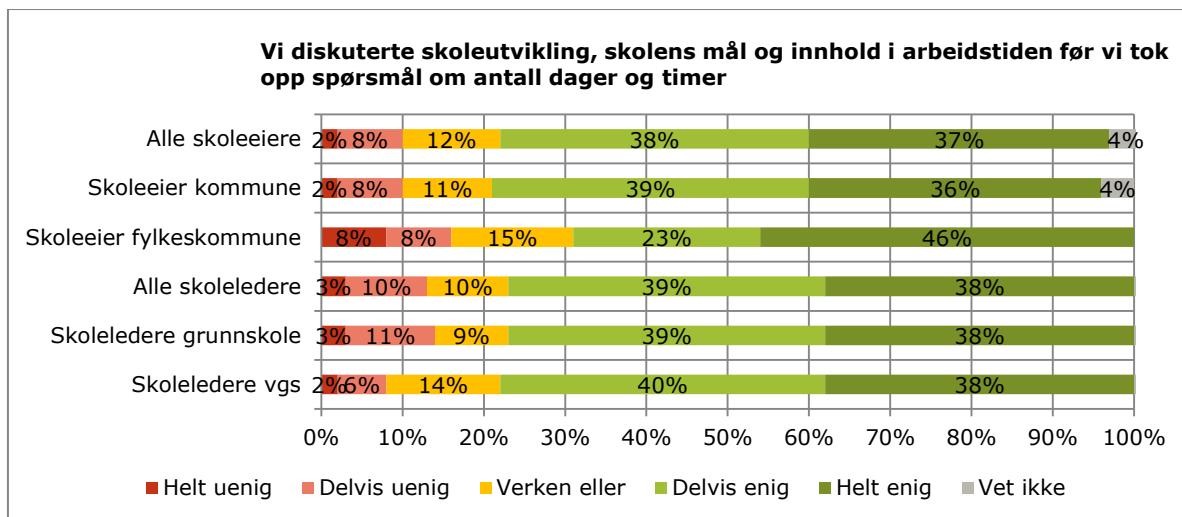
Figur 3-8 Fokuset var på hvilke oppgaver som skal prioriteres

Figur 3-8 viser at flertallet av skoleeierne er enige i at fokuset var på hvilke oppgaver som skal prioriteres. 12 prosent var uenige i dette, mens 14 prosent var verken enige eller uenige. Også her ser vi at de fylkeskommunale skoleeierne i større grad enn de kommunale er uenige i at fokuset var på prioritering av oppgaver. Også blant skolelederne er flertallet enige i påstanden. 7 prosent er uenige og 10 prosent er verken enige eller uenige. Det er ingen store forskjeller etter skoleslag her.

75 prosent av skoleeierne og 77 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at de **diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før de tok opp spørsmål om antall dager og timer**. Figur 3-9 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

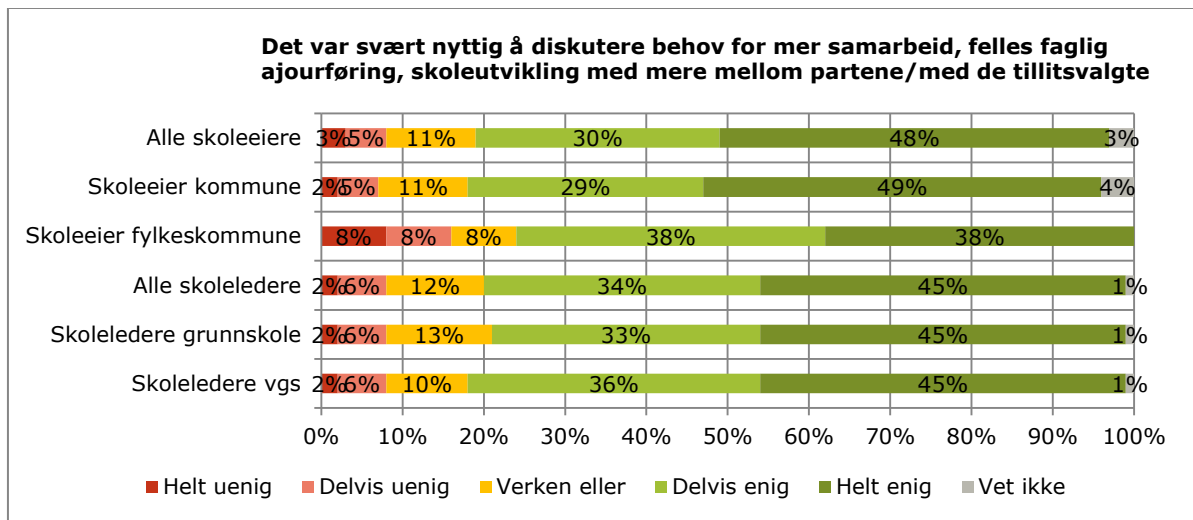
Figur 3-9 Skoleutvikling m.m. ble diskutert før antall timer og dager ble diskutert

Figur 3-9 viser at 75 prosent av skoleeierne er enige i denne påstanden. 10 prosent er helt eller delvis uenige, mens 12 prosent eller verken enige eller uenige. De fylkeskommunale skoleeierne er noe mer uenige og usikre enn de kommunale skoleeierne. 77 prosent av skolelederne er enige i påstanden. 13 prosent er uenige og 10 prosent eller verken enige eller uenige. Det er ingen store forskjeller etter skoleslag.

Når det gjelder **nyttens av å diskutere behovene for mer samarbeid, skoleutvikling** med mere med de tillitsvalgte, så er 78 prosent av skoleeierne og 79 prosent av skolelederne helt eller delvis enige i at dette var svært nyttig. Figur 3-10 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

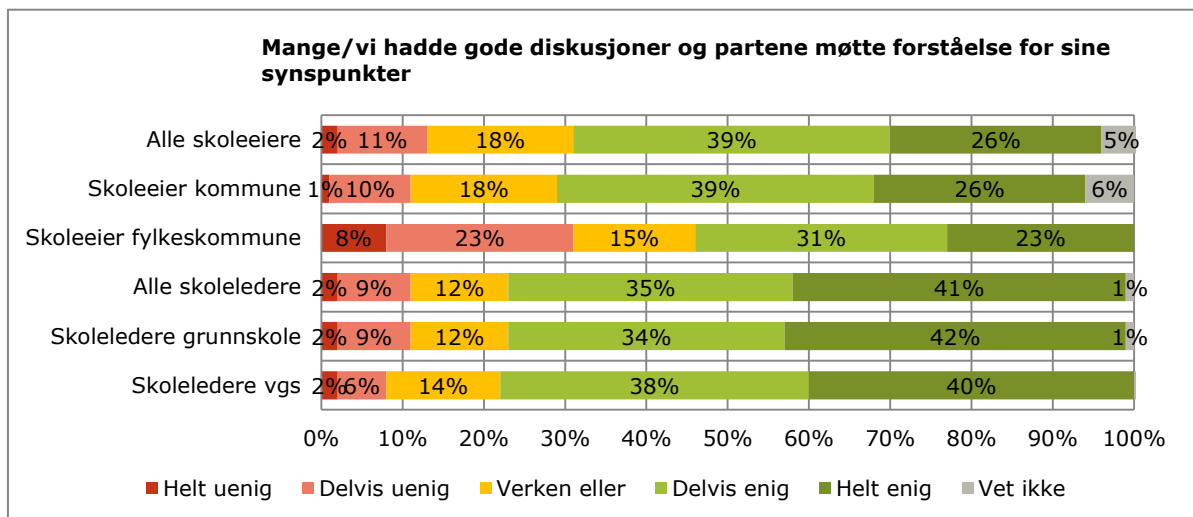
Figur 3-10 Det var nyttig å diskutere behov for mer samarbeid m.m. med partene/de tillitsvalgte

Figur 3-10 viser at et klart flertall av både skoleeiere og skoleledere ser nytten av å diskutere behovet for mer samarbeid, felles faglig ajourføring med mere med de tillitsvalgte. Det er her ingen store forskjeller mellom skoleslagene.

65 prosent av skoleeierne og 76 prosent av skolelederne helt eller delvis enige i at de hadde **gode diskusjoner og at partene møtte forståelse for sine synspunkter**. Figur 3-11 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Figur 3-11 Gode diskusjoner og partene møtte forståelse for sine synspunkter

Figur 3-11 viser at 65 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at mange hadde gode diskusjoner og partene møtte forståelse for sine synspunkter. 13 prosent er helt eller delvis uenige i denne påstanden, mens 18 prosent har svart verken enig eller uenig i denne påstanden. De siste 5 prosentene har svart vet ikke. Figuren viser også at fylkeskommunale skoleeiere er mer uenige i påstanden enn hva kommunale skoleeiere er: 31 prosent av de fylkeskommunale skoleeierne er helt eller delvis uenige, mens bare 11 prosent av de kommunale skoleeierne er helt eller delvis uenige.

76 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at de hadde gode diskusjoner og at partene møtte forståelse for sine synspunkter. 11 prosent er helt eller delvis uenige i denne påstanden, mens 12 prosent har svart verken enig eller uenig i denne påstanden. Blant skolelederne er det ingen store forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler.

3.4 **Funn fra casestudier: Prosessene i forkant av forhandlingene**

Funn fra intervjuene viser at det er store variasjoner mellom de ulike fylkeskommunene, kommunene og skolene som inngår i undersøkelsen når det gjelder hvordan prosessene i forkant av forhandlingene forløp. Særlig er det ulikheter når det gjelder omfang, hvorvidt det ble gjennomført prosesser sentralt på kommune/- fylkeskommunenivå og/eller på den enkelte skole. Det varierer også på hvilket nivå diskusjonene har blitt gjennomført.

Intervjuene viser at de fleste skoleeierne og skolelederne har gjennomført prosesser i forkant av selve forhandlingene. Imidlertid viser funn fra intervjuene at flere av informantene, både skoleledere, skoleeiere og tillitsvalgte, til en viss grad regner de felles skoleringene gjennomført av KS og Utdanningsforbundet som en del av prosessen i forkant. Samtlige informanter fremhever at disse skoleringene var svært nyttige og inneholdt en meget god og grundig gjennomgang av avtalen, fokus på intensjonen med avtalen, samhandling og avtalens overordnede mål, samt at både arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden deltok. I disse skoleringene ble det gjennomført diskusjoner mellom skoleledere og tillitsvalgte. Flere fremhever således at drøftingene/diskusjonene om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen startet allerede på fellesskoleringen. De kvalitative intervjuene viser også at det i enkelte av kommunene og fylkeskommunene ble gjennomført det informantene kaller for «skolering, etter inspirasjon fra den sentrale skoleringen som ble gjennomført av KS og Utdanningsforbundet. I disse skoleringene ble intensjonen med avtalen gjennomgått, samtidig som det ble avsatt tid til diskusjon mellom den enkelte rektor og tillitsvalgte.

Et flertall av skolelederne som er intervjuet oppgir at det ble initiert prosesser *lokalt på den enkelte skole*, men funnene indikerer at det er svært varierende hva som har vært omfang av og innhold i disse prosessene. De fleste skolene har diskutert lokale mål og intensjonen i avtalen. Imidlertid ser det ut til at de fleste har brukt forholdsmessig mere tid på å diskutere konkrete problemstillinger om organisering av arbeidstiden på skolen og i mindre grad felles mål og lokale behov. Ved et flertall av skolene som inngår i casestudiene er det kun tillitsvalgt og rektor som har hatt diskusjoner, sonderinger eller møtevirksomhet i forkant av forhandlinger om ny arbeidstidsavtale. Imidlertid har medlemmene i de ulike klubbene blitt orientert om diskusjoner og forhandlinger gjennom sin tillitsvalgt på klubbmøter. Ved et fåtall av skolene har alle ansatte blitt inkludert i diskusjonene i forkant. Dette har blitt gjort gjennom orienteringer på personalmøter eller lignende.

Intervjuene viser at kun et mindretall av skoleeierne har vært aktivt involvert eller utvist stort engasjement knyttet til forberedelsene til forhandlingene. Dette gjelder både for forhandlingene om arbeidsårets lengde, som har foregått på kommune- eller fylkeskommunenivå og forhandlingene på den enkelte skole om arbeidstid. Det er imidlertid store variasjoner her. Enkelte skoleeiere, primært på videregående nivå, har vært svært aktivt inn i prosessene i forkant av forhandlingene. Intervjuene viser at et flertall av skoleeierne har gjennomført en eller annen form for prosess i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde eller arbeidstid på skolen. I et flertall av kommunene og fylkeskommunene er det gjennomført mer eller mindre formelle møter mellom skoleeier og hovedtillitsvalgt i kommunen eller fylkeskommunen i forbindelse med forhandlingene om arbeidsårets lengde. Funnene viser at en i all hovedsak har gått for en videreføring av eksisterende avtale.

Intervjuene viser stor variasjon når det gjelder hvorvidt innholdet i planleggingsdagene evalueres og hvorvidt innhold og behov for ekstra planleggingsdager er en del av diskusjonene i forkant av forhandlingene og at et flertall av fylkeskommunene og kommunene i liten grad gjennomfører systematiske evalueringer av innholdet i planleggingsdagene eller behovet for ytterligere planleggingsdager. Tillitsvalgte som er intervjuet mener at man i større grad burde evaluere planleggingsdager for å gjøre innholdet mer relevant. Også enkelte skoleledere mener at man i større grad burde arbeide mer systematisk for å evaluere og sikre kvaliteten i allerede eksisterende planleggingsdager.

Funn fra intervjuene viser at kun et fåtall av skoleeierne på kommune- og fylkeskommunenivå har vært særlig delaktige eller involverte i forberedelse til forhandlingene om arbeidstid på den enkelte skole. Et flertall av skoleeierne som er intervjuet kjenner i liten grad til hvordan prosessene har blitt gjennomført på den enkelte skole og hva som har blitt det konkrete utfallet av forhandlingene.

Funn fra intervjuene viser at selv om de fleste har vært innom tema som intensjonen i avtalen, felles mål og lokale behov, har mesteparten av tiden til forberedelser gått med til å diskutere konkret organisering av tiden.

I de fylkeskommunene, kommunene og skolene hvor det ble gjennomført innledende drøftinger hvor man snakket om lokale behov og intensjonen med arbeidstidsavtalen opplevde man at dette var vellykket. Én av skolelederne som er intervjuet uttrykker sine målsetninger for diskusjonene og forhandlingene på følgende måte:

Utgangspunktet handler om hvilke oppgaver vi skal løse og hvordan får vi skal få løst disse gjennom arbeidstidsavtalen. Det handler om elevenes læring i sentrum og fokus på innhold først, og organisering etterpå.

Et annet sitat hentet fra en skoleleder viser hvordan de har lagt vekt på intensjonen med avtalen og avtalens overordnede mål, slik at dialogen med de ansatte om egen arbeidstid og læringsarbeid innrettes i forhold til elevenes læring, og ikke hvor mange timer de må være på skolen.

Alt ligger i arbeidstidsavtalen. Den handler om elevenes læringsutbytte. Vi har derfor med denne som utgangspunkt snakket mye om hva en god skole er, og hvordan elevene lærer best. Det handler om å utvikle egen undervisning og det å utvikle vår profesjon som fagprofesjon, slik at vi blir en enhetlig og profesjonell praksis. (Skoleleder)

Funn fra intervjuene viser også at de fleste informantene, både skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte, er fornøyd med prosessene som ble gjennomført i forkant av forhandlingene, til tross for at enkelte har brukt lite tid på prosessene. I noen enkelttilfeller oppgis det at det har vært dårlig forhandlingsklima. Dette har fortrinsvins vært på fylkeskommune- og skolenivå. Vi vil komme nærmere tilbake til forhandlingsklima i kapittel 4. Felles for de som har fått til en god prosess i forkant av forhandlingene er at de har tatt utgangspunkt i de lokale behovene og felles målsetninger, og diskutert arbeidstidsavtalen ut i fra dette. En av skoleeierne som er intervjuet formulerer det slik:

Vi prøvde å legge vekt på å se hverandre som partnere med omforente mål. Mye av dramatikken ble dempet – det ble en ganske god dialog. Vi hørte hverandre og fikk en god prosess.

De fleste skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte som er intervjuet oppgir at det er stor enighet rundt hva som er intensjonen med avtalen og de som har diskuterte dette innledningsvis oppgir at det har vært veldig nyttig. Gode prosesser i forkant betyr allikevel ikke at det ble foretatt endringer i avtalen i tråd med skoleeiers eller skoleleders ønsker. Enkelte skoleeiere og skoleledere uttrykker frustrasjon over at man til tross for gode prosesser i forkant av selve forhandlingene ikke har fått til endringer i tråd med deres ønsker. Vi vil komme nærmere tilbake dette i kapittel 5.

Selv om både skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte som er intervjuet er fornøyd med prosessene i forkant av forhandlingene, er det flere skoleeierne og skolelederne som oppgir at det er svært ressurskrevende å gjennomføre lokale forhandlinger og enkelte mener de bruker uforholdsmessig mye tid på arbeidet knyttet til forberedelse og gjennomføring av forhandlingene.

3.5 **Oppsummert om prosessene i forkant av forhandlingene**

Spørreundersøkelsen viser at flertallet av skoleeiere og skoleledere har gjennomført innledende drøftinger/diskusjoner og at de i stor grad er enige i at de har hatt en god prosess i forkant av forhandlingene. Flertallet er enige i at de hadde klare målsettinger, at de diskuterte skoleutvikling og skolen mål før de diskuterte antall dager og timer, at diskusjonene opplevdes som nyttige og det ble satt av godt med tid til drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene.

Funn fra intervjuene viser at det er stor variasjon når det gjelder omfang og innhold i prosessene som er gjennomført. Enkelte har gjennomført prosesser som ligner på fellesskoleringer i regi av skoleeier og et flertall av skoleledere og tillitsvalgte oppgir at de har snakket overordnet om lokale behov, felles målsettinger og intensjonen i avtalen. Funn viser imidlertid at man til tross for dette har brukt mest tid på å diskutere konkret organisering av tid.

Spørreundersøkelsen viser at respondentene er minst enige i påstanden om at det ble brukt mye tid på de innledende diskusjonene og at dette var positivt for det videre arbeidet. Funn fra intervjuene indikerer at det å bruke mye tid på innledende diskusjoner ikke nødvendigvis bidrar til endringer i avtalen. Intervjuene synliggjør at det er stor enighet om intensjonen i arbeidstidsavtalen og at de kommunene, fylkeskommunene og skolene som fikk til gode prosesser hvor man snakket om overordnede målsettinger og intensjonen med avtalen, opplevde dette som nyttig. Imidlertid viser intervjuene med skoleeiere og skoleledere at en til tross for stor enighet mellom partene om intensjonen i avtalen, i liten grad lyktes å få til endringer og at tillitsvalgte oppleves som lite endringsvillige. Funn fra intervjuene viser imidlertid at det å bruke mye tid innledningsvis kan ha en positiv betydning for samarbeidet generelt.

Spørreundersøkelsen viser at det er et ganske stort avvik mellom hva skoleeier og skoleleder synes om den støtten som gis og fås i forbindelse med drøftinger og forhandlinger; skoleeier synes selv at de gir sine skoleledere god støtte, men skolelederne er ikke like enige i at de får god støtte fra skoleeier. Funn fra intervjuene viser at ingen av de skoleeierne som er intervjuet har vært aktivt delaktige i prosessene som har skjedd på den enkelte skole, dette gjelder både prosessene i forkant av forhandlingene og selve forhandlingsprosessene.

4. FORHANDLINGSKLIMA VED SKOLENE

I dette kapittelet redegjøres det for hva skoleeiere og skoleledere mener om forhandlingsklimaet ved skolene, herunder samhandlingskultur og forholdet mellom skoleledelsen og de tillitsvalgte.

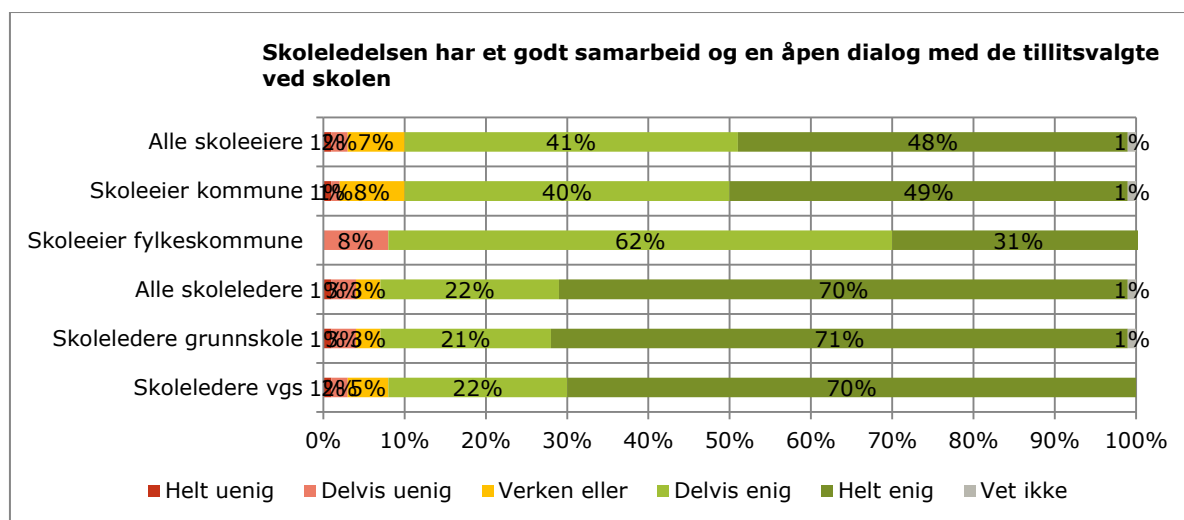
4.1 Innledende om forhandlingsklimaet

Både skoleeiere og skoleledere ble presentert for en rekke **påstander om forhandlingsklimaet**. De ble presentert i tilfeldig rekkefølge og ble innledet på følgende måte: «Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander om forhandlingsklimaet på skolene i din kommune/fylkeskommune / på skolen?»

Under presenteres de ulike påstandene. Figurene viser hvor enige eller uenige både skoleeiere og skoleledere er i de ulike påstandene. Som tidligere skilles det mellom skoleeiere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå, samt skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler.

89 prosent av skoleeierne og 92 av skolelederen er helt eller delvis enige i at **skoleledelsen har et godt samarbeid og en åpen dialog med de tillitsvalgte ved skolen**. Figur 4-1 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 4-1 Det er et godt samarbeid og dialog med de tillitsvalgte ved skolen

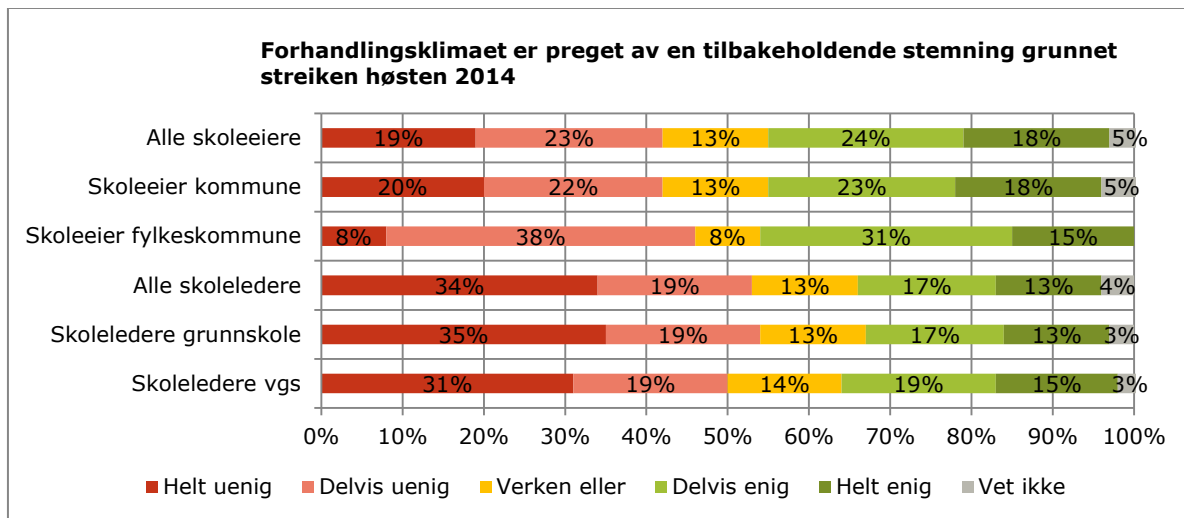

Figur 4-1 viser at flertallet av skoleeiere og skoleledere er enige i at skoleledelsen har et godt samarbeid og en åpen dialog med de tillitsvalgte. Skolelederne er i større grad enn skoleeierne «helt enige» i dette. Dette reflekteres også i de kvalitative intervjuene og kan ses i sammenheng med at skoleleder er tettere på praksisfeltet.

Tross godt samarbeid og åpen dialog, så mener mange skoleeiere og skoleledere mener at **forhandlingsklimaet er preget av en tilbakeholdende stemning grunnet streiken høsten 2014**.

42 prosent av skoleeierne og 30 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at forhandlingsklimaet er preget av en tilbakeholdende stemning grunnet streiken høsten 2014. Figur 4-2 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 4-2 Forhandlingsklimaet er preget av en tilbakeholdende stemning grunnet streiken i 2014

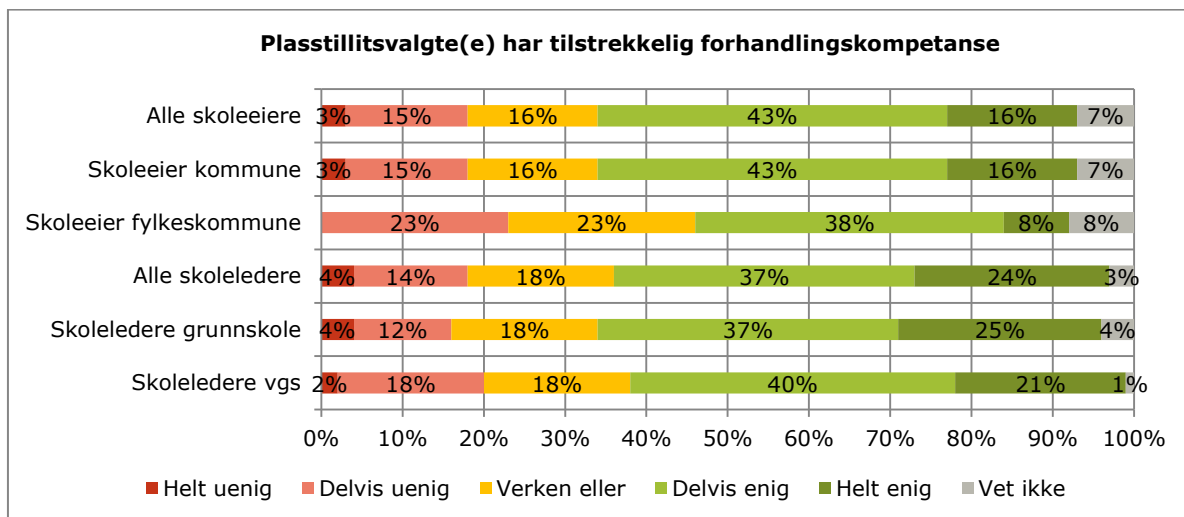

Figur 4-2 viser at mens 42 prosent av skoleeierne er enige i at streiken høsten 2014 har medført en tilbakeholdende stemning, er 42 prosent uenige i dette. Skoleeierne er med andre ord delte i sin oppfatning av hvilken effekt streiken har på forhandlingsklimaet.

Blant skolelederne er 53 prosent helt eller delvis uenige i påstanden - det vil si at streiken ikke har påvirket forhandlingsklimaet i negativ retning. Det er her ingen store forskjeller etter skoleslag.

Når det gjelder **forhandlingskompetansen blant de tillitsvalgte**, så er 59 prosent av skoleeierne og 61 prosent av skolelederne helt eller delvis enige i at de plasstillitsvalgte har tilstrekkelig forhandlingskompetanse. Figur 4-3 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 4-3 Plasstillitsvalgt har tilstrekkelig forhandlingskompetanse

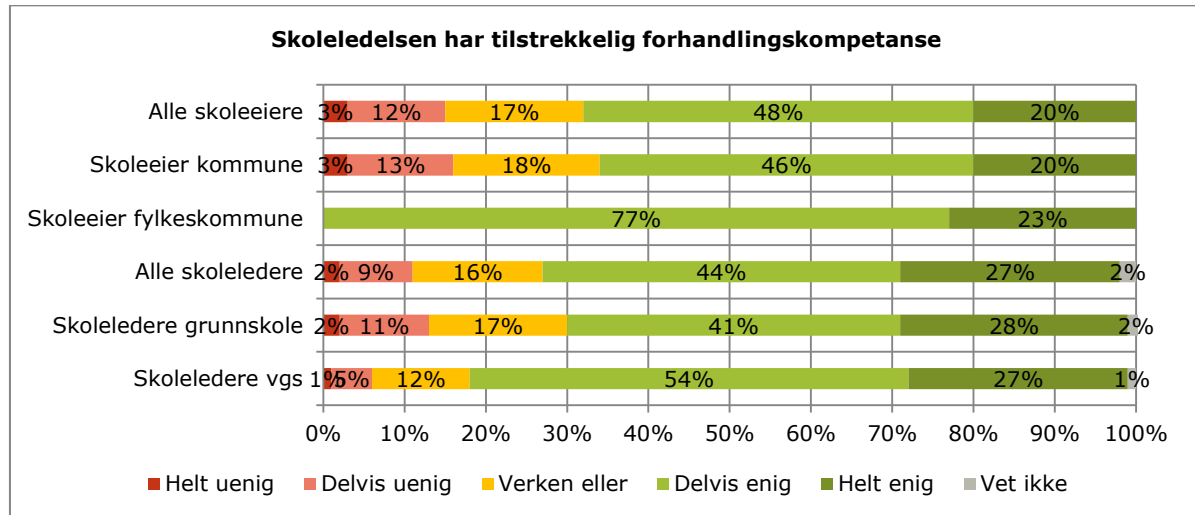

Figur 4-3 viser at 59 prosent av skoleeierne er enige i påstanden. 18 prosent er helt eller delvis uenige, mens 16 prosent eller verken enige eller uenige. Fylkeskommunale skoleeiere er i mindre grad enn de kommunale enige i at de plasstillitsvalgte har tilstrekkelig forhandlingskompetanse.

61 prosent av skolelederne er enige i at de tillitsvalgte har tilstrekkelig forhandlingskompetanse. 18 prosent er helt eller delvis uenige, mens 18 prosent eller verken enige eller uenige.

68 prosent av skoleeierne og 71 prosent av skolelederne helt eller delvis enige i **at skoleledelsen har tilstrekkelig forhandlingskompetanse**. Figur 4-4 viser svarfordelingen mellom de ulike gruppene:

Figur 4-4 Skoleledelsen har tilstrekkelig forhandlingskompetanse

Figur 4-4 viser at mens 68 prosent av skoleeierne er enige i at skoleledelsen har tilstrekkelig forhandlingskompetanse, så er 15 prosent helt eller delvis uenige i dette. 17 prosent er verken enig eller uenig. De fylkeskommunale skoleeierne mener i større grad enn de kommunale at skoleledelsen har tilstrekkelig kompetanse, her er ingen uenige i påstanden.

71 prosent av skolelederne mener at de selv har tilstrekkelig forhandlingskompetanse. 11 prosent er helt eller delvis uenige i dette, mens 16 prosent er verken enige eller uenige. Skoleledere ved videregående skole mener i større grad enn skoleledere ved grunnskoler at de har tilstrekkelig forhandlingskompetanse.

4.2 Funn fra casestudiene: Forhandlingsklima på skoleeier- og skolenivå

Funn fra de kvalitative intervjuene i kommuner, fylkeskommuner og ved skoler viser at forhandlingsklimaet gjennomgående karakteriseres som godt. De fleste skolelederne og tillitsvalgte som er intervjuet sier seg enige i dette. Imidlertid viser funnene at streiken har påvirket forhandlingsklimaet enkelte steder. Et fåtall av informantene, både blant skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte, oppgir at streiken har bidratt til utfordringer i samarbeidet mellom skoleledelsen og tillitsvalgte, og at dette påvirket forhandlingene som ble gjennomført i 2015.

De fleste skoleledere og tillitsvalgte som er intervjuet oppgir at forhandlingsklimaet var godt. De opplever også å ha hatt konstruktive prosesser i forkant av forhandlingene og at forhandlingene har forløpt på en god måte. En skoleleder beskriver samarbeidet ved egen skole på følgende måte:

Vi har enighet hele veien. Det har vært lite konflikt. Vi er ikke alltid enig om alt, kanskje vi i ledelsen kommer med noe som ikke er populært, men vi i ledelsen er veldig opptatt av dialog, involvering og prosess. Og da blir også resultatene bedre og man drar mer i samme retning. Det er bærebjelken.

Intervjuene viser at streiken har hatt betydning for skoleeierne og skoleledernes motivasjon og vilje til å foreslå endringer i avtalen og at få foreslo endringer i arbeidstidsavtalen under forhandlingene i 2015. Det er imidlertid variasjoner her, hvor flere av skoleeierne forsøkte å få til endringer av arbeidsårets lengde, og langt færre skoleledere forsøkte å få til endringer av arbeidstid på skolen. Årsakene til at man i liten grad har fremmet forslag om endringer i avtalen varierer. Enkelte av skoleeierne og skolelederne prolongerte eksisterende avtaler, og oppgir at det var fordi de ikke så særlig behov for endringer. Andre skoleeiere og skoleledere opplevde det som lite

hensiktsmessig å foreslå endringer i arbeidstidsavtalen sett i lys av streiken i 2014, til tross for at de vurderte behov for å gjennomføre endringer i arbeidstidsavtalen. Årsaken som oppgis er at streiken hadde påvirket tillitsvalgtes vilje til å gjennomføre endringer i negativ retning og at denne hadde forsterket de ulike aktørenes posisjoner. Skoleledere som valgte ikke å fremme endringsforslag, begrunner dette med at relasjonen mellom partene er så skjør etter streiken at en ikke ønsker å utfordre denne ytterligere. Et fåtall av skolelederne og skoleeierne oppgir det som relativt nytteløst å skulle foreslå endringer etter prosessene som førte fremt til streiken i 2014. Én skoleeier på fylkesnivå beskriver situasjonen slik:

Det var mange rektorer som på forhånd tenkte at «vi får ikke til noen ting», så jeg gidder ikke prøve meg på noe.

Intervjuer med skoleeiere og skoleledere viser at de opplevde at tillitsvalgte var bundet av mandat fra medlemsorganisasjonene sentralt. Skoleeiere og skoleledere opplevde dette som begrensende på de forhandlingene som ble gjennomført og mange fremhever at det slik sett ikke var reelle forhandlinger. Dette resulterte i at mange av dem lot være å fremme forslag om endringer, til tross for at de så behov for det. En skoleleder fremstiller det på denne måten:

Forhandlingsklimaet var bra, men vi utfordret ikke organisasjonene om utvidelse. Det ville ha skapt motvilje, da tillitsvalgte får klare føringer fra sine folk sentralt, og medført mye uro, kriging og misbruk av tid.

Med streiken som bakteppe vurderte mange skoleeiere og skoleledere at det var relativt liten sjans for å få til endringer og man ønsket heller ikke å skape unødige konflikter. Enkelte er bekymret for at lokale forhandlinger skal gå ut over det daglige samarbeidet. Dette oppgis også som årsak til at man har vært tilbakeholdne med å fremme forslag til endringer, til tross for opplevd behov for endringer.

4.3 **Oppsummert om forhandlingsklimaet**

Spørreundersøkelsen viser at et klart flertall av både skoleeiere og skoleledere er enige i at skoleledelsen har et godt samarbeid med de tillitsvalgte og at det er et godt samarbeidsklima på skolene. Det er også enighet om at både skoleledere og de plasstillitsvalgte har tilstrekkelig forhandlingskompetanse. Når det gjelder streiken høsten 2014 og hvordan den har preget forhandlingsklimaet, er det delte oppfatninger. Skoleeiere mener i større grad enn skoleledere at streiken har medført en tilbakeholdende stemning. Både spørreundersøkelsen og intervjuene viser at det ikke nødvendigvis er noe motsetningsforhold mellom et godt samarbeidsklima på skolen og et mindre godt forhandlingsklima på bakgrunn av streiken høsten 2014.

Intervjuene viser at selv om mye av den nokså samstemte oppslutningen om avtalens intensjon og overordnede mål forsvant i det man gikk over til forhandlinger, mener de fleste informantene, både skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte, at klimaet i forhandlingene i 2015 stort sett var bra. Enkelte oppgir imidlertid at streiken har påvirket samarbeidet mellom partene, og at dette fikk negative konsekvenser for forhandlingsklimaet. Det er først og fremst skoleeiere på fylkeskommunenivå som oppgir at forhandlingsklimaet har vært utfordrende.

Undersøkelsen indikerer at streiken i 2014 har hatt betydning for om skoleeier og skoleleder har fremmet forslag om endringer i arbeidstidsavtalen og intervjuene viser at flere skoleeiere og skoleledere opplevde det som lite hensiktsmessig å fremme forslag om endringer til tross for at en ønsket å utvide arbeidsåret eller arbeidstid på skolen. De begrunner dette med at de allerede kjenner partenes standpunkter og at tillitsvalgte i stor grad stilte med bundet mandat inn i forhandlingene. Sjansen for å få til endringer ble dermed vurdert som liten og en ønsket ikke å lage unødige konflikter ved å fremme forslag om endringer. Funn viser også at særlig skoleledere er bekymret for at lokale forhandlinger skal gå ut over samarbeidsklimaet på skolen generelt og at en derfor har vært tilbakeholdne med å fremme forslag til endringer, til tross for opplevd behov for dette.

5. FORHANDLINGENE: INNHOLD/TEMA OG RESULTATER

Målsettingen med dette kapittelet er å vise hvordan selve forhandlingene forløp og hva som ble resultatet. Dette omhandler både forhandlingene om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen, hva som ble resultatet av forhandlingene og tilfredshet med resultatet.

5.1 Forhandlinger om arbeidsårets lengde

Arbeidsårets lengde for lærerne skal fastsettes etter forhandlinger mellom de lokale partene på kommune-/ fylkeskommunenivå eller på den enkelte skole, jf. avtalens pkt. 4 a. Hvorvidt arbeidsårets lengde skal fastsettes etter forhandlinger på kommune-/fylkeskommunenivå eller på den enkelte skole, avgjøres av kommunen/fylkeskommunen etter drøftinger med hovedtillitsvalgte. Hvis forhandlingene legges til kommunen/ fylkeskommunen, bør arbeidsårets lengde først drøftes mellom rektor og tillitsvalgte på skolene⁵.

5.1.1 Hvor ble det forhandlet?

Undersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere viser at forhandlingene om arbeidsårets lengde ved videregående skoler i hovedsak ble forhandlet på fylkeskommunenivå. Ved grunnskolene er bildet mer delt, her er det flere som forhandlet på skolenivå.

Tabell 5-1 og 5-2 viser svarfordelingen på spørsmål om hvor det ble forhandlet:

Tabell 5-1 Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå? (skoleeier)

Skoleeier	Kommune	Fylkeskommune
Alle forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå	57%	71%
Alle forhandlet på skolenivå	35%	29%
Noen forhandlet på skolenivå	5%	0%
Vi har ikke forhandlet	3%	0%

Tabell 5-2 Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå? (skoleleder)

Skoleleder	Grunnskole	Videregående skole
Kommune-/fylkeskommunenivå	53%	75%
Skolenivå	42%	22%

⁵ Fra Rundskriv B/09-14: Undervisningspersonalet – særavtale om arbeidstid for undervisningspersonalet SFS 2213 og andre aktuelle bestemmelser

Vi har ikke forhandlet	5%	3%
------------------------	----	----

Tabell 5-1 og 5-2 viser at grunnskoler i større grad enn videregående skoler forhandlet om arbeidsårets lengde på skolenivå.

Blant dem som forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå oppgir 61 prosent av skoleeierne at arbeidsårets lengde ble diskutert på alle skoler før det ble forhandlet, og 16 prosent oppgir at dette skjedde på noen skoler. Det er her ingen forskjeller mellom grunnskole og videregående skoler.

49 prosent av skoleledere som forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå oppgir at arbeidsårets lengde ble diskutert før det ble forhandlet. Det er her en forskjell mellom grunnskoler og videregående skoler: lokale drøftinger skjedde i større grad på grunnskoler enn på videregående skoler (52 prosent på grunnskoler og 42 prosent på videregående skoler).

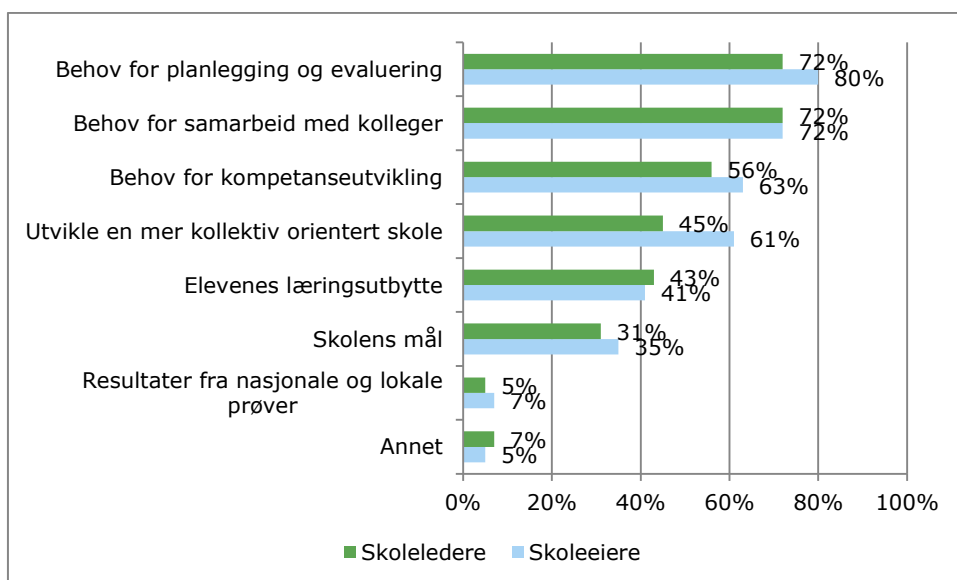
5.1.2 Hva var hovedtema i forhandlingene?

Utgangspunktet for forhandlingene skal være elevenes skoleår slik dette er vedtatt av kommunen/fylkeskommunen + 6 dager (à 7,5 timer pr dag). I vurderingen skal det tas særlig hensyn til behov for tilstrekkelig tid til planlegging, evaluering, kompetanseutvikling, samarbeid med kolleger m.m.⁶.

Undersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere viser at det er behov for planlegging og evaluering, og behov for samarbeid med kolleger som var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde.

Figur 5-1 viser hva skoleeiere og skoleledere oppgir som hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde:

Figur 5-1 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde? (flere svar mulig)

Figur 5-1 viser at behov for planlegging og evaluering, og behov for samarbeid med kolleger som var hovedtema for både skoleeiere og skoleledere. Å utvikle en mer kollektiv orientert skole har i større grad være tema blant skoleeierne enn blant skolelederne.

⁶ Fra Rundskriv B/09-14: Undervisningspersonalet – særavtale om arbeidstid for undervisningspersonalet SFS 2213 og andre aktuelle bestemmelser.

Blant skoleeierne ser vi at de fylkeskommunale i større grad enn de kommunale oppgir elevenes læringsutbytte og skolens mål som hovedtema. Også blant skolelederne ser vi at skolens mål i større grad har vært hovedtema på videregående skoler enn på grunnskoler.

Andre tema enn de listet opp er blant annet utviklingsprosjekter og dårlige arbeidsvilkår for ansatte.

99 prosent av skoleeierne og 93 prosent av skolelederne sier at oppnådde enighet om arbeidsårets lengde på kommune-/fylkeskommunenivå. Sentrale bistandsforhandlinger ble dermed ikke nødvendig for et flertall av skolene.

Blant dem som forhandlet på skolenivå oppgir 80 prosent av skoleeierne at man oppnådde enighet på alle skoler. 13 prosent sier at noen skoler oppnådde enighet, mens 6 prosent forhandlet videre på kommunenivå hvor enighet ble oppnådd. 95 prosent av skolelederne sier at de oppnådde enighet på skolenivå om arbeidsårets lengde. 4 prosent forhandlet videre på kommunenivå der det ble enighet. 1 prosent oppgir at de t ble sentrale bistandsforhandlinger.

5.2 Resultater av forhandlingene om arbeidsårets lengde

Utgangspunktet for forhandlingene var elevenes skoleår slik dette er vedtatt av kommunen/fylkeskommunen + 6 dager (à 7,5 timer pr dag).

Undersøkelsen viser at for størsteparten av skolene resulterte forhandlingene i ingen utvidelser av arbeidsåret. 77 prosent av de kommunale skoleeierne og 86 prosent av de fylkeskommunale skoleeierne oppgir at resultatet av forhandlingene ble ingen endring av arbeidsårets lengde. Tilsvarende ser vi at 84 prosent av skoleledere ved grunnskoler og 86 prosent av skoleledere ved videregående skoler oppgir at de ikke ble noen endring av arbeidsårets lengde.

13 prosent av skolelederne ved grunnskoler oppgir at de fikk utvidet arbeidsåret med 1 dag, mens 2 prosent fikk utvidet arbeidsåret med 2 dager. Tabell 5-3 og tabell 5-4 viser resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde etter skoleslag:

Tabell 5-3 Resultat av forhandlinger om arbeidsårets lengde (skoleleder)

Skoleleder	Grunnskole	Videregående skole
Ingen endring	84%	86%
Arbeidsåret ble utvidet med 1 dag	13%	8%
Arbeidsåret ble utvidet med 2 dager	2%	1%
Arbeidsåret ble utvidet med mer enn 2 dager	0%	0%
Annet	1%	5%

Tabell 5-4 Resultat av forhandlinger om arbeidsårets lengde (skoleeier)

Skoleeier	Kommune	Fylkeskommune
Ingen endring	77%	86%
Alle skoler endret arbeidsåret	7%	0%

Noen skoler endret arbeidsåret	17%	14%
--------------------------------	-----	-----

Tabell 5-3 og tabell 5-4 viser at grunnskoler i noe større grad enn videregående skoler fikk til en endring i arbeidsårets lengde: 15 prosent av grunnskolene utvidet arbeidsåret med 1 eller 2 dager, mens 9 prosent av de videregående skolene fikk til tilsvarende utvidelse av antallet planleggingsdager.

De skolene som fikk utvidet arbeidsåret, fikk et åpent spørsmål om hva den/de ekstra dagene skal brukes til. «Planlegging, samhandling og kompetanseutvikling» kan oppsummere de svarene som avgis på dette spørsmålet. De aller fleste skolelederne oppgir at den/de ekstra dagene skal brukes til planlegging og/eller kompetanseheving. Noen få oppgir at dagen skal brukes til studietur eller i forbindelse med nybygg/restaurering av skolebygget.

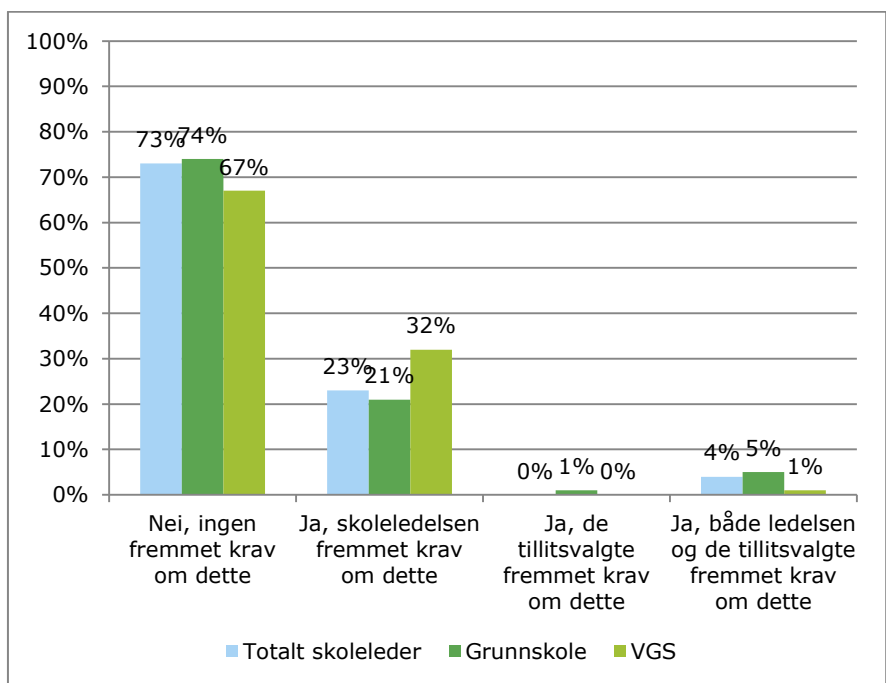
5.2.1 Avtalens punkt 4b om inntil 4 ekstra dager

I tillegg til, og uavhengig av, forhandlingene om arbeidsårets lengde, kan det på skolenivå avsettes inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring (jf. avtalens punkt 4b).

Undersøkelsen blant skoleledere viser at det ved størsteparten av skolene ikke ble fremsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager. 74 prosent oppgir at ingen fremmet krav om dette. 23 prosent oppgir at skoleledelsen fremmet krav om dette, mens 4 prosent oppgir at både ledelsen og de tillitsvalgte fremmet krav om dette.

Figur 5-2 viser svarfordelingen på spørsmål om det ble fremsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager:

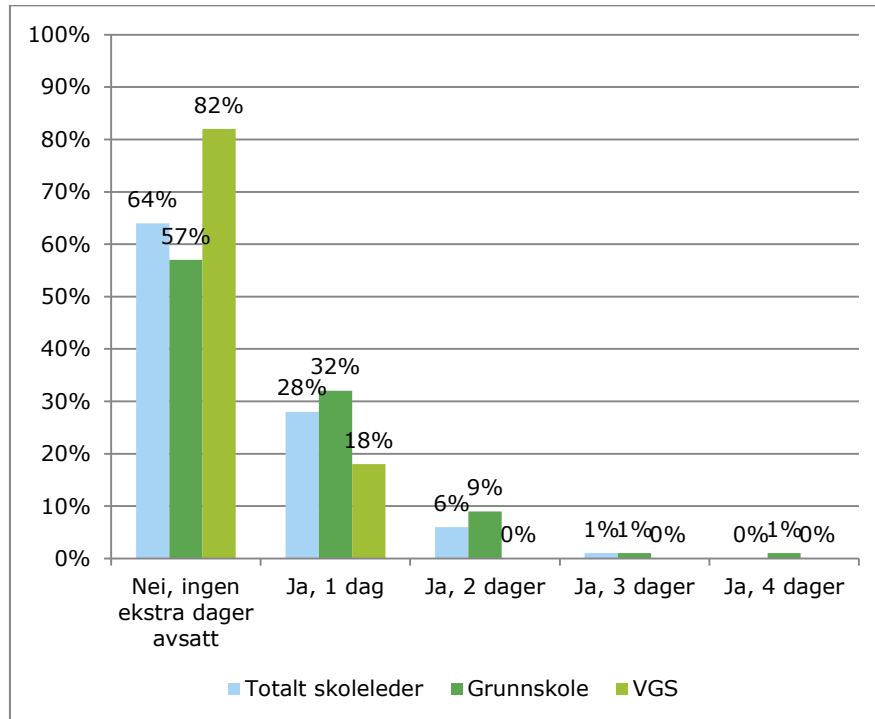
Figur 5-2 Ble det fremsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på din skole?

Figur 5-2 viser at det ble fremsatt krav om ekstra planleggingsdager ved 26 prosent av grunnskolene og 33 prosent av de videregående skolene. Det var i hovedsak skoleledelsen som fremsatte dette kravet.

Tross ønske om ekstra planleggingsdager blant en mindre andel skoleledere, ble man på flertallet av skolene ikke enige om å avsette ekstra dager. Figur 5-3 viser svarfordelingen på spørsmål om man ble enige om å avsette ekstra dager på skolen:

Figur 5-3 Hvis det ble fremmet krav: Ble dere enige om å avsette ekstra dager på din skole?

Figur 5-3 viser at man bare ble enige om å avsette ekstra dager ved 36 prosent av skolene som fremsatte slike krav. 43 prosent av grunnskolene som fremsatte krav ble enige om å avsette ekstra dager. Tilsvarende kom man bare til enighet ved 18 prosent av de videregående skolene som fremsatte krav om ekstra dager.

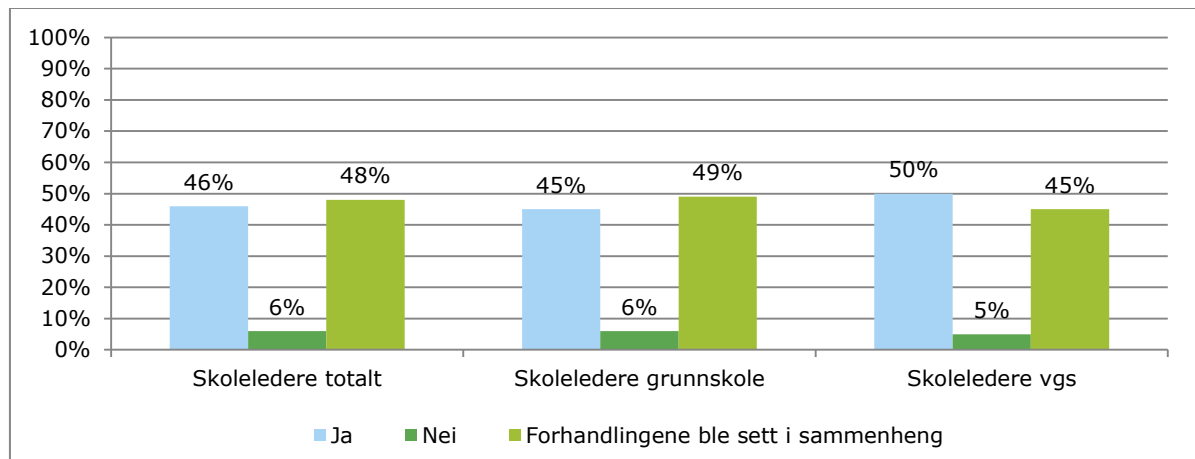
Analyser fra spørreundersøkelsen viser at det i størst grad er de skolene som fikk til en endring/utvidelse av arbeidsåret som også har benyttet seg av muligheten til å avsette ekstra planleggingsdager (jf. avtalens punkt 4b). Blant de skolene som fikk til en endring/utvidelse av arbeidsåret, oppgir 49 prosent at det ble fremsatt krav om flere planleggingsdager ved skolen. Tilsvarende for dem som ikke fikk til en endring/utvidelse av arbeidsåret er 24 prosent.

Blant dem som fremmet krav, er det skolene som allerede hadde kommet til enighet om en utvidelse av arbeidsåret som i størst grad ble enige om å avsette ekstra dager – dette gjelder for 81 prosent av disse skolene. Til sammenligning ser vi at bare 19 prosent av de skolene som ikke kom til enighet om utvidelse av arbeidsåret men som fremsatte krav, kom til enighet.

Forhandlingene om arbeidsårets lengde skal i utgangspunktet avsluttes før forhandlingene om arbeidstid på skolen starter. Undersøkelsen viser at rundt halvparten av skolelederne så de to forhandlingene i sammenheng.

Figur 5-4 viser svarfordelingen på spørsmål om forhandlingene om arbeidsårets lengde ble avsluttet før forhandlingene om arbeidstid startet:

Figur 5-4 Ble forhandlingene om arbeidsårets lengde avsluttet før forhandlingene om arbeidstid startet?

Figur 5-4 viser at de fleste skolene enten avsluttet forhandlingene om arbeidsårets lengde før forhandlingene om arbeidstid startet, eller forhandlet om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen under ett. Det er ingen forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler her.

5.3 Funn fra casestudiene: Forhandlinger om arbeidsårets lengde

I likhet med funn fra spørreundersøkelsen viser intervjuene at et flertall av kommunene og fylkeskommunene gikk inn for videreføring av eksisterende avtale om arbeidsårets lengde. Kun et fåtall av fylkeskommunene og kommunene som inngår i casestudien fikk til mindre endringer etter forhandlingen i 2015. Dette innebærer i de fleste tilfellene kun én eller to ekstra planleggingsdager.

Når det gjelder casestudiene ble det lagt vekt på å velge ut enheter som i spørreundersøkelsen hadde oppgitt at de hadde fått til endringer i avtalen. Funn fra intervjuene viser imidlertid at det kun er snakk om små endringer i avtalene eller at det er foretatt endringer som ikke går ut over rammene i sentral avtale.

Intervjuene viser at de som i spørreundersøkelsen oppgir at de har fått til endringer i arbeidsårets lengde, har de fleste ikke foretatt endringer som innebærer en faktisk utvidelse av arbeidsåret. Det er snakk om én eller to ekstra planleggingsdager innenfor eksisterende ramme i form av omdisponering av arbeidstid på skolen til hele eller halve planleggingsdager.

Samtlige fylkeskommuner og kommuner som inngår i casestudien forhandlet om arbeidsårets lengde på sentralt nivå, ikke på den enkelte skole.

Funn fra intervjuer med skoleeiere viser at et flertall ønsker å utvide arbeidsårets lengde men det er uklart hvor mange som faktisk fremmet formelt forslag om endringer, eller om disse ønskene ble formidlet mer eller mindre formelt til tillitsvalgte i forkant av eller som en del av forhandlingene.

Ønsket om å innføre flere planleggingsdager begrunnes først og fremst med behovet for mer tid til felles kompetanseutvikling eller mer tid til planlegging og evaluering på den enkelte skole. Behovet for planleggingsdager og innholdet i disse varierer med organisering av eksisterende planleggingsdager og lokale behov. Sitatene under viser ulike argumenter for behovet for å utvide arbeidsåret.

Jeg kunne godt tenke meg 2 ekstra dager (...) for å drive kursing og kompetanseheving. Det er et savn. Slik det er i dag er mye kompetansehevingen organisert etter klokken 2, da er man litt sliten og trøtt. (Skoleeier grunnskole)

Jeg vet at mange (lærere) synes det er kjempetravelt å starte et nytt år. Jeg kunne tenke meg én ekstra dag i oppstarten, 4 i stedet for 3. Strukket året bitte litt, og tatt noen dager som planleggingsdager. 3 i begynnelsen av året som vi vil holde på og som vi trenger. Det siste har vært så trangt, for fylket har bestemt de to siste. Det har vært så trangt at det har ikke vært plass til den fjerde planleggingsdagen. (Skoleleder videregående)

Flere steder ser diskusjonene ut til å dreie seg om organisering og innhold i planleggingsdagene, og nærmere bestemt antallet planleggingsdager som skal disponeres av henholdsvis skoleeier sentralt og den enkelte skole. I ett tilfelle disponerte skoleeier to av seks planleggingsdager til felles kompetanseutvikling for lærere i videregående opplæring, mens de resterende fire dagene ble disponert av den enkelte skole til kompetanseutvikling og/eller planlegging. Da denne ordningen ble innført førte det til at den enkelte skole «mistet» to av sine planleggingsdager og skoleledelsen oppgir at de får for liten tid til etterarbeid/evaluering og planlegging av skoleåret.

De fleste skoleeierne og rundt halvparten av skolelederne som er intervjuet mener at det er behov for å utvide arbeidsårets lengde. Dette begrunnes med at de ser behov for felles kompetanseutvikling eller planlegging og etterarbeid på den enkelte skole. Til tross for dette unnlot flere å fremme formelt forslag om utvidelse, både fordi en antok at det var lite sannsynlig at en ville få til endringer som følge av streiken i 2014, samt bekymring for at eventuelle forslag skulle ha negativ påvirkning på samarbeidsklimaet.

I fylkeskommuner og kommuner hvor en var enige om å videreføre eksisterende avtale, oppgis det at det er viktig å vurdere innhold og organisering av den tiden man har til rådighet innenfor gjeldende arbeidstidsavtale, samt utnytte og sikre kvaliteten i eksisterende planleggingsdager før en fremmer krav om flere. En skoleleder sier det slik:

Ekstra planleggingsdager? Vi har diskuterte dette, men må først se hva de nåværende 6 dagene brukes til. Vi trenger en mer grundig evaluering av innholdet her først. Hva blir dagene brukt til? Dette medfører at de ekstra dagene blir skjøvet ut på sidelinjen.

Som tidligere nevnt viser intervjuene at de som har fått til ekstra planleggingsdager ikke har utvidet arbeidsåret, men omdisponert annen tid til felles planleggingstid. Enkelte skoleeiere og skoleledere som er intervjuet mener det ikke er mulig å utvide arbeidsårets lengde ut over rammen i den sentrale avtalen og at en utvidelse i form av flere planleggingsdager må foretas ved å ta tiden fra andre aktiviteter. Sitatet fra skoleleder under illustrerer dette poenget:

Det var ikke noe stort press for å øke antall planleggingsdager og jeg sa at vi hadde ikke behov for det. Skal vi gjøre det så må vi flytte på årsverket, da må man ta det enten fra undervisning eller andre aktiviteter.

5.4 Forhandling om arbeidstid på skolen

Arbeidstid på skolen fastsettes ved partsnighet ved den enkelte skole. Arbeidstiden på skolen kan maksimalt være 9 timer pr. dag og inntil 37,5 timer pr. uke og fremkommer av oversikt med start og sluttidspunkt som angir arbeidstid på skolen den enkelte dag og/eller uke for den enkelte lærer⁷. Ved uenighet sendes tvisten inn til de lokale parter i kommunen/fylkeskommunen. Hvis partene på kommune/fylkeskommunenivå ikke blir enige, gjelder det forslaget med minst omfang av arbeidstid på skolen.

⁷ Fra Rundskriv B/09-14: Undervisningspersonalet – særavtale om arbeidstid for undervisningspersonalet SFS 2213 og andre aktuelle bestemmelser.

5.4.1 Hvor ble det enighet?

Undersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere viser at flertallet av skolene kom til enighet på skolenivå. 90 prosent av både de kommunale og de fylkeskommunale skoleeierne oppgir at alle/noen av skolene oppnådde enighet på skolenivå. 89 prosent av skolelederne ved grunnskoler oppgir enighet på skolenivå, mens 92 prosent av skolelederne ved videregående skoler oppgir å ha kommet til enighet på skolenivå.

Tabell 5-5 og 5-6 viser svarfordeling på spørsmål om man oppnådde enighet på skolenivå eller ikke:

Tabell 5-5 Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde skolene i din kommune-/fylkeskommune enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

Skoleeier	Kommune	Fylkeskommune
Ja, alle skoler oppnådde enighet på skolenivå	80%	71%
Ja, noen skoler oppnådde enighet på skolenivå	10%	21%
Nei, alle forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå	9%	7%
Vi har ikke forhandlet	2%	0%

Tabell 5-6 Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

Skoleleder	Grunnskole	Videregående skole
Ja, oppnådde enighet på skolenivå	89%	92%
Nei, forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå	6%	5%
Vi har ikke forhandlet	5%	3%

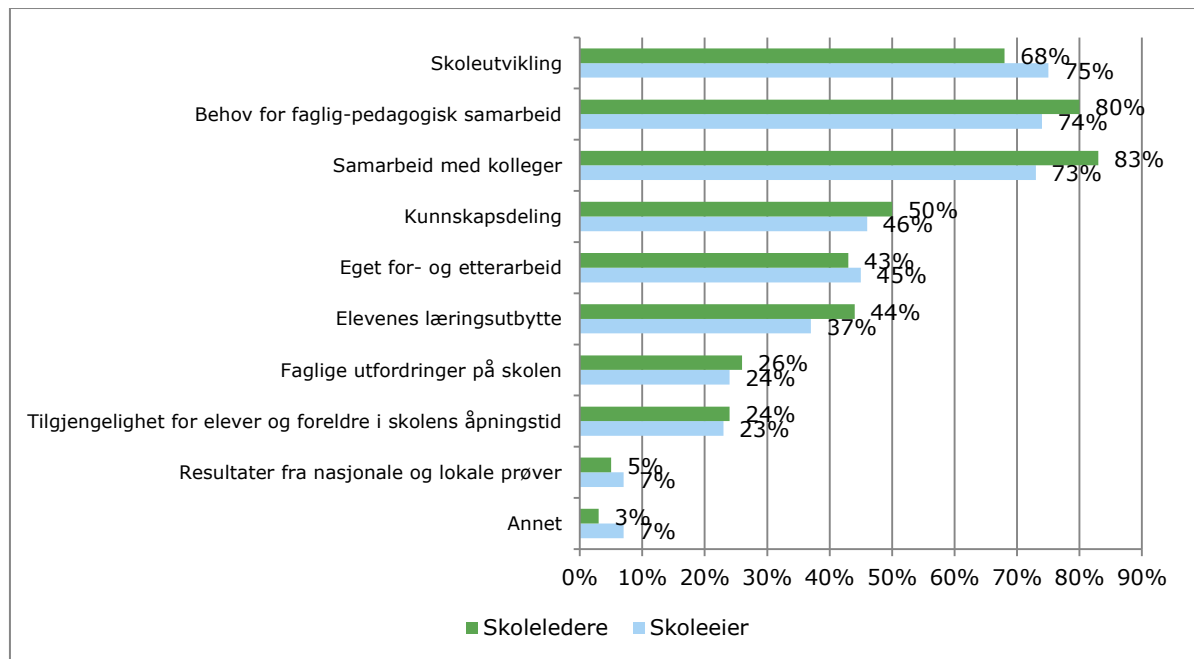
5.4.2 Hva var tema i forhandlingene?

Forhandlingene om arbeidstid på skolen skal ta utgangspunkt i skolens og lærernes behov. Tilstrekkelig tid til faglig-pedagogisk samarbeid skal være et sentralt moment i forhandlingene.

Undersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere viser at skoleutvikling, behov for faglig-pedagogisk samarbeid og samarbeid med kolleger var de tema som flest diskuterte under forhandlingene.

Figur 5-5 viser svarfordelingen på spørsmål om hva som var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid:

Figur 5-5 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid? (flere svar mulig)

Figur 5-5 viser at hovedtema for mange var skoleutvikling, behov for faglig-pedagogisk samarbeid og samarbeid med kolleger. Fylkeskommunale skoleeiere oppgir i større grad enn de kommunale at kunnskapsdeling, elevenes læringsutbytte og tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid var hovedtema. Vi ser tilsvarende forskjell mellom skoleledere på grunnskoler og videregående skoler; skolelederne på videregående skoler oppgir i større grad enn dem i grunnskolen at elevenes læringsutbytte og tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid var hovedtema. I tillegg er de mer opptatt av behovet for faglig-pedagogisk samarbeid enn skolelederne i grunnskolen.

Dersom partene ikke kommer fram til noe annet, kan forhandlingene om arbeidstid på skolen ta utgangspunkt i følgende tabell, jf. tabell 5-7:

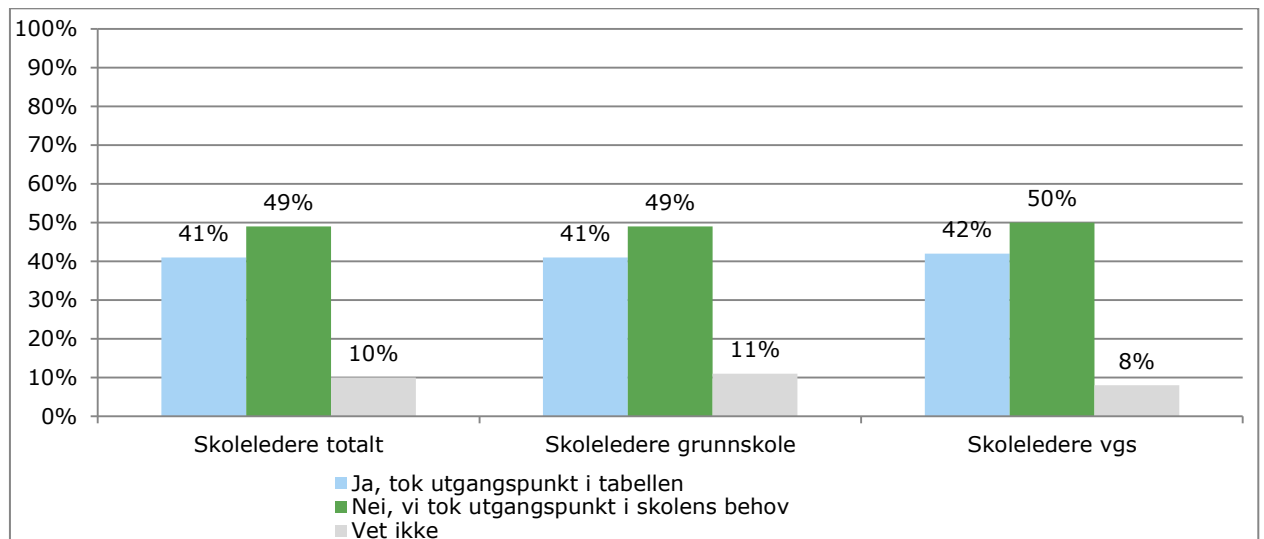
Tabell 5-7 «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår» (fra KS)

Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen pr. uke i elevenes skoleår	Arbeidstid på skolen gitt arbeidsår på 38 uker + 6 dager	Arbeidstid på skolen som avsettes til undervisning, for- og etterarbeid og faglig ajourføring	Arbeidstid utenom skolen gitt arbeidsår på 38 uker + 6 dager
Gjennomsnitt 37,5 t	1470	1200	217,5
Gjennomsnitt 35 t	1375	1150	312,5
Gjennomsnitt 33 t på barnetrinnet	1300		387,5
Gjennomsnitt 31 t på ungdomstrinnet	1225		462,5
Gjennomsnitt 29 t i videregående opplæring	1150		537,5

Undersøkelsen viser at 41 prosent av skolene tok utgangspunkt i denne tabellen. Dette gjelder både ved grunnskoler og videregående skoler.

Figur 5-6 viser svarfordeling på spørsmål om man tok utgangspunkt i tabellen «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår» eller ikke:

Figur 5-6 Tok dere utgangspunkt i tabellen «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår»?

Figur 5-6 viser at 41 prosent av skolelederne tok utgangspunkt i denne tabellen når arbeidstid på skolen skulle forhandles. 49 prosent oppgir at de tok utgangspunkt i skolens behov, mens 10 prosent svarer at de ikke vet. Det er ingen store forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler her.

5.5 Resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen

Spørreundersøkelsen viser at et mindretall av skolene forhandlet seg frem til endring i arbeidstiden på skolen. 41 prosent av de kommunale skoleeierne og 28 prosent av de fylkeskommunale skoleeierne oppgir at noen eller alle skoler i deres kommune/fylkeskommune fikk til endringer. Tilsvarende ser vi at 18 prosent av skoleledere ved grunnskoler og 7 prosent av skoleledere ved videregående skoler oppgir at det ble endring i arbeidstiden på deres skole.

Tabellene 5-8 og 5-9 viser resultatene av forhandlingene om arbeidstid på skolen etter skoleslag:

Tabell 5-8 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?

Skoleleder	Grunnskole	Videregående skole
Ingen endring	85%	93%
Endring i arbeidstid på skolen	15%	7%

Tabell 5-9 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?

Skoleeier	Kommune	Fylkeskommune
Ingen endring	59%	71%
Alle skoler fikk endringer i arbeidstid på skolen	11%	7%
Noen skoler fikk endringer i arbeidstid på skolen	30%	21%

Tabell 5-8 viser at skoleledere ved grunnskoler i større grad enn dem ved videregående skoler oppgir at de fikk til en endring av arbeidstiden på skolen: 15 prosent av grunnskolene fikk en endring i arbeidstiden mot 7 prosent av de videregående skolene. Skiller vi mellom de ulike skoleslagene, så finner vi at 15 prosent av barneskolene fikk til en endring, 25 prosent av ungdomsskolene og 18 prosent av de kombinerte barne- og ungdomsskolene fikk til en endring.

Tabell 5-9 viser at kommunale skoleeiere i større grad enn de fylkeskommunale oppgir at de ble endringer i arbeidstiden på deres skoler: 30 prosent oppgir at det ble endringer på noen av skolene i deres kommune, mens 11 prosent oppgir at det ble endringer på alle skoler i deres kommune. Tilsvarende tall for de fylkeskommunale skoleeierne er hhv. 21 prosent og 7 prosent.

Hvor mange timer man har fått **endret arbeidstiden på skolen med per år** varierer etter skoleslag. Tabell 5-10 viser gjennomsnittlig antall timer som arbeidstiden ble endret med per år etter skoleslag:

Tabell 5-10 Hvor mange timer ble arbeidstiden endret med per år?

Gjennomsnittlig antall timer etter skoleslag	
Barneskole	30 timer
Ungdomsskole	35 timer
Kombinert barne-/ungdomsskole	49 timer
Videregående skole	26 timer

Tabell 5-8 viser at grunnskoler har fått økt arbeidstiden med i gjennomsnitt flere timer per år enn hva de videregående skolene har fått.

I tabell 5-5 som viser gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår, er arbeidstid på skolen, gitt et arbeidsår på 38 uker + 6 dager, 1300 timer for barneskoler, 1225 timer for ungdomsskoler og 1150 timer for videregående skoler. Etter forhandlingene om arbeidstid på skolen for skoleåret 2015/2016 oppgir flertallet av skolelederne at de har en arbeidstid på skolen som er i henhold til tabellen: 77 prosent av skolelederne ved barneskoler oppgir at de har en arbeidstid på 1300 timer. 73 prosent av skolelederne ved ungdomsskolene oppgir at det har en arbeidstid på 1225 timer, mens 96 prosent av skolelederne ved videregående skoler oppgir en arbeidstid på 1150 timer.

Tabell 5-11 under viser arbeidstid på henholdsvis barneskoler, ungdomsskoler, kombinerte barne- og ungdomsskoler og videregående skoler for skoleåret 2015/2016:

Tabell 5-11 Arbeidstid på skolen for skoleåret 2015/2016 (skoleleder)

	Barne- skole	Ungdoms- skole	Kombinert barne- og ungdomsskole	VGS
1150 timer	0%	2%	5%	96%
1225 timer	6%	73%	22%	1%
1300 timer	77%	7%	49%	1%
1375 timer	9%	6%	12%	0%
1470 timer	1%	1%	1%	0%

Annet timeantall	7%	11%	11%	2%
------------------	----	-----	-----	----

Tabell 5-11 viser at 1300 timer per år er det mest vanlige timeantallet ved barneskoler. 1225 timer er det mest vanlige ved ungdomsskoler, mens halvparten av de kombinerte barne- og ungdomsskolene har 1300 timer som det mest vanlige timeantallet.

7 prosent av skolelederne har oppgitt et annet timeantall enn det som står oppført i tabellen over. Når vi inkluderer dem som har svart et annet timeantall enn det skissert over, får vi følgende arbeidstid for skoleåret 2015/2016 etter skoleslag:

Tabell 5-12 Arbeidstid på skolene for skoleåret 2015/2016

<u>Barneskoler:</u>	
Under 1300 timer:	8 %
1300 timer:	77 %
Mer enn 1300 timer:	15 %
	4 %
	73 %
	23 %
<u>Videregående skoler</u>	
Under 1150 timer:	0 %
1150 timer:	96 %
Mer enn 1150 timer:	4 %

Tabell 5-12 viser at 15 prosent av skoleledere ved barneskoler oppgir å ha en arbeidstid som utover rammen, dvs. over 1300 timer per år. Tilsvarende ser vi at 23 prosent av ungdomsskolene har en arbeidstid som er utover rammen, mens dette bare gjelder for 4 prosent av de videregående skolene.

- 5.5.1 Andel som har fått til endring sammenstilt med arbeidstid på skolen for skoleåret 2015/2016
15 prosent av skolelederne ved barneskoler oppgir at de fikk til en endring i arbeidstid på skolen. Spørreundersøkelsen sier ikke noe om hva som var arbeidstiden før denne endringen, men resultatene viser at 43 prosent av disse skolene har en arbeidstid på 1300 timer for skoleåret 2015/2016. 44 prosent oppgir å ha en arbeidstid på mer enn 1300 timer, mens 13 prosent oppgir å ha en arbeidstid – etter endring – på under 1300 timer.

Blant skolelederne ved rene ungdomsskoler oppgir 25 prosent at de fikk til en endring i arbeidstiden. Av disse oppgir 50 prosent av arbeidstiden for skoleåret 2015/2016 er på 1225 timer. 42 prosent oppgir en arbeidstid på mer enn 1225 timer, mens 8 prosent oppgir at arbeidstiden er på under 1225 timer.

Tilsvarende ser vi at **7 prosent av skolelederne ved videregående skoler oppgir at resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen, ble at de fikk en endring.** 92 prosent av de som fikk til en endring har en arbeidstid på 1150 timer for skoleåret 2015/2016. 8 prosent har en arbeidstid på mer enn 1150 timer for skoleåret 2015/2016.

Antallet skoler som fikk til endringer er lavt, men **resultatene som presenteres over kan tyde på at mange av skolene som fikk til en endring, hadde en arbeidstid som lå under minimumstiden før den omtalte endringen.** Blant barneskolene og ungdomsskolene er det også relativt mange som selv etter endring fremdeles har en arbeidstid som ligger under minimum timeantall.

5.6 **Funn fra casestudiene: Forhandlinger om arbeidstid på skolen**

I likhet med funn fra spørreundersøkelsen viser intervjuene at et flertall av skolene valgte å videreføre eksisterende arbeidstidsavtale. Kun et fåtall av skolene som inngår i casestudien fikk til mindre endringer etter forhandlingene i 2015.

Ved rekruttering av skoler til casestudien ble det lagt vekt på å velge skoler som i spørreundersøkelsen oppga at de hadde fått til endringer i avtalen. Også her viser intervjuene at endringene i liten grad går ut over eksisterende ramme. I all hovedsak handler endringene om å synliggjøre og formalisere tilstedeværelsesplikten i større grad enn tidligere. Her er det blant annet innført begrep som *kjernetid* og fast definerte tidsrom hvor ansatte skal være til stede på arbeidsplassen. Hovedargumentet for endringene som er innført er å legge bedre til rette for mer samarbeid og kollektivt arbeid mellom lærerne.

Også når det gjelder forhandlingene om arbeidstid viser intervjuene at streiken i 2014 har påvirket skoleeieres og skolelederes motivasjon og vilje til å foreslå endringer i arbeidstidsavtalen. Dette kommer først og fremst til uttrykk i intervjuene med skolelederne. Det gis flere eksempler på skoleledere som lot være å fremme forslag om endringer, til tross for at de ser behov for det, under henvisning til at de ikke vil skape unødige konflikter og av hensyn til arbeidsmiljø og samarbeidsklima generelt. Sitatet under illustrerer dette poenget:

Resultatet av konflikten er at man står fjellstøtt. Det har ikke noe hensikt å gå inn i krigen sånn som situasjonen er nå. Ser ikke poenget med det. Klima her på vår skole betyr mer. (Skoleleder videregående)

De aller fleste skolelederne som er intervjuet oppgir at dagens arbeidstidsavtale fungerer greit, mens enkelte skoleledere mener at dagens avtale i for liten grad gir skoleledelsen det handlingsrom som er nødvendig og ønsker mer tilstedeværelse og bundet tid på skolen. Responsen er litt mer blandet når det gjelder hvorvidt de mener avtalen er et godt verktøy for skoleutvikling, men de fleste informantene oppgir at det avgjørende er *hvordan* avtalen forvaltes, ikke avtalen i seg selv.

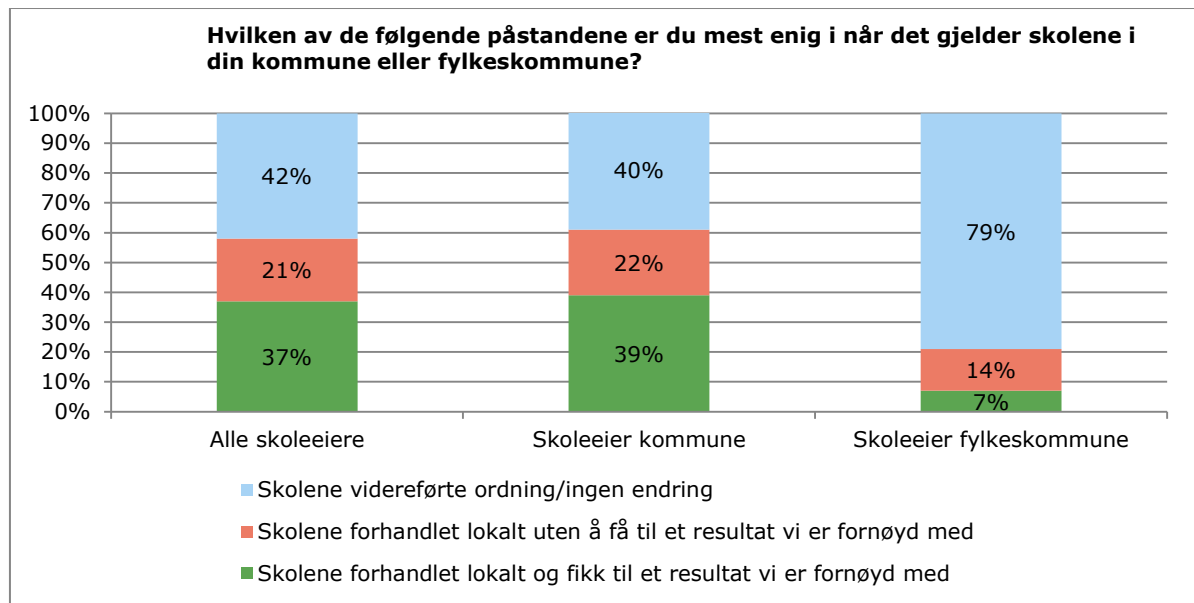
5.7 **Tilfredshet med resultatet av forhandlingene**

Hvor tilfredse skoleeiere og skoleledere er med forhandlingene og resultatet av disse er blitt kartlagt gjennom en rekke ulike spørsmål og påstander.

37 prosent av skoleeierne oppgir at skolene forhandlet lokalt og fikk til et resultat som de som skoleeier er fornøyde med. 21 prosent oppgir at skolene forhandlet lokalt uten å få til et resultat de er fornøyde med. De resterende 42 prosentene oppgir at skolene bare videreførte eksisterende ordning.

Figur 5-7 viser svarfordelingen på spørsmålet som kartlegger hvilken påstand skoleeierne er mest enige i:

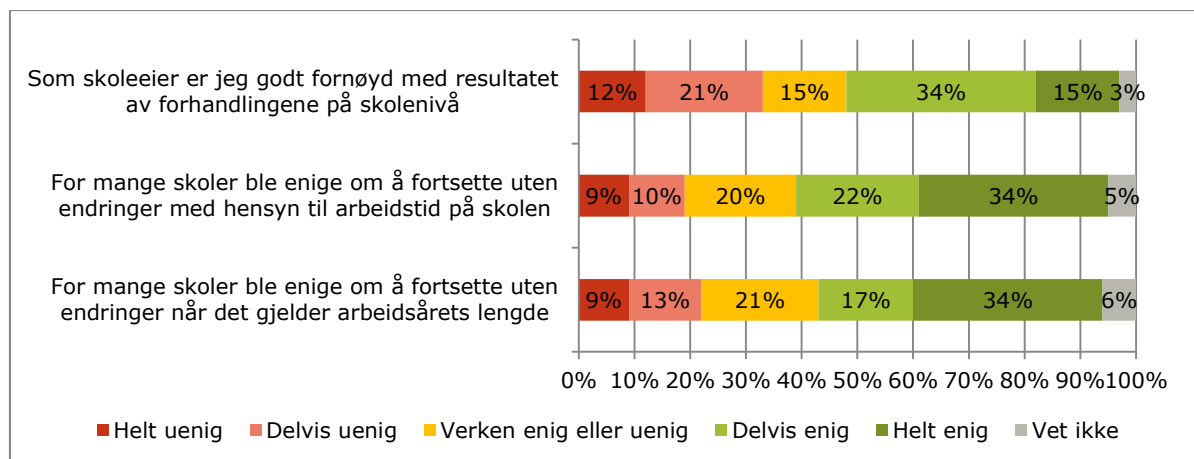
Figur 5-7 Enighet påstander om resultat av forhandlingene (skoleeier)

Figur 5-7 viser at de kommunale skoleeierne i større grad enn de fylkeskommunale oppgir at skolene forhandlet lokalt og fikk til et resultat de er fornøyd med – dette gjelder for 39 prosent av de kommunale og 7 prosent av de fylkeskommunale skoleeierne.

Figur 5-8 viser resultatene for påstand om er fornøyd med resultatet av forhandlingene eller ikke, samt hvor enig man er i om for mange skoler ble enige om å fortsette uten endringer når det gjelder arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen:

Figur 5-8 Enighet påstander om resultatet av forhandlingene (skoleeiere)

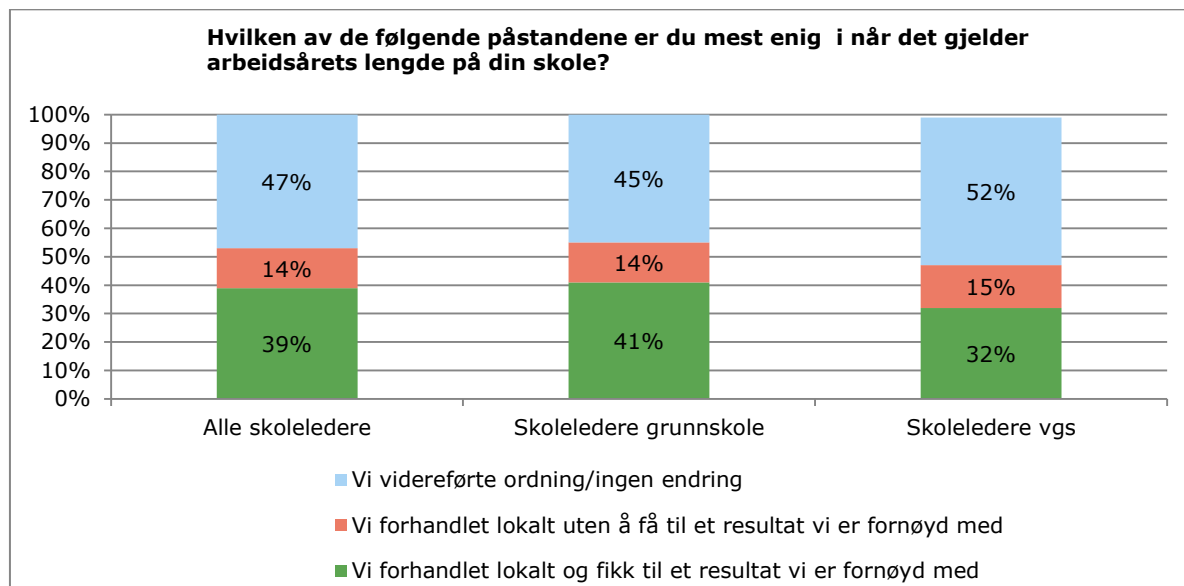
Figur 5-8 viser at 50 prosent er helt eller delvis enige i påstanden om at de som skoleeier er godt fornøyd med resultatet av forhandlingene på skolenivå. 33 prosent er helt eller delvis uenige, mens 15 prosent eller verken enig eller uenig.

Henholdsvis 51 prosent og 56 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at for mange skoler ble enige om å fortsette uten endringer i arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen. Det er ingen store forskjeller etter om de er kommunale eller fylkeskommunale skoleeiere.

Når det gjelder **skolelederne og tilfredshet med forhandlingene om arbeidsårets lengde**, oppgir 39 prosent at de forhandlet lokalt og fikk til et resultat de er fornøyd med. 14 prosent oppgir at skolene forhandlet lokalt uten å få til et resultat de er fornøyd med. De resterende 47 prosentene oppgir at skolene bare videreførte eksisterende ordning.

Figur 5-9 viser svarfordelingen på spørsmålet som kartlegger hvilken påstand skolelederne er mest enige i når det gjelder resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde:

Figur 5-9 Enighet påstander om resultat av forhandlingene om arbeidsårets lengde (skoleleder)

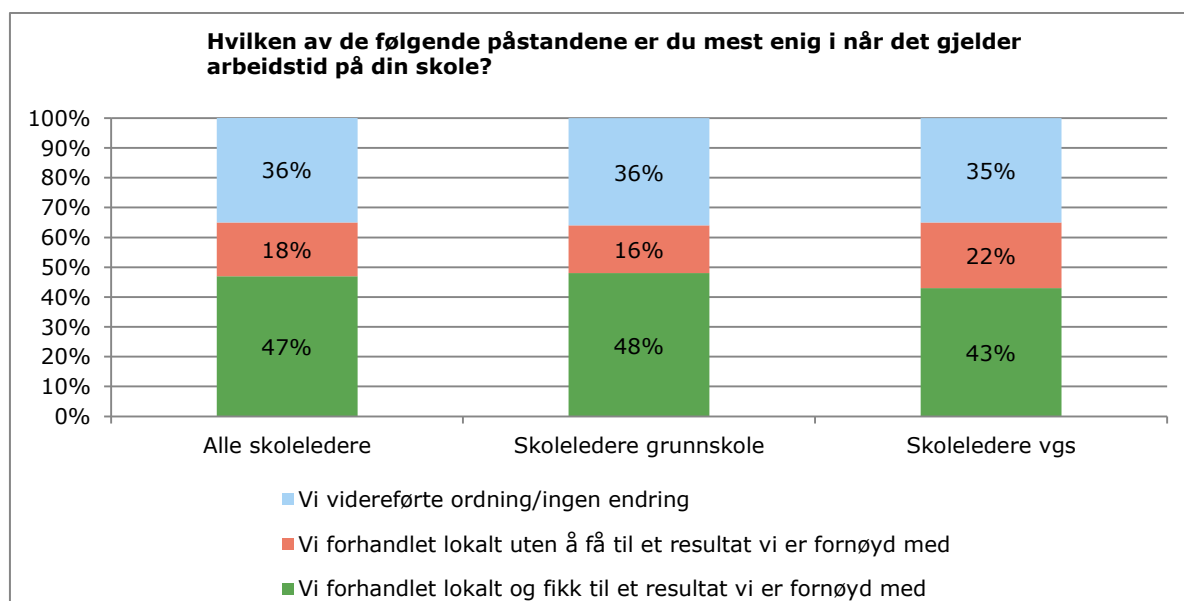

Figur 5-9 viser at skolelederne ved grunnskoler i større grad enn de ved videregående skoler er fornøyd med det resultatet som kom ut av forhandlingene; 41 prosent av skolelederne ved grunnskoler mener dette mot 32 prosent av skolelederne ved videregående skoler.

Et likelydende spørsmål ble stilt skolelederne om **forhandlingene om arbeidstid på skolen**. 47 prosent av skolelederne er enige i at de forhandlet lokalt og fikk til et resultat de er fornøyd med. 18 prosent oppgir at skolene forhandlet lokalt uten å få til et resultat de er fornøyd med. De resterende 36 prosentene oppgir at skolene bare videreførte eksisterende ordning.

Figur 5-10 viser svarfordelingen på spørsmålet som kartlegger hvilken påstand skolelederne er mest enige i når det gjelder resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen:

Figur 5-10 Enighet påstander om resultat av forhandlingene om arbeidstid på skolen (skoleleder)

Figur 5-10 viser at det bare er mindre forskjeller mellom skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler når det gjelder forhandlingene om arbeidstid på skolen.

5.8 Funn fra casestudiene: Tilfredshet med resultatene

Et flertall av skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte som er intervjuet uttrykker tilfredshet med resultatet av forhandlingene som ble gjennomført i 2015. Imidlertid er det enkelte som uttrykker at tilfredsheten først og fremst handler om at de klarte å komme frem til en ny arbeidstidsavtale i lys av streiken i 2014, og ikke nødvendigvis på grunn av selve innholdet i arbeidstidsavtalen.

Som vi allerede har vært inne på, er det enkelte skoleeiere og/eller skoleledere som har fremmet forslag om endringer uten at man har fått dette gjennomført på grunn av motstand fra organisasjonene. Disse skoleeierne/skolelederne uttrykker at de ikke er fornøyd med resultatet som ble fremforhandlet.

Andre skoleeiere og skoleledere ser behovet for en utvidelse av arbeidsårets lengde eller endringer knyttet til arbeidstid på skolen, men har allikevel ikke fremmet forslag til endringer. Hovedsakelig skyldes dette klima etter streiken i 2014 og at man kjenner hverandres ståsted og dermed vurderer det som lite sannsynlig å få til endringer. Disse skoleeiere og skoleledere uttrykker et ønske om en arbeidstidsavtale med rammer som inneholdt mer tid til samarbeid på skolen for de ansatte for å skape en enda bedre skole, både i forhold til mer arbeidstid på skolen og flere planleggingsdager, men vurderer at det ikke var riktig tidspunkt for å ta disse diskusjonene med organisasjonene under forhandlingene som ble gjennomført.

Flere gir uttrykk for en relativt pragmatisk holdning til arbeidstidsavtalen og behovene for en eventuell utvidelse av de rammene som ligger i dagens avtale. Én skoleleder beskriver det på følgende måte:

Det ble en videreføring (av avtalen), og for oss er ikke dette noen stor sak. Men dersom de hadde fått til en utvidelse av arbeidsårets lengde sentralt, så ville vi tatt imot dette. Vi får løst oppdraget innenfor dagens ramme, men det er alltid litt knapt med tid. Vi kunne fått det til bedre.

5.9 Oppsummert om forhandlingene

5.9.1 Arbeidsårets lengde

99 prosent av skoleeierne og 93 prosent av skolelederne oppgir at de oppnådde enighet om arbeidsårets lengde på kommune-/fylkeskommunenivå. Sentrale bistandsforhandlinger ble dermed ikke nødvendig for et flertall av skolene. Spørreundersøkelsen viser videre at planlegging og evaluering og samarbeid med kolleger var hovedtemaer i forhandlingene om arbeidsårets lengde.

Spørreundersøkelsen viser samlet sett at for størsteparten av skolene resulterte forhandlingene i ingen utvidelser av arbeidsåret:

- 15 prosent av grunnskolene utvidet arbeidsåret med 1 eller 2 dager
- 9 prosent av de videregående skolene fikk til tilsvarende utvidelse av antallet planleggingsdager

I tillegg til, og uavhengig av, forhandlingene om arbeidsårets lengde, kan det på skolenivå avsettes inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring (jf. avtalens punkt 4b). Spørreundersøkelsen viser at det ble framsatt krav om ekstra planleggingsdager ved 26 prosent av grunnskolene og 33 prosent av de videregående skolene. Det var i hovedsak skoleledelsen som framsatte dette kravet. På flertallet av skolene endte det imidlertid med at en ikke kom til enighet om å avsette ekstra dager.

Intervjuene viser at de fleste kommunene og fylkeskommunene gikk inn for videreføring av eksisterende avtale om arbeidsårets lengde. Kun et fåtall av fylkeskommunene og kommunene som

inngår i casestudien fikk til (mindre) endringer etter forhandlingene i 2015. Dette innebærer i de fleste tilfellene kun én eller to ekstra planleggingsdager. Intervjuene viser at endringene ikke innebærer en faktisk utvidelse av arbeidsåret. Det opplyses at man har fått til én eller to ekstra planleggingsdager, men at dette gjøres innenfor eksisterende ramme ved at man omdisponerer deler av for eksempel fellestid til hele eller halve planleggingsdager. Et flertall av skoleeierne og rundt halvparten av skolelederne som er intervjuet mener at det er behov for å utvide arbeidsårets lengde. Dette begrunnes med behov for felles kompetanseutvikling eller planlegging og etterarbeid på den enkelte skole. Intervjuene viser at til tross for dette, unnlot flere å fremme formelt forslag om utvidelse. Dette begrunnes med antatt liten sannsynlighet for å få til endringer som følge av streiken i 2014 og bekymring for at eventuelle forslag skulle ha negativ påvirkning på samarbeidsklimaet.

5.9.2 Arbeidstid på skolen

Spørreundersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere viser at flertallet kom til enighet på skolenivå. Undersøkelsen viser videre at skoleutvikling, behov for faglig-pedagogisk samarbeid og samarbeid med kolleger var de temaene som flest diskuterte under forhandlingene.

Relativt få skoler forhandlet seg frem til endring i arbeidstiden på skolen. Samlet sett fikk flere grunnskoler til endringer, sammenlignet med videregående skoler. 15 prosent av grunnskolene fikk en endring i arbeidstiden mot 7 prosent av de videregående skolene.

Grunnskoler har fått økt arbeidstiden med i gjennomsnitt flere timer per år enn hva de videregående skolene har fått, og kombinerte barne- og ungdomsskoler skiller seg ut med størst økning i timeantall per år. Antallet skoler som fikk til endringer er lavt, men resultatene fra spørreundersøkelsen kan tyde på at mange av skolene som fikk til en endring, hadde en arbeidstid som lå under minimumstiden før den omtalte endringen. Blant barneskolene og ungdomsskolene er det også relativt mange som selv etter endring fremdeles har en arbeidstid som ligger under minimumstiden.

I likhet med spørreundersøkelsen, viser intervjuene at et flertall av skolene valgte å videreføre eksisterende arbeidstidsavtalen. Kun et fåtall av skolene som inngår i casestudien fikk til (mindre) endringer etter forhandlingene i 2015. Også her viser intervjuene at endringene i liten grad går ut over eksisterende ramme. I all hovedsak handler endringene om å synliggjøre og formalisere organiseringen av arbeidstiden på skolen i større grad enn tidligere. Her er det blant annet innført begrep som *kjernetid* og fast definerte tidsrom hvor ansatte skal være til stede på arbeidsplassen. Hovedargumentet for endringene som er innført er å legge bedre til rette for mer samarbeid og kollektivt arbeid mellom lærerne.

Også når det gjelder forhandlingene om arbeidstid, viser intervjuene at streiken i 2014 har påvirket skoleeieres og skolelederes motivasjon og vilje til å foreslå endringer i arbeidstidsavtalen. Dette kommer først og fremst til uttrykk i intervjuene med skolelederne. Det gis flere eksempler på skoleledere som lot være å fremme forslag om endringer, til tross for at de ser behov for det, under henvisning til at de ikke vil skape unødige konflikter og av hensyn til arbeidsmiljø og samarbeidsklima generelt.

De fleste skolelederne som er intervjuet i forbindelse med undersøkelsen oppgir at dagens arbeidstidsavtale fungerer greit og at den synliggjør fellestid og felle møtearenaer. Enkelte skoleledere fremhever at dagens avtale i for liten grad gir skoleledelsen det handlingsrom som er nødvendig og oppgir at de ønsker mer tilstedeværelse og bundet tid på skolen.

5.9.3 Tilfredshet med forhandlingsresultatene samlet sett

Halvparten av skoleeierne oppgir i spørreundersøkelsen at som skoleeier er godt fornøyd med resultatet av forhandlingene på skolenivå, en tredjedel er helt eller delvis uenige, mens 15 prosent verken er enig eller uenig.

Henholdsvis 51 prosent og 56 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at for mange skoler ble enige om å fortsette uten endringer i arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen. Det er ingen store forskjeller etter om de er kommunale eller fylkeskommunale skoleeiere.

39 prosent av skolelederne oppgir i spørreundersøkelsen at de forhandlet lokalt om arbeidsårets lengde og fikk til et resultat de er fornøyde med. 14 prosent oppgir at de forhandlet lokalt uten å få til et resultat de er fornøyde med. De resterende 47 prosentene oppgir at skolene videreførte eksisterende ordning.

Når det gjelder skoleledernes tilfredshet med forhandlingene om arbeidstid på skolen sier 47 prosent av dem seg enige i at de forhandlet lokalt og fikk til et resultat de er fornøyde med. 18 prosent oppgir at de forhandlet lokalt uten å få til et resultat de er fornøyde med, mens 36 prosent oppgir at skolene videreførte eksisterende ordning.

Funn fra intervjuene viser at et flertall av skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte er tilfreds med resultatet av forhandlingene som ble gjennomført i 2015. Imidlertid er det enkelte som uttrykker at tilfredsheten først og fremst handler om at de klarte å komme frem til en ny arbeidstidsavtale i lys av streiken i 2014, og ikke nødvendigvis på grunn av selve innholdet i arbeidstidsavtalen.

Som vi allerede har vært inne på, er det enkelte skoleeiere og/eller skoleledere som har fremmet forslag om endringer uten at man har fått dette gjennomført på grunn av motstand fra organisasjonene. Disse skoleeierne/skolelederne uttrykker at de ikke er fornøyd med resultatet som ble fremforhandlet. Andre skoleeiere og skoleledere ser behovet for en utvidelse av arbeidsårets lengde eller endringer knyttet til arbeidstid på skolen, men har allikevel ikke fremmet forslag til endringer. Hovedsakelig skyldes dette klimaet etter streiken i 2014 og at man kjenner hverandres ståsted og dermed vurderer det som lite sannsynlig å få til endringer. Disse skoleeiere og skoleledere uttrykker et ønske om en arbeidstidsavtale med rammer som inneholdt mer tid til samarbeid på skolen for de ansatte for å skape en enda bedre skole, både i forhold til mer arbeidstid på skolen og flere planleggingsdager, men vurderer at det ikke var riktig tidspunkt for å ta disse diskusjonene med organisasjonene under forhandlingene som ble gjennomført.

6. SKOLEUTVIKLING OG VEIEN VIDERE: ERFARING OG LÆRING

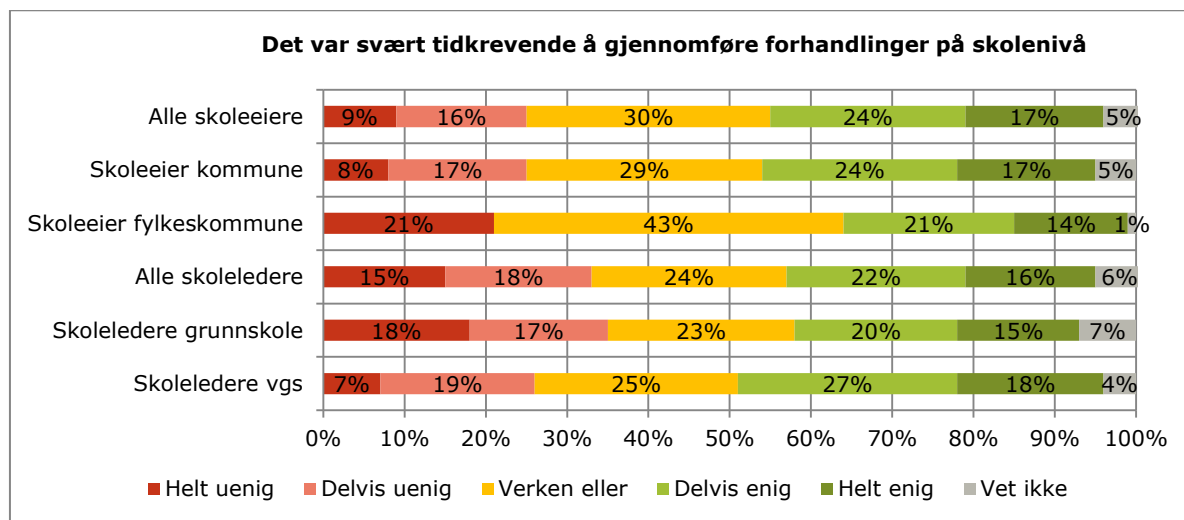
I dette siste kapittelet ønsker vi å belyse ulike synspunkter på forhandlingene som ble gjennomført og på selve arbeidstidsavtalen og dens bidrag inn i skolen. Forhandlingene for skoleåret 2016/2017 vil også være et tema avslutningsvis.

6.1 Synspunkter på forhandlingene

I spørreundersøkelsen tok både skoleeiere og skoleledere stilling til flere påstander om de forhandlingene som ble gjennomført. I det påfølgende presenteres de ulike påstandene.

41 prosent av skoleeierne og 38 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at det er **svært tidkrevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå**. Figur 6-1 viser resultatene på dette spørsmålet:

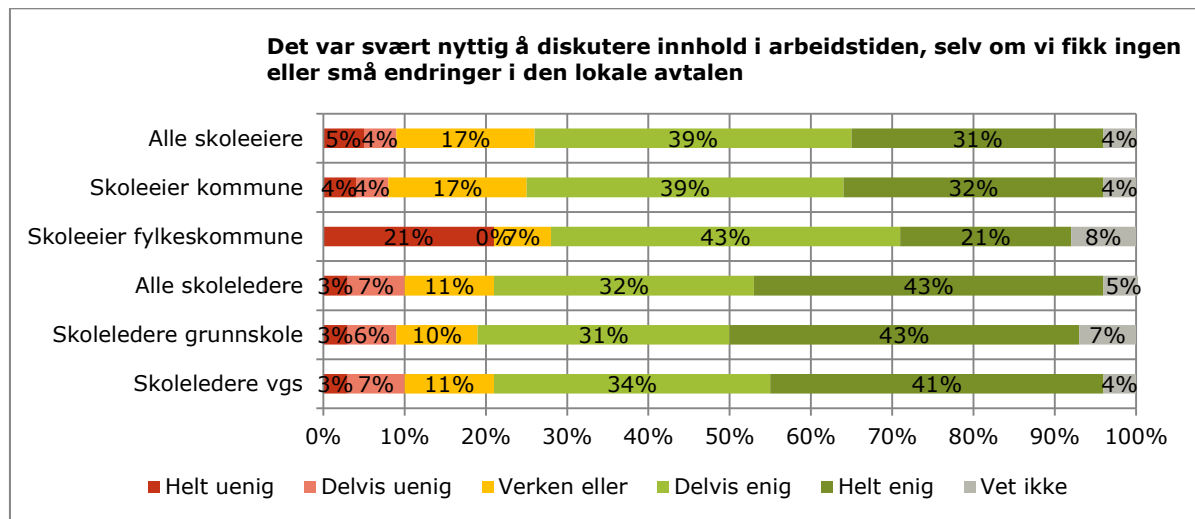
Figur 6-1 Det var svært tidkrevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå

Figur 6-1 viser at det er delte meninger om hvor tidkrevende det er å gjennomføre forhandlinger på skolenivå. Mens 38 prosent av skolelederne er enige i at det tidkrevende, så er 33 prosent uenige i dette. Og her ser vi at skoleledere ved grunnskoler i større grad enn skoleledere ved videregående skoler er uenige i at det er tidkrevende å forhandle på skolenivå.

Størsteparten av skoleeierne og skolelederne er helt eller delvis enige i at det var **svært nyttig å diskutere innhold i arbeidstiden selv om man ikke fikk til noen endringer i arbeidstidsavtalen**. Figur 6-2 viser svarfordelingen på denne påstanden:

Figur 6-2 Det var svært nyttig å diskutere innhold i arbeidstiden, selv om vi fikk ingen eller små endringer i den lokale avtalen

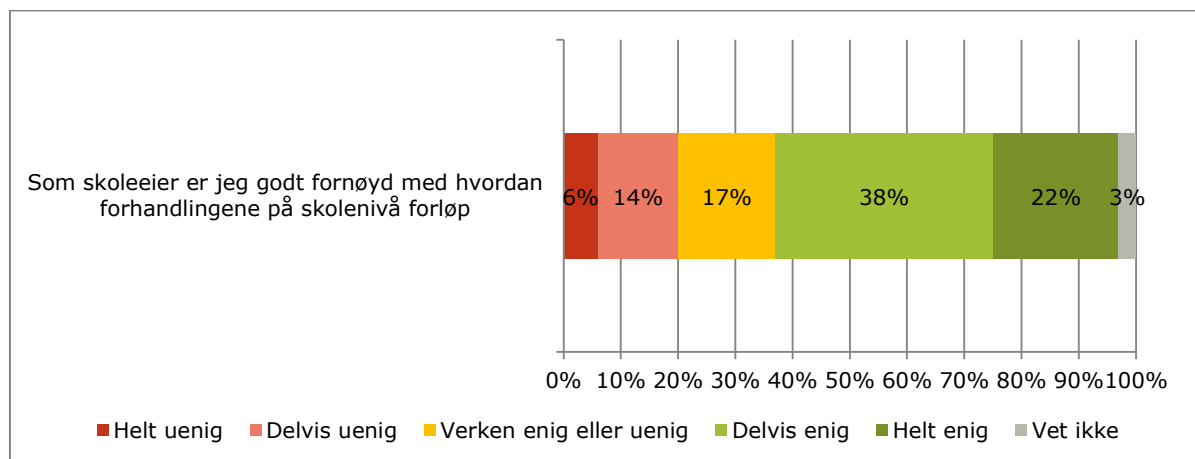

Figur 6-2 viser at 70 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at det var svært nyttig å diskutere innhold i arbeidstiden selv om man ikke fikk til noen endringer i arbeidstidsavtalen.

Tilsvarende er 75 prosent av skolelederne helt eller delvis enige i denne påstanden. Det er ingen store forskjeller etter skoleslag her.

Avslutningsvis ser vi at 60 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at **de er godt fornøyde med hvordan forhandlingene på skolenivå forløp**. Figur 6-3 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

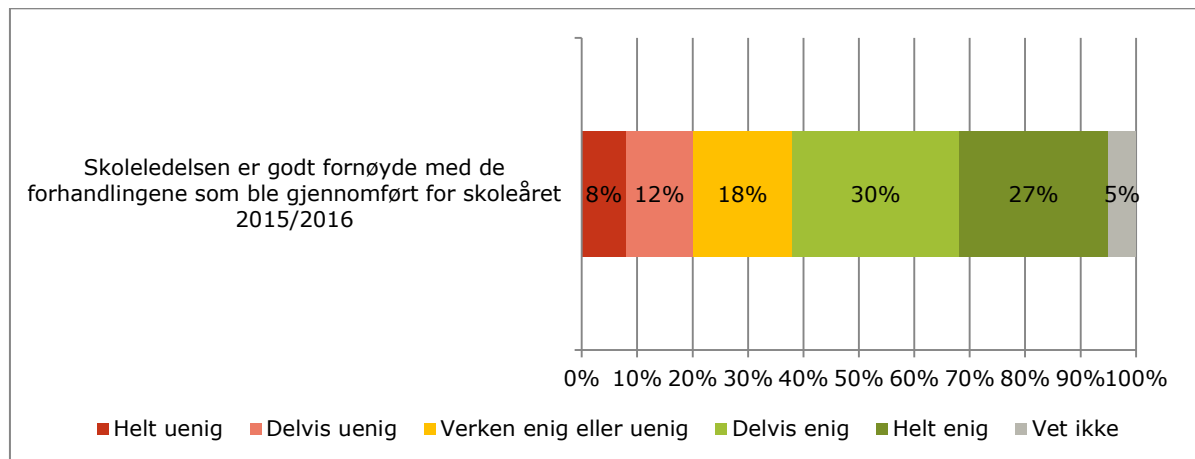
Figur 6-3 Som skoleeier er jeg godt fornøyd med hvordan forhandlingene forløp (skoleeiere)

Figur 6-3 viser at mens 60 prosent er enige i at det er godt fornøyd med forhandlingene, så er 20 prosent helt eller delvis uenige i dette. 17 prosent er verken enige eller uenige.

Også flertallet av **skolelederne er godt fornøyd med forhandlingene som ble gjennomført for skoleåret 2015/2016**. Figur 6-4 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Figur 6-4 Skoleledelsen er godt fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført for skoleåret 2015/2016 (skoleledere)

Figur 6-4 viser at mens 57 prosent er helt eller delvis enige i det de er godt fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført, så er 20 prosent helt eller delvis uenige. 18 prosent er verken enige eller uenige i påstanden.

6.1.1 Funn fra casestudiene: Synspunkter på forhandlingene

Spørreundersøkelsen viser at flertallet av både skoleeiere og skoleledere er fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført. De kvalitative intervjuene med informanter fra hhv. skoleeiere og skoleledere bekrefter i stor grad dette. Det er imidlertid enkelte unntak. I én fylkeskommune ble det gjennomført forhandlingsprosesser som informantene oppgir som krevende og preget av konflikt. Årsakene som oppgis er etterdønningene av streiken i 2014, eksisterende dårlig samarbeidsklima mellom skoleeier og hovedtillitsvalgt, samt rigide tillitsvalgte med bundet mandat fra organisasjonene.

I likhet med spørreundersøkelsen viser funn fra de kvalitative intervjuene at mange skoleledere synes det er tidkrevende å gjennomføre lokale forhandlinger. Som tidligere vist, er det store ulikheter mellom de ulike fylkeskommunene, kommunene og de enkelte skolene når det gjelder omfanget av de prosessene som har blitt gjennomført. Dette gjelder både prosessene i forkant av forhandlingene og prosessene som ble gjennomført som en del av selve forhandlingene. Enkelte har avholdt flere møter og samlinger i forkant av og under forhandlingene, mens andre har hatt begrenset med prosesser hvor avtalen har blitt videreført nærmest automatisk.

Skoleledere og skoleeiere som har fremmet forslag om endringer oppgir at prosessene er mer tidkrevende sammenlignet med skoleeiere og skoleledere som ikke har fremmet endringsforslag og hvor avtalen i hovedsak har blitt videreført uten større prosesser. Blant skoleeierne og skolelederne som fremmet forslag om vesentlige endringer av arbeidstid på skolen eller arbeidsårets lengde finner vi i de kvalitative intervjuene flere skoleledere som uttrykker frustrasjon og resignasjon over hvor lite, om noe, de erfarte å få gjennomslag for til tross for tiden de brukte på forhandlinger. En skoleleder bruker utsagnet «*mye køl for lite endring*» for å uttrykke sin oppgitthet her. Her kan det også være verdt å nevne noen tillitsvalgte som i sin selvevaluering av egen rolle i forhandlingsprosessen, kom frem til at de kunne sagt fra om sine klare standpunkt på et tidligere tidspunkt i prosessen og på den måten spart partene for en del møtetid.

De aller fleste informantene, både skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte, oppgir i intervjuene at de *ikke* opplevde de første lokale forhandlingene som særlig annerledes sammenlignet med tidligere års drøftinger av arbeidstidsavtalen. Det er i hovedsak kun to forskjeller som blir nevnt. Den ene forskjellen er skoloringen i forkant, og den andre forskjellen er formaliseringen og protokollføringen som partene ikke har vært vant med fra tidligere. Utover dette er det mange som opplever at det var reelt få forskjeller sammenlignet med tidligere gjennomføringer av drøftinger.

Det er også flere skoleeiere og skoleledere som oppgir at forhandlingene som har blitt gjennomført ikke var «reelle forhandlinger» og at tillitsvalgte stiller i forhandling med bundet mandat. Dette knyttes til at forhandlingene foregikk året etter at partene hadde vært i konflikt med hverandre, og hvor organisasjonene hadde gitt uttrykk for en klar motstand mot en utvidelse av arbeidstiden og arbeidsårets lengde utover den sentrale rammen i SFS 2213. Som vi har vært inne på tidligere, er det også flere skoleeiere og skoleledere som opplever at tillitsvalgte er lite villige til å drøfte endringer og at de stiller med klare mandater fra medlemsorganisasjonene sentralt. Enkelte skoleledere uttrykker også skepsis mot å gå i diskusjoner med de tillitsvalgte da man er bekymret for at dette skal gå ut over samarbeidsklimaet generelt på skolen. Skoleeiere og skoleledere opplever derfor ikke å være i en reell forhandlingsposisjon.

Hvorvidt det oppleves som nyttig å ha gjennomført forhandlingene til tross for at man ikke fikk til endringer i avtalen er det delte meninger om, både blant skolelederne, skoleeierne og tillitsvalgte som er intervjuet i forbindelse med denne undersøkelsen. Som nevnt over er det enkelte skoleeiere og skoleledere som har brukt mye tid på å forsøke å få til endringer og hvor forhandlingsprosessen har vært preget av et dårlig forhandlingsklima. Her oppleves det at både diskusjonene i forkant og selve forhandlingsprosessene har begrenset verdi, til tross for at man har fått diskutert overordnede målsettinger og intensjonen med avtalen. Enkelte steder opplever man at samarbeidsklima har blitt ytterligere forringet som følge av de lokale forhandlingsprosessene.

Det er allikevel noen skoleeiere og skoleledere som gir uttrykk for optimisme med tanke på fremtidige forhandlinger til tross for at de ikke er fornøyd med avtalen som ble inngått. Det fremheves at diskusjonene og forhandlingene som har blitt gjennomført kan ha lagt grunnlaget for videre endringer og at det således har vært nyttig å gjennomføre de lokale prosessene. Det understrekes at forhandlingene som ble gjennomført i 2015 var den første forhandlingsrunden lokalt, og at det kan ha vært en første kime til endring av tankesettet hos lærere og skoleledere. Én av skoleeierne i de kvalitative intervjuene uttrykker sin opplevelse av nytteverdi på følgende måte:

Vi var ikke enige om alt, men vi var enige om at det var nyttig å møtes og diskutere hvordan vi kunne stimulere til mer samarbeid, og da mer profesjonelt samarbeid på skolen. Hvordan vi kunne jobbe bedre sammen. Ha team i sentrum!

Samtidig viser de kvalitative intervjuene at et flertall av tillitsvalgte, samt flere av skolelederne, mener at det er mest hensiktsmessig å forsikre seg om at kvaliteten og utnyttelsen av eksisterende fellestid og planleggingsdager er tilstrekkelig ivaretatt før man innleder forhandlinger om mulig utvidelse av arbeidstid på skolen og/eller arbeidsårets lengde. Mange av informantene, både skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte, viser i denne sammenheng til at de fortsatt har et stykke igjen å gå i denne forbindelse. Funn fra intervjuene viser også at mange fylkeskommuner og kommuner mangler systematisk oppfølging og evaluering av eksisterende planleggingsdager.

6.1.2 Drivere for gode forhandlingsprosesser

En målsetting med denne undersøkelsen er å identifisere hva som fremmer gode prosesser i tilknytning til forhandlingene om arbeidstidsavtalen. Intervjuene med skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte viser at følgende elementer er viktige for å få til gode forhandlingsprosesser lokalt:

Gode relasjoner mellom arbeidsgiver og arbeidstaker

Et sentralt moment som påvirker forhandlingsprosessene er eksisterende relasjoner mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det oppgis at det er viktig å ha relasjoner som bygger på åpenhet, ærlighet og tillit for å få til gode forhandlingsprosesser. Sitatet fra en skoleleder illustrerer dette poenget:

Klima og dialogen i det store og hele er en suksessfaktor. Gjensidig tillit og gjensidig respekt for hverandre. Vi vet at vi har et felles mål med en god skole og skoleutvikling. (Skoleleder)

Her understrekes viktigheten av å ha gjensidig tillit og respekt for hverandre. Et flertall av informantene, både skoleledere og tillitsvalgte, understreker at dette er helt avgjørende for å få til gode forhandlingsprosesser lokalt. Det fremgår av casestudiene at arbeidsgiverne legger vekt på et tillitsbasert samarbeid mellom arbeidsgiver og tillitsvalgt.

Felles mål og god ledelse

Sitatet over viser også at det å ha felles mål for skolen og egen skoleutvikling oppleves som viktig for å få til gode lokale forhandlingsprosesser. Det å jobbe sammen mot et felles mål og i forkant av forhandlingene definere hva som er virksomhetens mål oppgis som en viktig faktor inn i forhandlingene. Betydningen av ledelse trekkes også frem i denne sammenhengen. Flere informanter trekker frem viktigheten av relasjons- og verdibasert ledelse som en forutsetning for å utvikle en samarbeidskultur ved egen skole.

At jeg som rektor får med meg personalet og begrunner godt hvorfor vi bør ha utvidet tilstedeværelsestid. At lærerne vil bli med på dette. Da må jeg trykke på dialog- og relasjonsknappen. Slik at når lærerorganisasjonene møtes, så vil det være mange der som støtter rektor/arbeidsgivers syn på arbeidstidsavtalen og at de får mandat til å gå inn for dette i forhandlingene med meg. (Skoleleder)

Jeg tror ikke det er mulig å lede folk over tid mot sin vilje. (Skoleleder)

Flere av skolelederne er svært opptatt av å synliggjøre at det å drive endringsledelse handler om få bygge relasjoner med de ansatte, samt å arbeide sammen med de ansatte mot et felles mål. De fremhever at det ikke er mulig å endre ansattes adferd eller lede ansatte mot deres vilje. Det å vise gjensidig fleksibilitet trekkes i denne sammenhengen frem som viktig. Begge parter, både arbeidsgivere og arbeidstakere, mener at fleksibilitet er en avgjørende drivkraft for å oppnå både et godt samarbeidsklima og gode forhandlinger. Informantene viser til at det handler om å gi og ta begge veier, og at en fleksibel tilnærming til hverandre i skolehverdagen og i forhandlinger er et uttrykk for tillit og romslighet, som igjen motiverer til sterkere løsningsorientering og innsatsvilje. Dersom kulturen er fleksibel og endringsvillig kan dette fungere som en driver for å få til endringer i lokale arbeidstidsavtaler.

Dialog og rolleforståelse

Det å ha forståelse for- og respekt for hverandres roller oppgis som viktig for at man skal lykkes med forhandlingsprosessene. I sitatet under fremheves det som viktig å evne å se forhandlingsaker fra hverandres synsvinkler og å ha forståelse og respekt for hverandres roller i forhandlingsprosessen. Dette oppgis å øke mulighetene for å komme frem til gode forhandlingsløsninger mellom partene og mulige endringer i arbeidstidsavtalen:

Samarbeidsklimaet på skolen fra før betyr jo noe. Og at man har forståelse for hverandres roller og klarer å se situasjonen fra hverandre synsvinkler. (Skoleleder)

Intervjuene viser også at aktiv involvering av de tillitsvalgte og reell dialog oppleves som suksesskriterier. Både skoleledere og tillitsvalgte oppgir at det er svært viktig å involvere de tillitsvalgte tett i prosessen. Videre fremheves det som viktig at begge parter synspunkter bør komme frem gjennom forhandlingsprosessen, og at det er må de være en reell dialog inn i forhandlingene. Reell dialog innebærer at begge parter har en reell vilje til å finne lokale tilpassede løsninger som legger til rette for organisering av arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen som støtter opp under kollektivt samarbeid og skoleutvikling.

Opplevelsen av å være likeverdige parter fremheves også som svært viktig. I de kommunene og fylkeskommunene som opplever at de har gjennomført vellykkede prosesser knyttet til forberedelse og gjennomføring av forhandlingene har de tatt i bruk allerede eksisterende møteplasser,

for å involvere alle relevante aktører i prosessene. Det understrekes som viktig å involvere bredt og benytte ulike møtearenaer til å diskutere organisering av arbeidstiden og skolens mål. Dette oppgis å bidra til å forankre eventuelle endringer bredt blant skolens ledelse, ansatte og tillitsvalgte.

Siden relasjonene mellom skoleledelsen og tillitsvalgte har mye å si for gjennomføringen av forhandlingsprosessene, betyr det at samarbeidsklima og allerede eksisterende relasjoner mellom arbeidsgiver og arbeidstaker vil ha stor betydning. For å få til gode forhandlingsprosesser er det derfor viktig at forhandlingene tar utgangspunkt i en allerede god og etablert samarbeidskultur på skolen. Intervjuene viser at flere av informantene både blant skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte er opptatt av å ha nok tid i forkant av forhandlingene til å gjennomføre gode formelle og uformelle prosesser. Her pekes det spesielt på viktigheten av de ansatte blir godt nok informert om og får god nok opplæring i arbeidstidsavtalen, samt hvordan denne står i sammenheng med skolens virksomhetsplan, samt nok tid til gode diskusjoner som inkluderer alle og styrker skolens kollektive fokus.

6.1.3 Oppsummert om forhandlingene

Samlet sett viser undersøkelsen at flertallet av skoleeiere og skoleledere er fornøyde med de forhandlingene som ble gjennomført. De er også enige i at det var nyttig å diskutere innholdet i arbeidstidsavtalen selv om de ikke fikk til (store) endringer i denne. Funn fra de kvalitative intervjuene viser at flere skoleeiere og skoleledere uttrykker generell tilfredshet over at de kom i mål med en avtale på bakgrunn av streiken i 2014, også kanskje til tross for at man ikke var fornøyd med selve resultatet av forhandlingene.

At det var krevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå er det flere som gir uttrykk for. Spørreundersøkelsen viser at 4 av 10 skoleledere sier seg enige i at det var svært tidkrevende. Dette kan igjen ha sammenheng med i hvilken grad partene var tilhengere av å videreføre eksisterende avtale eller ikke og hvorvidt de fremmet forslag til endringer. Funn fra intervjuene viser også at det er store variasjoner knyttet til omfanget av prosessene som har blitt gjennomført i forkant av- og i forbindelse med selve forhandlingene.

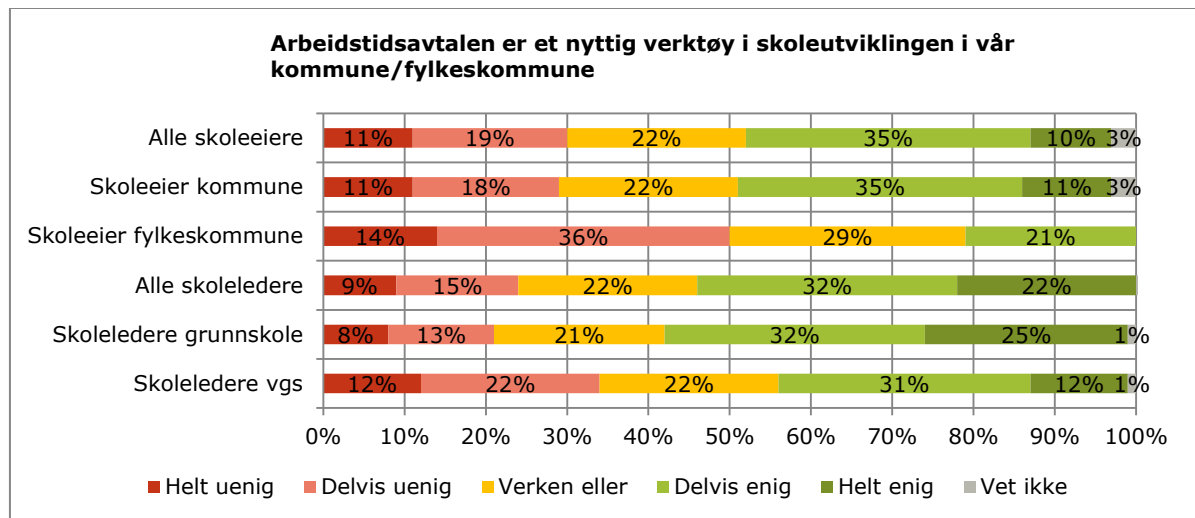
Til tross for tilfredshet med forhandlingene som har blitt gjennomført, indikerer funn fra de kvalitative intervjuene med skoleledere, og til en viss grad også skoleeiere, at det kan stilles spørsmålstegn ved hvorvidt det ble gjennomført reelle forhandlinger. For det første viser intervjuene at flere informanter ikke opplever at det har vært vesentlige forskjeller å gjennomføre forhandlinger, sammenlignet med tidligere gjennomføring av drøftinger. Utover skoleringen i forkant, formaliseringen og protokollføringen, oppleves det at det var reelt få forskjeller. Funnene viser også at klimaet etter streiken kan ha medført at skoleeiere og skoleledere er tilbakeholdne med å fremme forslag til endringer, til tross for at de ser behovet for dette, i frykt for at dette skal gå utover samarbeidsklimaet generelt. Videre viser funnene at skoleeiere og skoleledere i stor grad opplever at de tillitsvalgte har stilt med bundet mandat sentralt fra organisasjonene, og at det er liten vilje til å se på alternative løsninger knyttet til arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen. Samlet sett gjør dette at flere skoleeiere og skoleledere ikke opplever at de har en reell forhandlingsposisjon.

6.2 Synspunkter på arbeidstidsavtalen

I spørreundersøkelsen har både skoleeierne og skolelederne tatt stilling til noen påstander om arbeidstidsavtalen og dens bidrag inn i skolen. I det påfølgende vil de ulike påstandene presenteres, og vi ser på forskjeller mellom kommunale og fylkeskommunale skoleeiere, og skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler.

45 prosent av skoleeierne og 54 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at **arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen i deres kommune/fylkeskommune**. Figur 6-5 viser resultatene for dette spørsmålet:

Figur 6-5 Arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen

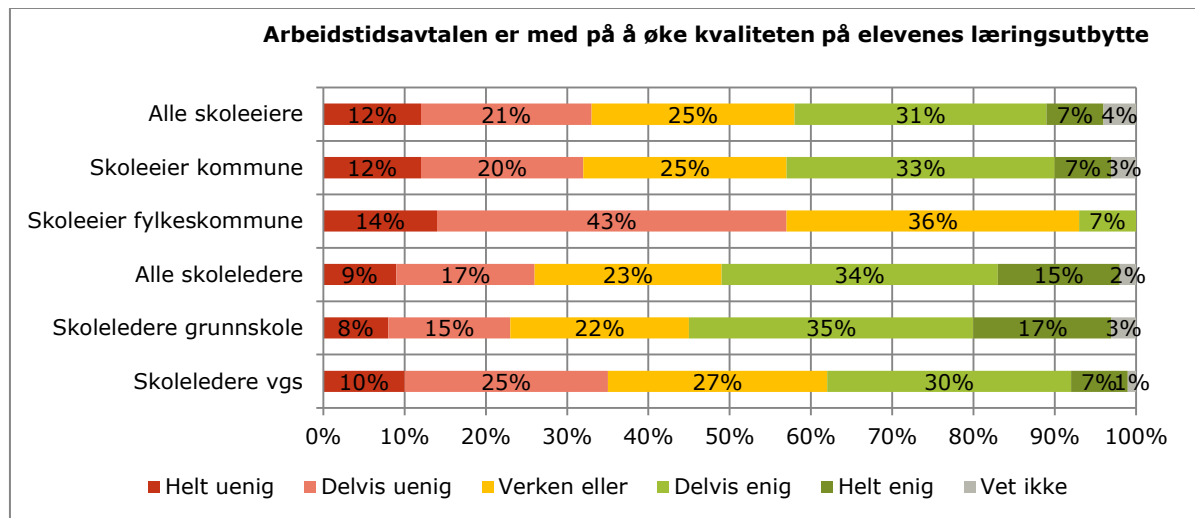

Figur 6-5 viser at det er delte meninger hvorvidt arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen. 45 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen i deres kommune/fylkeskommune. 22 prosent er verken enig eller uenig, mens 30 prosent er helt eller delvis uenige i dette. De fylkeskommunale skoleeierne er i større grad enn de kommunale uenige i at arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy.

54 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen. 22 prosent er verken enig eller uenige, mens 24 prosent er helt eller delvis uenige. Her er ikke forskjellen mellom grunnskole og videregående skole like stor, men skoleledere ved videregående skoler er noe mer uenige enn hva skoleledere ved grunnskoler er. Det kan samtidig være verdt å merke seg at flere av skolelederne i de kvalitative intervjuene peker på viktigheten av å ha en god prosess og fokus på innhold i forbindelse med arbeidstidsavtalen for at denne skal kunne bidra til og være et godt verktøy for god skoleutvikling.

Det er delte meninger rundt hvorvidt **arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevenes læringsutbytte** også: 38 prosent av skoleeierne og 49 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i dette. Figur 6-6 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

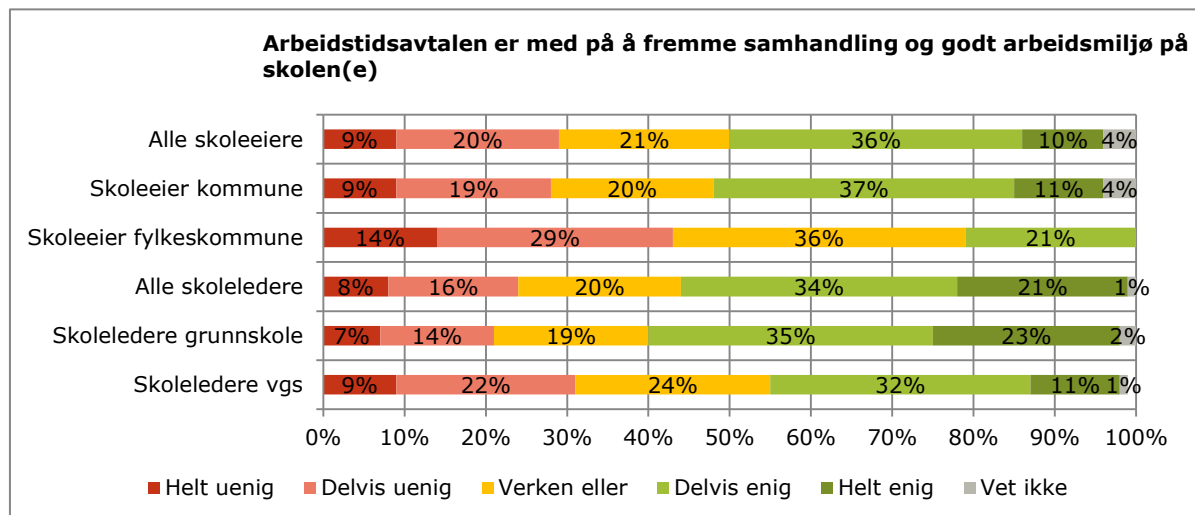
Figur 6-6 Arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevenes læringsutbytte

Figur 6-6 viser at 38 prosent av skoleeierne er enige i at arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevenes læringsutbytte, 25 prosent eller verken enige eller uenige mens 33 prosent er uenige. Også her ser vi at de fylkeskommunale skoleeierne i større grad er mer uenige enn de kommunale. 49 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i påstanden om at arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevenes læringsutbytte, 23 prosent eller verken enige eller uenige, mens 26 prosent er helt eller delvis uenige.

46 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at **arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolene**. 55 prosent av skolelederne svarer tilsvarende. Figur 6-7 viser svarfordelingen på dette spørsmålet.

Figur 6-7 Arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø

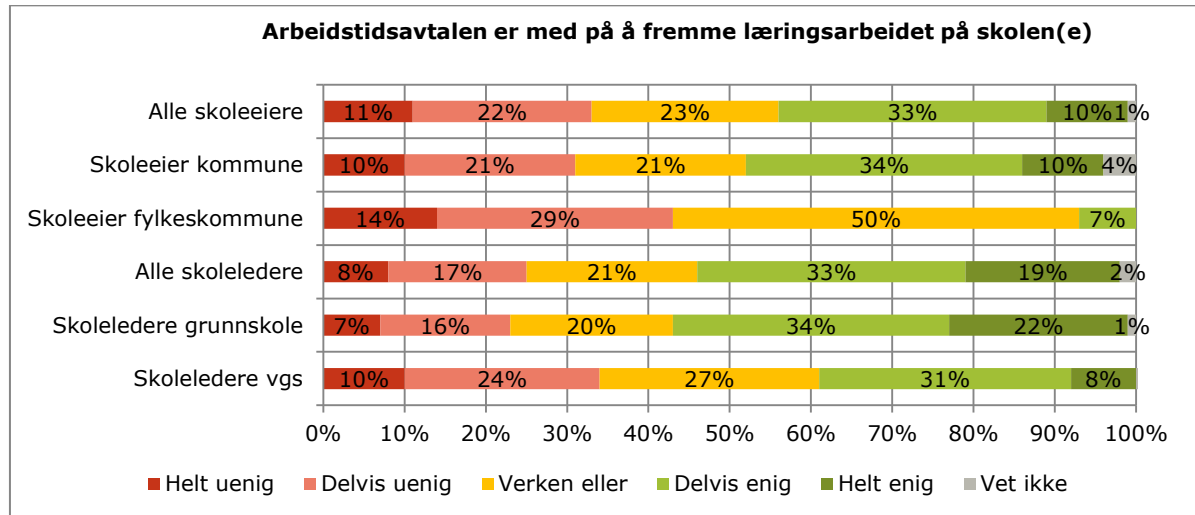

Figur 6-7 viser at mens 46 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolene, så er 29 prosent uenige i dette. 21 prosent eller verken enige eller uenige. Fylkeskommunale skoleeiere er i større grad enn de kommunale uenige i denne påstanden.

55 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at avtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolene. 24 prosent eller helt eller delvis uenige, mens 20 prosent eller verken enige eller uenige. Skoleledere ved videregående skoler er i større grad enn de kommunale uenige i dette.

43 prosent av skoleeierne og 52 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at **arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet på skolene**. Figur 6-8 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Figur 6-8 Arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet

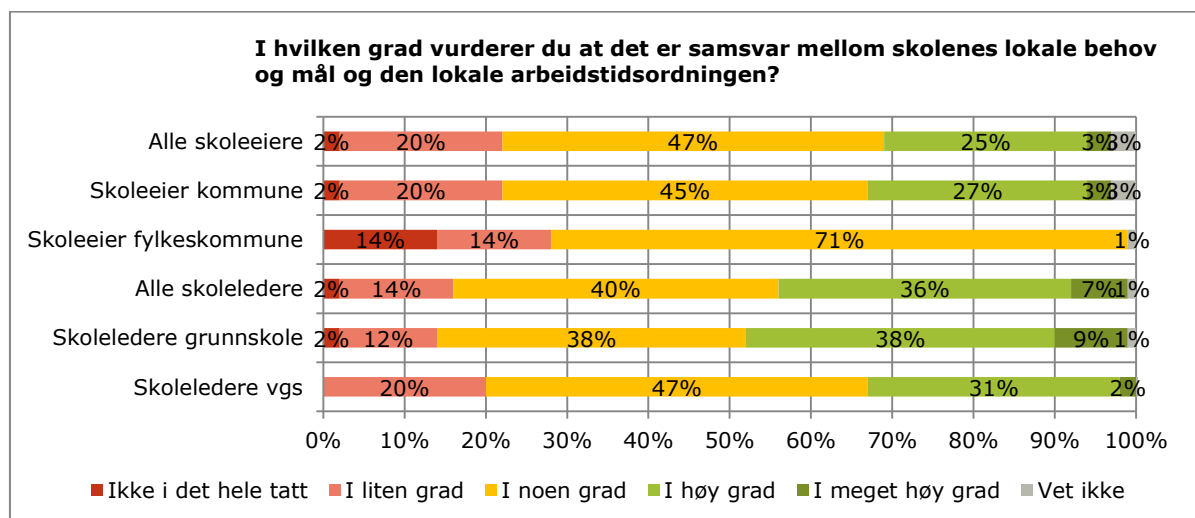

Figur 6-8 viser at 43 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet på skolene, mens 33 prosent er helt eller delvis uenige. 23 prosent er verken enige eller uenige. Bare et fåtall av de fylkeskommunale skoleeierne er enige i denne påstanden – de fleste er «verken eller» eller uenige i at avtalen fremmer læringsarbeidet på skolene.

52 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet på skolene. 25 prosent er helt eller delvis uenige, mens 21 prosent er verken enige eller uenige. Skoleledere ved videregående skoler er i større grad enn skoleledere ved grunnskoler uenige i denne påstanden.

Både skoleeiere og skoleledere har tatt stiling til hvorvidt det **er samsvar mellom skolenes lokale behov og mål og den lokale arbeidstidsordningen**. Figur 6-9 viser hva de ulike gruppene har svart på dette:

Figur 6-9 Samsvar mellom lokale behov og arbeidstidsordningen

Figur 6-9 viser at 28 prosent av skoleeierne i høy eller meget høy grad mener at er samsvar mellom lokale behov og mål og arbeidstidsordningen. 47 prosent synes at det i noen grad er sam-

svar, mens 22 prosent mener at det er lite eller ikke noe samsvar. Ingen av de fylkeskommunale skoleeierne mener at det er høy grad av samsvar, så de er mer negativt enn hva de kommunale skoleeierne er.

Tilsvarende spørsmål ble stillet skoleeierne i undersøkelsen gjennomført i 2009. Da oppga 30 prosent av skoleeierne at det var høy grad av samsvar, 43 prosent noe grad av samsvar, mens 25 prosent syntes det var lite eller ingen grad av samsvar. Det er altså ingen store forskjeller når det gjelder i hvilken grad det er grad av samsvar mellom lokale mål og arbeidsavtalen.

Blant skolelederne sier 43 prosent at det i høy eller meget høy grad er samsvar mellom lokale behov og mål og arbeidstidsordningen. 40 prosent synes at det i noen grad er samsvar, mens 16 prosent mener at det er lite eller ikke noe samsvar.

6.2.1 Funn fra casestudiene: Synspunkter på arbeidstidsavtalen

Spørreundersøkelsen viser at respondentene ikke er samstemte i hvorvidt arbeidstidsavtalen vurderes som et nyttig verktøy for skoleutvikling, hvorvidt den bidrar til å øke kvaliteten på elevenes læringsutbytte og hvorvidt arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolen.

De aller fleste skolelederne som er intervjuet oppgir at dagens arbeidstidsavtale fungerer greit. Videre viser intervjuene at arbeidstidsavtalen i seg selv ikke bidrar til skoleutvikling, kvalitet på læringsutbyttet eller samhandling. Både skoleledere, skoleeiere og tillitsvalgte som er intervjuet i undersøkelsen er enige om dette. Spesielt skoleledere er svært opptatt av å synliggjøre at hvorvidt arbeidstidsavtalen bidrar til skoleutvikling avhenger av hvordan avtalen forvaltes, herunder organisering av tid og innholdet i fellestiden, samt hvordan skolens ledelse driver og følger opp utviklingsarbeidet. Sitatene under illustrerer dette poenget:

Skoleutvikling trenger ikke styres av en plan, den skal ha innhold. Det er vi som ledere som skal legge til rette for innholdet og utvikling. Vi har tid til dette slik som vi har organisert og innrettet tiden. Det er hva man fyller den tiden med som er det viktige. (Skoleleder grunnskole)

Ja, avtalen bidrar til samhandlingskultur. Men det er ikke avtalen i seg selv som gjør det, men måten vi jobber på. Den relasjonsbaserte og verdibaserte lederkulturen vi har, samt våre klare forventinger til lærernes arbeid»

De fleste skoleeierne og skolelederne som er intervjuet vurderer at det ville vært formålstjenlig å utvide rammen noe, både arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen. Sitatet under er hentet fra en av skolelederne som mener at det er behov for å øke antallet planleggingsdager og øke lærernes tilstedeværelse på skolen:

Avtalen i seg selv kunne hatt mer tid hvis det hadde vært vilje til det. Jeg synes vi har kommet et stykke på vei, men all forskning sier jo at skole i dag og elevenes resultater er mest tjent med mye samhandling og samarbeid mellom lærere. Det øker også lærere sin trivsel. (Skoleleder)

Hovedinntrykket fra intervjuet er imidlertid at de som ønsker en utvidelse er nokså pragmatiske og at det avgjørende er å sikre god utnyttelse av den tiden man allerede har til rådighet, samt kvalitetssikre eksisterende innhold. Videre er det flere som mener det er mer hensiktsmessig å føre en samarbeidsorientert linje overfor tillitsvalgte, fremfor å «tvinge» gjennom endringer for en hver pris.

6.2.2 Oppsummert om synspunkter på arbeidstidsavtalen

Resultatene viser at det til en viss grad er delte meninger om arbeidstidsavtalen. Skolelederne er noe mer enige i de ulike påstandene enn hva skoleeierne er, og har således et noe mer positivt

forhold til arbeidstidsavtalen og hva den bidrar med når det gjelder samhandling, læringsarbeid, elevenes læringsutbytte og skoleutvikling.

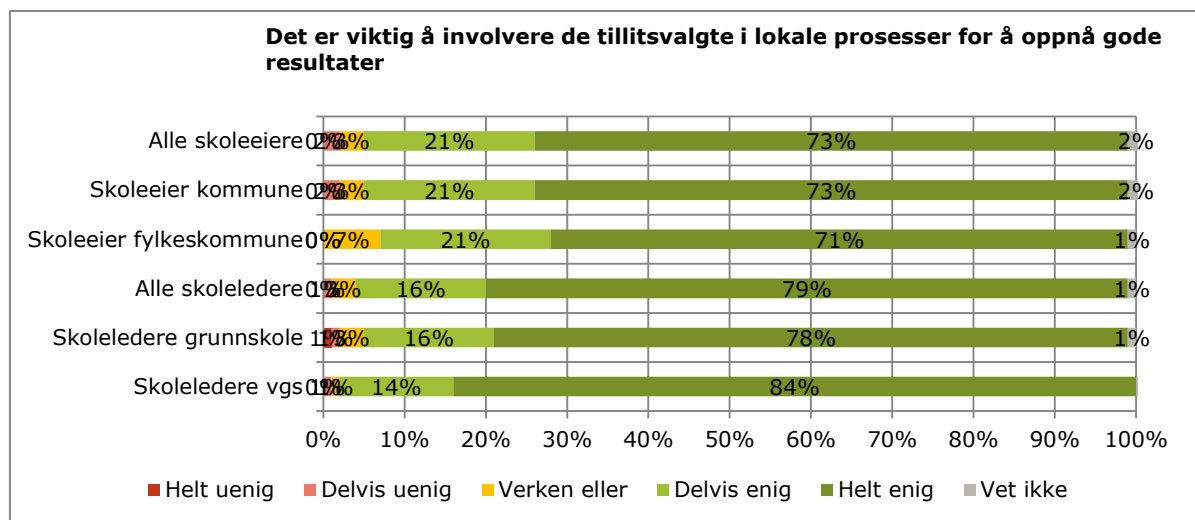
De aller fleste skolelederne som er intervjuet oppgir at dagens arbeidstidsavtale fungerer greit, mens enkelte mener at den i for liten grad gir skoleledelsen det handlingsrom som er nødvendig og ønsker mer tilstedeværelse og bundet tid på skolen. Videre er skolelederne svært opptatt av å synliggjøre at hvorvidt arbeidstidsavtalen bidrar til skoleutvikling avhenger av hvordan avtalen forvaltes, herunder organisering av tid og innholdet i fellestiden, samt hvordan skolens ledelse driver og følger opp utviklingsarbeidet.

6.3 Synspunkter på kommende forhandlinger for skoleåret 2016/2017 (påstander)

Avslutningsvis i spørreundersøkelsen ble skoleeierne og skolelederne bedt om å si seg enig eller uenig i noen påstander om de kommende forhandlingene for skoleåret 2016/2017. Under presenteres funnene for de ulike påstandene.

94 prosent av skoleeierne og 95 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at **det er viktig å involvere de tillitsvalgte i lokale prosesser for å oppnå gode resultater**. Figur 6-10 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

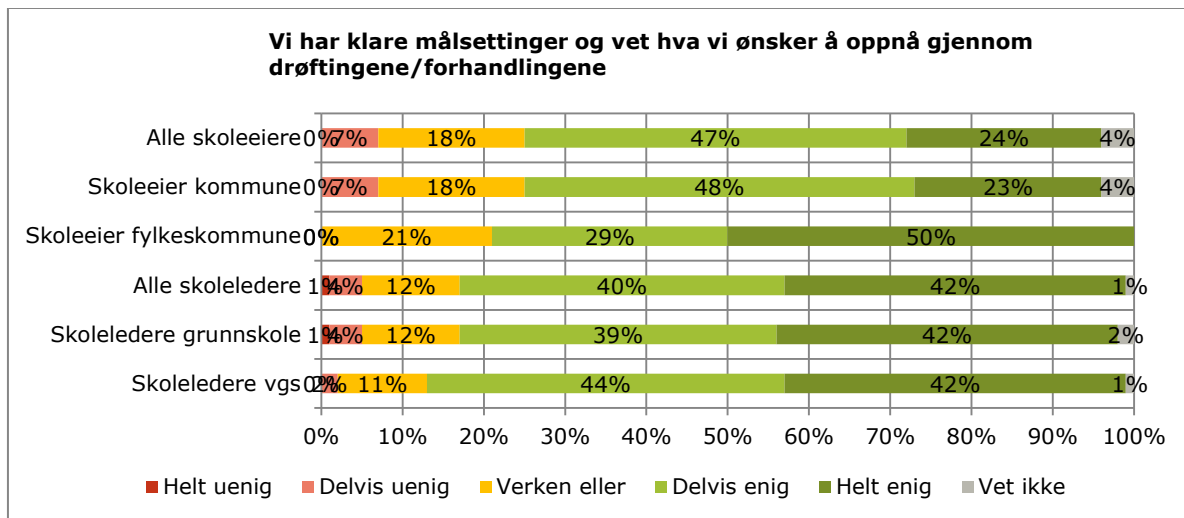
Figur 6-10 Det er viktig å involvere de tillitsvalgte i lokale prosesser for å oppnå gode resultater

Figur 6-10 viser at de aller fleste er enige i denne påstanden.

71 prosent av skoleeierne og 82 prosent av skolelederne er helt eller delvis enig i at de **har klare målsettinger og vet hva de ønsker å oppnå gjennom drøftingene/forhandlingene**. Figur 6-11 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Figur 6-11 Vi har klare målsettinger og vet hva vi ønsker å oppnå

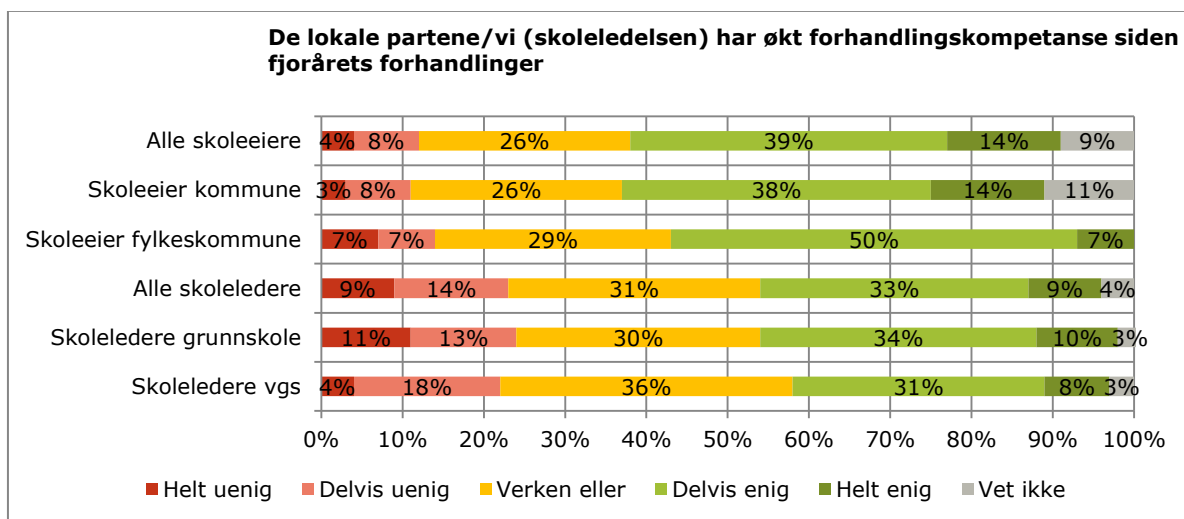

Figur 6-11 viser at 71 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at de har klare målsettinger og vet hva de ønsker å oppnå. 7 prosent er helt eller delvis uenige, mens 18 prosent er verken enige eller uenige.

82 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at de har klare målsettinger og vet hva de ønsker å oppnå. 5 prosent er helt eller delvis uenige, mens 12 prosent er verken enige eller uenige. Det er her ingen store forskjeller etter skoleslag.

At **de lokale partene/skoleledelsen har økt sin forhandlingskompetanse siden fjorårets forhandlinger** er 53 prosent av skoleeiere og 42 av skolelederen helt eller delvis enige i. Figur 6-12 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

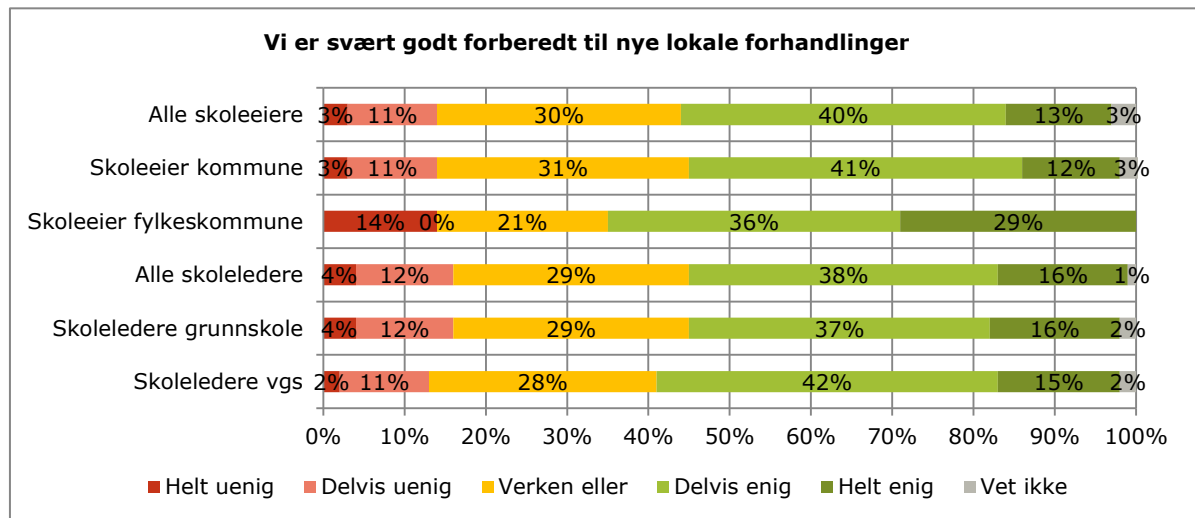
Figur 6-12 De lokale partene/vi (skoleledelsen) har økt forhandlingskompetanse siden fjorårets forhandlinger

Figur 6-12 viser at flertallet av skoleeierne er enige i at de lokale partene har økt sin forhandlingskompetanse. Skolelederne er ikke like enige i dette – 42 prosent er enige og 23 prosent er uenige. 31 prosent er verken enige eller uenige i at de har økt sin forhandlingskompetanse siden fjorårets forhandlinger.

Vel halvparten av både skoleeiere og skoleledere er enige i at **de er svært godt forberedte til nye lokale forhandlinger**. Figur 6-13 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Figur 6-13 Vi er svært godt forberedt til nye lokale forhandlinger

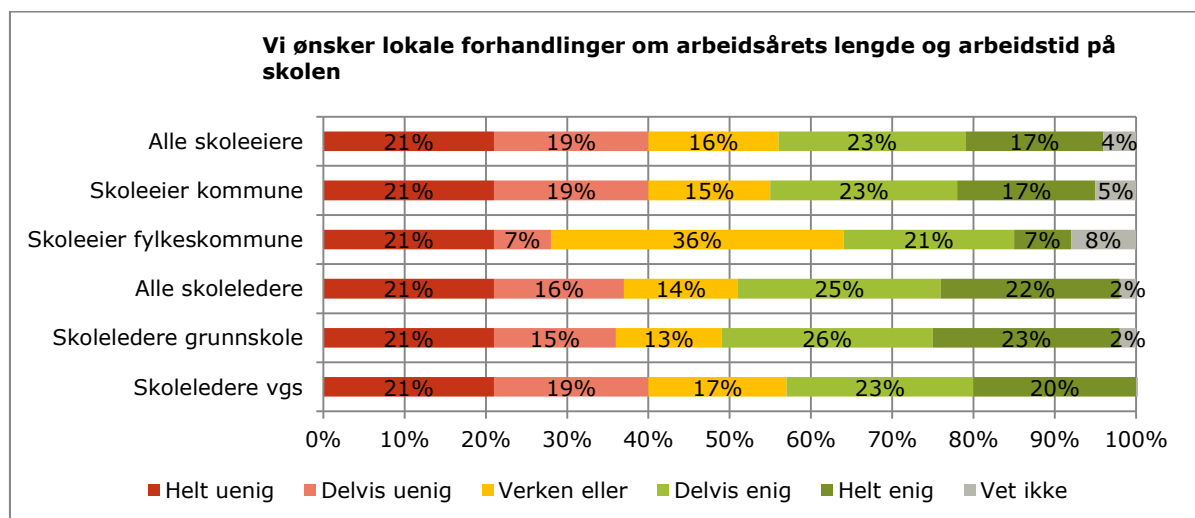

Figur 6-13 viser at mens 53 prosent av skoleeierne er helt eller delvis enige i at de er svært godt forberedt til nye lokale forhandlinger, så er 30 prosent verken enige eller uenige. 14 prosent er uenige, dvs. de mener at de ikke er godt forberedt til nye forhandlinger.

54 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at de er godt forberedt til nye lokale forhandlinger. 29 prosent er verken enige eller uenig, mens 16 prosent er uenige og således ikke helt klare for nye lokale forhandlinger.

40 prosent av skoleeierne og 47 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at **de ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen**. Figur 6-14 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Figur 6-14 Vi ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen

Figur 6-14 viser at det er delte meninger om man ønsker lokale forhandlinger eller ikke. 40 prosent av skoleeierne ønsker *ikke* lokale forhandlinger og 40 prosent ønsker det. Blant skolelederne er det en overvekt av dem som ønsker lokale forhandlinger: 47 prosent ønsker det mens 37 prosent *ikke* ønsker det.

6.3.1 Funn fra casestudiene: Synspunkter på de kommende forhandlingene
I de kvalitative intervjuene ble informantene også spurt om kommende forhandlinger for skoleåret 2016/2017. Da datainnsamlingen ble gjennomført i mars-april 2016 var flere skoler i gang

med eller allerede ferdige med disse forhandlingene. Et flertall av skoleeierne og skolelederne som ble intervjuet oppga at gjeldende avtale kom til å bli videreført. Et stort flertall av skoleeierne og skolelederne opplyste videre om at det ikke var blitt gjennomført eller kom til å bli gjennomført nevneverdige prosesser hverken i forkant av forhandlingene eller som del av selve forhandlingene. Et flertall oppga at avtalen allerede var videreført eller kom til å bli videreført uten diskusjoner eller drøftinger med ansatte eller tillitsvalgte.

Som vi har vært inne på tidligere, varierer det hvorvidt man vurderer at prosessen med lokale forhandlinger har vært tidkrevende, noe som henger sammen med at det er svært ulikt hvor omfattende de lokale prosessene faktisk har vært. De som brukte mye tid i fjor opplever det som tidkrevende og anser det som lite hensiktsmessig å gjennomføre tilsvarende prosesser som en del av årets forhandlinger. Sitatet under er hentet fra en skoleeier som gjennomførte vesentlige prosesser i fjor og som anser at det er lite hensiktsmessig å gjennomføre tilsvarende prosesser i år:

Det som hovedsakelig annerledes fra i fjor er kortere prosesser. Det er basert på erfaringer, og at man er såpass godt kjent med standpunktene og klimaene til hverandre. Og man orker ikke å bruke mer tid på det, det er ikke vits. Vi brukte for mye tid på det i fjor. (Skoleeier)

Enkelte av skoleeierne og skolelederne er imidlertid mer positivt innstilt til forhandlingene for skoleåret 2016/17 og mener at de lærte mye fra all tiden de brukte på prosessen i fjor og at flere gjør bruk av samme opplegg i år. Én av skolelederne svarer slik på spørsmålet om hvordan de har forberedt seg til årets forhandlinger:

Vi brukte veldig mye tid i fjor. I år tror jeg ikke vi kommer til å bruke like lang tid, da mye av forarbeidet nå er gjort. Jeg kommer til å fokusere på dialogen rundt temaene våre, og komme med forslag til innhold som er viktig for meg. Jeg kommer også til å vise til våre erfaringer fra det siste året, og legge årets forhandlinger oppå avtalen vi har, da den har vært såpass vellykket.

82 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at de har klare målsettinger og vet hva de ønsker å oppnå. 5 prosent er helt eller delvis uenige, mens 12 prosent er verken enige eller uenige. Det er her ingen store forskjeller etter skoleslag.

I spørreundersøkelsen fremkommer det at et mindretall er enig i at de ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen. Funn fra de kvalitative intervjuene bekrefter dette bildet. Et flertall av skolelederinformantene ønsker ikke å ha lokale forhandlinger hverken om arbeidsårets lengde eller arbeidstid på skolen.

I de kvalitative intervjuene finner vi argumenter både for og imot lokale forhandlinger på skolen. Argumentene for lokale avtaler handler i stor grad om å bli gitt handlingsrom til økt lokal tilpassing og mer fleksible, varierende avtaler. Sitatet under er hentet fra en skoleeier som ser behovet for lokalt tilpassede avtaler ut fra de lokale behovene.

Arbeidstidsavtalene er fortsatt for lite fleksible og for like. Vi snakker om komplekse organisasjoner og det er per dags dato ikke rom for det jeg som skoleeier tenker som nødvendige lokale tilpassinger. (Skoleeier fylkeskommunen)

Flere ønsker en arbeidstidsavtale som er mest mulig lik for alle skoler, fortrinnsvis på regionalt nivå, men også nasjonalt. Argumentet er at dette bidrar til å sikre like vilkår for alle ansatte. Særlig er det tillitsvalgte som fremmer dette synspunktet, men også skoleledere og skoleeiere ser fordelene med en felles avtale. Informantene her er derfor tilhengere av en sentral avtale, både når det gjelder arbeidstid på skolen og arbeidsårets lengde. Argumenter mot lokale avtaler handler også om at det oppleves som tidkrevende å fremforhandle lokale avtaler. Videre viser intervjuene at skoleeiere og skoleledere opplever at de har begrenset med «forhandlingskraft». Det henvises til at det må være partsenighet for å få til endringer i arbeidstidstisavtalen. Hvis

tillitsvalgte er uenige blir det derfor ingen avtale, og det oppleves derfor at man ikke har en reell forhandlingssituasjon. Det henvises også til risikoen for at lokale forhandlinger kan bidra til å ødelegge et godt samarbeidsklima på skolen. Det er særlig skoleledere som uttrykker denne bekymringen. Sitatet under illustrerer sistnevnte poeng:

Resultatet av konflikten er at man står fjellstøtt. Det har ikke noe hensikt å gå inn i krigen sånn som situasjonen er nå. Ser ikke poenget med det. Klima her på vår skole betyr mer.

- 6.3.2 Oppsummert om de kommende forhandlingene
Funn fra spørreundersøkelsen viser at et klart flertall er enig i at det er viktig å involvere de tillitsvalgte i lokale prosesser. De fleste er også enige i at de har klare målsettinger og vet hva de ønsker å oppnå. Halvparten av skoleeierne mener at de lokale partene har økt sin forhandlingskompetanse siden sist, mens noe færre skoleledere er enige i at de har økt sin kompetanse siden forrige runde med forhandlinger. Vel halvparten er enige i at de er svært godt forberedt til nye lokale forhandlinger, mens et mindretall er enig i at de ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen.

Intervjuene viser at et stort flertall av informantene, herunder skoleeiere og skoleledere, har relativt lave forventninger til forhandlingene for skoleåret 2016/17. Et flertall oppgir at det ikke har blitt gjennomført eller kommer til å bli gjennomført nevneverdige prosesser hverken i forkant av eller som en del av forhandlingene. Et flertall har allerede videreført eksisterende avtale eller kommer til å gjøre dette.

Funn fra intervjuene viser også at det er ulikt hvorvidt man anser det som hensiktsmessig å ha en sentral avtale eller om man også ønsker å ha en lokal fremforhandlet avtale. Enkelte vil gjerne ha en sentral fremforhandlet avtale som er lik for alle, mens andre gjerne vil ha muligheten til lokale tilpasninger. Noen informanter som reflekterer over motsetningsforholdet her, setter de to posisjonene i sammenheng med ledelse på egen skole og i hvilken grad man som skoleeier eller skoleleder klarer å gjøre bruk av det handlingsrommet og de muligheter som allerede finnes i den eksisterende arbeidstidsavtalen. Vi ser også en tendens til at de skoleledere som gjennom egen ledelse og relasjon til de ansatte klarer å utnytte handlingsrommet i eksisterende avtale, også er mer positive til en lokal utformet arbeidstidsavtale.

6.4 **Innspill og forslag til prioriteringer ved neste avtalerevisjon**

Avslutningsvis i spørreundersøkelsen fikk både skoleeiere og skoleledere muligheten til å skrive inn innspill eller forslag til hva som bør prioriteres ved neste avtalerevisjon av SFS 2213.

6.4.1 Innspill fra skoleledere

Over 150 skoleledere (av 752) har skrevet inn hva de mener om dette i et åpent spørsmål. Om trent halvparten av innspillene omhandler at de ønsker mer fellestid på skolen, mens den andre halvparten omhandler ønsker om en sentral avtale/mer sentrale føringer på arbeidstid. Det er en klar overlapp mellom disse ønskene – svarene gjenspeiler at mange av dem som har skrevet inn sine kommentarer ønsker en sentral avtale med mer bundet tid på skolen.

Under vises noen innspill/forslag som illustrerer at mange vil ha mer binding av arbeidstiden på skolen – helst i form av en sentral avtale. Mange presiserer at det ikke kan forventes at de skal løse det KS ikke klarte få til, og at lokale forhandlinger slik blir å legge ansvaret over på den enkelte skole. Noen trekker også frem de tillitsvalgtes rolle og opplevelsen av at de har «vetorett».

«Det eneste som duger er en sentral avtale med mer bundet tid. Alt annet er spill for galleriet.»

«Fast arbeidstid, 37,5t/uke, styrking av rektors styringsrett, slik at norsk skole ikke lengre fremstår som en verna bedrift.»

«Jeg synes det beste hadde vært å binde all arbeidstid slik at det ble mest mulig fellestid underveis i året. Det tror jeg hadde stimulert til bedre kvalitet på mange

områder, både lærernes samarbeid, forberedelser, utviklingsarbeid og mye annet, samt økt kvaliteten på elevenes læringsutbytte. I startfasen ville det nok bli stor motstand blant lærerne og muligens lavere motivasjon, men jeg vil tro at det ville endre seg på sikt, kanskje ut fra positive erfaringer som ble gjort, ikke bare negativ forutinntatthet. Dette virker imidlertid som et langt lerret å bleke, derfor ville muligheten for å binde flere planleggingsdager hjulpet på den langsiktige planleggingen. Utfordringen med et slikt system, er jo at den ukentlige tiden på skolen da vil bli ytterligere redusert, noe som igjen virker mot sin hensikt. Dette var et av motargumentene i fjor. Dette er vanskelige spørsmål, og altfor omfattende og kompliserte til å løse ute på skolene, særlig når organisasjon og arbeidsgiver sentralt ikke lykkes med det.»

«Mer bundet tid for lærerne på skolen når elevene er der! Ikke prioritert lengden på arbeidsåret! Endring av lønn for tilfeldige vikartimer ønskes også. Det kan ikke forventes at en skoleleder skal få til lokalt det KS ikke får til sentralt!»

«KS må stå løpet ut - hadde store forventninger til at nå skulle arbeidstiden bindes til arbeidsplassen, men heller ikke denne gangen. Vi sitter med et gammelt verktøy som ikke bidrar i stor nok grad til at vi får utført oppdraget vårt - vi trenger mer tid sammen og på det enkelte team til samhandling»

«Dersom ein skal oppnå noko endring må dette framforhandlast på kommune, fylke eller nasjonal nivå. Å sende dette ut til den enkelte skule er med og lager arbeid som ikkje på noko måte står i forhold til kva ein oppnår av resultat. Forhandlingsklimaet med brot i sentrale fohandlingar 2014 og 15 har lagt eit misstillsforhold som gjera at lokale tillitsvalgte ikkje kan våga å gå for endringar i bruk av tid på arbeidsplassen. Det er viktig at arbeidsgjevar respekterer læraren si tid e\til førebuing og etterarbeid i samband med undervisninga. Då krev det ein arbeidsplass i ro og fred til noko av arbeidet, men skulen treng og at lærarane må ha tilgang til kvarandre for samarbeid om undervisninga og eleven si læring! Difor må læraren vera på skulen utover si undervisningstid.»

«Det må avtales en fast arbeidstid for lærerne på 37,5 timer. Denne kampen MÅ KS ta. Det er helt umulig å utvikle skolen med den håpløse arbeidstidsordningen som er i dag. I tillegg må det inn bedre ordninger/retningslinjer for skoleledere. Vi er glemt i alt som har med arbeidstider og lønn. Her må det noen klarere føringer til, slik at en klarer å rekruttere/beholde gode folk til stillingene. Mange kommuner behandler administrativt personale dårlig med tanke på lønn, arbeidstid, og vilkår generelt. Stor turnover på rektorer gir også dårlig skoleutvikling.»

«Vi har ikkje behov for auke i arbeidsårets lengde utover 39 veker. MEN det er konfliktfylt og vanskeleg å få auka arbeidstida på skulen i dei 38- vekene. Her køyrer vi sentral avtale. Vi både ser og høyrer at lærarane ikkje har tid nok til nausynt samarbeid. Likevel vil dei ikkje auke opp tid til samarbeid når forhandlingane går føre seg. Då vert det køyrt knallhardt frå UDF si side på å ha sentral avtale, og behova på skulen vert etter leiarnivå sitt syn "lagt til side". Noko som til ein viss grad går utover både elevar, enkelttilsette og arbeidsmiljøet. Vi som arbeidsgivar får i løpet av året jamleg kommentarar og tilbakemeldingar på at det er mangel på TID til ting..Dette er eit paradoks, som eg håpar vert løyst på nasjonalt nivå etterkvart. For det er enkeltlærarar som vil ha meir tid til samarbeid, og desse får ei samarbeidsutfordring når dei er på team med lærarar som "ikkje er eit minutt lenger" enn det som står på planen...»

«De tillitsvalgte har fått vetorett, så forhandlingene er jo bare fiktive.»

«Så lenge tillitsvalgte har "vetorett" når det gjelder maks timer i uka, vil det være lite hensiktsmessig å bruke tid på "forhandlinger"»

«Vi kan være så godt forberedt vi bare ønsker, men arbeidstakerorganisasjonene ønsker så liten tilstedeværelse som mulig, bestemme selv når de skal være tilstede utenom undervisning. Arbeidskonflikten har hardnet til, og den sentrale avtalen blir alltid gjeldende. Det er utrolig vanskelig å få til en oppmykning her.»

6.4.2 Innspill fra skoleeiere

63 skoleeiere (av 246) har skrevet inn innspill eller forslag til neste avtalerevisjon. Deres innspill er både av det mer overordnede slaget, og av det mer konkrete med forslag om å øke skoleleders styringsrett og revidere leseplikten. Også her omhandler mange innspill mer binding av tid og ønske om sentrale føringer/avtaler. Under vises noen innspill/forslag som illustrerer dette.

«Utfordringen er at vi skal tøyne på en godt innarbeidet arbeidstidsavtale - som henger tett sammen med forståelsen av hva en skoleorganisasjon er. I stedet for å først gå løs på organisering av hele skolen; herunder organisering av elevenes skoledager, osv. Det er å pirke litt i kanten på et større hele. Jeg tror vi må få en bredere og dypere diskusjon om organisering av hele skolen, før vi kan snakke om større endringer av lærernes arbeidstid.»

«Å bygge opp et godt samarbeidsklima med de langsiktige ambisjonene for norsk skole i sentrum er viktigst. Arbeidstidsavtalen bør ikke tillegges mer vekt enn den faktisk representerer. Det er fullt mulig å utvikle en enda bedre skole helt uavhengig av endringer i arbeidstidsavtalen (selv om det isolert sett hadde vært ønskelig med mer samarbeidstid). Skolen trenger å tiltrekke seg den beste kompetansen som finnes. Det er et felles ansvar for både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Skoleeiere med ambisjoner vil klare å foredle lærerne. Norge trenger positiv energi i utdanningssektoren, og KS kommer lengst med tillit, kunnskap og gode samarbeidsrelasjoner.»

«SFS 2213 undergraver elevenes muligheter for lik grunnskoleopplæring. Skoler som får til å utvide felles arbeidstid og arbeidsår mellom lærere får mer tid til å kvalitetssikre undervisning og utvikle kollektiv kunnskap og kapasitet til å løse oppgavene på skolen. Skoler som ikke får til å utvide felles arbeidstid og arbeidsår, får mindre rom for utvikling, og dette går utover elevenes grunnskoletilbud. Over tid vil SFS 2213 føre til en gradvis nedbygging av den norske fellesskolen, og elevenes læringsutbytte vil være avhengig av om de har gått på kollektive orienterte skoler, eller skoler der lærerne forbeholder seg retten til stor grad av autonomi.»
«En tydeligere arbeidsgiverstyrt avtale hvor arbeidsgiver har en bedre styring på tilstedeværelsestid på skolen. Erfaringen fra forhandlingene er at vi ikke oppnår de ønskede resultater ved den enkelte skole. Det er mer eller mindre blitt en blåkopi av tidligere avtaler. Det har vært krevende forhandlinger ved skolene hvor motpartene har et utgangspunkt om å ikke endre noe som helst. Det er t.o.m. fremforhandlet ved noen skoler mindre tilstedeværelsestid enn det som tabellen har som min. tid.»

«Arbeidsgiver må få styringsrett over hele lærernes arbeidstid. I hvilke andre yrker er det en sentralt fastsatt at arbeidstaker skal disponere arbeidstiden etter eget forgodtbefinnende? Lesepliktsystemet må avvikles. Det har overlevd seg selv og passer dårlig i en moderne skole med nye metoder og digitale hjelpemidler. Lærernes tilstedeværelse på skolen må økes i den sentrale avtalen! Alle skolene våre har nå minste tid etter avtalen. De som tidligere hadde avtalt mer tilstedeværelse endret dette til minstetid nå.»

«Arbeidstidsavtalen kan etter min mening best karakteriseres som Berget som fødte en mus. Ingen endringer mulig å få til. Stor motvilje hos lokale tillitsvalgte, og rektorene synes det er problematisk å lage konflikt om dette.»

«For å komme videre i skoleutviklingsarbeidet er vi avhengig av mer fellestid. Det ser ut til at KS sentralt ikke klarer å komme fram til avtaler som gir oss det, og det er uhyre vanskelig å få til lokal enighet om mer fellestid slik det er i dag.»

«KS må ta sentrale beslutninger. Arbeidstid er for viktig til å overlates til lokale parter. KS har på ingen måte gjort jobben sin de siste to år. Å overlate avgjørelsene lokalt er rett og slett feighet.»

DEL 2: SKOLEÅRET 2016-2017

Denne delen presenterer funn fra undersøkelsene som omhandler skoleåret 2016/2017. Undersøkelsen baserer seg på spørreundersøkelser rettet mot hhv. skoleeiere og skoleledere i grunn- og videregående opplæring, samt intervjuer med et utvalg skoleeiere og skoleledere.

7. SAMMENDRAG

7.1 **Prosessene i forkant av forhandlingene**

Spørreundersøkelsen viser at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene, både om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolene.

Når det gjelder arbeidsårets lengde oppgir skoleeiere på så vel kommune- som fylkeskommunalt nivå at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner både på skole- og kommune-/fylkeskommunalt nivå. Nær åtte av ti kommunale skoleeiere oppgir at arbeidsårets lengde ble drøftet på noen eller alle skoler, og drøyt åtte av ti fylkeskommunale skoleeiere oppgir at dette var tilfelle. Nær åtte av ti kommunale skoleeiere oppgir at arbeidsårets lengde også ble drøftet på kommunenivå før forhandlinger, mens drøyt åtte av ti fylkeskommunale skoleeiere oppgir at dette var tilfelle på fylkeskommunenivå. Nær åtte av ti skoleeiere oppgir at alle eller noen av skolene i deres kommune/fylkeskommune har evaluert bruken av planleggingsdagene de har hatt, og over halvparten oppgir at dette gjelder for samtlige skoler i deres kommune/fylkeskommune.

Når det gjelder arbeidstid på skolene oppgir nær ni av ti skoleeiere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå at det ble gjennomført drøftinger i forkant av forhandlingene. Det er i hovedsak plasstillitsvalgte og skoleledere som har deltatt, men skoleledere i grunnskolen oppgir at lærerne også har vært en god del involvert i drøftingene i grunnskolen i form av fellesmøter. Undersøkelsen viser at det ble lagt mest vekt på 1) å drøfte behov for samarbeid og refleksjon blant lærerne og 2) erfaringer med praktisering av SFS2213 når det gjelder arbeidsår og arbeidstid på skolen.

Når det gjelder hvordan de innledende prosessene ble vurdert, viser spørreundersøkelsen at de aller fleste, både på skoleeier- og skoleledernivå, vurderer at prosessene var positive for det videre arbeidet. Fylkeskommunal skoleeier skiller seg ut ved at de i større grad sier seg uenige, men det skal bemerkes at det er få respondenter i denne gruppen.

7.2 **Forhandlingsklima på skolene**

Forhandlingsklimaet – her forstått som samarbeidet mellom skoleeier-/ledernivå og hoved-/plasstillitsvalgte – oppgis som godt. Skoleeiere, både på kommune- og fylkeskommunenivå, oppgir at de gir god støtte til sine skoleledere når det gjelder drøftinger og forhandlinger, men responsen fra skoleledernivået er litt mer blandet. Om lag halvparten av skolelederne sier seg helt eller delvis enig i at de får god støtte fra administrativ skoleeier, mens om lag en tredjedel sier seg verken enig eller uenig. Det er imidlertid få som er direkte uenige i dette.

Inntrykket fra intervjuene er at prosessene ut fra forutsetningene gikk «greit» og at en la vekt på å etablere et godt samarbeidsklima ved ikke å drøfte og/eller bruke mye tid på temaer som det var kjent uenighet om.

7.3 **Tema for og resultater av forhandlingene**

7.3.1 Arbeidsårets lengde

Spørreundersøkelsen viser at de fleste forhandlingene ble utført på kommune-/fylkeskommunalt nivå, men når det gjelder grunnskolene oppgir over en tredjedel av skoleeierne at samtlige forhandlet på skolenivå. Flere temaer ble tatt opp i forhandlingene, men skoleeierne trekker særlig frem behovet for kompetanseutvikling og behov for samarbeid med kolleger.

Spørreundersøkelsen viser at en tredjedel av alle skoleeiere oppgir at de fremmet krav om endringer. Blant de som fremmet krav om endringer oppgir de fleste at kravet bestod i utvidelse av arbeidsåret med én dag. Under halvparten av skoleeierne oppgir at de ikke fremmet krav om endringer fordi de ikke ønsket det. Snaut en fjerdedel oppgir at de ikke fremmet krav om endringer, til tross for at de ønsket det. I de aller fleste tilfelle resulterte ikke forhandlingene i noen endring. Omlag tre fjerdedeler av kommunale skoleeiere og nær ni av ti fylkeskommunale skoleeiere oppgir at arbeidsårets lengde forble den samme som tidligere på samtlige skoler.

I intervjuene oppgir et mindretall av informantene at de formelt fremmet krav om endringer. Over halvparten oppgir at de unnløt å fremme krav, de fleste av disse under henvisning til at de anså det som lite realistisk å få gjennomslag for kravene. Over halvparten av informantene oppgir at det ikke ble noen endring i antall planleggingsdager og blant de som oppgir at de fikk til endringer, handler det stort sett om at eksisterende tid ble omdisponert. Kun i ett tilfelle ble det en reell økning i antall planleggingsdager.

7.3.2 Arbeidstid på skolen

Arbeidstid skal forhandles på den enkelte skole og undersøkelsen blant skoleledere viser at de aller fleste oppnådde enighet på skolenivå. Det var kun unntaksvis at det ble forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå. Tematisk ble det lagt mest vekt på 1) samarbeid med kolleger, 2) behov for faglig-pedagogisk samarbeid og 3) skoleutvikling. Når det gjelder beregning av tid oppgir drøyt halvparten av lederne i grunnskolen at de la skolens behov til grunn, mens drøyt halvparten av lederne i videregående opplæring oppgir at de la tabellen til grunn.

Undersøkelsen viser videre at drøyt en fjerdedel av lederne i grunnskolen og drøyt en fjerdedel av lederne i videregående opplæring fremmet krav om endringer. Litt under halvparten av lederne i grunnskolen og drøyt fire av ti ledere i videregående opplæring oppgir at de ikke fremmet krav om endringer fordi de ikke hadde ønske om det. Det er imidlertid en fjerdedel av lederne i grunnskolen og nær en tredjedel av lederne i videregående opplæring som oppgir at de *ikke* fremmet krav om endringer til tross for at de ønsket det. Kun et fåtall av respondentene oppgir at forhandlingene resulterte i endring i arbeidstid på skolen, både i grunnskolen og i videregående opplæring.

Intervjuene indikerer at informanter på skoleeiernivå ikke har detaljkunnskap om hvordan forhandlingene på skolenivå forløp, noe det må tas høyde for i tolkning av funn. Snaut en tredjedel av dem som er intervjuet oppgir at det formelt ble fremmet krav om endringer i arbeidstid på skolene, mens de resterende oppgir at det ikke ble fremmet krav om endringer. Dette begrunnes stort sett med at de forventet motstand fra tillitsvalgte og følgelig vurderte at det var små sjanser for å få gjennomslag for eventuelle krav. Samtlige informanter oppgir at forhandlingene ikke resulterte i endringer i arbeidstid på skolene.

7.4 Tilfredshet med forhandlingene

7.4.1 Arbeidsårets lengde

Spørreundersøkelsen viser at skoleeierne sett under ett er rimelig tilfreds med forhandlingsresultatene, og at kommunale skoleeiere er litt mer tilfreds enn fylkeskommunale. Nærmere analyser viser forskjeller i tilfredshet mellom de som fremmet krav om endringer og de som av ulike årsaker ikke gjorde det.

Blant kommunene som ikke fremmet krav fordi de ikke hadde ønske om endringer, er nesten alle fornøyde med resultatet de fikk. Blant kommunene som fremmet krav om endringer, oppgir fire av ti at de ikke fikk et resultat de var fornøyd med. Blant kommunene som ikke fremmet krav til tross for at de ønsket endringer, opplyser snaut halvparten at de ikke er fornøyd.

7.4.2 Arbeidstid på skolen

Sett under ett oppgir åtte av ti ledere i grunnskolen og drøyt sju av ti ledere i videregående opplæring at de fikk til et forhandlingsresultat de er fornøyd med. Også her viser nærmere analyser forskjeller i tilfredshet mellom respondentene, og at det i en del tilfeller er snakk om en betinget tilfredshet, dvs. at en er tilfreds med forhandlingsresultatet sett i lys av forutsetningene for forhandlingene.

Ikke overraskende er skoleledere som ikke hadde ønske om endringer, stort sett fornøyd med forhandlingsresultatet. Blant skoleledere som fremmet krav om endringer i arbeidstid, oppgir fire av ti at de ikke fikk et forhandlingsresultat de var fornøyd med. Blant skoleledere som ikke

fremmet krav til tross for at de ønsket endringer, oppgir drøyt fire av ti at de ikke er fornøyde med forhandlingsresultatet.

Drøyt seks av ti skoleledere i både grunnskole og videregående opplæring oppgir at de er godt fornøyd med selve forhandlingene og nesten alle sier seg enig i at det var svært nyttig å drøfte innholdet i arbeidstiden. Når det gjelder hvorvidt de vurderer at det er samsvar mellom skolens behov og den lokale arbeidstidsordningen er responsen mer blandet. Om lag fire av ti skoleledere oppgir at de «i noen grad» er enige i dette. Drøyt én av ti oppgir at de ikke er enige i dette.

7.4.3 Funn fra intervjuer blant administrative skoleeiere og skoleledere

Funn fra intervjuene modifierer inntrykket fra spørreundersøkelsen, altså at både skoleeiere og skoleledere er rimelig tilfreds med forhandlingsresultatet.

Hovedinntrykket fra intervjuene er at forhandlingsresultatene vurderes som skuffende, men ikke overraskende. De fleste informantene gir uttrykk for at de ser behov for mer samarbeidstid – både i form av flere planleggingsdager og mer tilstedeværelse/arbeidstid på skolen – men at det er vanskelig å få det til i praksis. Dette tilskrives både motstand fra tillitsapparat og ansatte, men også at eksisterende avtale gjør det mulig for motparten å «blokkere» eventuelle endringer.

7.5 Hva bør prioriteres ved neste avtalerevisjon?

Spørreundersøkelsen viser at til tross for at både skoleeiere og skoleledere på spørsmål oppgir at de sett under ett er rimelig tilfreds med forhandlingsresultatene, betyr ikke dette at de *ikke* ønsker endringer i eksisterende avtale. Både skoleledere og skoleeiere oppgir at de ønsker endringer, men samarbeidsklima lokalt og hvilke erfaringer en sitter igjen med fra forhandlingene synes å ha betydning for hva en ønsker å prioritere.

7.5.1 Skoleledere

På spørsmål om hva som bør prioriteres ved neste avtalerevisjon, oppgir skolelederne at de er aller mest opptatt av å utvide arbeidstiden på skolen, endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde skal inngå i sentral arbeidstidsavtale og endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. Så godt som ingen ønsker en praksis hvor lokale forhandlinger fullt og helt skal erstatte sentral arbeidstidsavtale.

Ledere ved skoler hvor det ikke ble fremmet krav fordi det ikke var ønske om endringer, er de som i størst grad ønsker å videreføre dagens avtale. Nærmere analyser viser at skoleledere som har god dialog med tillitsvalgte og som opplever støtte fra skoleeier i større grad ønsker å videreføre dagens avtale og at forhandlinger om arbeidstid fortsatt skal foregå lokalt.

Det er særlig skoleledere ved skoler hvor det ikke ble fremmet krav til tross for ønske om endringer, som uttrykker at revidert avtale bør innebære utvidelse av arbeidstid på skolen. Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene ikke førte til endringer i arbeidstid og hvor de ikke fikk et resultat de er fornøyd med, ønsker i større grad enn de andre gruppene å endre dagens avtale ved at både arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. Funn fra fritekstsvaret og intervjuer underbygger dette og viser at skoleledere i en del tilfeller unnlater å fremme krav om (ønskede) endringer fordi de mener det vil bidra til et dårligere samarbeidsklima mellom ledelse og ansatte.

7.5.2 Skoleeiere

Skoleeierne er aller mest opptatt av å utvide arbeidstid på skolen og å endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde skal inngå i sentral arbeidstidsavtale, samt utvide rammen for arbeidsårets lengde utover de eksisterende seks planleggingsdagene. Det er også en stor andel som vil endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, verken på skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. I likhet med skolele-

derne er det også her så godt som ingen som ønsker en praksis hvor lokale forhandlinger fullt og helt skal erstatte sentral arbeidstidsavtale.

Nærmere analyser viser at skoleeier i kommuner hvor det ikke ble fremmet krav fordi det ikke var ønske om endringer, i større grad enn andre mener at dagens arbeidstidsavtale skal videreføres.

Når det gjelder skoleeiere som fremmet krav om endringer og skoleeiere som ikke fremmet krav om endringer til tross for ønske om det, er det små forskjeller i hva de ønsker endret. Respondenter i begge grupper svarer at de ønsker å utvide rammen for arbeidsårets lengde, utvide arbeidstid på skolen og at dagens avtale skal endres, slik at forhandlinger om arbeidsårets lengde skal inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. Utover dette er det små forskjeller mellom de ulike grupperingene.

Funn fra intervjuene viser at informantene først og fremst er opptatt av mer tid til samarbeid og kompetanseheving gjennom flere planleggingsdager og utvidet arbeidstid på skolen.

8. INNLEDNING

Denne delrapporten omhandler erfaringer med prosessen knyttet til lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen, samt resultater fra forhandlingene og konkret informasjon om hvordan de lokale prosessene i forbindelse med forhandlingene for skoleåret 2016/2017 har forløpt.

Undersøkelsen tar utgangspunkt i følgende hovedproblemstillinger:

- Hvordan var prosessene i forkant av forhandlingene?
- Hvordan forløp selve forhandlingene?
- Hva ble det fokusert på under drøftingene og forhandlingene?
- Hva ble resultatene av de lokale forhandlingene?

Videre belyser undersøkelsen følgende underproblemstillinger:

- Ble det gjennomført innledende diskusjoner/drøftinger?
- Hvem deltok i disse og hva var temaene som ble diskutert/drøftet?
- Hvordan er forhandlingsklimaet på de enkelte skolene?
- Hvor fant forhandlingene sted - på skolenivå og/eller kommunenivå?
- Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen?
- Hva ble resultatene og hvor tilfredse er en med de resultatene som ble oppnådd?
- Hvilke synspunkter har en på lokale forhandlinger?
- Hvilke synspunkter har en på arbeidstidsavtalen og dens bidrag inn i skoleutvikling?
- Hvilke innspill eller forslag har administrative skoleeiere og skoleledere i forbindelse med neste avtalerevisjon av SFS 2213?

8.1.1 Metode og datakilder

Denne delrapporten baserer seg på en spørreundersøkelse rettet mot administrative skoleeiere og skoleledere i et utvalg fylkeskommuner og kommuner. Målsettingen med denne undersøkelsen er å innhente breddekunnskap om hvordan arbeidstidsavtalens bestemmelser om lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid fungerer i praksis, samt kunnskap om forberedelser, gjennomføring og resultater av forhandlingene. I tillegg er det gjennomført 10 intervjuer med representanter for hhv. administrative skoleeiere og skoleledere for å få utdypende kunnskap som kan forklare funn fra spørreundersøkelsen. De ulike datakildene redegjøres kort for i avsnitt 8.1.2 – 8.1.3.

8.1.2 Spørreundersøkelse (breddeundersøkelse)

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til alle landets administrative skoleeiere, både kommuner og fylkeskommuner, samt et tilfeldig utvalg skoleledere i grunnskoler og videregående skoler, med unntak av Oslo. En detaljert beskrivelse av antall skoleeiere og skoleledere som mottok og besvarte undersøkelse, fremkommer i det følgende. Det ble i tett dialog med oppdragsgiver utviklet et spørreskjema med fokus på prosess i forkant av forhandlingene, selve forhandlingene og resultatet av disse. Tilfredshet med prosess og resultater er også et sentralt tema. Undersøkelsen ble distribuert per e-post 21. november 2016 og avsluttet 9. januar 2017.

8.1.2.1 Spørreundersøkelse blant skoleeiere

Undersøkelsen ble distribuert til i alt 442 administrative skoleeiere. Dette inkluderer 424 kommuner og 18 fylkeskommuner, jf. tabell 8-1. Samlet sett ble undersøkelsen besvart av 229 kommuner og fylkeskommuner, noe som gir en svarprosent på 52 prosent. Besvarelser som kun er delvis gjennomført, er utelatt fra analysene.

Tabell 8-1 Oversikt over bruttoutvalg, frafall og antall svar i undersøkelsen rettet mot skoleeiere

	Kommuner	Fylkeskommuner	Totalt	Prosentandel
Distribuert	424	18	442	100 %
-Ikke besvart	190	2	192	43 %
-Noen svar	17	3	20	5 %

-Falt fra	1	0	1	0 %
-Gjennomført	216	13	229	52 %
Feilmargin	+/- 4,7 %	+/- 14,3 %	+/- 4,5 %	
95 prosent konfidensnivå				

Resultatene innehar en feilmargin på +/- 4,5 prosent ved 95 prosent konfidensnivå totalt sett. Dvs. at vi med en sikkerhet på 95 prosent kan si at dersom hele utvalget hadde besvart undersøkelsen, ville resultatene fra undersøkelsen falle innenfor +/- 4,5 prosent av foreliggende svar. Dette når vi antar at besvarelsene ikke innehar betydelige skjvheteter. Feilmarginene er høyere hvis vi kun ser besvarelsene fra kommunene og fylkeskommunene for seg.

I tabell 8-2 fremkommer fordelinger av antall kommuner og fylkeskommuner undersøkelsen er distribuert til, antall besvarelser, samt svarprosent. Alt fordelt etter fylker, med unntak av Oslo som ikke er en del av undersøkelsens målgruppe.

Tabell 8-2 Antall distribuert, og antall svar blant skoleeierne, fordelt etter fylker

	Antall skoleeiere distribuert		Svar skoleeiere		Svarprosent
	Kommuner	Fylkeskommuner	Kommune	Fylkeskommune	Samlet
Akershus	21	1	10	1	50 %
Aust-Agder	15	1	7	0	44 %
Buskerud	21	1	12	1	59 %
Finnmark	18	1	9	1	53 %
Hedmark	22	1	14	1	65 %
Hordaland	33	1	20	1	62 %
Møre og Romsdal	36	1	17	0	46 %
Nordland	43	1	19	0	43 %
Nord-Trøndelag	23	1	12	1	54 %
Oppland	26	1	11	1	44 %
Rogaland	26	1	11	1	44 %
Sogn og Fjordane	26	1	12	1	48 %
Sør-Trøndelag	25	1	17	1	69 %
Telemark	18	1	9	1	53 %
Troms	24	1	8	0	32 %
Vest-Agder	15	1	7	0	44 %
Vestfold	14	1	8	1	60 %
Østfold	18	1	13	1	74 %
Sum	424	18	216	13	51 %

Som vi kan lese av tabellen over, varierer svarprosentene mellom fylkene fra 32 prosent av skoleeierne i Troms, til 74 prosent blant skoleeierne i Østfold. Det betyr at de ulike fylkene er forskjellig representert i resultatene. I tillegg er det 5 fylkeskommunale skoleeiere som ikke har besvart undersøkelsen fullstendig. Dette gjelder Aust-Agder, Møre- og Romsdal, Nordland, Troms og Vest-Agder.

8.1.2.2 Spørreundersøkelse blant skoleledere

Breddeundersøkelsen ble distribuert til i alt 1443 skoleledere, dette inkluderer 1165 skoleledere fra grunnskolen og 278 skoleledere fra videregående skoler, jf. tabell 8-3. Samlet sett ble undersøkelsen besvart av 643 skoleledere, noe som gir en svarprosent på 45 prosent. Svarprosenten er noe høyere blant skoleledere ved videregående skole, enn skoleledere ved grunnskoler. Besvarelser som kun er delvis gjennomført, er utelatt fra analysene.

Tabell 8-3 Oversikt over bruttoutvalg, frafall og antall svar i undersøkelsen rettet mot skoleledere

	Grunnskoler	Videregående skoler	Totalt
Populasjon*	2899	393	3292
Distribuert	1165	278	1443
-Ikke besvart	592	104	696
-Noen svar	88	13	101
-Falt fra	1	2	3
-Gjennomført	484	159	643
Svarprosent	42 %	57 %	45 %
Feilmargin (95 prosent konfidensnivå)	+/- 4,1 %	+/- 6,0 %	+/- 3,5 %

Note: * Etter rensing av data for manglende eller feil kontaktinformasjon

Resultatene fra skolelederne innehar en feilmargin på +/- 3,5 prosent ved 95 prosent konfidensnivå totalt sett. Dvs. at vi med en sikkerhet på 95 prosent kan si at dersom hele populasjonen hadde besvart undersøkelsen, ville resultatene fra undersøkelsen falle innenfor +/- 3,5 prosent av foreliggende svar. Dette når vi antar at besvarelsene ikke innehar betydelige skjevheter. Feilmarginene er relativt lave også når vi ser besvarelsene fra grunnskolen og videregående skole hver for seg.

I tabell 8-4 fremkommer fordelinger av antall skoleledere undersøkelsen er distribuert til samlet sett, samt antall besvarelser og svarprosent. Alt fordelt etter fylker.

Tabell 8-4 Antall distribuert, og antall svar blant skoleledere i både grunnskoler og videregående, fordelt etter fylker

	Antall svar	Antall distribuert	Svarprosent
Akershus	66	136	49 %
Aust-Agder	21	41	51 %
Buskerud	38	71	54 %
Finnmark	16	44	36 %
Hedmark	33	77	43 %
Hordaland	78	174	45 %
Møre og Romsdal	49	111	44 %
Nordland	45	110	41 %
Nord-Trøndelag	24	56	43 %
Oppland	29	65	45 %
Rogaland	59	117	50 %
Sogn og Fjordane	26	57	46 %
Sør-Trøndelag	43	93	46 %
Telemark	18	57	32 %
Troms	23	68	34 %
Vest-Agder	25	43	58 %
Vestfold	21	55	38 %
Østfold	25	61	41 %
Sum	643	1443	45 %

Som vi kan lese av tabellen over, varierer svarprosentene mellom fylkene fra 32 prosent av skolelederne i Telemark, til 58 prosent av skolelederne i Vest-Agder. Det betyr at de ulike fylkene er noe ulikt representert i resultatene.

8.1.3 Kvalitative intervjuer

I tillegg til den kvantitative spørreundersøkelsen er det gjennomført til sammen 10 intervjuer med representanter for administrativ skoleeier på kommune- og fylkeskommunenivå, samt sko-

leledere i grunn- og videregående opplæring. Datagrunnlaget er med andre ord begrenset og funnene må følgelig tolkes med varsomhet. Målsettingen med de kvalitative intervjuene har først og fremst vært å få utfyllende informasjon om prosess og resultat som kan bidra til forklare funnene fra spørreundersøkelsen.

Det er lagt vekt på å intervju informanter som i spørreundersøkelsen har oppgitt at de 1) unnlot å fremme krav til tross for ønske om endringer, og som oppgir at de er utilfreds med forhandlingsresultatet og 2) informanter som har oppgitt at de unnlot å fremme krav fordi de ikke hadde ønske om endringer, men som allikevel er utilfreds med forhandlingsresultatet. Intervjuene er gjennomført som telefonintervjuer i perioden mars – mai 2017 og med utgangspunkt i intervju-guide godkjent av oppdragsgiver. Informantene er spurt om hvordan prosessen i forkant av forhandlingene forløp, innhold og resultat av forhandlingene om hhv. arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen, samt hvordan de vurderer forhandlingsresultatet. De er også spurt om hva de mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon.

Tabell 8-5 viser fordelingen av intervjuer etter informanttype:

Tabell 8-5 Antall intervju per informantgruppe

Informanttype	Antall intervjuer
Skoleeier kommune	6
Skoleleder grunnskole	1
Skoleeier fylkeskommune	1
Skoleleder videregående skole	2
Totalt	10

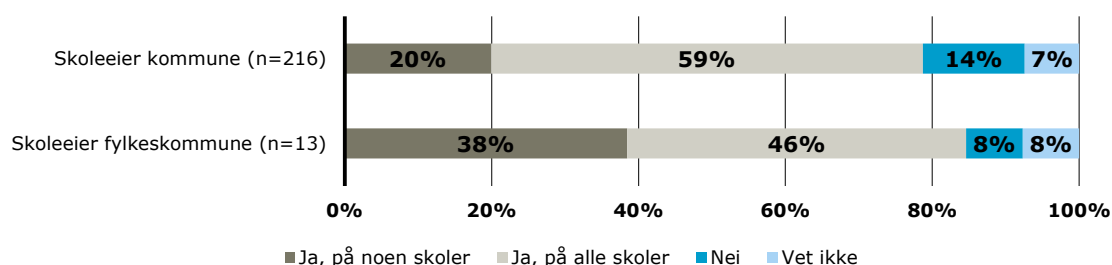
9. PROSESS OG KLIMA I FORKANT AV FORHANDLINGENE

I dette kapitlet presenteres funn og resultater fra undersøkelsen blant hhv. skoleeiere og skoleledere som omhandler deres erfaringer med prosessen i forkant av forhandlingene. Til sist i kapitlet presenteres skoleeierne og skolelederens vurderinger av de innledende prosessene, herunder forhandlingsklima, samarbeidskultur og forholdet mellom skoleledelsen og de tillitsvalgte.

9.1 Skoleeiere: Drøftinger og diskusjoner i forkant av lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde

79 prosent av kommunene og 84 prosent av fylkeskommunene oppgir at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner på alle eller noen skoler i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde, jf. figur 9-1.

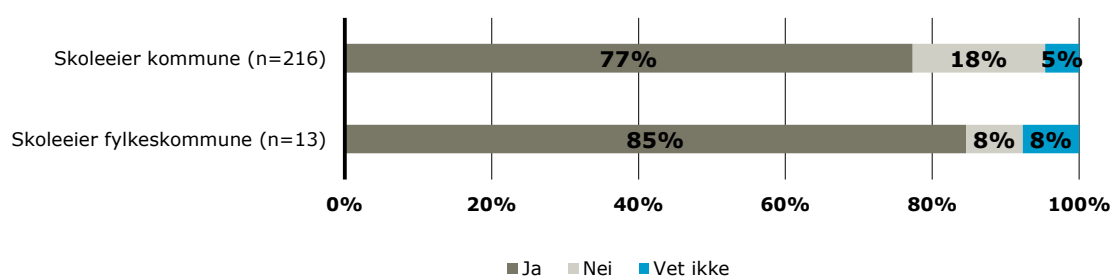
Figur 9-1 Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner på skoler om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde?

Figur 9-1 viser videre at mens en av fem oppgir at det foregikk drøftinger på noen av skolene i kommunen, oppgir tre av fem at det ble gjennomført på samtlige skoler.

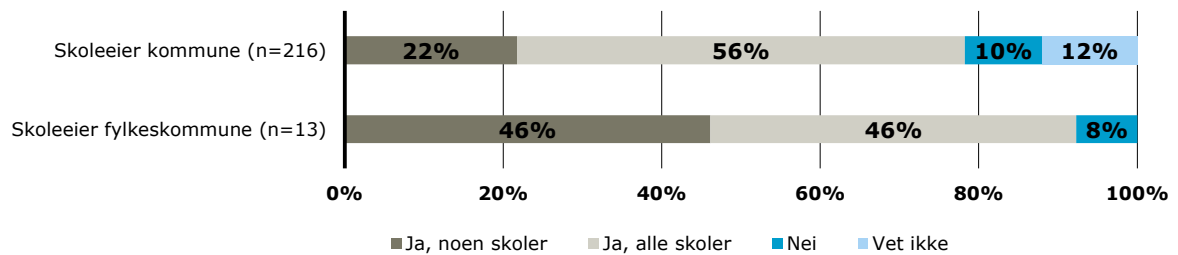
Figur 9-2 viser at 77 prosent av kommunene og 85 prosent av fylkeskommunene opplyser om at det i deres kommune/fylkeskommune ble gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommunalt/fylkeskommunalt nivå.

Figur 9-2 Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommunalt/fylkeskommunalt nivå?

Figur 9-3 viser at 79 prosent av skoleeierne oppgir at skolene i deres kommune/fylkeskommune har evaluert bruken av planleggingsdagene de har hatt. 23 prosent oppgir at dette gjelder for noen av skolene i kommunen/fylkeskommune, men 56 prosent oppgir at bruken av planleggingsdagene har blitt evaluert av alle skolene i kommunen/fylkeskommunen.

Figur 9-3 Har skolene i din kommune/fylkeskommune evaluert bruken av planleggingsdagene de har hatt?

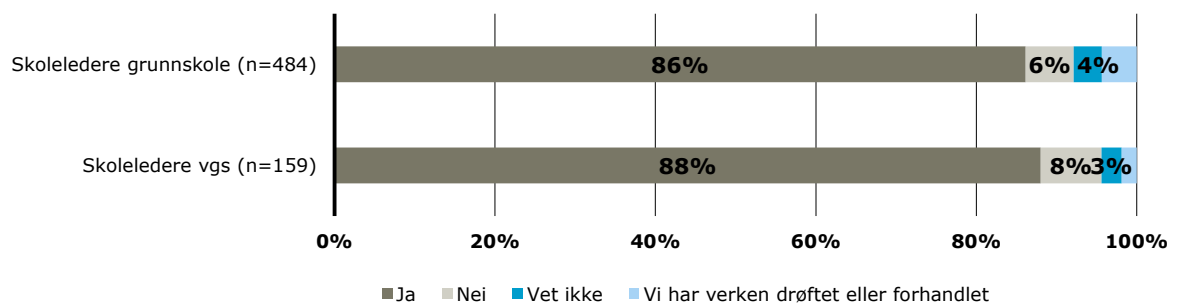

De fleste skoleeierne (samtlige fylkeskommuner og 84 prosent av kommunene) opplyser om at de diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i planleggingsdagene før de tok opp spørsmål om antall dager.

9.2 Skoleledere: Drøftinger og diskusjoner i forkant av lokale forhandlinger om arbeidstid

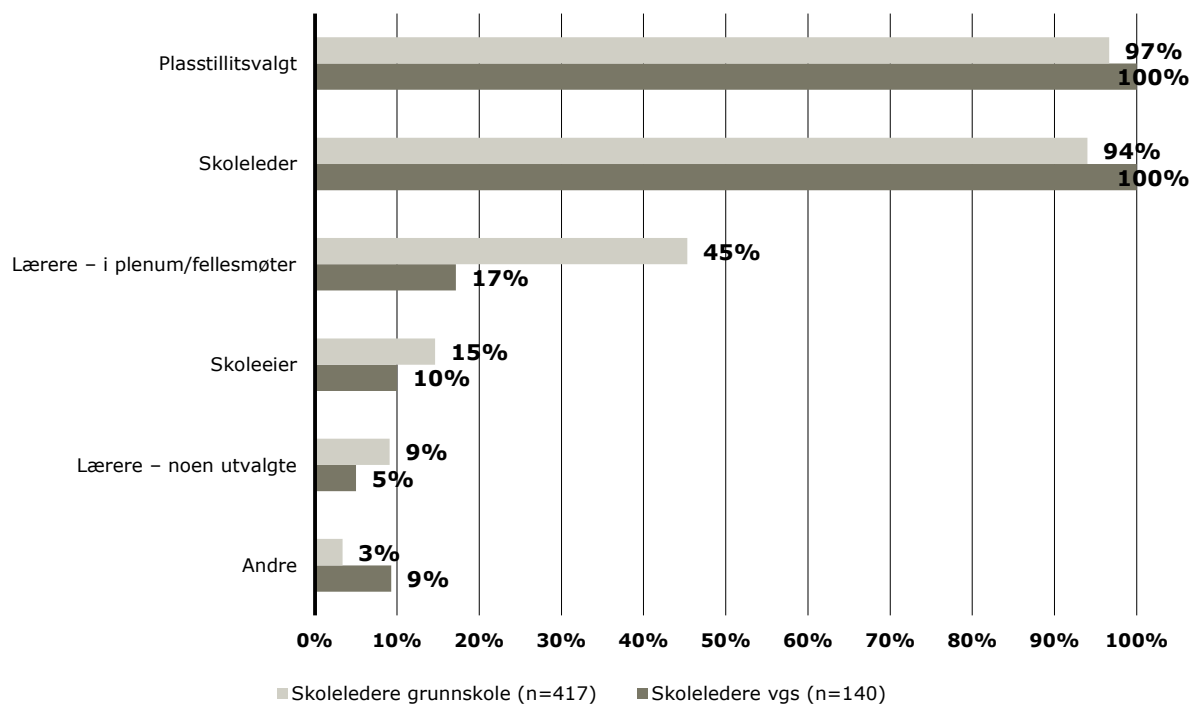
Figur 9-4 viser at flesteparten av skolelederne (86 prosent ved grunnskoler og 88 prosent ved videregående skoler) oppgir at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidstid. Kun et fåtall oppgir at det ikke ble gjennomført drøftinger.

Figur 9-4 Ble det gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidstid?

Figur 9-5 viser at det i hovedsak var plasstillitvalgte og skoleledere som deltok i diskusjonene i forkant av forhandlingene. Dette oppgis av de fleste skolelederne i grunnskolen og samtlige skoleledere i videregående opplæring.

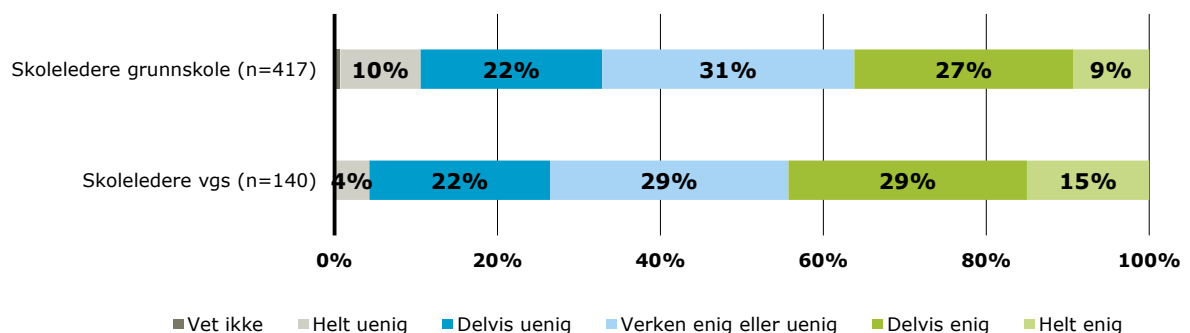
Figur 9-5 Hvem deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (Flere svar mulig)

Figur 9-5 viser videre at 45 prosent av skolelederne i grunnskolen og 17 prosent av skolelederne i videregående opplæring oppgir at lærerne ble inkludert i diskusjonene i form av fellesmøter. Et mindretall skoleledere oppgir at skoleeiere deltok i diskusjonene.

Figur 9-6 viser at det er ganske stor spredning når det gjelder hvor mye tid skolene brukte på de innledende drøftingene/diskusjonene.

Figur 9-6 Vi brukte mye tid på de innledende drøftingene/diskusjonene

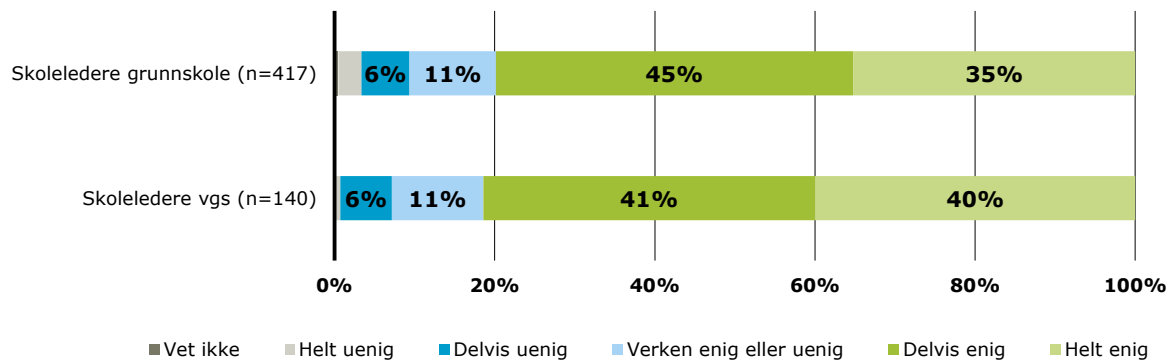

Figur 9-6 viser at mens 38 prosent av skolelederne i grunnskolen og 44 prosent av skolelederne i videregående opplæring oppgir at de er helt eller delvis enig i at de brukte mye tid på de innledende diskusjonene, oppgir nær en tredjedel av skolelederne at de verken er enig eller uenig i at de brukte mye tid dette. Den resterende tredjedelen oppgir at de er uenige i at de brukte mye tid på dette.

9.2.1 Innhold og tema i drøftingene om arbeidstid

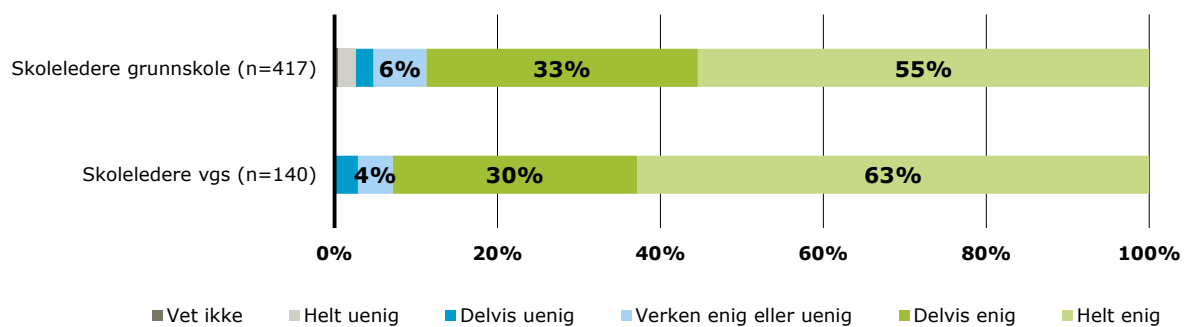
Under dette temaet er skoleledere i grunn- og videregående opplæring bedt om å ta stilling til en rekke påstander om hva som var tema for drøftingene i forkant av forhandlingene. Flesteparten av skolelederne oppgir at de diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før de tok opp spørsmål om antall timer, jf. figur 9-7:

Figur 9-7 Vi diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før vi tok opp spørsmål om antall timer

Figur 9-8 viser at de fleste skolelederne oppgir at de diskuterte behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mer med de tillitsvalgte.

Figur 9-8 Vi diskuterte behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, med de tillitsvalgte

Tabell 9-1 viser hva skoleledere i hhv. videregående og grunnsopplæring trekker frem som hovedtema for drøftingene i forkant av forhandlingene om arbeidstid:

Tabell 9-1 Hva var hovedtema for drøftingene i forkant av forhandlingene om arbeidstid?

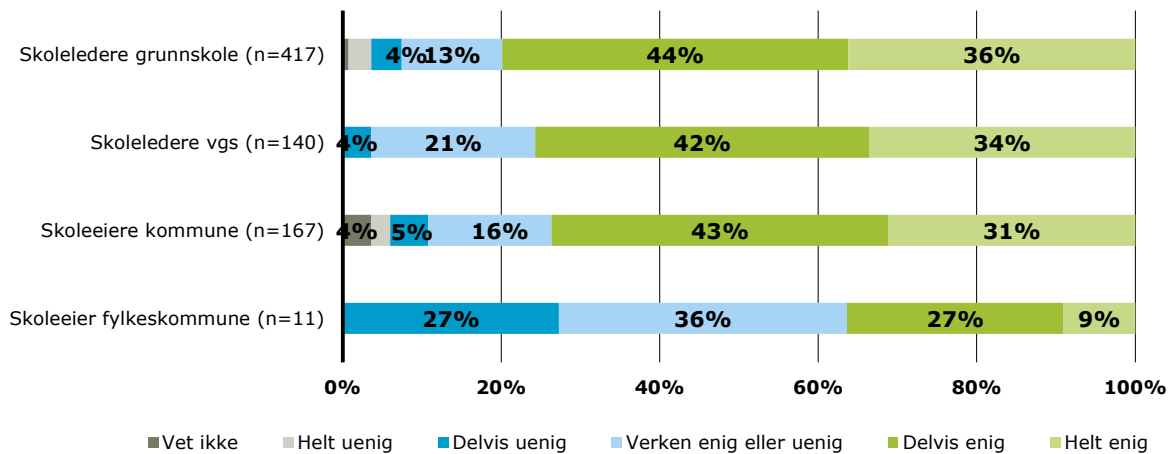
	Skoleledere VGO	Skoleledere grunnskole	Alle skoleledere
	n=140	n=417	n=557
Behov for samarbeid og refleksjon lærerne i mellom	81%	73%	75%
Erfaringer med praktiseringen av avtalen (SFS 2213) når det gjelder arbeidsåret og arbeidstid på skolen	76%	70%	71%
Faglig-pedagogisk samarbeid	71%	56%	60%
Å utvikle en mer kollektivt orientert skole	50%	52%	51%
Elevenes læringsutbytte	49%	44%	46%
Andre	7%	2%	3%

9.3 Vurdering av de innledende prosessene

Både skoleledere og skoleeiere ble i undersøkelsen presentert for noen påstander om de innledende prosessene.

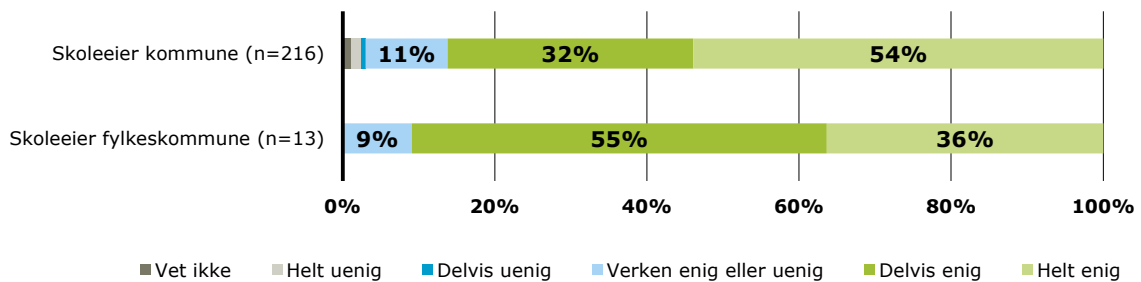
Figur 9-9 viser at de fleste skolelederne, samt skoleeiere på kommunenivå, sier seg helt eller delvis enige i at de i de innledende prosessene hadde fokus på hvilke oppgaver som skal prioriteres. Responsen er mer blandet når det gjelder fylkeskommunale skoleeiere, men her er det også få respondenter.

Figur 9-9 Fokus var på hvilke oppgaver som skal prioriteres

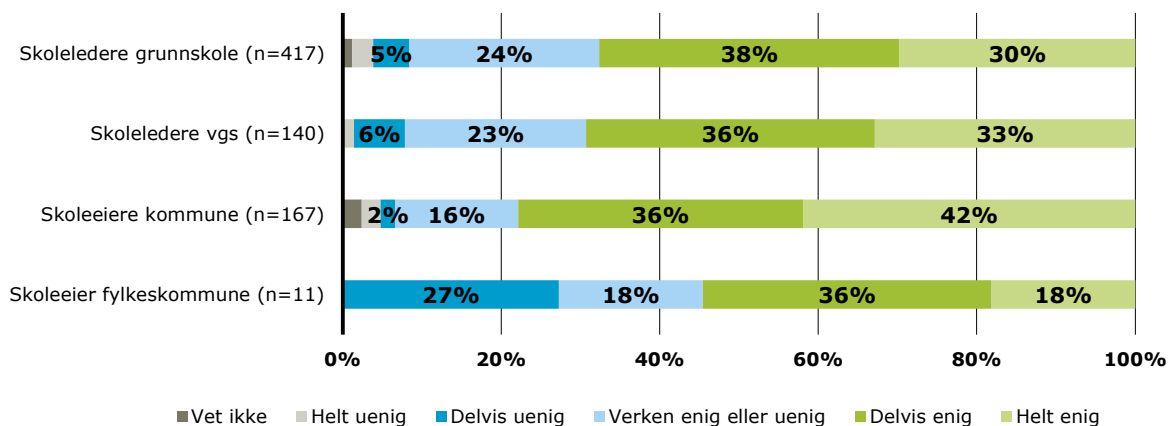
Figur 9-10 viser også at flesteparten av skoleeierne synes diskusjonene mellom partene om behov for mer samarbeid, felles ajourføring, skoleutvikling med mere, er svært nyttig.

Figur 9-10 Diskusjoner mellom partene om behov for mer samarbeid, felles ajourføring, skoleutvikling med mere, er svært nyttige

Figur 9-11 viser at de innledende drøftingene/diskusjonene stort sett ble vurdert som positive for det videre arbeidet både av skoleledere og av skoleeiere, mens fylkeskommunale skoleeiere skiller seg ut ved at de i større grad sier seg uenig i dette. Igjen skal det bemerkes at det er få respondenter i denne gruppen.

Figur 9-11 Vi opplevde de innledende drøftingene/diskusjonene som positive for det videre arbeidet

Funn fra intervjuene viser at prosessene i forkant av forhandlingene forløp litt forskjellig. Om lag en tredjedel av informantene oppgir at de brukte noe tid på felles skolering og opplæring av ansatte og tillitsvalgte, en informant oppgir at de hadde en toårig avtale som ikke fordret noe sær-

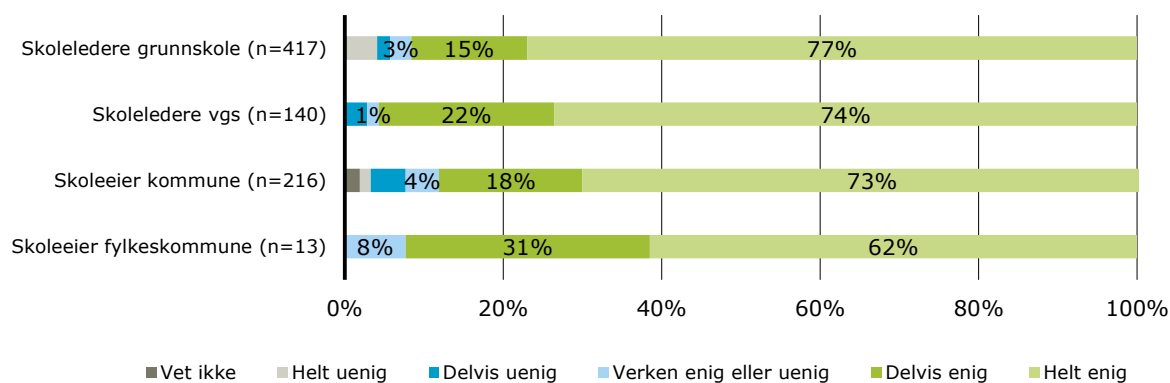
lig arbeid og andre oppgaver at de brukte lite tid på dette fordi en raskt så at drøftinger ikke ville føre frem grunnet motstand fra tillitsvalgte. En informant oppgir at de avholdt en innspillkonferanse hvor arbeidsgiversiden og tillitsvalgte deltok. Alt i alt er inntrykket fra intervjuene at prosessene ut fra forutsetningene gikk «greit» og at en la vekt på å etablere et godt samarbeidsklima ved å ikke drøfte og/eller bruke mye tid på temaer som det var kjent uenighet om.

9.4 Forhandlingsklima

I det følgende redegjøres det for hva skoleeiere og skoleledere mener om forhandlingsklimaet ved skolene, herunder samhandlingskultur og forholdet mellom skoleeieren/skoleledelsen og de tillitsvalgte. Både skoleledere og skoleeiere ble presentert for en rekke påstander som de ble bedt om å ta stilling til.

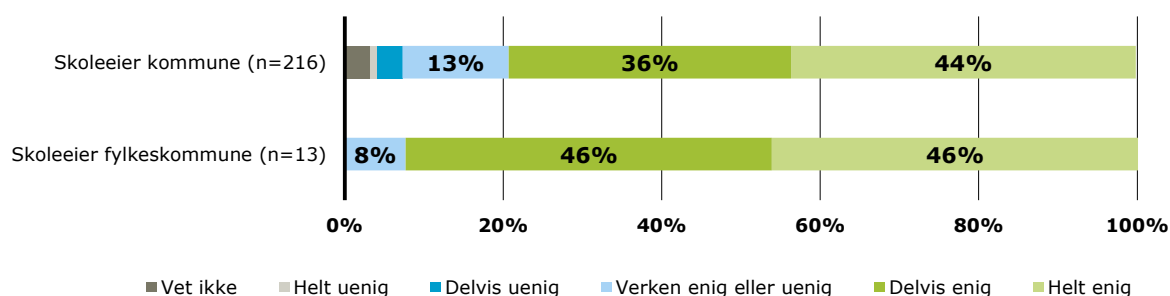
Figur 9-12 viser at skoleeiere og skoleledere oppgir at de har godt samarbeid med de hovedtillitsvalgte i kommunen og tillitsvalgte ved skolene. Flesteparten av skolelederne, både i grunn- og videregående opplæring, samt flesteparten av skoleeierne, svarer at de er «helt enig» i at de har et godt samarbeid med hovedtillitsvalgte/tillitsvalgte i forbindelse med forhandlingene.

Figur 9-12 Vi har et godt samarbeid med de hovedtillitsvalgte/tillitsvalgte

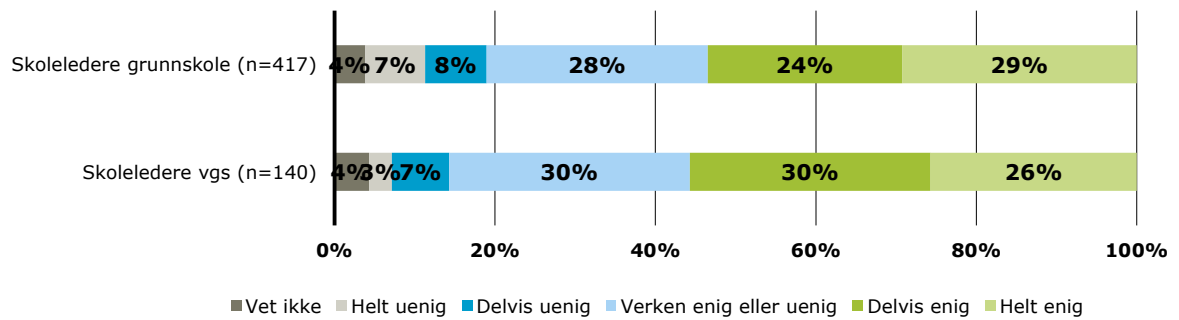

Skoleledere og skoleeiere er også spurt om opplevd støtte i forbindelse med drøftingene og funnene viser at de to respondentgruppene ikke er helt samstemte, jf. figur 9-13 og figur 9-14.

Figur 9-13 Skoleeiere: Jeg gir (som skoleeier) god støtte til skolelederne når det gjelder drøftinger og forhandlinger

Figur 9-14 Skoleledere: Jeg fikk god støtte fra skoleeier når det gjelder drøftingene i forkant av forhandlingene

Mens majoriteten av skoleeierne, både på kommune- og fylkeskommunenivå, opplever at de gir god støtte til skoleledere når det gjelder drøftinger og forhandlinger (jf. figur 9-13), oppgir omkring halvparten av skolelederne at de vurderer at dette er tilfelle (jf. figur 9-14).

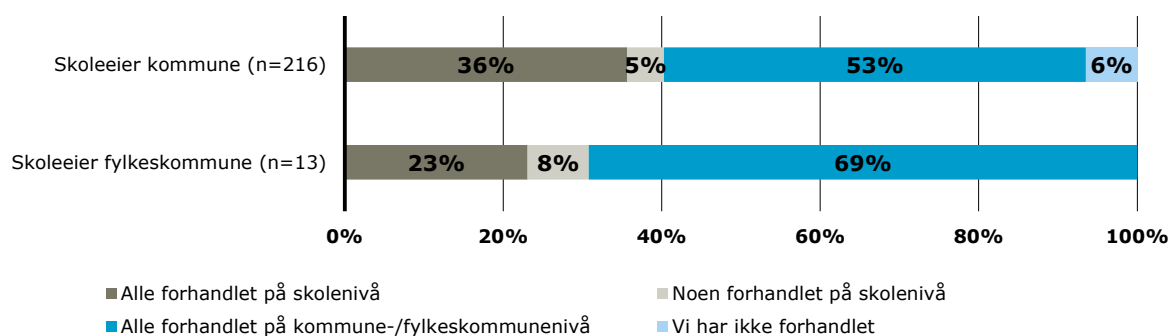
10. FORHANDLINGER OM ARBEIDSÅRETS LENGDE: INN- HOLD OG RESULTATER

I dette kapitlet presenteres funn fra spørreundersøkelsen knyttet til innhold og resultater når det gjelder forhandlingene om arbeidsårets lengde.

10.1 Hvor ble det forhandlet?

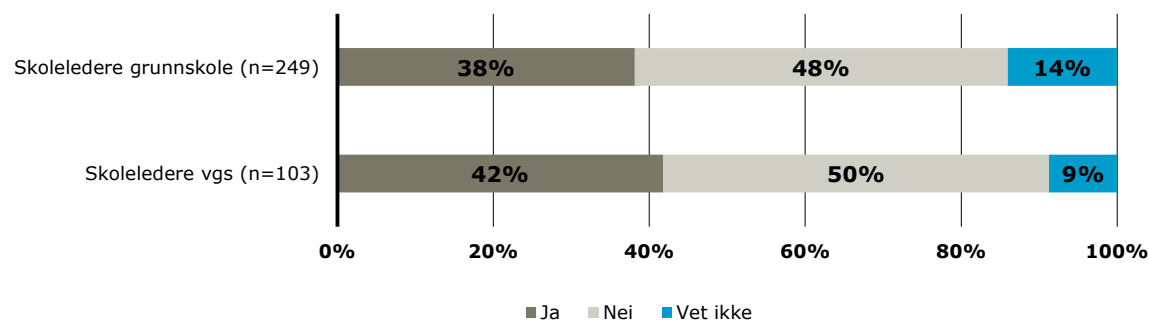
Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Figur 10-1 viser at i de fleste tilfellene ble de lokale forhandlingene gjennomført på kommune-/fylkesnivå, men også til en viss grad på skolenivå.

Figur 10-1 Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå?

Figur 10-2 viser at 38 prosent av skolelederne i grunnskolen og 42 prosent av skolelederne i videregående opplæring oppgir at arbeidsårets lengde ble diskutert på skolenivå før det ble forhandlet på kommune-/fylkeskommunalt nivå.

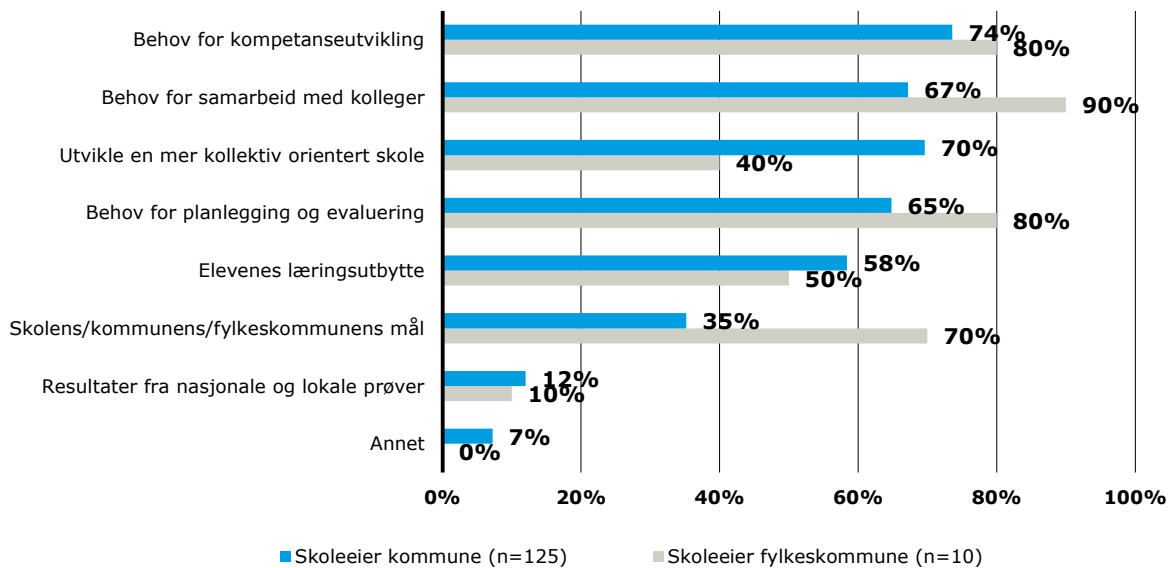
Figur 10-2 Ble arbeidsårets lengde diskutert/drøftet på skolenivå før det ble forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå?

10.2 Innhold/tema i forhandlingene

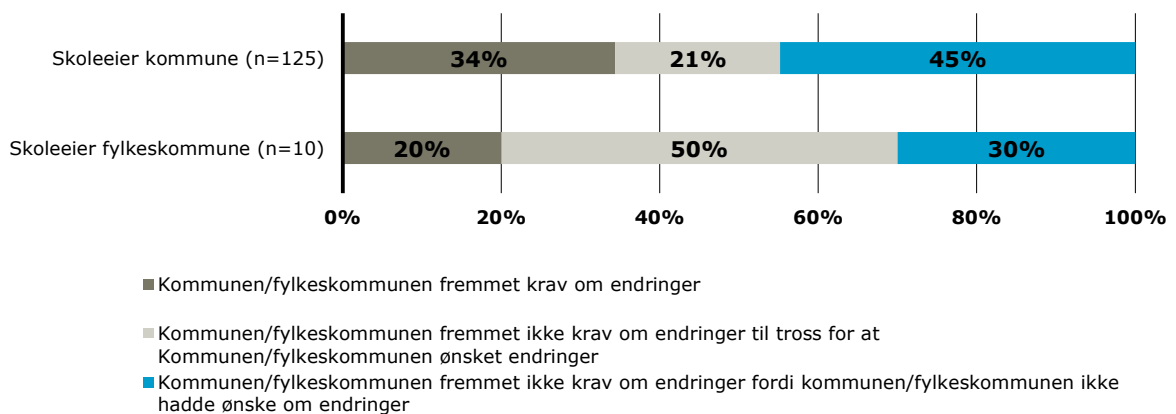
Behov for kompetanseutvikling og behov for samarbeid med kolleger er to de temaene som i størst grad var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommune-/fylkeskommunenivå, jf. figur 10-3:

Figur 10-3 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommune-/fylkeskommunenivå?

Skoleeiere på kommune- og fylkeskommunenivå ble også spurt om hvorvidt de fremmet krav om endringer i arbeidsårets lengde, jf. figur 10-4. Figur 10-4 viser at 34 prosent av kommunene og 2 fylkeskommuner oppgir at de fremmet krav om endringer i arbeidsårets lengde. 21 prosent av kommunene og 5 fylkeskommuner fremmet ikke krav om endringer til tross for at de ønsket endringer. Resterende kommuner/fylkeskommuner fremmet ikke krav fordi de ikke hadde noe ønske om endringer.

Figur 10-4 Hva stemmer best for din kommune/fylkeskommune når det gjelder krav om arbeidsårets lengde?

Respondentene har fått mulighet til å gi ytterligere innspill på hvorfor de 1) ikke hadde ønske om endringer eller 2) hvorfor de unnlot å fremme krav om endringer til tross for at de ønsket endringer. Analyse av svar fra respondenter som oppgir at de *ikke hadde ønske om endringer*, viser at dette først og fremst begrunnes med at de syns dagens avtale fungerer bra og at den gir tilstrekkelig handlingsrom. Noen få respondenter oppgir at de ikke ønsket endring fordi de ikke anså det som realistisk å komme til enighet med tillitsvalgte. Dette indikerer at enkelte respondenter i denne gruppa strengt tatt ønsket endringer, men at de unnlot å gi uttrykk for det fordi de mente de ikke ville få gjennomslag for det uansett. Analyse av svar fra respondenter som oppgir at de *unnlot å fremme krav om endringer til tross for at de ønsket endringer*, viser at dette stort sett begrunnes med forventet og opplevd motstand fra tillitsvalgte og at det å fremsette krav a) ikke ville føre frem og b) ville skape uønsket uro/forverret samarbeidsklima. I kapittel 12

presenteres nærmere analyser av hva ulike grupperinger av respondenter – både de som fremmet krav om endringer og de som av ulike grunner unnlot å fremme krav om endringer – mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon.

Tabell 10-1 viser hvilke krav som ble fremmet. Blant de som oppgir at de fremmet krav om endringer i arbeidsårets lengde, oppgir de fleste at de fremmet krav om utvidelse av arbeidsåret med én dag. Drøyt halvparten av skoleeierne og halvparten av skolelederne oppgir dette.

Tabell 10-1 Hvilket krav fremmet skoleeierne/skolelederne?

	Skoleeiere (n=45)	Skoleledere (n=63)
Arbeidsåret utvides med 1 dag	58 % (26)	49 % (31)
Arbeidsåret utvides med 2 dager	18 % (8)	24 % (15)
Arbeidsåret utvides med 3 dager	7 % (3)	3 % (2)
Arbeidsåret utvides med 4 dager	9 % (4)	3 % (2)
Arbeidsåret utvides med mer enn 4 dager	0 % (0)	0 % (0)
Annet	9 % (4)	21 % (13)

Utover utvidelse i antall dager omhandler kravene blant annet øking av ukentlig tilstedeværelse, flere timer til samarbeid/fellestid, flere timer til bunden arbeidstid.

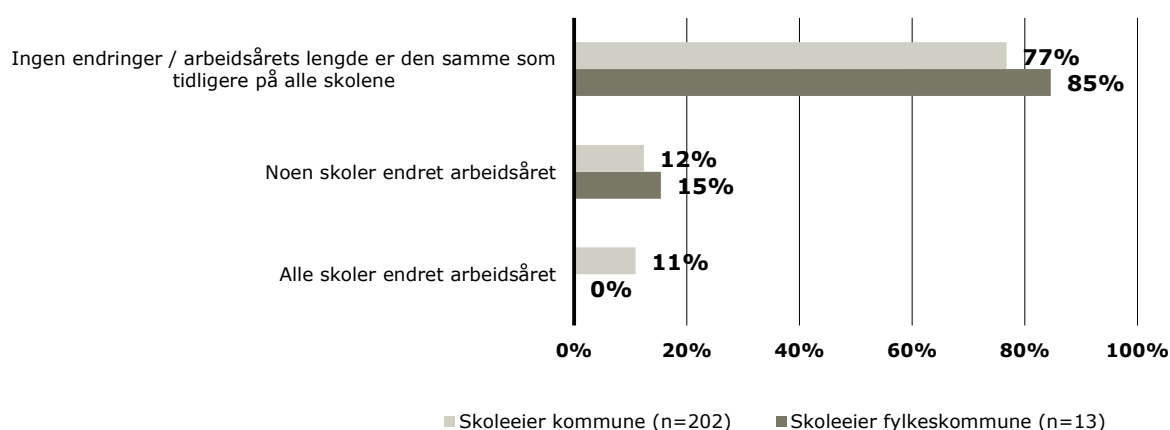
I intervjuene oppgir en tredjedel av informantene at de formelt fremmet krav om endringer. De resterende unnlot å fremme krav, stort sett under henvisning til at de anså det som lite realistisk å få gjennomslag for kravene. Kun én informant oppgir at de ikke fremmet krav om endringer fordi de ikke så behov for det. De fleste informantene oppgir at de ønsket flere planleggingsdager til felles kompetanseutvikling, samarbeid og pedagogisk utviklingsarbeid.

10.3 Resultat og vurderinger av forhandlingene

I spørreundersøkelsen er respondentene bedt om å ta stilling til noen påstander om utfallet av forhandlingene.

Figur 10-5 viser at i de fleste tilfellene resulterte ikke forhandlingene i noen endring i arbeidsårets lengde: 77 prosent av kommunale skoleeiere og 85 prosent av fylkeskommunale skoleeiere oppgir at arbeidsårets lengde forble den samme som tidligere på samtlige skoler i disse kommunene/fylkeskommune. Hhv. 12 (kommunal) og 15 (fylkeskommunal) prosent av skoleeierne oppgir at forhandlingene resulterte i at *noen* skoler endret arbeidsårets lengde, mens 11 prosent av de kommunale skoleeierne oppgir forhandlingene medførte endret arbeidsår for samtlige skoler i kommunen.

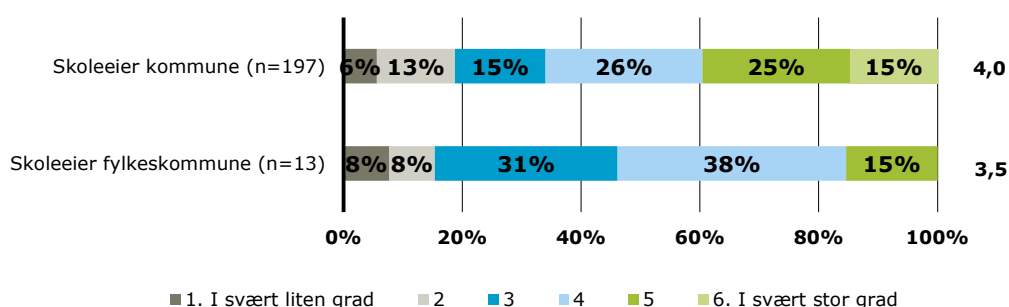
Figur 10-5 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune/fylkeskommune?

I intervjuene oppgir over halvparten av informantene at det ikke ble noen endring i antall planleggingsdager. Når det gjelder de som fikk til endringer, handler det stort sett om at eksisterende tid ble omdisponert, slik at en «fikk» en dag mer (uten egentlig utvidelse av antall dager) eller at skoleeier «la beslag på» på en av de eksisterende avtalte planleggingsdagene. Kun i ett tilfelle ble det en reell økning i antall planleggingsdager.

Respondentene er videre bedt om gi tilbakemelding på om de er fornøyd med forhandlingsresultatet, jf. figur 10-6:

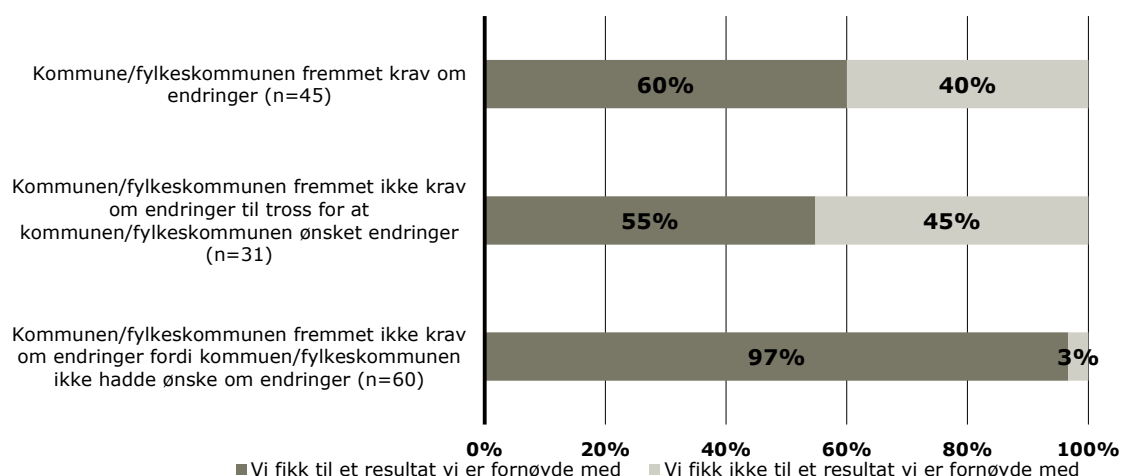
Figur 10-6 Hvor fornøyd er du med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune/fylkeskommune?

Figur 10-6 viser at kommunale skoleeiere jevnt over er tilfreds med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde. Fylkeskommunale skoleeiere er noe mindre tilfreds.

Figur 10-7 viser at det er forskjell mellom skoleeiere som fremmet krav om endring i arbeidsårets lengde og de som ikke fremmet krav når det gjelder hvor fornøyd de er med forhandlingsresultatet.

Figur 10-7 Hvilken av følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidsårets lengde i din kommune/fylkeskommune?

Figur 10-7 viser at blant kommunene som fremmet krav om endringer, oppgir 40 prosent at de ikke fikk et resultat de var fornøyd med. Blant kommunene som ikke fremmet krav til tross for at de ønsket endring, er det 45 prosent som opplyser at de ikke er fornøyd. Blant kommunene som ikke fremmet krav fordi de ikke hadde ønske om endringer, er nesten alle fornøyd med resultatet de fikk.

Funn fra intervjuene viser at informantene gjennomgående vurderer forhandlingsresultatene som skuffende, men ikke overraskende. Som tidligere nevnt unnlot flertallet å fremme krav om endringer i arbeidsårets lengde, til tross for at de hadde ønske om det. Sitatene under illustrerer noe av argumentasjonen knyttet til dette:

«Vi fremmet vel ikke formelt krav om endringer. Vi opplevde det som bortkasta – vi visste hva utfallet ville bli. Jeg vil nesten kalle det pro formaforhandlinger, dessverre.»
(Kommunalsjef oppvekst)

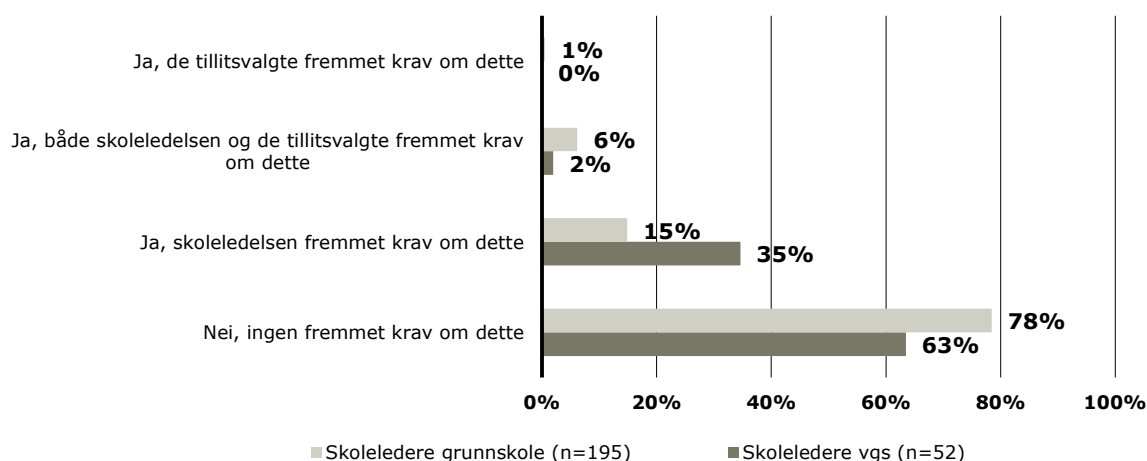
«Vi hadde en drøfting om vi skulle få noen flere planleggingsdager, men det låste seg så fort at vi unnlot å fremme krav. Da tar vi ikke den kampen og fokuserer heller på innholdet i de eksisterende dagene – og fellestida ellers.»
(Kommunalsjef skole)

«Jeg ville jo gjerne hatt mer samarbeid, det vil lærerne også, men de vil ikke utvide tida! Selv om de synes det er stressende slik det er nå... Jeg synes vi har brukt unødig mye tid de siste åra på dette. Det er unødvendig å bruke tid på lokalt, det ligger en del føringer i kjølvannet av protestene sist.»
(Kommunalsjef oppvekst)

10.4 Avtalens punkt 4b om inntil 4 ekstra dager

I tillegg til, og uavhengig av, forhandlingene om arbeidsårets lengde, kan det på skolenivå avsettes inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring, jf. avtalens punkt 4b). Skoleledere ved skoler som hadde forhandling om arbeidsårets lengde på skolenivå ble spurt om det ble framsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på sin skole, jf. figur 10-8:

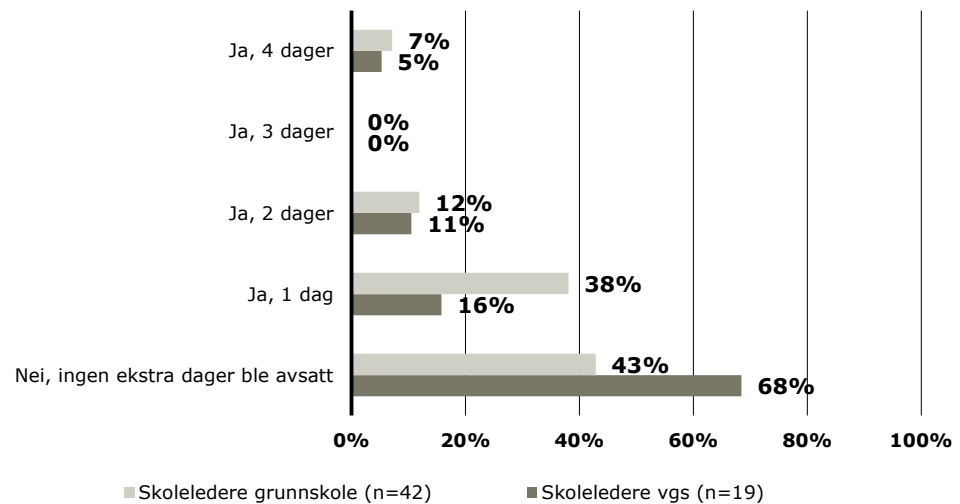
Figur 10-8 Ble det framsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på din skole?

Figur 10-8 viser at det ved de fleste skolene ikke ble fremsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager. 78 prosent av skoleledere ved grunnskoler og 63 prosent av skolelederne i videregående skole oppgir dette.

Undersøkelsen viser videre at ved de skolene hvor det ble fremmet krav om ekstra planleggingsdager, resulterte det stort sett ingen endring i form av ekstra dager, jf. figur 10-9:

Figur 10-9 Hvis det ble fremmet krav: Ble dere enige om å avsette ekstra dager på din skole?

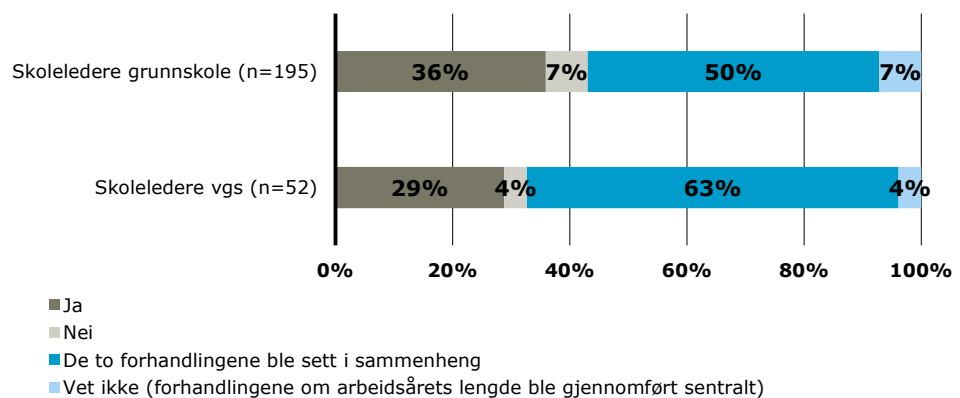

Figur 10-9 viser at samlet sett oppgir 57 prosent av skoleledere i grunnskolen og 32 prosent av skoleledere i videregående opplæring at en ble enige om å avsette ekstra dager. I de fleste tilfellene betyr dette én ekstra dag.

10.5 Forhandlinger om arbeidsårets lengde og forhandlinger om arbeidstid

Forhandlingene om arbeidsårets lengde skal i utgangspunktet avsluttes før forhandlingene om arbeidstid på skolen starter og skolelederne ble i spørreundersøkelsen spurt om dette var tilfelle. Figur 10-10 viser imidlertid at drøyt halvparten av skolelederne så de to forhandlingene i sammenheng.

Figur 10-10 Ble forhandlingene om arbeidsårets lengde sluttført før forhandlingene om arbeidstid startet?

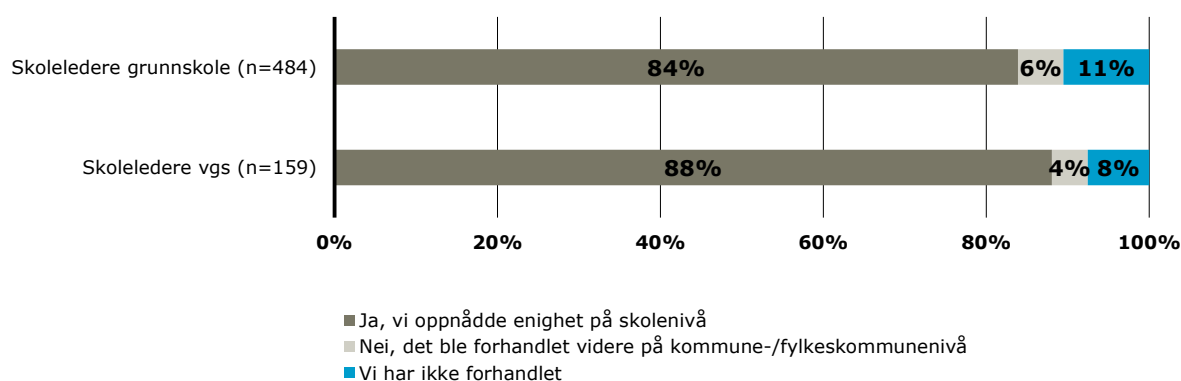
11. FORHANDLINGER OM ARBEIDSTID PÅ SKOLEN: INN- HOLD OG RESULTATER

I dette kapitlet presenteres funn fra spørreundersøkelsen knyttet til innhold og resultater når det gjelder forhandlingene om arbeidstid på skolen.

11.1 Innhold/tema i forhandlingene

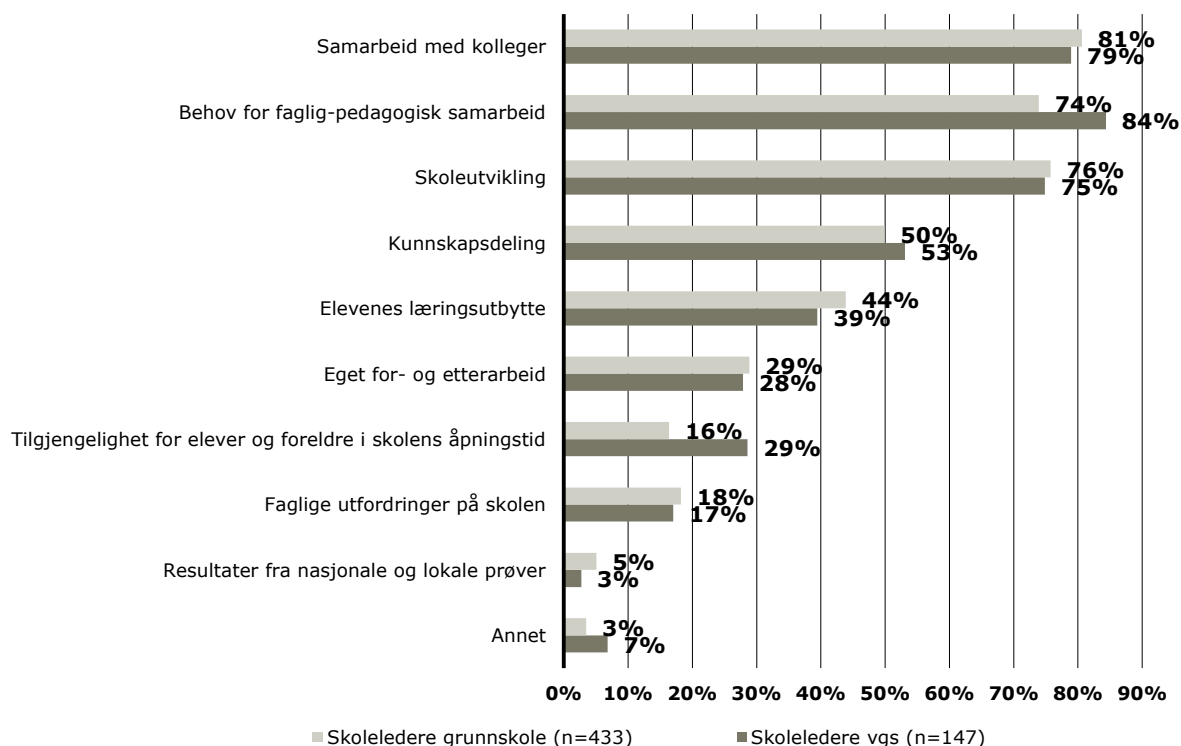
Arbeidstid skal forhandles på den enkelte skole. Figur 11-1 viser at fleste skolene oppnådde enighet på skolenivå og at det kun i noen tilfeller ble forhandlet videre på kommune/fylkeskommunenivå. Det er også 11 prosent av skoleledere i grunnskolen og 8 prosent av skolelederne i videregående opplæring som oppgir at de *ikke* forhandlet om arbeidstid.

Figur 11-1 Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

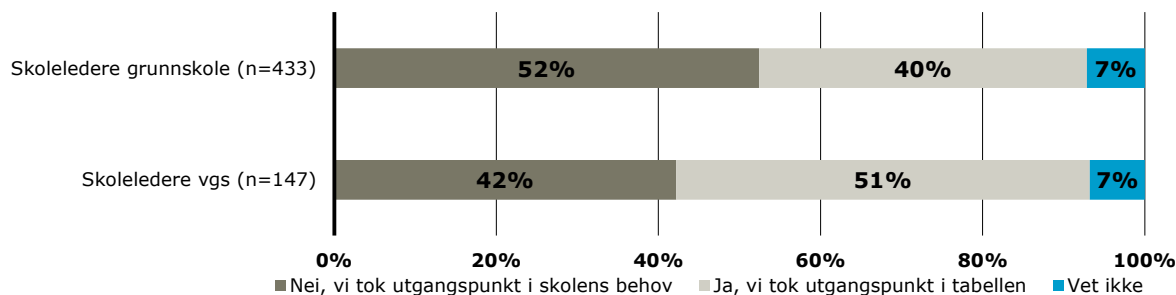
Respondenter som oppgir at det ble forhandlet om arbeidstid på skolen, ble spurt om hva som var hovedtema for innholdet i forhandlingene, jf. figur 11-2. Her fremkommer det at samarbeid med kolleger, behov for faglig-pedagogisk samarbeid og skoleutvikling er de temaene som oppgis hyppigst.

Figur 11-2 Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid? (Flere svar mulig)

Når det gjelder beregning av arbeidstid, viser figur 11-3 at drøyt halvparten av skoleledere i grunnskolen oppgir at de la skolens behov til grunn for beregning av arbeidstiden. Drøyt halvparten av skoleledere i videregående opplæring oppgir at de tok utgangspunkt i tabellen «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevens skoleår.»

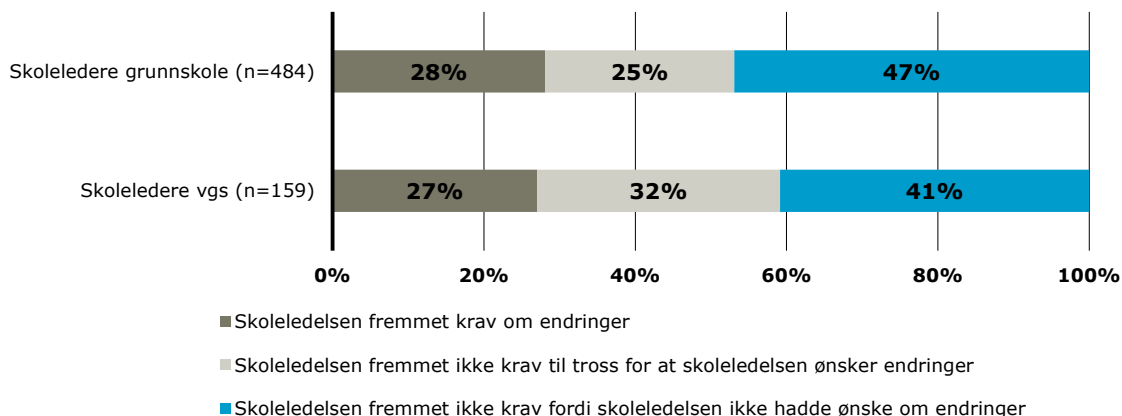
Figur 11-3 Tok dere utgangspunkt i tabellen "Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevens skoleår"?

11.2 Forhandlingsresultat

Mens figur 11-2 og 11-3 viser til hva som var tema/innhold i forhandlingene, viser figur 11-4 hvorvidt det faktisk ble fremmet *krav* om endringer i arbeidstid på skolen. Figur 11-4 viser at snaut en tredjedel av respondentene, både fra grunn- og videregående opplæring, oppgir at det ble fremmet krav om endringer av arbeidstiden på skolen.

Figur 11-4 Hva stemmer best for din skole når det gjelder krav om arbeidstid på skolen?

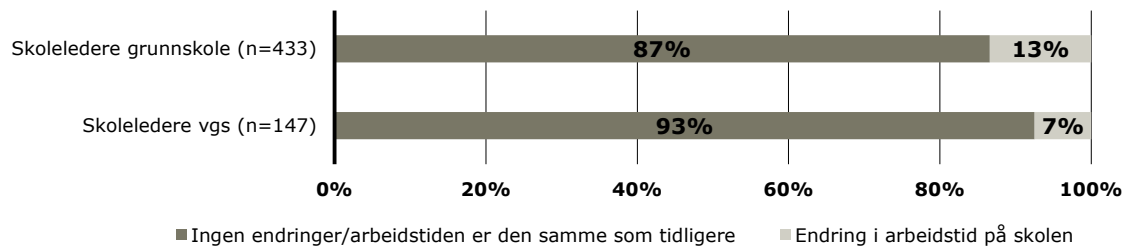

Figur 11-4 viser videre at 25 prosent av skoleledere i grunnskolen oppgir at de unnlot å fremme krav, selv om de ønsket endringer. Tilsvarende oppgir 32 prosent av skoleledere i videregående opplæring at de unnlot å fremme krav, selv om de ønsket endringer. Samtidig oppgir den største andelen, både når det gjelder skoleledere i grunn- og videregående opplæring, at de unnlot å fremme krav om endringer fordi de ikke ønsket noen endring. I kapittel 6 ser vi nærmere på disse funnene og hva de ulike undergruppene mener bør prioriteres ved i forbindelse med neste avtalerevisjon, herunder om de ønsker å videreføre eller endre eksisterende avtale.

Funn fra intervjuene tyder på at det i begrenset grad ble fremmet krav om endringer i arbeidstid på skolene. Det skal bemerkes at informantene fra skoleleiernivå oppgir at de ikke har detaljkunnskap om hvordan prosessene har forløpt på skolenivået.

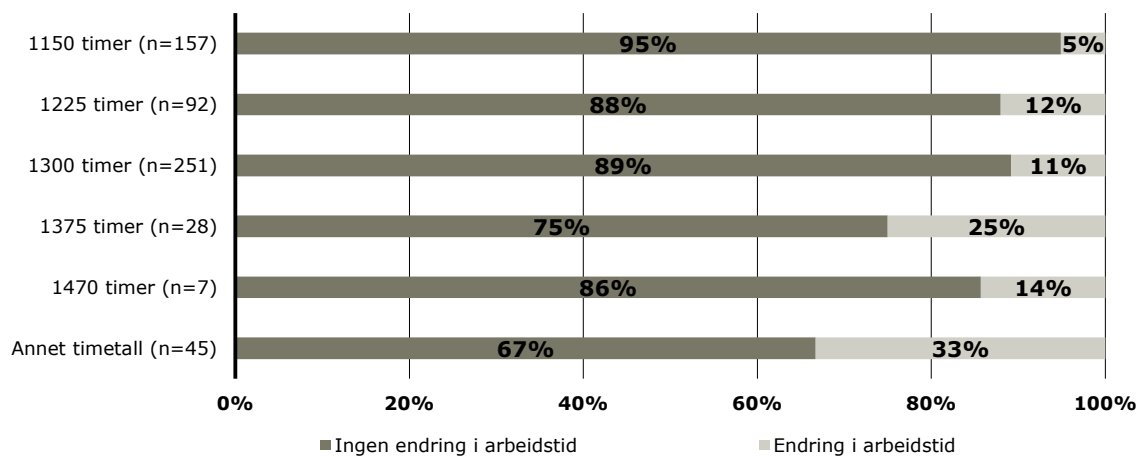
Figur 11-5 viser at et fåtall av respondentene oppgir at forhandlingene resulterte i endring i arbeidstid på skolen. 13 prosent og 7 prosent av skoleledere i hhv. grunn- og videregående opplæring oppgir at arbeidstiden ble endret som følge av forhandlinger.

Figur 11-5 Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?

Figur 11-6 viser hva resultatet av forhandlingene ble, fordelt på arbeidstid på skolen.

Figur 11-6 Resultat av forhandling av arbeidstid etter arbeidstid på skolen for skoleåret 2016/2017 (skoleledere)

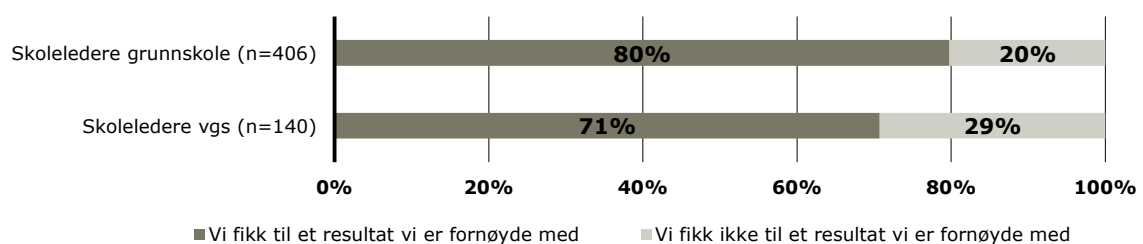

Når det gjelder skoler som har oppgitt 1150 timer, finner vi en overvekt av videregående skoler. Blant dem med 1225 timer, er over halvparten ungdomsskoler. Blant dem med 1300 timer er 77 prosent rene barneskoler.

11.3 Vurdering av forhandlingsresultat

Skolelederne er videre bedt om å vurdere resultatet av forhandlingene. Figur 11-7 viser at 80 prosent av grunnskolelederne og 71 prosent av skoleledere i videregående opplæring oppgir at de fikk til et forhandlingsresultat de er fornøyd med.

Figur 11-7 Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidstid på din skole?

Til tross for at figur 11-7 indikerer relativt stor tilfredshet med forhandlingsresultatet, viser nærmere analyser at det er forskjeller blant respondenter avhengig om de fremmet krav om endringer eller ikke. Ikke overraskende oppgir skoleledere som ikke hadde ønske om endringer stort sett at de er fornøyd med resultatet. Blant skoleledere som fremmet krav om endringer, oppgir 4 av 10 at de ikke fikk et forhandlingsresultat de var fornøyd med. Blant skoleledere som ikke

fremmet krav til tross for ønske om endringer, oppgir drøyt 4 av 10 at de ikke fikk et resultat de var fornøyde med. Nærmere analyser viser at en god del av respondentene ønsker endringer i arbeidstidsordningen, til tross for at de av ulike årsaker ikke fremmet krav om det. Dette redegjøres for i kapittel 6, hvor vi har bedt respondentene – både de som er fornøyd og de som ikke er fornøyd med resultatet – om å oppgi hva de mener bør endres ved neste avtalerevisjon.

Respondentene har videre fått mulighet til å gi ytterligere innspill på hvordan de a) begrunner evt. ønske om utvidet timetall eller b) hvorfor skoleledelsen ikke fremmet krav om endringer selv om det ønsket det. Mange respondenter har benyttet seg av denne frisvarmuligheten.

Analyse av svar fra *respondenter som oppgir at de ønsket utvidelse av timetallet*, begrunner dette først og fremst med at de ser behov for økt samarbeid lærerne imellom, både når det gjelder tid til faglig samarbeid, tid til planlegging på tvers og tid til felles skoleutviklingsarbeid.

Analyse av svar fra *respondenter som oppgir at de unnlot å fremme krav om endringer til tross for at de ønsket endringer*, viser at dette stort sett begrunnes med forventet/opplevd stor motstand blant lærere og tillitsvalgte.

Hovedinntrykket fra intervjuene er at informantene er skuffet, men ikke overrasket, over resultatet. De fleste gir uttrykk for at de ser behov for mer samarbeidstid – både i form av flere planleggingsdager og mer tilstedeværelse/arbeidstid på skolen – men at det er vanskelig å få det til i praksis. Dette tilskrives både motstand fra tillitsapparatet og ansatte, men også at eksisterende avtale gjør det mulig for motparten å «blokkere» eventuelle endringer. Flere oppgir at de brukte «uforholdsmessig» mye tid på drøftinger og forhandlinger uten at det medførte endring og flere stiller spørsmål av hvor «reelle» forhandlingene egentlig var siden de opplevde at tillitsvalgte stilte med det som karakteriseres som «bundet mandat» eller «påholden penn.»

Sitatene under illustrerer hovedinntrykket fra intervjuene:

«Ut fra prosessen er jeg tilfreds. Ledelsen fremmet jo ikke krav. Men jeg er ikke fornøyd generelt. Avtalen kan fungere hvis vi tenker tradisjonelt. Men skal vi tenke nytt, da trenger vi mer tid til samarbeid på skolen.»

(Skoleleder videregående opplæring)

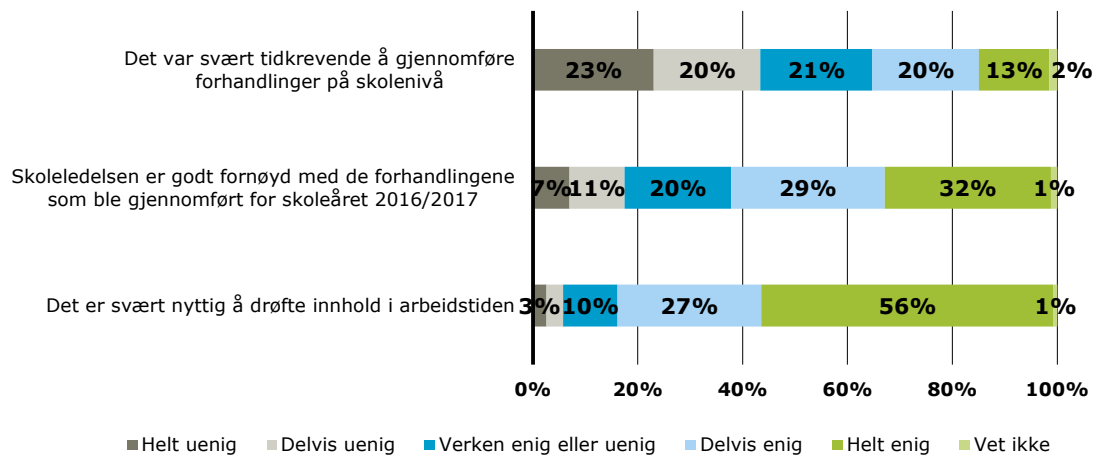
«[Jeg]er jo egentlig ikke tilfreds. Skulle ønske det var mer reelle forhandlinger, at det ikke var gitt hva svaret ble.»

(Oppvekstsjef kommune)

11.4 Erfaringer med forhandling av arbeidstid på skolenivå

Respondentene ble også, under ett, bedt om å ta stilling til noen påstander om sine erfaringer med å forhandle på skolenivå, jf. figur 11-8.

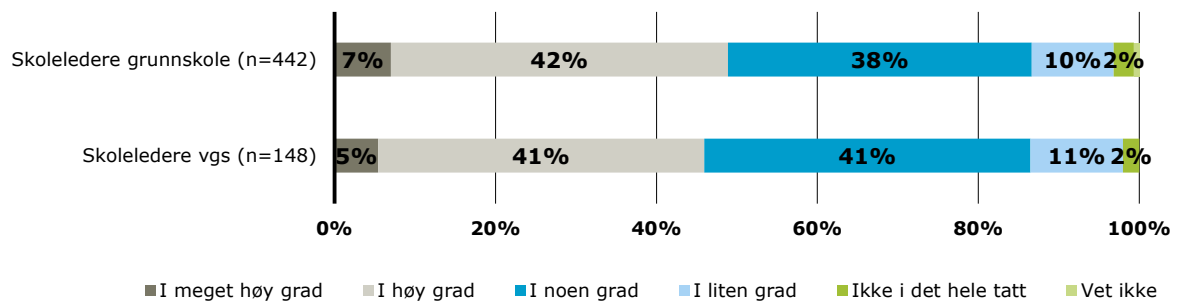
Figur 11-8 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om forhandlingene som ble gjennomført på skolenivå? (Skoleledere n=590)

Figur 11-8 viser nokså blandet tilbakemelding når det gjelder vurdering av tidsbruk og opplevd tilfredshet med forhandlingene, men at det gjennomgående vurderes som (ganske) nyttig å drøfte innholdet i arbeidstiden. Nærmere analyser viser at det ikke er noen forskjell mellom skoleledere på grunnskoler og videregående skoler når det gjelder holdning til ulike påstander.

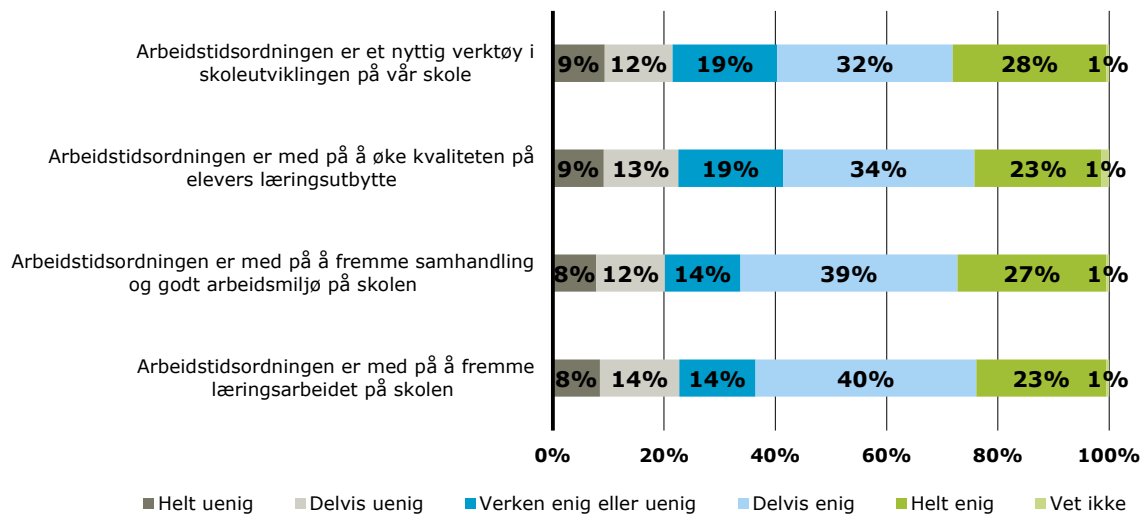
Figur 11-9 viser at skoleledere i hhv. grunn- og videregående opplæring er ganske enige i sine vurderinger av hvorvidt det er samsvar mellom behov og arbeidstidsordning. Begge respondentgrupper gir samlet sett en litt delt tilbakemelding på påstanden: Det er om lag like mange som mener det i «høy grad» eller «noen grad» er samsvar.

Figur 11-9 I hvilken grad vurderer du at det er samsvar mellom skolens lokale behov og mål og den lokale arbeidstidsordningen?

Når det gjelder selve arbeidstidsordningen, viser figur 11-10 at respondentene sett under ett har en litt lunken holdning til hvorvidt den understøtter arbeidet i skolen. Funn fra intervjuer viser at dette begrunnes med at det er behov for mer tilstedeværelse og samarbeid, men at eksisterende arbeidstidsordning ikke understøtter dette.

Figur 11-10 Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om den lokale arbeidstidsordningen? (Skoleledere n=590)

Figur 11-10 viser videre at det er ganske store andeler som sier seg «delvis» enig i at så er tilfelle. En god del sier seg «helt enig» i påstandene, samtidig som det samlet sett er 1 av 5 som sier seg «helt» eller «delvis» uenig. Det er ingen forskjell mellom skoleledere i grunn- og videregående opplæring når det gjelder holdning til de ulike påstandene.

12. HVA BØR PRIORITERES VED NESTE AVTALEREVISJON?

SFS 2213 ble revidert i 2014 og skal revideres i 2017 med ikrafttredelse av ny avtale 1. januar 2018. I dette kapittelet ser vi nærmere på hva skoleledere og skoleeiere mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon, herunder hvilke innholdselementer de ønsker å endre, hvorvidt de ønsker lokale eller sentrale forhandlinger og hva som eventuelt bør reguleres av sentrale forhandlinger. Videre vil vi se på eventuelle svarmønstre og hvorvidt disse grupperer seg på en bestemt måte.

12.1 Skoleledere

Tabell 12-1 viser hva skolelederne mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon:

Tabell 12-1 Hva bør prioriteres ved neste avtalerevisjon (skoleledere)

	Skoleledere VGO (n=159)	Skoleledere grunnskole (n=484)	Alle skoleledere (n=643)
1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)	20,1%	30,2%	27,7%
2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde utover dagens 6 planleggingsdager	45,9%	35,1%	37,8%
3. Utvide arbeidstiden på skolen	47,8%	48,8%	48,5%
4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	49,1%	42,8%	44,3%
5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå	15,1%	16,9%	16,5%
6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lengere skal forhandles lokalt, verken på skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	40,3%	39,9%	40,0%
7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger	7,5%	1,9%	3,3%
8. Endre dagens årssammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible	32,7%	15,7%	19,9%
9. Annet	7,5%	2,9%	4,0%

Tabell 12-1 viser at skolelederne sett under ett er aller mest opptatt av å 1) utvide arbeidstid på skolen, 2) endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde skal inngå i sentral arbeidstidsavtale og 3) endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lengre skal forhandles lokalt, verken på kommune- eller skolenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. Så godt som ingen ønsker en praksis hvor lokale forhandlinger fullt og helt skal erstatte sentral arbeidstidsavtale.

I det følgende presenterer vi nærmere analyser av hva skolelederne mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon. Først ser vi på forskjeller mellom skoleledere som fremmet krav om endringer i arbeidstid på skolen og skoleledere som ikke fremmet krav om endring i arbeidstid (tabell 12-2). Deretter ser vi nærmere på hva de mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon, sett i lys av om forhandlingene medførte endringer eller ei, og om de er fornøyd med resultatene av forhandlingene (tabell 12-3). Til sist ser vi nærmere på hvordan lokalt samarbeidsklima påvirker skoleledernes prioriteringer i forkant av neste avtalerevisjon. På grunn av relativt få besvarelser tar analysene utgangspunkt i de samlede besvarelsene fra skoleledere i både grunn- og videregående opplæring.

Tabell 12-2 viser forskjeller i hva som ønskes prioritert ved neste avtalerevisjon blant skoleledere som hhv. fremmet krav om endringer og skoleledere som ikke fremmet krav om endringer (enten fordi de ikke ønsket endringer eller til tross for at de ønsket endringer):

Tabell 12-2 Ønske om fremtidige prioriteringer fordelt på om skoleledelsen fremmet krav om endring eller ikke (skoleledere)

	Skoleledelsen fremmet krav om endringer i arbeidstid (n=63)	Skoleledelsen fremmet ikke krav om endringer fordi skoleledelsen ikke hadde ønske om endringer i arbeidstid (n=114)	Skoleledelsen fremmet ikke krav til tross for at skoleledelsen ønsker endringer i arbeidstid (n=70)
1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)	24 %	51 %**	10 %
2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde utover 6 planleggingsdager	46 % *	21 %	56 % *
3. Utvide arbeidstiden på skolen	54 %	26 %	71 % *
4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	41 %	36 %	59 %
5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå	21 %	11 %	20 %
6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, eller på kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	41 %	29 %	53 %
7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger	3 %	1 %	7 %
8. Endre dagens årsrammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible	19 %	16 %	27 %

Note: Signifikante forskjeller fra total-andelene er markert på følgende vis:

* 90 prosent konfidensialitet. **95 prosent konfidensialitet og *** 99 prosent konfidensialitet.

Tabell 12-2 viser at det særlig er skoleledere ved skoler hvor det *ikke* ble fremmet krav til tross for ønske om endringer, som uttrykker at revidert avtale bør innebære utvidelse av arbeidstid på skolen. Funn fra fritekstsvaer og intervjuer underbygger dette idet det fremkommer at skoleledere i en del tilfeller unnlater å fremme krav om (ønskede) endringer fordi de mener det vil bidra til et dårligere samarbeidsklima mellom ledelse og ansatte.

Skoleledere ved skoler hvor det ikke ble fremmet krav fordi det ikke var ønske om endringer, er de som i størst grad ønsker å videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale. Funn fra fritekstsvaer og intervjuer forklarer dette med at enkelte skoleledere mener dagens avtale gir tilstrekkelig handlingsrom. Samtidig indikerer funnene at det er en gråsoner mellom de som oppgir at de ikke fremmet krav om endring fordi de ikke hadde ønske om det og de som ikke fremmet krav til tross for at de ønsket endringer, hvor det fremkommer at «ikke ønske om» i noen tilfeller betyr at en ikke ønsker å utfordre samarbeidsklimaet.

Det er rimelig å anta at (1) hvorvidt forhandlingene førte til endring i arbeidstid eller ikke, og (2) hvorvidt skoleledelsen var fornøyd med resultatene eller ikke, påvirker hva skolelederne vurderer som viktig å prioritere ved neste avtalerevisjon. Ved å kombinere disse to forholdene, har vi gruppert skolelederne i fire grupper basert på deres besvarelser i undersøkelsen. Med dette vil vi undersøke om skoleledere med ulik erfaring og ulik grad av tilfredshet har ulike ønsker for fremtidige prioriteringer ved neste avtalerevisjon. Vi har gruppert skolelederne på følgende måte:

- Gruppe 1 Skoleledere ved skoler hvor forhandlingen førte til endring i arbeidstid og hvor de fikk et resultat de var fornøyd med
- Gruppe 2 Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene førte til endring i arbeidstid og hvor de fikk ikke et resultat de var fornøyd med

Gruppe 3	Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene ikke førte til endring i arbeidstiden og hvor de fikk et resultat de var fornøyde med
Gruppe 4	Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene om arbeidstid ikke førte til endringer og hvor de fikk et resultat de ikke var fornøyd med

Tabell 12-3 viser de ulike gruppernes størrelse i form av prosentandel og antall skoleledere.

Tabell 12-3 Fordeling av skoleledere etter hvorvidt forhandlingene førte til endring eller ikke og om de var fornøyd med forhandlingsresultatet eller ikke (skoleledere)

	Beskrivelse	Prosent andel	N
Gruppe 1	Skoleledere ved skoler hvor forhandlingen førte til endring i arbeidstid og hvor de fikk et resultat de var fornøyd med	11 %	58
Gruppe 2	Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene førte til endring i arbeidstid, men hvor de fikk ikke et resultat de var fornøyd med	2 %	9
Gruppe 3	Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene ikke førte til endring i arbeidstiden, men hvor de fikk et resultat de var fornøyd med	67 %	365
Gruppe 4	Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene om arbeidstid ikke førte til endringer, og hvor de fikk et resultat de ikke var fornøyd med	21 %	114
Sum		100 %	546

Tabell 12-3 viser at det er flest skoleledere i gruppe 3, dvs. den gruppen hvor forhandlingene ikke førte til endring (dvs. hvor arbeidstiden forble den samme som tidligere) og hvor skoleledelsen samtidig oppgir at de fikk et resultat de var fornøyd med. 67 prosent av skolelederne plasseres i denne gruppen.⁸

Gruppe 4 er den nest største gruppen. Dette er skoleledere er ved skoler hvor forhandlingene ikke førte til endring og hvor de samtidig ikke er fornøyd med resultatet de fikk. 21 prosent av skolelederne tilhører denne gruppen.

Gruppe 1, hvor forhandlingene resulterte i endring i arbeidstid på skolen og hvor de fikk et resultat de var fornøyd med, er relativt liten (11 prosent).

Det er få skoleledere (2 prosent) som oppgir at forhandlingene førte til endring i arbeidstid på skolen, og at de fikk et resultat de ikke er fornøyd med (gruppe 2).

I det følgende ser vi nærmere på hva skoleledere i de ulike gruppene ønsker prioritert ved neste avtalerevisjon. Gruppe 2 – altså den gruppa hvor forhandlingene førte til endring i arbeidstid på skolen, men hvor en ikke er fornøyd med resultatet - er for liten til foreta disse analysene. Av den grunn er resultatene herfra utelatt fra tabellen.

Tabell 12-4 viser hvordan de ulike grupperingene fordeler seg når det gjelder hva skolelederne ønsker prioritert ved neste avtalerevisjon.

⁸ Dette er også en gruppe hvor samtlige skoleledere er tilknyttet skoler som oppnådde enighet etter lokale forhandlinger om arbeidstid på skolenivå.

Tabell 12-4 Ønske om fremtidige prioriteringer etter hvorvidt lokale forhandlinger førte til endring eller ikke og forhandlingene resulterte i tilfredsstillende resultat (skoleledere)

	Forhandlingene førte til endring og skoleledelsen er fornøyd med resultatet (n=58)	Forhandlingene førte ikke til endring og skoleledelsen er fornøyd med resultatet (n=365)	Forhandlingene førte ikke endring og skoleledelsen var i ikke fornøyd med resultatet (n=114)
	Gruppe 1	Gruppe 3	Gruppe 4
1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)	26 %	40 % ***	2 % ***
2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde	31 %	32 % ***	52 % ***
3. Utvide arbeidstiden på skolen	53 % *	35 % ***	74 % ***
4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	36 %	36 % ***	57 % ***
5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå	21 %	11 % ***	27 % ***
6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, ved skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	29 % *	31 %	60 % ***
7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger	5 %	4 %	3 %
8. Endre dagens årssammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible	19 %	18 %	25 %

Note: Signifikante forskjeller fra total-andelene er markert på følgende vis:

* 90 prosent konfidensialitet. **95 prosent konfidensialitet og *** 99 prosent konfidensialitet.

Tabell 12-4 viser at skoleledere ved skoler med ulike forhandlingsresultater og ulik grad av tilfredshet også har ulike oppfatninger om hva som bør prioriteres ved neste avtalerevisjon:

- Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene førte til endring i arbeidstid og hvor de fikk et resultat de var fornøyd med (gruppe 1), er mest opptatt av at neste avtalerevisjon bør legge vekt på utvidelse av arbeidstid på skolen
- Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene ikke førte til endring og hvor de er fornøyd med resultatene av forhandlingene (gruppe 3), ønsker å videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale. Dette er også den største gruppen skoleledere
- Skoleledere ved skoler hvor forhandlingene ikke førte til endring i arbeidstiden og hvor de ikke fikk et resultat de er fornøyd med (gruppe 4), ønsker i større grad enn de andre gruppene å endre dagens avtale ved at både arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. I denne gruppen finner vi også flest som er opptatt av å utvide arbeidstid på skolen

Det er også rimelig å anta at samarbeidsklima lokalt påvirker hva skolelederne vurderer som viktig å prioritere ved neste avtalerevisjon. Nærmere analyser av funn viser at:

- Skoleledere som oppgir at de har godt samarbeid og åpen dialog med tillitsvalgte (ved skolen) oppgir i større grad at de ønsker å videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale enn skoleledere som oppgir at de ikke har godt samarbeid og dialog

- Skoleledere som oppgir at de fikk god støtte av skoleeier når det gjelder drøftinger i forkant av forhandlinger oppgir i større grad at de vil beholde dagens avtale om at arbeidsårets lengde skal forhandles lokalt og ikke inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213), sammenlignet med skoleledere oppgir at de ikke fikk god støtte fra skoleeier
- Skoleledere som oppgir å ha fått god støtte av skoleeier i forkant av forhandlingene oppgir i større grad at de vil videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale enn skoleledere som oppgir at de ikke fikk god støtte av skoleeier
- Skoleledere som opplever godt samarbeid og støtte fra tillitsvalgte og skoleeiere i de lokale forhandlingene, ønsker i større grad å beholde lokale forhandlinger enn de som ikke opplever et så godt samarbeid og støtte fra nevnte grupper

12.2 Skoleeiere

Tabell 12-5 viser hva skoleeierne mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon. Her skal det igjen bemerkes at det er store forskjeller i datagrunnlaget mellom de to respondentgruppene.

Tabell 12-5 Hva bør prioriteres ved neste avtalerevisjon (skoleeiere)

	Skoleeier fylkeskommune (n=13)	Skoleeier kommune (n=216)	Alle skoleeiere (n=229)
1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)	23,1%	18,1%	18,3%
2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde utover dagens 6 planleggingsdager	69,2%	50,5%	51,5%
3. Utvide arbeidstiden på skolen	46,2%	53,2%	52,8%
4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	38,5%	53,7%	52,8%
5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå	7,7%	13,9%	13,5%
6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, verken på skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	15,4%	40,3%	38,9%
7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger	7,7%	1,9%	2,2%
8. Endre dagens årsrammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible	46,2%	25,5%	26,6%
9. Annet	15,4%	3,7%	4,4%

Tabell 12-5 viser at skoleeierne er aller mest opptatt av å 1) utvide arbeidstid på skolen og endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde skal inngå i sentral arbeidstidsavtale og 2) utvide rammen for arbeidsårets lengde utover dagens 6 planleggingsdager.

Det er også en stor andel som vil endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, verken på skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. I likhet med skolelederne er det også her så godt som ingen som ønsker en praksis hvor lokale forhandlinger fullt og helt skal erstatte sentral arbeidstidsavtale.

På samme måte som for skolelederne har vi sett nærmere på hvilke ønsker skoleeierne har for neste avtalerevisjon, sett i lys av om de fremmet krav om endringer i arbeidsårets lengde eller ikke. Tabell 12-6 viser fordeling på de ulike gruppene.⁹

⁹ Det er for få svar fra fylkeskommunene til å gjøre denne nedbrytningen. Tabellen viser kun svar fra kommunale skoleeiere.

Tabell 12-6 Ønske om fremtidige prioriteringer fordelt på om skoleledelsen fremmet krav om endring eller ikke (kun kommunale skoleeiere)

	Kommunen fremmet krav om endringer i arbeidsårets lengde (n=45)	Kommunen fremmet ikke krav om endring til tross for at kommunen ønsket endring (n=31)	Kommunen fremmet ikke krav om endringer fordi kommunen ikke hadde ønske om endringer (n=59)
1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)	13 % **	7 % **	32 % **
2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde	69 % **	71 % **	36 % **
3. Utvide arbeidstiden på skolen	68 % **	65 % **	32 % **
4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	58 % **	61 % **	48 % **
5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå	11 %	16 %	17 %
6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, ved skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	40 %	32 %	34 %
7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger	2 %	0 %	0 %
8. Endre dagens årsrammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible	24 %	39 %	25 %

Note: Signifikante forskjeller fra total-andelene er markert på følgende vis:

* 90 prosent konfidensialitet. **95 prosent konfidensialitet og *** 99 prosent konfidensialitet.

Tabell 12-6 viser at skoleeiere i kommuner hvor det ikke ble fremmet krav om endringer fordi de ikke ønsket endringer, i større grad enn andre mener at dagens sentrale arbeidstidsavtale bør videreføres.

Det er mindre forskjeller mellom skoleeiere som fremmet krav om endringer i arbeidsårets lengde og skoleeiere som ikke fremmet krav om endringer til tross for ønske om det, når det gjelder hva de ønsker skal prioriteres ved neste avtalerevisjon. Respondenter i begge grupper svarer oftere at de ønsker å utvide rammen for arbeidsårets lengde, utvide arbeidstid på skolen og at dagens avtale skal endres til at forhandlinger om arbeidsårets lengde skal inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS 2213). Når det gjelder de øvrige punktene er det mindre forskjeller mellom gruppene.

Det er rimelig å anta at skoleeiere som er fornøyd med forhandlingsresultatet av arbeidsårets lengde har andre ønsker for fremtidige prioriteringer i neste avtalerevisjon enn de som ikke er fornøyd med forhandlingsresultatet. I spørreundersøkelsen ble skoleeierne bedt om å ta stilling til påstander om hvor fornøyd de er med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune, på en skala fra 1 (i svært liten grad fornøyd) til 6 (i svært stor grad fornøyd). Basert svarene har vi gruppert skoleeierne i to grupper: De som krysset av for svaralternativ 1-3 definerer vi som gruppen «Ikke fornøyd med resultatet av forhandlingene». De som krysset av for svaralternativ 4-6 definerer vi som gruppen «Fornøyd med resultatet av forhandlingene».

Tabell 12-7 viser forskjeller mellom disse to gruppene når det gjelder hva de ønsker prioritert ved neste avtalerevisjon.

Tabell 12-7 Ønske om fremtidige prioriteringer fordelt på skoleeiere som er fornøyd med forhandlingsresultatet og skoleeiere som ikke er fornøyd med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde (skoleeiere)

	Ikke fornøyd med forhandlingsresultatet (n=73)	Fornøyd med forhandlingsresultatet (n=137)
1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)	8 %	23 % **
2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde	66 % **	47 %
3. Utvide arbeidstiden på skolen	70 % **	43 %
4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	70 % **	44 %
5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå	11 %	16 %
6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, ved skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)	60 % **	26 %
7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger	3 %	2 %
8. Endre dagens årssammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible	21 %	30 %

Note: Signifikante forskjeller fra total-andelene er markert på følgende vis:

* 90 prosent konfidensialitet. **95 prosent konfidensialitet og *** 99 prosent konfidensialitet.

Tabell 12-7 viser at skoleeiere som er fornøyd med forhandlingsresultatet om arbeidsårets lengde i større grad ønsker å *videreføre* dagens sentrale arbeidstidsavtale (dvs. at den forblir uendret), enn skoleeiere som ikke er fornøyd med forhandlingsresultatet. Mens 23 prosent av de som er fornøyd med forhandlingsresultatet oppgir dette, oppgir 8 prosent av skoleeiere som ikke er fornøyd det samme. Forskjellen er statistisk signifikant.

Skoleeiere som ikke er fornøyd med forhandlingsresultatet ønsker i større grad å utvide rammen for arbeidsårets lengde (66 prosent) og utvide arbeidstiden på skolen (70 prosent), enn skoleeiere som er fornøyd med forhandlingsresultatet (henholdsvis 47 og 43 prosent).

Skoleeiere som ikke er fornøyd med forhandlingsresultatet om arbeidsårets lengde ønsker også i større grad å endre dagens avtale ved at 1) arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt (70 prosent) og 2) arbeidstid på skole ikke lengre skal forhandles lokalt, verken på skole- eller kommunenivå (60 prosent), men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS 2213), enn skoleeiere som er fornøyd med forhandlingsresultatet (henholdsvis 44 og 26 prosent).

12.3 Funn fra fritekstsvar og intervjuer

Både skoleeier- og skolelederrespondenter har fått mulighet til å gi innspill til hva de mener bør prioriteres ved neste avtalerevisjon og nye forhandlinger om sentral arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet som skal gjelder fra 1. januar 2018.

Relativt få respondenter har benyttet seg av denne frisvarmuligheten og svarene er ikke helt entydige. Blant skoleeierne er det enkelte som nevner at de ønsker mer bundet tid/tilstedeværelse på skolen, andre nevner behov for flere planleggingsdager.

Skoleledere som har benyttet seg av frisvarmuligheten fremhever både behov for mer tilstedeværelse blant lærerne, men peker også på at lærerne kanskje bør ha mindre undervisningstid for å frigjøre mer tid til samarbeid og vurderings- og oppfølgingsarbeid. Flere nevner at eksisterende, sentral, avtale er begrensende fordi den gir arbeidstakerorganisasjonene vetorett om det de betegner som en «minimumsavtale» og at det følgelig er behov for at denne endres.

Følgende fritekstsvar illustrerer funnene:

«Når samarbeid mellom lærerne/lederne har så sterkt fokus og er av så stor betydning for elevenes læringsutbytte, bør en endre lesebrøkene og fastsette mer tid til samarbeid innenfor normalarbeidsåret.»

(Skoleleder)

«Hvis vi skal få til mer tilstedeværelse, må det besluttes sentralt! Kollegiet her samhandler mye, men ønsker ikke under noen omstendighet å gi fra seg det de oppfatter som et gode - det å ikke binde all tid/mer tid til arbeidsplassen. Den fighten må en gang tas.»

(Skoleleder)

Funn fra intervjuene viser at informantene først og fremst mener det er behov for mer tid til samarbeid og kompetanseheving gjennom flere planleggingsdager og utvidet arbeidstid på skolen. Flere nevner at eksisterende skoleår er krevende både for elever og lærere og at en utvidelse av skoleåret ville gitt mer tid til læring, forberedelser og oppfølging. Enkelte oppgir at lærere burde ha «normal» arbeidstid på linje med andre arbeidstakere.

Flere oppgir at dagens avtale er for rigid og gir mulighet for å «blokkere» forslag utover minimumsnormen og at dette bør endres når avtalen skal revideres. Videre er det flere som etterlyser tydeligere føringer fra sentralt hold (KS) og at det burde vært brukt mer tid på å forankre avtalen ute i kommunene og bedre samkjøring mellom KS og medlemmene. Det er samtidig flere som oppgir at de ønsker å fortsette med lokale forhandlinger, men at arbeidsgiver må gis bedre rammer og verktøy for å utøve sin rolle på en hensiktsmessig måte.

Sitatene under illustrerer hovedinntrykket fra intervjuene:

«Det er lite vi har fått gjort lokalt! Så det må sentrale endringer til – slik at vi kan ha fokus på oppgaver, ikke tidsbruk! Der må både vi og tillitsvalgte snakke sammen og politikerne må ikke være værhaner. Få partier har turt å ta denne debatten!»

(Skolesjef kommune)

«KS må gjøre noe med blokkeringsmuligheten i avtalen. Blokkeringsmuligheten er for enkel! De tillitsvalgte har carte blanche til å blokkere... SFS2213 kan være kjempegod dersom partene er likestilt, men slik er det ikke i dag. En part kan nekte. Men intensjonene i avtalen er bra!»

(Forhandlingssjef fylkeskommune)

«Det må komme tydeligere føringer sentralt fra. Det de ikke greide å bli enige om sist. Det tror jeg vil hjelpe. Tror de brukes mye tid på forhandlinger som kanskje ikke er reelle.»

(Oppvekstsjef kommune)

«Erkjennelsen for oss er at det er for mange ting som skal inn på for kort tid. Lærerne gir uttrykk for at du har et år som jo på Vg3 er for kort. Det er for krevende å få inn så mange timer som vi skal. Så neste år gjør vi det nok annerledes, da vil vi ha utsatt eksamen og et lengre skoleår. Det er kjernen for vår del... For oss er det en erkjennelse at det å organisere skoleåret slik som det er nå er uhensiktsmessig. Det blir for komprimert og det er ikke bra for elevene og veldig arbeidskrevende for elevene.»

(Skoleleder VGO)

«Jeg tror at det må være mulig å drive som lærer innafor normal arbeidstid, slik som for andre, dvs. fra kl. 0800-1530, uten å ha denne ubundne tida. Det blir en diffus og uangrikelig sak for arbeidsgiver. Det må være mulig å legge opp skoleåret slik at det kan gjennomføres innenfor normaltid.»

(Rådmann)

DEL 3: UTVIKLING I PERIODEN 2015-2017

Undersøkelsen viser relativt små endringer i perioden 2015-2017.

12.4 Innledende prosesser

Når det gjelder prosessene i forkant av forhandlingene, viser spørreundersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere våren 2016 at 9 av 10 oppgir at det ble gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene. Et klart flertall oppgir at diskusjonene var gode og at partene møtte forståelse for sine synspunkter. Tematisk ble det først og fremst fokusert på skoleutvikling, herunder behov for samarbeid og refleksjon lærerne imellom, erfaringer med praktisering av arbeidstidsavtalen og faglig-pedagogisk samarbeid, fremfor spørsmål om antall dager og timer. Langt de fleste oppgir at det var satt av nok tid og klare mål for drøftingene, mens responsen er litt mer blandet når det gjelder opplevd utbytte av medgått tid til disse diskusjonene.

Funn fra intervjuene 2016 viser stor variasjon når det gjelder omfang og innhold i prosessene som er gjennomført. Enkelte har gjennomført prosesser som ligner på fellesskoleringer i regi av skoleeier, mens andre har gjennomført mer eller mindre formelle diskusjoner eller sonderinger i forkant av selve forhandlingene. Skoleledere og tillitsvalgte oppgir at det i forkant av forhandlingene ble snakket overordnet om lokale behov, felles målsettinger og intensjonen i avtalen. Til tross for dette fremkommer det at det er brukt mest tid på å diskutere konkret organisering av tid. Funnene viser at det å bruke mye tid innledningsvis kan ha positiv betydning for samarbeidet generelt, men at det er svært ressurskrevende å forberede og gjennomføre lokale forhandlinger.

Resultatene fra spørreundersøkelsen som ble gjennomført våren 2017 viser at 8 av 10 skoleeiere oppgir at det ble gjennomført drøftinger i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde og 9 av 10 oppgir at dette også gjaldt i forkant av forhandlingene om arbeidstid på skolen. De aller fleste, både på skoleeier- og skoleledernivå, vurderer at dette var positivt for det videre arbeidet. Samlet sett ble det lagt mest vekt på å drøfte behov for samarbeid og refleksjon blant lærerne og erfaringer med praktisering av SFS2213 når det gjelder arbeidsår og arbeidstid på skolen.

Intervjuene fra 2017 viser at prosessene i forkant av forhandlingene forløp litt forskjellig. To-tre informanter oppgir at de brukte noe på felles skolering og opplæring av ansatte og tillitsvalgte, en informant oppgir at de hadde en toårig avtale som ikke fordret noe særlig arbeid og andre oppgir at de brukte lite tid på dette fordi en raskt så at drøftinger ikke ville føre frem grunnet motstand fra tillitsvalgte. En informant oppgir at de avholdt en innspillkonferanse hvor arbeidsgiversiden og tillitsvalgte deltok. Alt i alt er inntrykket fra intervjuene at prosessene ut fra forutsetningene gikk «greit» og at en la vekt på å etablere et godt samarbeidsklima ved ikke å drøfte og/eller bruke mye tid på temaer som det var kjent uenighet om.

Samlet sett viser funn fra spørreundersøkelser og intervjuer begge år at det å bruke mye tid innledningsvis kan ha positiv betydning for samarbeidet generelt, men at det er svært ressurskrevende å forberede og gjennomføre lokale forhandlinger. Videre har de innledende rundene tilsynelatende hatt liten påvirkning på selve forhandlingsresultatene.

12.5 Forhandlingsklima

Når det gjelder forhandlingsklima på skolene, viser undersøkelsene i både 2016 og 2017 at dette gjennomgående vurderes som bra. Intervjuene som ble gjennomført i 2016 indikerte imidlertid at streiken i 2014 hadde hatt betydning i den forstand at flere skoleeiere og skoleledere opplevde det som lite hensiktsmessig å fremme forslag om endringer, til tross ønske om å utvide arbeidsår eller arbeidstid på skolen. Dette begrunnes med at partenes standpunkter var kjent, en opplevelse av at tillitsvalgte i stor grad stilte med bundet mandat og at muligheten til å få til endringer følgelig ble vurdert som liten. En ønsket heller ikke å skape unødig konflikt ved å fremme forslag om avtaleendring.

Funn fra undersøkelsen i 2017 tyder på at dette fortsatt preger forhandlingsklimaet: I spørreundersøkelsen oppgir hhv. hhv. 26 prosent av alle skoleledere og 33 prosent av alle skoleeiere oppgir at de fremmet krav om endringer. Det er imidlertid 28 prosent av alle skoleledere og 23 prosent av alle skoleeiere som oppgir at de *ikke* fremmet krav om endringer til tross for at de ønsket endringer. 46 prosent av alle skoleledere og 44 prosent av alle skoleeiere oppgir at de ikke fremmet krav om endringer fordi de ikke ønsket det. Funn fra intervjuene indikerer at dette har å gjøre med at skoleledere og skoleeiere ikke ønsket å utfordre samarbeidsklimaet ved å fremme krav de antok at tillitsapparatet og ansatte ville reagere negativt på. Funnene tyder også på at det er en gråson mellom de som oppgir at de unnlot å fremme krav selv om de ønsket endringer, og de som oppgir at de unnlot å fremme krav fordi de ikke ønsket endringer.

12.6 Forhandlingsresultater

Når det gjelder forhandlingsresultatene, viser undersøkelsene fra både 2016 og 2017 at det ble foretatt få endringer som følge av de lokale forhandlingene om hhv. arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen.

Når det gjelder arbeidsårets lengde oppgir drøyt 3 av 4 av respondentene som besvarte spørreundersøkelsen i 2016 at det ikke ble noen endringer. 15 prosent av grunnskolene utvidet arbeidsåret med 1 eller 2 dager. 9 prosent av de videregående skolene fikk til tilsvarende utvidelse av antallet planleggingsdager. I 2017-undersøkelsen oppgir 77 prosent av kommunale skoleeiere og 85 prosent av fylkeskommunale skoleeiere at arbeidsårets lengde forble den samme som før på samtlige skoler.

Når det gjelder arbeidstid på skolen viser spørreundersøkelsen fra 2016 at 8 av 10 skoleledere ved grunnskoler og 9 av 10 skoleledere ved videregående skoler oppgir at de ikke fikk til endringer i arbeidstiden på skolen. Grunnskoler fikk altså i større grad til endringer sammenlignet med videregående skoler, men for de fleste skolene er det ikke snakk om store endringer.

Undersøkelsen blant skoleledere i 2017 viser at et fåtall av respondentene oppgir at forhandlingene resulterte i endring i arbeidstid på skolen, hhv. 13 prosent av lederne i grunnskolen og 7 prosent av lederne i videregående opplæring.

Når det gjelder tilfredshet med forhandlingene viser spørreundersøkelsen blant skoleeiere og skoleledere fra 2016 samlet sett at nær 6 av 10 er fornøyd med forhandlingene. I 2017-undersøkelsen er det beregnet en gjennomsnittsskår som viser at kommunal skoleeier har en snittskår på 4,0 – noe som indikerer at de er relativt tilfreds – mens tilsvarende for fylkeskommunal skoleeier er lavere, på 3,5. Det skal bemerkes at det er få respondenter i sistnevnte gruppe. Når det gjelder skoleledere, oppgir 80 prosent av grunnskolelederne og 71 prosent av skoleledere i videregående opplæring at de fikk til et forhandlingsresultat de er fornøyd med.

Nærmere analyse av funn fra spørreundersøkelser og funn fra intervjuene tyder på det her er snakk om en betinget tilfredshet, altså at en er tilfreds med resultatet sett i lys av *forutsetningene for forhandlingene*, men at de fleste informantene ideelt sett hadde ønsket seg et annet resultat.

12.7 Perspektiver på arbeidstidsavtalen videre

Når det gjelder hvordan arbeidstidsavtalen fungerer i et skoleutviklingsperspektiv, viser 2016-undersøkelsen at det var delte meninger om dette. Spørreundersøkelsen som ble gjennomført dette året viser at 45 prosent av skoleeierne og 54 prosent av skolelederne sier seg helt eller delvis enige i at arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen i deres kommune/fylkeskommune. Kommunale skoleeiere og -ledere vurderer i større grad at avtalen er nyttig for skoleutvikling sammenlignet med fylkeskommunale. Samtidig viser intervjuene blant skoleeiere, skoleledere og tillitsvalgte at det ikke er arbeidstidsavtalen i seg selv som bidrar til skoleutvikling, men hvordan den forvaltes. De fleste skoleeierne og skolelederne som er intervjuet vur-

derer imidlertid at det ville være formålstjenlig å utvide rammen noe, både når det gjelder arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen.

Når det gjelder på *hvilket nivå* forhandlingene om hhv. arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen bør finne sted, viser spørreundersøkelsen fra 2016 samlet sett at hhv. 40 prosent av skoleeierne og 47 prosent av skolelederne sier seg helt eller delvis enige i at de ønsker lokale forhandlinger om dette. Det er med andre ord over halvparten i begge grupper som *ikke* ønsker lokale forhandlinger. Funn fra de kvalitative intervjuene bekrefter disse funnene. Et flertall av skolelederne som er intervjuet oppgir at de ikke ønsker lokale forhandlinger verken om arbeidsårets lengde eller om arbeidstid på skolen.

I spørreundersøkelsen i 2017 er skoleledere i grunn- og videregående opplæring bedt om å ta stilling til en rekke påstander om hvorvidt den lokale *arbeidstidsordningen* understøtter læring og utvikling i skolen. Funnene viser samlet sett at respondentene har en litt lunken holdning til hvorvidt dette er tilfelle. Det er omtrent like mange, både i grunn- og videregående opplæring, som i høy eller i noen grad sier seg enige i at det er samsvar mellom skolens lokale behov og lokal arbeidstidsordning. Når det gjelder påstander knyttet til arbeidstidsordningen som verktøy for skoleutvikling, bidrag til læringsutbytte, som drivkraft for samhandling og arbeidsmiljø og læringsarbeid, er responsen nokså blandet. Den største andelen finner vi blant dem som sier seg «delvis enig», mens om lag 1 av 4 sier seg «helt enig.» Relativt få sier seg «helt uenig» i påstandene.

I spørreundersøkelsen i 2016 ble skoleledere og skoleeiere oppfordret til med egne ord å formulere *hva de mente burde prioriteres ved neste avtalerevisjon*.

Over 150 skoleledere benyttet seg av denne muligheten. Omtrent halvparten av innspillene fra skolelederne handlet om at de ønsket mer fellestid på skolen, mens den andre halvparten formidlet ønske om en sentral avtale/mer sentrale føringer på arbeidstid. Det er en klar overlapp mellom disse ønskene – svarene gjenspeiler at mange av dem som har skrevet inn sine kommentarer ønsker en sentral avtale med mer bundet tid på skolen. Flere innspill illustrerte at mange vil ha mer binding av arbeidstiden på skolen – helst i form av en sentral avtale. Mange presiserte at det ikke kan forventes at de skal løse det KS ikke klarte få til, og at lokale forhandlinger innebærer å legge ansvaret over på den enkelte skole. Noen trekker også frem de tillitsvalgte rolle og opplevelsen av at de har «vetorett». 63 skoleeiere benyttet muligheten til å formidle innspill eller forslag til neste avtalerevisjon. Deres innspill er både av overordnet mer konkret karakter. Blant forslagene er å øke skoleleders styringsrett og å revidere leseplikten. Også her omhandler mange innspill mer binding av tid og ønske om sentrale føringer/avtaler.

Når det gjelder spørreundersøkelsen fra 2017 fikk respondentene *flere spørsmål om hva de mente burde prioriteres ved neste avtalerevisjon*. Funnene viser at *skolelederne* først og fremst ønsker å utvide arbeidstid på skolen, å endre dages avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen, samt endre dages avtale ved at også arbeidstid på skolen skal inngå i sentral avtale, og ikke forhandles lokalt. Så godt som ingen ønsker en praksis hvor lokale forhandlinger fullt og helt skal erstatte sentral avtale. Det er små forskjeller mellom skoleledere i grunn- og videregående opplæring.

Samme mønster finner vi i spørreundersøkelsen blant *skoleeierne*, hvor ønsket hovedprioritet er utvidet arbeidstid på skolen og å endre dages avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen. Nesten like stor andel oppgir at de ønsker å utvide arbeidsåret utover dagens 6 planleggingsdager. Det er små forskjeller mellom kommunale og fylkeskommunale skoleeiere når det gjelder hva de mener er aller viktigst å prioritere.

Intervjuene som er gjennomført i 2017 viser at informantene først og fremst mener det er behov for mer tid til samarbeid og kompetanseheving gjennom flere planleggingsdager og utvidet ar-

beidstid på skolen. Flere nevner at eksisterende skoleår er krevende både for elever og lærere og at en utvidelse av skoleåret ville gitt mer tid til læring, forberedelser og oppfølging. Enkelte oppgir at lærere burde ha «normal» arbeidstid på linje med andre arbeidstakere. Flere oppgir at dagens avtale er for rigid og gir mulighet for å «blokkere» forslag utover minimumsnormen og at dette bør endres når avtalen skal revideres. Flere etterlyser tydeligere føringer fra sentralt hold (KS) og at det burde vært brukt mer tid på å forankre avtalen ute i kommunene og bedre samkjøring mellom KS og medlemmene. Flere oppgir også at de ønsker å fortsette med lokale forhandlinger, men at arbeidsgiver må gis bedre rammer og verktøy for å utøve sin rolle på en hensiktsmessig måte.

13. VEDLEGG

13.1 Spørreskjema 2015/2016

Er du:

- (1) Skoleleder
(2) Skoleeier - med forhandlingsansvar på kommunalt-
/fylkeskommunalt nivå

TIL SKOLELEDERE:

Hvilket skoleslag jobber du på?

- (1) Barneskole
(2) Ungdomsskole
(3) Kombinert barne- og ungdomsskole
(4) Videregående skole
(5) Annet

Hvor mange lærerårsverk er det ved din skole?

- (1) 0-10
(2) 11-20
(3) 21-40
(4) 41-60
(5) Mer enn 60 lærerårsverk
(6) Vet ikke

Cirka hvor mange innbyggere er det i kommunen hvor din skole ligger?

- (1) 0-4999
(2) 5000-19999
(3) 20000 eller flere

I hvilket fylke ligger din skole?

- (1) Østfold
(2) Akershus
(4) Hedmark
(5) Oppland
(6) Buskerud
(7) Vestfold
(8) Telemark
(9) Aust-Agder
(10) Vest-Agder
(11) Rogaland
(12) Hordaland
(13) Sogn og Fjordane
(14) Møre og Romsdal
(15) Sør-Trøndelag
(16) Nord-Trøndelag
(17) Nordland
(18) Troms
(19) Finnmark

Hvilken stilling har du?

- (1) Rektor
(2) Assisterende rektor
(3) Inspektør
(4) Avdelingsleder

Hvilket ansvar har du i forbindelse med prosesser/forhandlinger lokalt på skolen?

- (1) Jeg har hovedansvar
(2) Jeg har noe ansvar

TIL SKOLEEIERE:

Som skoleeier, representerer du en kommune eller fylkeskommune?

- (1) Kommune
(2) Fylkeskommune

Hvilket ansvar har du i forbindelse med de lokale forhandlingene om arbeidstid?

- (1) Jeg har hovedansvar
(2) Jeg har noe ansvar

Cirka hvor mange innbyggere er det i din kommune?

- (1) 0-4999
(2) 5000-19999
(3) 20000 eller flere

Hvilket fylke tilhører du?

- (1) Østfold
(2) Akershus
(4) Hedmark
(5) Oppland
(6) Buskerud
(7) Vestfold
(8) Telemark
(9) Aust-Agder
(10) Vest-Agder
(11) Rogaland
(12) Hordaland
(13) Sogn og Fjordane
(14) Møre og Romsdal
(15) Sør-Trøndelag
(16) Nord-Trøndelag
(17) Nordland
(18) Troms
(19) Finnmark

Hvor mange skoler er det i kommunen/fylkeskommunen?

- (1) 1-5
(2) 6-10
(3) 11-15
(4) 16-20
(5) 21-25
(6) 26 eller flere
(7) Vet ikke

SKOLELEDERE:

Del 1: Innledende om prosessen i forkant av forhandlingene

Ble det gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene?

- (1) Ja
(2) Nei
(3) Vet ikke
(4) Vi har verken drøftet eller forhandlet

Hvilke temaer ble det fokusert på i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (flere svar mulig)

- (1) Erfaringer med praktiseringen av avtalen (SFS 2213) når det gjelder arbeidsåret og arbeidstid på skolen
(2) Behovet for samarbeid og refleksjon lærerne i mellom
(3) Å utvikle en mer kollektiv orientert skole
(4) Elevenes læringsutbytte
(5) Faglig-pedagogisk samarbeid
(6) Annet, noter _____

Hvem deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene? (flere svar mulig)

- (1) Skoleleder
(2) Plasstillitsvalgt
(3) Lærere – noen utvalgte
(4) Lærere – i plenum/fellesmøter
(5) Skoleeier
(6) Andre, noter _____

Hvor enig eller uenig er du i påstandene under, som gjelder deg som skoleleder?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Jeg setter av godt med tid til både innledende møter, drøftinger og forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Jeg har klare målsettinger og vet hva vi ønsker å oppnå gjennom drøftingene/forhandlingene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Jeg får god støtte fra skoleeier når det gjelder drøftinger og forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander om drøftingene/diskusjonene i forkant av forhandlingene?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Vi diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før vi tok opp spørsmål om antall dager og timer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det var svært nyttig å diskutere behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, med de tillitsvalgte	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi brukte mye tid på de innledende drøftingene/diskusjonene og opplevde dette som positivt for det videre arbeidet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi hadde fokus på hvilke oppgaver som skal prioriteres	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi hadde gode diskusjoner og partene møtte forståelse for sine synspunkter	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om forhandlingsklimaet på skolen?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Skoleledelsen har tilstrekkelig forhandlingskompetanse	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Plasstillitsvalgt(e) har tilstrekkelig forhandlingskompetanse	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Forhandlingsklimaet er preget av en tilbakeholdende stemning på grunn av streiken høsten 2014	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Vi har en positiv samhandlingskultur på skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Skoleledelsen har et godt samarbeid og en åpen dialog med de tillitsvalgte ved skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Del 2: Arbeidsårets lengde

Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå?

- (1) Kommune-/fylkeskommunenivå
- (2) Skolenivå
- (3) Vi har ikke forhandlet

Ble arbeidsårets lengde diskutert/drøftet på skolenivå før det ble forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Oppnådde dere enighet på skolenivå om arbeidsårets lengde?

- (1) Ja, oppnådde enighet
- (2) Nei, forhandlet videre på kommunenivå, hvor vi oppnådde enighet
- (3) Nei, ble sentrale bistandsforhandlinger

Oppnådde dere enighet på kommune-/fylkeskommunenivå om arbeidsårets lengde?

- (1) Ja, oppnådde enighet
- (2) Nei, ble sentrale bistandsforhandlinger

Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde? (flere svar mulig)

- (1) Behov for planlegging og evaluering
- (2) Behov for kompetanseutvikling
- (3) Behov for samarbeid med kolleger
- (4) Utvikle en mer kollektiv orientert skole
- (5) Skolens mål
- (6) Elevenes læringsutbytte
- (7) Resultater fra nasjonale og lokale prøver
- (8) Annet, noter

Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde?

- (1) Ingen endringer / arbeidsårets lengde er den samme som tidligere
- (2) Arbeidsåret ble utvidet med 1 dag
- (3) Arbeidsåret ble utvidet med 2 dager
- (4) Arbeidsåret ble utvidet med 3 dager
- (5) Arbeidsåret ble utvidet med 4 dager
- (6) Arbeidsåret ble utvidet med mer enn 4 dager
- (7) Annet _____ (skriv inn)

Hvis arbeidsåret ble utvidet: Hva skal disse ekstra dagene brukes til?

Noter:

Hva er arbeidsårets lengde for skoleåret 2015/2016?

- (3) Elevenes skoleår + 6 dager
- (4) Elevenes skoleår + 7 dager
- (5) Elevenes skoleår + 8 dager
- (7) Elevenes skoleår + 9 dager
- (8) Elevenes skoleår + 10 dager

- (9) Elevens skoleår + 11 dager eller mer
(6) Annet, noter _____ (skriv inn)

Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidsårets lengde på din skole?

- (1) Vi forhandlet lokalt og fikk til et resultat vi er fornøyde med
(2) Vi forhandlet lokalt uten å få til et resultat vi er fornøyde med
(3) Vi videreførte bare tidligere ordning / ingen endringer

I tillegg til forhandlingene om arbeidsårets lengde kan det på skolenivå avsettes inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring (avtalens punkt 4b).

Ble det framsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på din skole?

- (1) Nei, ingen fremmet krav om dette
(2) Ja, skoleledelsen fremmet krav om dette
(3) Ja, de tillitsvalgte fremmet krav om dette
(4) Ja, både skoleledelsen og de tillitsvalgte fremmet krav om dette

Ble dere enige om å avsette ekstra dager på din skole?

- (1) Nei, ingen ekstra dager ble avsatt
(2) Ja, 1 dag
(3) Ja, 2 dager
(4) Ja, 3 dager
(5) Ja, 4 dager

Ble forhandlingene om arbeidsårets lengde slutført før forhandlingene om arbeidstid startet?

- (1) Ja
(2) Nei
(3) De to forhandlingene ble sett i sammenheng

Del 3: Arbeidstid

Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja, vi oppnådde enighet på skolenivå
(2) Nei, det ble forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå
(3) Vi har ikke forhandlet

Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid? (flere svar mulig)

- (1) Skoleutvikling
(2) Tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid
(3) Resultater fra nasjonale og lokale prøver
(4) Behov for faglig-pedagogisk samarbeid
(5) Samarbeid med kolleger
(6) Faglige utfordringer på skolen
(7) Kunnskapsdeling
(8) Eget for- og etterarbeid
(9) Elevenes læringsutbytte
(10) Annet, noter _____

Tok dere utgangspunkt i tabellen «Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevenes skoleår»?

- (1) Nei, vi tok utgangspunkt i skolens behov
(2) Ja, tok utgangspunkt i tabellen
(3) Vet ikke

Hva ble resultatet av forhandlingene?

- (1) Ingen endringer/arbeidstiden er den samme som tidligere
(2) Endring i arbeidstid på skolen

Hvor mange timer ble arbeidstiden på skolen endret med per år?

Vennligst skriv inn antall timer.

Hva er arbeidstid på skolen for skoleåret 2015/2016?

- (1) 1150 timer
(2) 1225 timer
(3) 1300 timer
(4) 1375 timer
(5) 1470 timer
(6) Annet timeantall per år

Hvis svart annet timeantall per år:

Hva er arbeidstiden på skolen for 2015/2016?

Skriv inn antall timer. _____

Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidstid på din skole?

- (1) Vi forhandlet lokalt og fikk til et resultat vi er fornøyde med
(2) Vi forhandlet lokalt uten å få til et resultat vi er fornøyde med
(3) Vi videreførte tidligere ordning/ingen endringer

Del 4: tilfredshet med prosess og avtale

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om forhandlingene som ble gjennomført på skolenivå?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Det var svært tidkrevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Partene var enige om mye, men klarte likevel ikke å få til endringer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Skoleledelsen er godt fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført for skoleåret 2015/2016	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det er svært nyttig å drøfte innhold i arbeidstiden, selv om vi fikk ingen eller små endringer i den lokale avtalen.	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

I hvilken grad vurderer du at det er samsvar mellom skolens lokale behov og mål og den lokale arbeidstidsordningen?

(1)	☐	I meget høy grad
(2)	☐	I høy grad
(3)	☐	I noen grad
(4)	☐	I liten grad
(5)	☐	Ikke i det hele tatt
(6)	☐	Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om SFS 2213?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet på skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevers læringsutbytte	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen på	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Helt uenig Delvis uenig Verken enig eller uenig Delvis enig Helt enig Vet ikke

vår skole

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander når det gjelder de kommende forhandlingene for skoleåret 2016/2017?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Vi/skoleledelsen er svært godt forberedt til nye lokale forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Vi/skoleledelsen har økt forhandlingskompetansen siden fjorårets forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
De tillitsvalgte har økt forhandlingskompetansen siden fjorårets forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Vi/skoleledelsen ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Vi/skoleledelsen har klare målsettinger og vet hva vi ønsker å oppnå gjennom drøftingene/forhandlingene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Det er viktig å involvere de tillitsvalgte i lokale prosesser for å oppnå gode resultater.	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Har du innspill eller forslag til hva som bør prioriteres ved neste avtalerevisjon av SFS 2213?

Noter: ...

SKOLEEIER:

Del 1: Innledende om prosessen i forkant av forhandlingene

Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene?

- (1) Ja, på noen skoler
(2) Ja, på alle skoler
(3) Nei
(4) Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander om drøftingene/diskusjonene i forkant av forhandlingene?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Vi diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før vi tok opp spørsmål om antall dager og timer	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Diskusjoner mellom partene om behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, er svært nyttige	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Det ble brukt mye tid på de innledende drøftingene/diskusjonene og dette ble opplevd som positivt for det videre arbeidet	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Fokus var på hvilke oppgaver som skal prioriteres	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Mange hadde gode diskusjoner og partene møtte forståelse for sine synspunkter	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Hvor enig eller uenig er du i påstandene under?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Det settes av godt med tid til både innledende møter, drøftinger og forhandlinger på skolene i min kommune/fylkeskommune	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Skolene i min kommune/fylkeskommune har klare målsettinger og vet hva de ønsker å oppnå gjennom drøftingene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
ne/forhandlingene						
Jeg gir (som skoleeier) god støtte til skolelederne når det gjelder drøftinger og forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om forhandlingsklimaet på skolene i din kommune/fylkeskommune?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Skoleledelsen har tilstrekkelig forhandlingskompetanse lokalt	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Plasstillitsvalgt(e) har tilstrekkelig forhandlingskompetanse	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Forhandlingsklimaet er preget av en tilbakeholdende stemning på grunn av streiken høsten 2014	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Det er en positiv samhandlingskultur på skolene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Skoleledelsen har et godt samarbeid og en åpen dialog med de tillitsvalgte ved skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Del 2: Arbeidsårets lengde

Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå?

- (1) Alle forhandlet på skolenivå
 (2) Noen forhandlet på skolenivå
 (3) Alle forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå
 (4) Vi har ikke forhandlet

Ble arbeidsårets lengde diskutert/drøftet på skolenivå før det ble forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja, på alle skoler
 (2) Ja, på noen skoler
 (3) Nei
 (4) Vet ikke

Oppnådde man enighet på skolenivå om arbeidsårets lengde?

- (1) Ja, alle oppnådde enighet

- (2) Ja, noen oppnådde enighet
- (3) Nei, alle forhandlet videre på kommunenivå, hvor vi oppnådde enighet
- (4) Nei, ble sentrale bistandsforhandlinger

Oppnådde dere enighet på kommune-/fylkeskommunenivå om arbeidsårets lengde?

- (1) Ja, oppnådde enighet
- (2) Nei, ble sentrale bistandsforhandlinger

Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde? (flere svar mulig)

- (1) Behov for planlegging og evaluering
- (2) Behov for kompetanseutvikling
- (3) Behov for samarbeid med kolleger
- (4) Utvikle en mer kollektiv orientert skole
- (5) Skolens mål
- (6) Elevenes læringsutbytte
- (7) Resultater fra nasjonale og lokale prøver
- (8) Annet, noter _____

Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde?

- (1) Ingen endringer / arbeidsårets lengde er den samme som tidligere på alle skolene
- (2) Alle skoler endret arbeidsåret
- (3) Noen skoler endret arbeidsåret

Del 3: Arbeidstid

Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde skolene i din kommune/fylkeskommune enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja, alle skoler oppnådde enighet på skolenivå
- (2) Ja, noen skoler oppnådde enighet på skolenivå
- (3) Nei, alle forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå
- (4) Vi har ikke forhandlet

Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid? (flere svar mulig)

- (1) Skoleutvikling
- (2) Tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid
- (3) Resultater fra nasjonale og lokale prøver
- (4) Behov for faglig-pedagogisk samarbeid
- (5) Samarbeid med kolleger
- (6) Faglige utfordringer på skolen
- (7) Kunnskapsdeling
- (8) Eget for- og etterarbeid
- (9) Elevenes læringsutbytte
- (10) Annet, noter _____

Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid?

- (1) Ingen endringer/arbeidstiden er den samme som tidligere på alle skoler
- (2) Alle skoler fikk endringer i arbeidstid på skolen
- (3) Noen skoler fikk endringer i arbeidstid på skolen

Del 3: Resultat

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander som omhandler resultatet av forhandlingene?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
For mange skoler ble enige om å fortsette uten endringer når det gjelder arbeidsårets lengde	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
For mange skoler ble enige om å fortsette uten endringer med hensyn til arbeidstid på skolen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Som skoleeier er jeg godt fornøyd med hvordan forhandlingene på skolenivå forløp	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Som skoleeier er jeg godt fornøyd med resultatet av forhandlingene på skolenivå	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Det var svært tidkrevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Det var svært nyttig å drøfte innhold i arbeidstiden, selv om vi fikk til ingen eller små endringer i den lokale avtalen	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder skolene i din kommune/fylkeskommune?

- (1) Skolene forhandlet lokalt og fikk til et resultat vi er fornøyde med
- (2) Skolene forhandlet lokalt uten å få til et resultat vi er fornøyde med
- (3) Skolene videreførte tidligere ordning / ingen endringer

Del 5: Tilfredshet med prosess og avtale

I hvilken grad vurderer du at det er samsvar mellom skolenes lokale behov og mål og den lokale arbeidstidsordningen?

(1)	☐	I meget høy grad
(2)	☐	I høy grad
(3)	☐	I noen grad
(4)	☐	I liten grad
(5)	☐	Ikke i det hele tatt
(6)	☐	Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om SFS 2213?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Arbeidstidsavtalen er med på å fremme læringsarbeidet på skolene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Arbeidstidsavtalen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Arbeidstidsavtalen er med på å øke kvaliteten på elevers læringsutbytte	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Arbeidstidsavtalen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen i vår kommune/fylkeskommune	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander når det gjelder de kommende forhandlingene for skoleåret 2016/2017?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Vi er svært godt forberedt til nye lokale forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
De lokale partene har økt forhandlingskompetansen siden fjorårets forhandlinger	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Vi ønsker lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Vi har klare målsettinger og vet hva vi ønsker å oppnå gjennom drøftingene og forhandlingene	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐
Det er viktig å involvere de	(1) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐	(2) ☐

Helt uenig Delvis uenig Verken enig eller uenig Delvis enig Helt enig Vet ikke

tillitsvalgte i lokale prosesser
for å oppnå gode resultater

Har du innspill eller forslag til hva som bør prioriteres ved neste avtalerevisjon av SFS 2213?

13.2 Intervjuguider 2015/2016

13.2.1 Skoleeier

Bakgrunnsinformasjon	
Navn/stilling på informant	
Tid for intervju	
Konsulent	
Innledende om oppdraget (bakgrunn/formål) Viser til avtale om intervju i forbindelse med oppdrag som Rambøll Management Consulting gjennomfører for KS. Forsknings- og utredningsprosjekt som belyser prosesser og resultater av lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen iht. SFS 2213 (sentral avtale)	
Hvor lang erfaring du har som skoleeier?	
Forberedelse til forhandlinger om arbeidsårets lengde (Avtalens § 4a) 2015-2016	
Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført prosesser i forkant av selve forhandlingene om arbeidsårets lengde? Ble disse gjennomført på skolenivå eller kommune/fylkeskommunenivå? Hvem deltok i disse prosessene (<i>skoleeier, skoleleder, tillitsvalgte, andre</i>)? Hva var de ulike aktørenes rolle/bidrag? Hvordan arbeidet du som skoleeier med prosessene i forkant av forhandlingene? <i>- Hvordan ble tillitsvalgt involvert)</i>	
Dersom prosess i forkant av forhandlingene: Hvilke tema ble det satt fokus på i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde? <i>Stikkord jf. særavtalens pkt. 4a:</i> <i>- Behov for planlegging og evaluering</i> <i>- Behov for kompetanseutvikling</i> <i>- Behov for samarbeid med kolleger</i> <i>- Utvikle en mer kollektiv orientert skole</i> <i>- Skolens mål</i> <i>- Elevenes læringsutbytte</i> <i>- Resultater fra nasjonale og lokale prøver)</i> <i>- Andre tema?</i> Hvilke erfaringer gjorde du i prosessen før forhandlingene? Hva mener du er suksesskriterier for å få til gode diskusjoner i forkant av forhandlingene? Hva mener du kan være barrierer?	

<p>Var alle involverte parter <i>samstemte</i> om hva man ønsket å oppnå gjennom forhandlingene om arbeidsårets lengde?</p> <p>Ble man enige om de overordnede målene og intensjonene avtalen bør bygge på?</p> <p>Ble man enige om hvilket eller hvilke tema man ønsket å fokusere på i forhandlingene? I så fall hvilket eller hvilke?</p>	
<p>Har det blitt gjennomført evaluering av innhold og bruk av planleggings-/utviklingsdager?</p> <p>Dersom ja: Når ble denne evalueringen gjennomført? Hvordan har denne evalueringen blitt gjennomført? Hva ble resultatet av evalueringen? Hvem var inkludert i prosessen? Kan du si litt om de ulike aktørenes roller og bidrag?</p> <p>Har kunnskapen/erfaringene fra evalueringen blitt brukt inn i diskusjonene om arbeidsårets lengde i forkant av forhandlingene? Evt. hvordan?</p> <p>Hva mener du om behovet for og innholdet av planleggings-/utviklingsdager?</p> <p>Har skolene, rektorer og/eller tillitsvalgte gitt tilbakemeldinger knyttet til <i>behov for og innhold av planleggingsdager</i>?</p>	
<p>Resultater av forhandlinger om arbeidsårets lengde <i>Forutsatt at det er gjennomført forhandlinger på kommune/fylkesnivå</i></p>	
<p>Hva ble hovedtema eller hovedtemaene knyttet til forhandlinger om arbeidsårets lengde</p> <p><i>Eksempler</i> - Behov for planlegging og evaluering - Behov for kompetanseutvikling - Behov for samarbeid med kolleger - Utvikle en mer kollektiv orientert skole - Skolens mål - Elevenes læringsutbytte - Resultater fra nasjonale og lokale prøver - Annet, noter)</p>	
<p>På hvilken måte har skolene kommunisert behov om arbeidsårets lengde (herunder behov for planleggingsdager) inn til deg som skoleeier?</p> <p>Hvordan har disse behovene blitt formidlet?</p> <p>Hvem har vært involvert inkludert i denne prosessen?</p> <p>Hvordan har disse tilbakemeldingene blitt benyttet</p>	

inn i forhandlingene om arbeidsårets lengde?	
<p>Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde? Er du fornøyd med resultatet som ble fremforhandlet? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Dersom enighet: Hva mener du var <i>suksesskriteriene</i> som bidro til at dere kom til enighet?</p> <p>Dersom ikke enighet: Hva mener du var <i>barrierer</i> for at dere ikke kom til enighet?</p>	
Resultater forhandling arbeidstid på skolene	
<p>Har det forekommet tilfeller hvor man ikke har kommet til enighet om arbeidstid på den enkelte skole, slik at uenigheten er blitt behandlet på kommune/fylkeskommunenivå?</p> <p>Hva bestod uenigheten/-e i?</p> <p>Hva ble resultatet etter endt forhandling?</p>	
<p>Kjenner du til om det er blitt endringer i arbeidstiden på alle, noen eller ingen skoler?</p> <p>Er du fornøyd med det resultatet som har blitt fremforhandlet om arbeidstid? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Hvilke årsaker tror du bidro til at dere endte opp med dette resultatet?</p>	
Erfaringer med forhandlingene om arbeidstid på skolene	
<p><u>Erfaringer med forhandlingene på skolenivå:</u></p> <p>Hvilke erfaringer sitter du igjen med etter forhandlingene om arbeidstid på de ulike skolene?</p> <p>Er du fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført på de enkelte skolene? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Ulikheter mellom skolene? Hva kan i så fall forklare ulikhetene?</p> <p>Vurderer du det som komplisert å oppnå enighet i lokale forhandlinger om arbeidstid på skolene? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Hva tror du var avgjørende for de skolene som klarte å bli enige om en annen arbeidstid på skolen enn den de har hatt fram til nå?</p> <p>Hva kjennetegner disse skolene? Vet du noe om hvordan lokale tillitsvalgte/plasstillitsvalgte bidro?</p>	
<u>Erfaringer med forhandlingene på kommu-</u>	

<p><u>ne/fylkeskommunenivå:</u></p> <p>Er du fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført på kommune/fylkeskommunenivå? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Hvordan har du opplevd de tillitsvalgtes rolle og bidrag her?</p>	
<p>Hvordan vil du beskrive samarbeidsklima i forhandlingene på kommunene/fylkeskommune nivå?</p>	
<p>Hva mener du er nødvendig for å få til en vellykket forhandlingsprosess? Suksesskriterier/barrierer?</p>	
<p>Kommende forhandlinger om arbeidsårets lengde for skoleåret 2016/2017</p>	
<p>Hvordan har du forberedt deg til årets forhandlinger om arbeidsårets lengde? Hvilke erfaringer tar/tok du med deg inn i årets forhandlinger fra forrige runde? Hvordan planlegges/ble disse brukt? Er det noe som er annerledes ved årets forhandlinger sammenlignet med forårets?</p>	
<p>Avsluttende kommentarer</p>	
<p>Har du noen ytterligere kommentarer?</p> <p>Noe vi ikke har spurt om som du synes er viktig å få frem?</p>	

13.2.2 Skoleleder

Bakgrunnsinformasjon	
Navn/stilling på informant	
Tid for intervju	
Konsulent	
<p>Innledende om oppdraget (bakgrunn/formål) Viser til avtale om intervju i forbindelse med oppdrag som Rambøll Management Consulting gjennomfører for KS. Forsknings- og utredningsprosjekt som belyser prosesser og resultater av lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen iht. SFS 2213 (sentral avtale)</p>	
Hvor lang erfaring har du som skoleleder?	
Har du eller tar du master i skoleledelse?	
Hvor mange elever er det på din skole?	
Forberedelse til forhandlinger om arbeidstid på skolene for skoleåret 2015-2016 (i fjor)	
<p>Gjennomførte dere prosesser i forkant av selve forhandlingene om arbeidstid?</p> <p>Dersom NEI: Hvorfor ikke?</p> <p>Dersom JA: Hvem deltok i disse prosessene? (MBU, plenum, spesielt utvalg) Hvordan har du som skoleleder har arbeidet med prosessene i forkant av forhandlingene?</p> <p>- Hvordan skoleleder har arbeidet med dette? - Hvordan har tillitsvalgt vært involvert?</p>	
<p>Hvilke tema ble det satt fokus på i forkant av forhandlingene?</p> <p>(Merk.! Intensjonen i avtalen, kapittel 3 – stikkord: - Erfaringer med praktiseringen av avtalen (SFS 2213) når det gjelder arbeidstid på skolen - Behovet for samarbeid og refleksjon lærerne i mellom - Å utvikle en mer kollektiv orientert skole - Elevenes læringsutbytte - Faglig-pedagogisk samarbeid - Skolens satsingsområder (pedagogiske utviklingsarbeid)</p>	
<p>Var involverte parter samstemte om hva man ønsket å oppnå gjennom forhandlingene om arbeidstid?</p> <p>Ble man enige om de overordnede målene og inten-</p>	

<p>sjonene avtalen bør bygge på?</p> <p>Ble man enige om hvilket eller hvilke tema man ønsket å fokusere på i forhandlingene? I så fall hvilke tema?</p>	
<p>Hvilke erfaringer hentet du fra prosessen før forhandlingene?</p> <p>Hva mener du er suksesskriterier for å få til gode diskusjoner i forkant av forhandlingene? Hva mener du kan være barrierer?</p>	
<p>Forhandlinger om <u>arbeidstid på skolen</u></p>	
<p>Hva ble endelig fokusområde/-er (tema) for forhandlingene om arbeidstid på skolen?</p> <p><i>(Mulige temaer/stikkord:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Skoleutvikling - Tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid - Resultater fra nasjonale og lokale prøver - Behov for faglig-pedagogisk samarbeid - Samarbeid med kolleger - Faglige utfordringer på skolen - Kunnskapsdeling - Eget for- og etterarbeid - Elevenes læringsutbytte) - Annet </p>	
<p>Hva ble resultatet av forhandlingene?</p> <p>Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?</p> <p><i>Dersom ikke:</i> Hvorfor ikke? Hva tror du må til for å få til en avtale?</p> <p><i>Dersom avtale:</i> Er du fornøyd med det resultatet som har blitt fremforhandlet? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Hvilke årsaker tror du bidro til at dere endte opp med dette resultatet?</p> <p>Ble det forhandlet frem endringer i arbeidstid?</p> <p>Hva har vært den tillitsvalgtes rolle? Fungert?</p> <p>Kan du si noe om hvordan samarbeidsklima knyttet til forhandlingene har vært?</p> <p>Opplevde du støtte fra skoleeier i prosessen?</p>	

Og eventuelt hvordan?	
Hva tror du er mest avgjørende for å få til endringer i arbeidstid på skolen? <i>Suksesskriter/barrierer</i>	
Opplever du det som komplisert å oppnå enighet i lokale forhandlinger? Hvorfor/hvorfor ikke? Hva mener du om at disse forhandlingene utføres lokalt og ikke sentralt?	
Forhandlinger med hjemmel i særavtalens 4b	
Ble det gjennomført forhandlinger på skolen med hjemmel i særavtalens del 4b) om inntil 4 ekstra dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring? Hvordan forløp i så fall disse forhandlingene, og hva ble resultatet?	
Forberedelse til forhandlinger om arbeidsårets lengde	
Kjenner du til om det ble gjennomført prosesser i forkant av selve forhandlingene knyttet til arbeidsårets lengde? Og i så fall, har du som skoleleder blitt involvert i denne prosessen? Evt. hvordan?	
Kan du si litt om hvilke tema det ble satt fokus på i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde? <i>(jfr. særavtalens 4a - stikkord</i> <i>Behov for planlegging og evaluering</i> <i>Behov for kompetanseutvikling</i> <i>Behov for samarbeid med kolleger m.m.</i> <i>Utvikle en mer kollektiv orientert skole</i> <i>Skolens mål</i> <i>Elevenes læringsutbytte</i> <i>Resultater fra nasjonale og lokale prøver</i> <i>Annet</i>	
Har det blitt gjennomført evaluering av innhold og bruk av planleggings-/utviklingsdagene? Når ble denne evalueringen gjennomført? Hvordan har evalueringen blitt gjennomført? Hva ble resultatet av evalueringen? Hvem var inkludert i prosessen? Kan du si litt om de ulike aktørenes roller og bidrag? Har i så fall kunnskapen/erfaringene her blitt brukt i diskusjonene om arbeidsårets lengde i forkant av forhandlinger? Evt. hvordan?	
Hva mener du om behovet for og innholdet av planleggings-/utviklingsdager? Er det gitt tilbakemeldinger om dette til kommunen/fylkeskommunen?	
Resultater forhandling arbeidsårets lengde	
Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeids-	

<p>årets lengde?</p> <p>Er du fornøyd med resultatet som ble fremforhandlet? Hvorfor/hvorfor ikke?</p>	
Arbeidstidsavtalen i praksis (både arbeidstid og arbeidsårets lengde)	
<p>Hvordan vurderer du at arbeidstidsavtalen fungerer i praksis på skolen?</p> <p>Fungerer den eller fungerer den ikke? Og i så fall hvorfor / hvorfor ikke?</p>	
<p>Har arbeidstidsavtalen ført til endringer ved egen skole? Eventuelt på hvilken måte?</p> <p><i>(Stikkord: Samarbeid? Kollektivt arbeid/kultur?)</i></p>	
<p>Gir arbeidstidsavtalen gir deg nødvendig handlingsrom som skoleleder?</p> <p>Hvorfor/hvorfor ikke?</p>	
Arbeidstidsavtalen og skoleutvikling (både arbeidstid og arbeidsårets lengde)	
<p>Bidrar arbeidstidsavtalen til skoleutvikling, og i så fall hvordan?</p> <p>Hva kunne evt. vært annerledes?</p>	
<p>Opplever du at den arbeidstidsavtalen dere har i dag bidrar til en god samhandlingskultur på skolen?</p> <p>Hva kunne evt. vært annerledes?</p>	
<p>Har du tidligere brukt styringsretten i forbindelse med forhandlinger om arbeidstidsavtalen ved egen skole? Hvorfor / hvorfor ikke?</p>	
Kommende forhandlinger for skoleåret 2016/2017	
<p>Hvordan har du forberedt deg til årets forhandlinger om arbeidsårets lengde?</p> <p>Hvilke erfaringer tar/tok du med deg inn i årets forhandlinger fra forrige runde?</p> <p>Hvordan har du tenkt å benytte disse erfaringene?</p> <p>Er det noe som er annerledes ved årets forhandlinger sammenlignet med fjorårets, og i så fall hva?</p>	
Avsluttende kommentarer	
<p>Har du noen ytterligere kommentarer? Noe vi ikke har spurt om som du synes er viktig å få frem?</p>	

13.2.3 Tillitsvalgt

Bakgrunnsinformasjon	
Navn/stilling på informant	
Tid for intervju	
Konsulent	
<p>Innledende om oppdraget (bakgrunn/formål) Viser til avtale om intervju i forbindelse med oppdrag som Rambøll Management Consulting gjennomfører for KS. Forsknings- og utredningsprosjekt som belyser prosesser og resultater av lokale forhandlinger om arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen iht. SFS 2213 (sentral avtale)</p>	
Hvor lang erfaring har du som tillitsvalgt?	
Forberedelse til forhandlinger om arbeidstid på skolen 2015-2016	
<p>Gjennomførte dere prosesser i forkant av selve forhandlingene om arbeidstid på skolen?</p> <p>Dersom nei: Hvorfor ikke</p> <p>Dersom ja: På hvilken måte har du som tillitsvalgt blitt involvert i disse prosessene?</p> <p>Hvordan opplevde du prosessen?</p> <p>Hvilke tema ble det satt fokus på i forkant av forhandlingene om arbeidstid?</p> <p><i>Stikkord jf. intensjonen i avtalen, kapittel 3:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Erfaringer med praktiseringen av avtalen (SFS 2213) når det gjelder arbeidstid på skolen - Behovet for samarbeid og refleksjon lærerne i mellom - Å utvikle en mer kollektiv orientert skole - Elevenes læringsutbytte - Faglig-pedagogisk samarbeid - Annet 	
<p>Var alle involverte parter <i>samstemte</i> om hva man ønsket å oppnå gjennom forhandlingene om arbeidstid?</p> <p>Ble man enige om de overordnede målene og intensjonene avtalen bør bygge på?</p>	
<p>Hva mener du er viktig for å få til gode diskusjoner i forkant av forhandlinger? Suksesskriterier/barrierer?</p> <p>Hva er viktig for medlemmene at blir ivaretatt i denne prosessen?</p>	
Resultater forhandling arbeidstid	

<p>Hvordan foregikk selve forhandlingene om arbeidstid?</p> <p>Hva var hovedtema/-ene knyttet til forhandlinger om arbeidstid?</p> <p><i>Eksempler på mulige tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skoleutvikling - Tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid - Resultater fra nasjonale og lokale prøver - Behov for faglig-pedagogisk samarbeid - Samarbeid med kolleger - Faglige utfordringer på skolen - Kunnskapsdeling - Eget for- og etterarbeid - Elevenes læringsutbytte <p>Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?</p>	
<p>Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid?</p> <p>Er du fornøyd med det resultatet som har blitt fremforhandlet? Hvorfor/hvorfor ikke?</p> <p>Ble dere enige om endringer, og i så fall hvilke?</p> <p>Hvilke årsaker tror du bidro til at dere endte opp med dette resultatet?</p> <p>Dersom enighet: Hva mener du var <i>suksesskriteriene</i> for at dere kom til enighet?</p> <p>Dersom uenighet: Hva mener du var <i>barrierene</i> for at dere ikke kom til enighet?</p>	
<p>Erfaringer med forhandlingene</p>	
<p>Hvilke erfaringer du sitter igjen med etter de lokale forhandlingene?</p> <p>Hvordan vil du beskrive at samarbeidsklima knyttet til forhandlingene har vært?</p> <p>Hvordan opplevde du din rolle som lokale tillitsvalgt i forhandlingene?</p> <p>Hvilke føringer har dere fått fra sentralt hold knyttet til de lokale forhandlingene?</p> <p>Opplever du det som komplisert å oppnå enighet i</p>	

lokale forhandlinger? Hvorfor/hvorfor ikke?	
Hva mener du er nødvendig for å få til en vellykket forhandlingsprosess? Suksesskriterier/ barrierer?	
Hva mener du om at forhandlingene utføres lokalt og ikke sentralt i kommunen/fylkeskommunen?	
Arbeidstidsavtalen i praksis (både arbeidstid og arbeidsårets lengde)	
Hvordan vurderer du at arbeidstidsavtalen fungerer i praksis på skolen?	
Fungerer den eller fungerer den ikke? Og i så fall hvorfor / hvorfor ikke?	
Har arbeidstidsavtalen ført til endringer ved egen skole? Eventuelt på hvilken måte?	
<i>(Stikkord: Samarbeid? Kollektivt arbeid/kultur?)</i>	
Arbeidstidsavtalen og skoleutvikling	
Bidrar arbeidstidsavtalen til skoleutvikling, og i så fall hvordan? Hva kunne evt. vært annerledes?	
Bidrar arbeidstidsavtalen dere har i dag til en god samhandlingskultur på skolen, og i så fall hvordan? Hva kunne evt. vært annerledes?	
Kommende forhandlinger for skoleåret 2016/2017	
Hvordan har du forberedt deg til årets forhandlinger om arbeidsårets lengde? Hvilke erfaringer tar/tok du med deg inn i årets forhandlinger fra forrige runde? Hvordan har du tenkt å benytte disse erfaringene? Er det noe som er annerledes ved årets forhandlinger sammenlignet med fjorårets, og i så fall hva?	
Avsluttende kommentarer	
Har du noen ytterligere kommentarer? Noe vi ikke har spurt om som du synes er viktig å få frem?	

13.3 2016/2017

13.3.1 Spørreskjemaer

SKOLEEIER

Bakgrunn

Som skoleeier, representerer du en kommune eller fylkeskommune?

- (1) Kommune
(2) Fylkeskommune

Hvilket ansvar har du i forbindelse med de lokale forhandlingene om arbeidstid?

- (1) Jeg har hovedansvar
(2) Jeg har noe ansvar

Cirka hvor mange innbyggere er det i din kommune?

- (1) 0-4999
(2) 5000-19999
(3) 20000 eller flere

Hvilket fylke tilhører du?

- (19) Oslo
(1) Østfold
(2) Akershus
(3) Hedmark
(4) Oppland
(5) Buskerud
(6) Vestfold
(7) Telemark
(8) Aust-Agder
(9) Vest-Agder
(10) Rogaland
(11) Hordaland
(12) Sogn og Fjordane
(13) Møre og Romsdal
(14) Sør-Trøndelag
(15) Nord-Trøndelag
(16) Nordland
(17) Troms
(18) Finnmark

Hvor mange skoler er det i kommunen/fylkeskommunen?

- (1) 1-5
(2) 6-10
(3) 11-15
(4) 16-20
(5) 21-25
(6) 26 eller flere
(7) Vet ikke

Del 1: Innledende om prosessen i forkant av forhandlingene

Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner på skoler om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde?

- (1) Ja, på noen skoler
(2) Ja, på alle skoler
(3) Nei
(4) Vet ikke

Ble det i din kommune/fylkeskommune gjennomført drøftinger/diskusjoner i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommunalt/fylkeskommunalt nivå?

- (1) Ja
(2) Nei
(3) Vet ikke

Har skolene i din kommune/fylkeskommune evaluert bruken av planleggingsdagene de har hatt?

- (1) Ja, noen skoler
(2) Ja, alle skoler
(3) Nei
(4) Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander om drøftingene/diskusjonene i forkant av forhandlingene om arbeidsårets lengde?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Vi diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i planleggingsdagene, før vi tok opp spørsmål om antall dager	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Diskusjoner mellom partene om behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, er svært nyttige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Diskusjoner mellom partene om behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, er svært nyttige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi opplevde de innledende drøftingene/diskusjonene som positive for det videre arbeidet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Fokus var på hvilke oppgave	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

ver som skal prioriteres

Del 2: Arbeidsårets lengde

Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger. Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå?

- (1) Alle forhandlet på skolenivå
(2) Noen forhandlet på skolenivå
(3) Alle forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå
(4) Vi har ikke forhandlet

Hvor enig eller uenig er du i påstandene under?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Min kommune/fylkeskommune hadde klare målsettinger for hva de ønsket å oppnå gjennom forhandlingene om arbeidsårets lengde	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Jeg gir (som skoleeier) god støtte til skolelederne når det gjelder drøftinger og forhandlinger	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Skoleeier har et godt samarbeid og en åpen dialog med de hovedtillitsvalgte i kommunen/fylkeskommunen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

I hvilken grad forhandlet grunnskolene på skolenivå?

- (1) 1. I svært liten grad
(2) 2
(3) 3
(4) 4
(5) 5
(6) 6. I svært stor grad

I hvilken grad forhandlet videregående skoler på skolenivå?

- (1) 1. I svært liten grad
(2) 2
(3) 3
(4) 4
(5) 5
(6) 6. I svært stor grad

Oppnådde man enighet på skolenivå om arbeidsårets lengde?

- (1) Ja, alle oppnådde enighet
- (2) Noen oppnådde enighet, mens noen forhandlet videre på kommunenivå, hvor det ble oppnådd enighet
- (3) Nei, alle forhandlet videre på kommunenivå, hvor vi oppnådde enighet
- (4) Nei, og det ble heller ikke enighet på kommunenivå, slik at det til slutt ble sentrale bistandsforhandlinger

Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidsårets lengde på kommune-/fylkeskommunenivå?

Flere svar mulig

- (1) Behov for planlegging og evaluering
- (2) Behov for kompetanseutvikling
- (3) Behov for samarbeid med kolleger
- (4) Utvikle en mer kollektiv orientert skole
- (5) Skolens/kommunens/fylkeskommunens mål
- (6) Elevenes læringsutbytte
- (7) Resultater fra nasjonale og lokale prøver
- (8) Annet _____

Hva stemmer best for din kommune/fylkeskommune når det gjelder krav om arbeidsårets lengde?

- (1) Kommunen/fylkeskommunen fremmet krav om endringer
- (2) Kommunen/fylkeskommunen fremmet ikke krav om endringer til tross for at Kommunen/fylkeskommunen ønsket endringer
- (3) Kommunen/fylkeskommunen fremmet ikke krav om endringer fordi kommunen/fylkeskommunen ikke hadde ønske om endringer

Hvilket krav fremmet kommunen/fylkeskommunen?

- (1) Arbeidsåret utvides med 1 dag
- (2) Arbeidsåret utvides med 2 dager
- (3) Arbeidsåret utvides med 3 dager
- (4) Arbeidsåret utvides med 4 dager
- (5) Arbeidsåret utvides med mer enn 4 dager
- (6) Annet _____

Hva var grunnen til at kommunen/fylkeskommunen ikke hadde ønske om endringer?

Hvorfor fremsatte ikke kommunen/fylkeskommunen krav om de endringer de egentlig ønsket?

-
-
- Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune/fylkeskommune?
på alle skolene
- (1) Ingen endringer / arbeidsårets lengde er den samme som tidligere
 - (2) Alle skoler endret arbeidsåret
 - (3) Noen skoler endret arbeidsåret

Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidsårets lengde i din Kommune/fylkeskommunen?

- (1) Vi fikk til et resultat vi er fornøyde med
- (2) Vi fikk ikke til et resultat vi er fornøyde med

Del 3: Arbeidstid

Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde skolene i din kommune/fylkeskommune enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja, alle skoler oppnådde enighet på skolenivå
- (2) Ja, noen skoler oppnådde enighet på skolenivå
- (3) Nei, noen forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå
- (4) Nei, alle forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå
- (5) Vi har ikke forhandlet

Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid?

- (1) Ingen endringer/arbeidstiden er den samme som tidligere på alle skoler
- (2) Alle skoler fikk endringer i arbeidstid på skolen
- (3) Noen skoler fikk endringer i arbeidstid på skolen

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander som omhandler resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolenivå i egen kommune/fylkeskommune?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Som skoleeier er jeg godt fornøyd med hvordan forhandlingene om arbeidstid forløp på skolenivå	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Som skoleeier er jeg godt fornøyd med resultatet av forhandlingene om arbeidstid for alle skoler i egen kommune/fylkeskommune	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Som skoleeier er jeg godt fornøyd med resultatet av forhandlingene om arbeidstid for noen skoler i egen kommune/fylkeskommune	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Del 4: Tilfredshet

Hvor fornøyd er du med resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde i egen kommune/fylkeskommune?

(1)	☐	1. I svært liten grad
(2)	☐	2
(3)	☐	3
(4)	☐	4
(5)	☐	5
(6)	☐	6. I svært stor grad

Del 5: Innspill til nye sentrale forhandlinger

Har du ett eller flere innspill til KS om hva som bør prioriteres ved revisjon av og nye forhandlinger om sentral arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet (SFS2213) som skal gjelde fra 1.januar 2018?

Flere svar mulig

(1)	☐	1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)
(2)	☐	2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde utover dagens 6 planleggingsdager
(3)	☐	3. Utvide arbeidstiden på skolen
(4)	☐	4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)
(5)	☐	5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå
(6)	☐	6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt, verken på skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)
(7)	☐	7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger
(8)	☐	8. Endre dagens årsrammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible

(9)

9. Annet _____

Hvor mange ekstra utviklings-/planleggingsdager mener du det er behov for?
Noter antall dager her ved bruk av siffrer

Hvor mange ekstra timer i uken mener du det er behov for?
Noter antall timer her ved bruk av siffrer

SKOLELEDERE

Hvilket skoleslag jobber du på?

- (1) Barneskole
- (2) Ungdomsskole
- (3) Kombinert barne- og ungdomsskole
- (4) Videregående skole
- (5) Annet

Hvor mange lærerårsverk er det ved din skole?

- (1) 0-10
- (2) 11-20
- (3) 21-40
- (4) 41-60
- (5) Mer enn 60 lærerårsverk
- (6) Vet ikke

Cirka hvor mange innbyggere er det i kommunen hvor din skole ligger?

- (1) 0-4999
- (2) 5000-19999
- (3) 20000 eller flere

I hvilket fylke ligger din skole?

- (1) Østfold
- (2) Akershus
- (3) Hedmark
- (19) Oslo
- (4) Oppland
- (5) Buskerud
- (6) Vestfold
- (7) Telemark
- (8) Aust-Agder
- (9) Vest-Agder
- (10) Rogaland
- (11) Hordaland
- (12) Sogn og Fjordane
- (13) Møre og Romsdal
- (14) Sør-Trøndelag
- (15) Nord-Trøndelag
- (16) Nordland
- (17) Troms
- (18) Finnmark

Hvilken stilling har du?

- (1) Rektor
- (2) Assisterende rektor
- (3) Inspektør
- (4) Avdelingsleder

Hvilket ansvar har du i forbindelse med prosesser/forhandlinger lokalt på skolen?

- (1) Jeg har hovedansvar
- (2) Jeg har noe ansvar

Del 1: Innledende om prosessen i forkant av forhandlingen

Ble det gjennomført drøftinger/diskusjoner om lokale behov i forkant av forhandlingene om arbeidstid?

- (1) Ja
(2) Nei
(3) Vet ikke
(4) Vi har verken drøftet eller forhandlet

Hva var hovedtema i forkant av forhandlingene om arbeidstid?

Flere svar mulig

- (1) Erfaringer med praktiseringen av avtalen (SFS 2213) når det gjelder arbeidsåret og arbeidstid på skolen
(2) Behovet for samarbeid og refleksjon lærerne i mellom
(3) Å utvikle en mer kollektiv orientert skole
(4) Elevenes læringsutbytte
(5) Faglig-pedagogisk samarbeid
(6) Andre _____

Hvem deltok i diskusjonene/drøftingene i forkant av forhandlingene?

Flere svar mulig

- (1) Skoleleder
(2) Plasstillsvalgt
(3) Lærere – noen utvalgte
(4) Lærere – i plenum/fellesmøter
(5) Skoleeier
(6) Andre _____

Hvor enig eller uenig er du i påstandene?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Jeg hadde klare målsettinger for hva vi ønsket å oppnå gjennom drøftingene i forkant av forhandlingene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Jeg fikk god støtte fra skoleeier når det gjelder drøftingene i forkant av forhandlingene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Skoleledelsen har et godt samarbeid og en åpen dialog med de tillitsvalgte ved skolen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstander om drøftingene/diskusjonene i forkant av forhandlingene?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Vi diskuterte skoleutvikling, skolens mål og innhold i arbeidstiden før vi tok opp spørsmål om antall timer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi diskuterte behov for mer samarbeid, felles faglig ajourføring, skoleutvikling med mere, med de tillitsvalgte	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi brukte mye tid på de innledende drøftingene/diskusjonene	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi opplevde de innledende drøftingene/diskusjonene som positive for det videre arbeidet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Vi hadde fokus på hvilke oppgaver som skal prioriteres	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Del 2: Arbeidsårets lengde

Arbeidsårets lengde skal fastsettes etter lokale forhandlinger.

Ble det forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå eller på skolenivå for skoleåret 2016/2017?

- (1) Kommune-/fylkeskommunenivå
 (2) Skolenivå
 (3) Vi har ikke forhandlet

Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidsårets lengde for skoleåret 2016/2017?

- (1) Ingen endringer / arbeidsårets lengde er den samme som tidligere
 (2) Arbeidsåret ble utvidet med 1 dag
 (3) Arbeidsåret ble utvidet med 2 dager
 (4) Arbeidsåret ble utvidet med 3 dager
 (5) Arbeidsåret ble utvidet med 4 dager
 (6) Arbeidsåret ble utvidet med mer enn 4 dager
 (7) Annet _____

Hva skal disse ekstra dagene brukes til?

Hva stemmer best for din skole når det gjelder krav om arbeidsårets lengde?

- (1) Skoleledelsen fremmet krav om endringer
- (2) Skoleledelsen fremmet ikke krav om endringer til tross for at skoleledelsen ønsket endringer
- (3) Skoleledelsen fremmet ikke krav om endringer fordi skoleledelsen ikke hadde ønske om endringer

Hvilket krav fremmet skoleledelsen?

- (1) Arbeidsåret utvides med 1 dag
- (2) Arbeidsåret utvides med 2 dager
- (3) Arbeidsåret utvides med 3 dager
- (4) Arbeidsåret utvides med 4 dager
- (5) Arbeidsåret utvides med mer enn 4 dager
- (6) Annet _____

Hva var grunnen til at kommunen/fylkeskommunen ikke hadde ønske om endringer?

Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidsårets lengde på din skole?

- (1) Vi fikk til et resultat vi er fornøyde med
- (2) Vi fikk ikke til et resultat vi er fornøyde med

I tillegg til forhandlingene om arbeidsårets lengde kan det på skolenivå avsettes inntil 4 dager til lærernes for- og etterarbeid, planlegging, evaluering og faglig ajourføring (jf. avtalens punkt 4b). Ble det framsatt krav om å avsette ekstra planleggingsdager på din skole?

- (1) Nei, ingen fremmet krav om dette
- (2) Ja, skoleledelsen fremmet krav om dette
- (3) Ja, de tillitsvalgte fremmet krav om dette
- (4) Ja, både skoleledelsen og de tillitsvalgte fremmet krav om dette

Ble dere enige om å avsette ekstra dager på din skole?

- (1) Nei, ingen ekstra dager ble avsatt
- (2) Ja, 1 dag
- (3) Ja, 2 dager
- (4) Ja, 3 dager
- (5) Ja, 4 dager

Ble forhandlingene om arbeidsårets lengde slutført før forhandlingene om arbeidstid startet?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) De to forhandlingene ble sett i sammenheng
- (4) Vet ikke (forhandlingene om arbeidsårets lengde ble gjennomført sentralt)

Ble arbeidsårets lengde diskutert/drøftet på skolenivå før det ble forhandlet på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja
(2) Nei
(3) Vet ikke

Hva er arbeidsårets lengde for skoleåret 2016/2017 ved din skole?

- (1) Elevenes skoleår + 6 dager
(2) Elevenes skoleår + 7 dager
(3) Elevenes skoleår + 8 dager
(4) Elevenes skoleår + 9 dager
(5) Elevenes skoleår + 10 dager
(6) Elevenes skoleår + 11 dager eller mer
(7) Annet _____

Del 3: Arbeidstid

Hva stemmer best for din skole når det gjelder krav om arbeidstid på skolen?

- (1) Skoleledelsen fremmet krav om endringer
(2) Skoleledelsen fremmet ikke krav til tross for at skoleledelsen ønsker endringer
(3) Skoleledelsen fremmet ikke krav fordi skoleledelsen ikke hadde ønske om endringer

Hvor mange timer ønsket skoleledelsen at arbeidstiden på skolen skulle være?

Hva var skoleledelsens begrunnelse for dette timetallet?

Hvorfor fremsatte ikke skoleledelsen krav om de endringene de egentlig ønsket?

Arbeidstid på skolen forhandles på den enkelte skole. Oppnådde dere enighet på skolenivå eller ble det forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå?

- (1) Ja, vi oppnådde enighet på skolenivå
(2) Nei, det ble forhandlet videre på kommune-/fylkeskommunenivå

- (3) Vi har ikke forhandlet

Hva var hovedtema i forhandlingene om arbeidstid?

Flere svar mulig

- (1) Skoleutvikling
(2) Tilgjengelighet for elever og foreldre i skolens åpningstid
(3) Resultater fra nasjonale og lokale prøver
(4) Behov for faglig-pedagogisk samarbeid
(5) Samarbeid med kolleger
(6) Faglige utfordringer på skolen
(7) Kunnskapsdeling
(8) Eget for- og etterarbeid
(9) Elevenes læringsutbytte
(10) Annet _____

Tok dere utgangspunkt i tabellen "Gjennomsnittlig arbeidstid på skolen per uke i elevens skoleår"?

- (1) Nei, vi tok utgangspunkt i skolens behov
(2) Ja, vi tok utgangspunkt i tabellen
(3) Vet ikke

Del 4: Resultat

Hva ble resultatet av forhandlingene om arbeidstid på skolen?

- (1) Ingen endringer/arbeidstiden er den samme som tidligere
(2) Endring i arbeidstid på skolen

Hvor mange timer ble arbeidstiden på skolen endret med per år?

Hva er arbeidstid på skolen for skoleåret 2016/2017?

- (1) 1150 timer
(2) 1225 timer
(3) 1300 timer
(4) 1375 timer
(5) 1470 timer
(6) Annet timeantall per år _____

Hvilken av de følgende påstander er du mest enig i når det gjelder arbeidstid på din skole?

- (1) Vi fikk til et resultat vi er fornøyde med
(2) Vi fikk ikke til et resultat vi er fornøyde med

Del 5: Tilfredshet

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om forhandlingene som ble gjennomført på skolenivå?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Det var svært tidkrevende å gjennomføre forhandlinger på skolenivå	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Skoleledelsen er godt fornøyd med de forhandlingene som ble gjennomført for skoleåret 2016/2017	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det er svært nyttig å drøfte innhold i arbeidstiden	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

I hvilken grad vurderer du at det er samsvar mellom skolens lokale behov og mål og den lokale arbeidstidsordningen?

(1)	☐	I meget høy grad
(2)	☐	I høy grad
(3)	☐	I noen grad
(4)	☐	I liten grad
(5)	☐	Ikke i det hele tatt
(6)	☐	Vet ikke

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om den lokale arbeidstidsordningen?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Arbeidstidsordningen er med på å fremme læringsarbeidet på skolen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Arbeidstidsordningen er med på å fremme samhandling og godt arbeidsmiljø på skolen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Arbeidstidsordningen er med på å øke kvaliteten på elevs læringsutbytte	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Arbeidstidsordningen er et nyttig verktøy i skoleutviklingen på vår skole	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Del 6: Innspill til nye sentrale forhandlinger

Har du ett eller flere innspill til KS om hva som bør prioriteres ved revisjon av og nye forhandlinger om sentral arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet (SFS2213) som skal gjelde fra 1.januar 2018?

Flere svar mulig

(1)	☐	1. Videreføre dagens sentrale arbeidstidsavtale (uendret)
(2)	☐	2. Utvide rammen for arbeidsårets lengde utover dagens 6 planleggingsdager
(3)	☐	3. Utvide arbeidstiden på skolen
(4)	☐	4. Endre dagens avtale ved at arbeidsårets lengde ikke lenger skal forhandles lokalt, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)
(5)	☐	5. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lenger skal forhandles lokalt på skolenivå, men på kommunenivå
(6)	☐	6. Endre dagens avtale ved at arbeidstid på skolen ikke lengere skal forhandles lokalt, verken på skolenivå eller kommunenivå, men inngå i den sentrale arbeidstidsavtalen (SFS2213)
(7)	☐	7. Endre dagens forhandlingspraksis ved å erstatte dagens sentrale arbeidstidsavtale (SFS2213) fullt og helt med lokale forhandlinger
(8)	☐	8. Endre dagens årsrammer for undervisning ved å gjøre dem mer fleksible
(9)	☐	9. Annet _____

Hvor mange ekstra utviklings-/planleggingsdager mener du det er behov for?

Noter antall dager her ved bruk av siffrer

Hvor mange ekstra timer i uken mener du det er behov for?

Noter antall timer her ved bruk av siffrer

13.3.2 Intervjuguide skoleeiere og skoleledere

Informant (navn/stilling)	
Dato for intervju	
Ansvarlig konsulent	
Hvordan forløp prosessen i forkant av forhandlingene (både når det gjelder arbeidsårets lengde og arbeidstid på skolen)? Hvem var involvert? Hvilke temaer brukte dere mest tid/oppmerksomhet på? Hvilke utfordringer støtte dere på, og hvordan ble disse løst?	
Hvordan forløp forhandlingene om arbeidsårets lengde? Fremmet dere formelt krav om endringer i avtalen? Hva var årsaken til at dere ikke fremmet krav om endringer Ikke behov . Evt. hvorfor? Forventet ikke gjennomslag for egne krav. Evt. hvorfor? Annet?	
Hvordan forløp forhandlingene om arbeidstid på skolen? Fremmet dere formelt krav om endringer i avtalen? Hva var årsaken til at dere ikke fremmet krav om endringer Ikke behov. Evt. hvorfor? Forventet ikke gjennomslag for egne krav. Evt. hvorfor? Annet?	
Hva ble resultatet av forhandlingene? Ingen endring? Mindre endringer – hvilke?	
Hvordan vurderer du resultatet av forhandlingene? Som forventet? Evt. hvorfor? Bedre/dårligere enn forventet? Evt. hvorfor? Er du tilfreds med resultatet? Evt. hvorfor/hvorfor ikke?	
Hva mener du bør prioriteres ved neste avtale-revisjon og hvorfor?	
Har du noe du vil legge til eller spørre om?	